הארץ

2.00 ש"ח יום ו', ב' בתמוז התשמ"ח, 17 ביוני 1988 VOL.69/20945 JUNE 17 1988

12 בתים נהרסו ונאטמו; חייל נפצע מירי בשכם

ברוב הבתים התגוררו חשודים בידוי בקבוקי תבערה • צה"ל בודק אם החייל שנפצע ברכבו נפגע מנשקו שלו או נפצע מירי עוין

מאת איתן רבין, הנדב שרגאי, סופרי "הארץ"

כוחות הביטחון הרסו אמש בגדה שבעה בתים ואטמו חמישה בתים אחרים. נמסר, כי ההרס בוצע בעקבות חשיפה של כמה חוליות בגדה, שעסקו בחודשים האחרונים, בעיקר בהשלכת בקבוקי תבערה במקומות שונים.

שקט יחסי שרר אתמול בגדה המערבית. שביתת המסחר נתקיימה אתמול כמתכונתה הרגילה. לא התקיימו לימודים. ברצועת עזה כונה יום אתמול "יום האבנים" בשל ריבוי התקריות הידוי.

חייל צה"ל נפצע אתמול קל בשכם מפגיעת קליע. דובר צה"ל מסר, כי החייל פונה לבית החולים והנסיבות נבדקות. החייל נסע ברכבו הפרטי. נודע, כי נבדקת אפשרות של ירי על ידי גורם עוין מן החוץ, וכן נבדקת אפשרות כי החייל נפגע כתוצאה מפליטת כדור של רובה, שהיה אולי מונח ברכבו.

מיד לאחר קבלת ההודעה על פציעת החייל הטיל צה"ל עוצר על העיר שכם ועל מחנה הפליטים אל עין. מאות תושבים מקומיים רוכזו במקומות מרכזיים, נערך חיפוש על בגדיהם והם נחקרו. הצבא הקים תצפיות על גגות הבתים, אך בשעות הערב הוריד את רובן.

מקורות צבאיים אומרים כי אם אכן מדובר במקרה של ירי, ניתן להגדיר את המקרה כחריג. לפני חדשים אחדים התלונן נהג אוטובוס של חברת דן על ירי לעברו באותו איזור אולם איש לא נלכד.

אתמול נמשך העוצר על העיר טול כרם, מחנה הפליטים טול כרם והכפר דנבה, זה היום השמיני ברציפות. בעקבתה נמשך העוצר זה היום השלישי.

בית המשפט הצבאי בשכם גזר אתמול ארבע שנות מאסר בפועל על באסם צארק חסין סמיראת, בן 26 מהכפר רומנה שבנפת ג'נין. סמיראת הואשם בהשתתפות בהפגנה ובהסתת המשתתפים בה להשליך בקבוקי תבערה לעבר חיילי צה"ל. השופט, אלוף משנה אבי הבר, הטיל על הנאשם את העונש המירבי, חמש שנות מאסר, מהן ארבע בפועל.

בכפר חרת' נהרס ביתו של מוחמד חמיד מוחמד קאק, שהצית טילית של תושב אריאל בתחילת חודש פברואר האחרון. נהרס גם ביתו של מוחמד צאלח אחמד בוזיה, שהשתתף אף הוא בהצתת הטילית והכין מטעני חבלה.

במחנה הפליטים ג'נין נהרס ביתו של ניזל סאלח מוחמד אבו עליון, החשוד ברצח תושבת מחנה הפלי־

(סוף בעמוד 6)

ליכוד + מערך = דמגוגיה

הליכוד והמערך הסירו את ההסתייגויות של ח"כ אמנון רובינשטיין לחוק ערי פיתוח, הם הצביעו בעד החלטת החוק על ההתנחלויות ומתן הטבות מפליגות גם לבעלי הכנסות גבוהות.

סגן שר האוצר תמך בהסתייגות רובינשטיין וכעונש לאוצר הגדילו את עלות החוק ב־150 מיליון ש"ח נוספים, מבלי לומר מאין יבוא הכסף.

המרכז

שינוי • ר"צ • המרכז הליברלי

לבונטין 19 ת"א 65112 טל. 03-614737/8/9

חריש: בתכנית מנהלי בתיה"ח יש התקשרות של עובד־מעביד

לאור קביעה זו לפיה לא ניתן להפריד בין ניהול משמרת ראשונה ושנייה יוכלו השרים להפעיל התוכנית לזמן מוגבל מכוח חוק

מאת עדנה ארידור, סופרת "הארץ"

צוות השרים בראשות ראש הממשלה לפיתרון מיידי למצוקת מערכת הבריאות יתכנס היום בבוקר־ים לדון בחוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה על התוכנית, שהגיש צוות מנהלי בתי החולים לפתרון התורים לטיפולים וניתוחים במשמרת שניה.

חוות הדעת, שהעביר אתמול היועץ המשפטי לראש הממשלה ולצוות השרים קובעת את מה שכבר היה ידוע, כי בתוכנית המנהלים יש יסוד להתקשרות של יחסי עובד ומע־ביד, כי העבודה הנוספת שתיעשה בשעות אחר הצהרים, תיעשה באותו

(סוף בעמוד 6)

השופט אלון: "לעותרת – רגשות אם לבר ביטנה, למשיבים – המיית לב לבר גידולם"

בג"ץ: קרולין תורג'מן תוחזר להוריה הביולוגיים בברזיל עד ה־15 ביולי

השופטים ביקשו ממנהל התחנה לטיפול בילד של משרד הבריאות להעניק הייעוץ וההדרכה בכל הנוגע לביצוע העברת הילדה מהוריה המאמצים בלוד להוריה הביולוגיים • השופטים היפנו בקשה מיוחדת אל בני הזוג תורג'מן: לגלות נדיבות לב ולהקל על הקטינה שכה אהבוה בדרכה החדשה־ישנה בחייה

האב המאמץ: קרולין תהיה בתנו תמיד, נחשוב עליה תמיד, נדאג לה תמיד

מאת איתן רבין

"אתמול היא לא הלכה לגן, כל היום ישבנו עם הילדה בבית וקיבלנו מבקרים, גם הבוקר לא נשלח את הילדה לגן", אומר יעקב תורג'מן, אביה המאמץ של קרולין, היא ברונה. "אני לא יודע איך יתבצע האקט של העברת הילדה, אנחנו עוד לא יצרנו קשר עם בני הזוג מברזיל, הוריה הביולוגים.

"נעשה הכל על פי החלטת הפסיכולוגים. רק טובת הילדה חשובה כרגע. אנחנו בטוחים כי יהיה קשה לילדה לעבור לארץ אחרת, אך אין ברירה, זה הגורל. זוהי טרגדיה קשה ואנו לא מעכלים עדיין את מה שעבר עלינו, קרולין תהיה הבת שלנו תמיד, נחשוב עליה תמיד, נדאג לה תמיד. אין לנו שום קשר אל הוריה, אין לנו שום דבר נגדם, זוהי הטרגדיה האישית שלנו. אנחנו לא מקנאים בשופטים שהיה להם האומץ לקבל החלטה כזו".

האב יעקב בדק אפשרות עם עורך דינו לערער על החלטת בג"ץ, אך עורך הדין הבהיר לו כי אין מערערים על החלטה כזו.

הילדה קרולין משחקת בצע־צועים ומסתובבת סביב עשרות האנשים הפוקדים פתאום את בית המשפחה, וניכר כי היא חשה במתיחות ובדאגה השוררים בבית.

בבית משפחת תורג'מן בלוד מתקשים לקבל את ההחלטה כי בתם קרולין תוחזר לברזיל בחודש הבא.

האם, שמחה, בוכה כל הזמן ואומרת "זה עצוב, זה עצוב מאוד". האב יעקב מקבל עשרות מבקרים, שכנים, חברים, הבאים להשתתף עם המשפחה ברגעים הקשים. ראש עיריית לוד, מקסים לוי, גם הוא נמנה על המבקרים. לבית מגיעים גם עשרות עי־תונאים וצלמים, ויעקב עסוק בראיונות.

קרולין ברונה תורג'מן קנסלוס

מאת גדעון אלון, סופר "הארץ"

ביהמ"ש הגבוה לצדק הורה אתמול להחזיר את התינוקת המאומצת מברזיל, ברונה קנסלוס, בת השנתיים, להוריה הביו־לוגיים. בכך נענה בג"ץ לעתירה, שהגישה לפני כחודשיים האם הביולוגית רוסילדה קנסלוס נגד שמחה ויעקב תורג'מן מלוד, הוריה המאמצים של התינוקת.

בהחלטה, שכתב יו"ר ההרכב מ"מ נשיא ביהמ"ש העליון מנחם אלון (יחד עמו ישבו בדין השופטים משה בייסקי והנוך אריאל), הוא מציין כי "עלתה בפנינו בעייה שההכרעה בה היא מן הקשות והכואבות. לעותרת רגשות אם לבר־ביטנה, למשיבים (ההורים המאמצים) המיית לב לבר גידולם. הערגה מחד והאהבה מאידך משמשים בצוותא".

השופט אלון מתאר את השתל־שלות הארועים בפרשה כאובה זו. "הקטינה נחטפה ע"י כנופיית פושעים מבית הוריה שבברזיל והיא בת ארבעה חודשים. המשיבים תושבי ישראל, שבתום לב דימו לאמץ את הקטינה, טיפחוה מזה למעלה משנה ומ־חצה, פיתום היתה פיתה וביתם היה ביתה".

השופטים אינם מפרטים את הנימוקים להחלטתם ומדגישים כי הגיעו למסקנה שאין זה ראוי, במקרה מיוחד זה, לעכב את ההודעה בדבר פסק הדין עד לגמר כתיבת הנימוקים שי־פורסמו בנפרד. כותב השופט אלון: "נתנו דעתנו וליבנו לבעי־יות המשפטיות והאנושיות העו־לות בפרשה בפנינו ולאחר עיון ושיקול ולבטים לא מעטים, אנו מורים כי הקטינה תועבר מחזקתם של המשיבים לחזקתה של האם הביולוגית".

בג"ץ קבע כי ביצוע העברת הקטינה לחזקת הוריה הביולו־גיים יידחה במשך חדש ימים (עד ה־15 ביולי ש.ג. לכל המאוחר). במשך תקופה זו ייעשו כל ההכנות הדרושות כדי להקל על העברת הקטינה לחזקתה של אמה, באופן שהנזק הנפשי העלול להיגרם לקטינה כתוצאה מן ההעברה יקטן ככל האפשר. השופטים מבקשים מרמי בר־גיורא, פסיכולוג קליני ומנהל התחנה לטיפול בילד של משרד הבריאות, לקבל על עצמו את הייעוץ וההדרכה בכל הנוגע לביצוע ההכנות להעברת הילדה מהוריה המאמצים להוריה הביו־לוגיים. בג"ץ קבע כי על בעלי הדין להישמע להנחיותיו של הפסיכולוג בר־גיורא.

השופטים היפנו בקשה מיוחדת אל בני הזוג תורג'מן: "ביודענו כמה קשה היא עבורם החלטתנו באשר לילדה, שנפשם קשורה בנפשה, לגלות נדיבות לב ולהקל על הקטינה, שכה אהבוה, בדרכה החדשה־ישנה בחייה".

האם הביולוגית, רוסילדה קנסלוס, שנכחה באולם ביהמ"ש העליון בעת מתן ההחלטה, היתה נרגשת מאד. לעיני עשרות כתבים וצלמים שציפו למוצא פיה, היא הביעה את תודתה לביהמ"ש והודתה כי היא מבינה לרגשותיהם של ההורים המאמצים שעבורם מהווה החלטת בג"ץ טרגדיה.

אולם לדבריה, סיבלה של משפחת תורג'מן איננו דומה כלל לסבל שעבר עליה מאז נחטפה ממנה ברונה התינוקת בהיותה בת ארבעה חודשים בלבד. כשנשאלה אם בכוונתה להיפגש עם משפחת תורג'מן, השיבה כי אין לה כוונה לראותם. נציג שגרירות ברזיל

(סוף בעמוד 6)

אש"ף חיבר מסמך להידברות עם ישראל על משאל בשטחים

המסמך שחיבר יועץ ערפאת, בסאם אבו שאריף, נמסר לסטייט דפרטמנט

מאת שאול צדקא וצבי בראל, סופרי "הארץ" וסוכנויות הידיעות

יועצו המדיני של יאסר ערפאת, בסאם אבו שאריף, שהוא גם דובר של אש"ף, חיבר מסמך שהועבר לארצות הברית, לפיו הארגון מוכן להידבר עם המנהיגים הישראלים על עריכתו של משאל־עם בשטחים הכבושים, בחסות בינ־לאומית. המסמך הופץ בין עתונאים זרים והוא נוקט לשון חדשה, מתונה ועניינית.

לשון המסמך אומרת: "אנו מאמינים שלכל העמים – כולל היהודי והפלשתינאי – הזכות לנהל את ענייניהם ולצפות משכניהם לא רק מצב שאיננו מלחמה אלא גם שי־תוף פעולה מדיני וכלכלי שבלעדיהם לא יכולה אף מדינה להיות בטוחה".

במקום אחר אומר המסמך, כי אש"ף מוכן להידבר עם גורמים בינ־לאומיים, כדי לערוך בחירות בשט־חים, תחת חסות בינ־לאומית, כדי לקבוע אם אש"ף הוא אמנם המייצג הבלעדי של העם הפלסטיני. אם התוצאות תראינה כי קיימת נציגות אחרת יסכים אש"ף לשנות מקומו. נוסח המכתב מצביע על גישה פייסנית ותכונות להתפשר ולדעת פקיד במחלקת המדינה "גם שינוי סגנוני יש בו חשיבות אף אם אין בו שנוי בעמדות".

לפי שעה אין הסטייט דפרטמנט מגיב על המסמך, אולם מקורות אמריקאיים מסרו לבי־בי־סי, כי המומחים למזה"ת של המשרד בו־חנים עתה את האפשרות שמדובר בשינוי במדיניות הארגון, לפיו הוא מוכן להכיר בזכותה של ישראל להתקיים.

נייר עבודה זה מובר במהלכה של הפסגה הערבית באלג'יר. העובר סי־פה בתנאים, הוא מציע להעניק לתושבי השטחים את זכות ההחלטה לגבי ייצוגם, ואף מציין, כבל הבראה, כי אש"ף יוציא את עצמו משותפות לכל מו"מ אפשרי על עתיד הרצועה והגדה, אם לא יזכה באמון תושביהם. המסמך מביע תמיכה בפתרון של שתי מדינות – מדינה פלשתינית בשטחים לצד מדינת ישראל.

במאמר שהופיע בעתון "וואשינג־טון טיימס" כותב אבו שריף: "המפתח להסדר פלשתיני־ישראלי טמון במו"מ בין הפלשתינאים לישראלים. טועים הפלשתינאים אם הם חושבים שאפשר לפתור את הבעיות עם הישראלים ע"י ניהול מו"מ עם לא־ישראלים, כולל ארה"ב. "הפלשתינאים מוכנים לדון על הסדר הן עם מפלגת העבודה של שמעון פרס והן עם הליכוד בראשות יצחק שמיר "או עם כל גורם אחר שישראל תטיל עליו לייצגה".

באותה צורה, אמר אבו שריף, חייבים הישראלים לנהל מו"מ עם

(סוף בעמוד 6)

בעבודה חוששים: כשלון המחוזות באפעל יקשה על מערכת הבחירות

רוב העבודה הארגונית מבוסס על מחוזות המפלגה בשלוש הערים הגדולות • ב־17 המקומות הראשונים לא נכלל איש מהמחוזות ועד למקום ה־28 נבחרו רק נציגי השרון ודן־צפון

מאת אילן שחורי, סופר "הארץ" לענייני מפלגות

בצמרת מפלגת העבודה חוששים, כי בעקבות המהפך ברשימת המפלגה לכנסת ועצם העובדה כי רבים מראשי המחוזות בעבודה ואנשי המנגנון לא נבחרו במקומות רי־אליים, תיפגע באורח חמור התשתית המפלגתית בסניפים ברחבי הארץ והדבר ישפיע על ההיערכות לבחירות.

בבחירות שהיו שלשום הוכח כי מרכז מפלגת העבודה העדיף להתעלם מנבחרי המחוזות ולתת אמונו בנבחרים חדשים ובאלו שהעדיפו להתמודד ברשימה המרכזית בסיבוב הבחירות הקודם.

רובה של העבודה הארגונית במפלגת העבודה מבוסס על מחוזות המפלגה העומדים בראשם, בעיקר בשלוש הערים הגדולות – תל אביב, חיפה וירושלים. ניתוח רשימת הנבחרים הבהיר, כי ב־17 המקומות הראשונים ברשימת העבודה לא הצ־ליח להיכלל איש מבין אנשי המחוזות. בעשירייה השנייה (עד למקום ה־28) נבחרו רק רפי אדרי מטעם השרון ומיכה חריש ממחוז דן־צפון, אולם הם לא נבחרו כמייצגי מחוזות.

עיקר החשש בצמרת העבודה הוא התגובה מצד ראשי המחוזות בתל אביב וחיפה שלא הצליחו להיבחר – אליהו שפייזר ודב גורפינקל, שעתה אלי לא יתלהבו להתגייס למען הצלחת מפלגת העבודה בבחירות.

פרט לשפייזר וגורפינקל כשלו בבחירות ראשי מחוזות אחרים שנוד־עו למימסד המפלגתי באזורים כגון מנחם אריאב ראש עיריית נצרת עי־לית הצפון, ברוך תגר במחוז הגליל המערבי, אורי עמית ברמת גן, ח"כ יעקב גיל כיו"ר מועצת מחוז ירושלים, ניסים זבי ראש מחוז יהודה, ניסים לוי ראש מחוז פתח תקוה, אפריים דינגר יו"ר המשמרת הצעי־ירה. החשש הוא גם מתגובת מחוז המושבים שהוריד בחצי את הייצוג הקבוע שלו ברשימת העבודה לכנ־סת לאחר שרענן נעים הובס וגדליה גל, מזכיר תנועת המושבים נבחר כנציג יחיד של המושבים, ובמקום ה־29.

אתמול לפנות בוקר נודעו התוצ־אות בסיבוב הבחירה לעשירייה הרביעית, מקומות 42 עד 51. ששת הראשונים שנבחרו למקומות הנ־חשבים במפלגת העבודה כריאליים

(סוף בעמוד 6)

הלל נפגע מהמקום ה־6 מבקש את המקום ה־10

קיסר הועדף על יו"ר הכנסת והוצב רביעי

מאת אילן שחורי סופר "הארץ" לענייני מפלגות

יו"ר הכנסת, שלמה הלל, מבקש להיות מוצב במקום העשירי ברשימת מפלגת העבודה לכנסת, במחאה על כך שיו"ר המפלגה, שמעון פרס, החליט, יחד עם יצחק רבין ויצחק נבון, להציבו במקום השישי, תחת להעדיפו על פני מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, שהוצב במקום הרביעי ברשימה.

הלל קיים אתמול מספר התייעצויות טלפוניות עם מקורביו מחוג הניצים במפלגת העבודה, שבהן הובעה אי שביעות רצון גדולה מהתוצאות של האגף היוני ברשימה.

אתמול לפנות בוקר, לאחר שהתבררו תוצאות הסיבוב הרביעי בבחירות לרשימת העבודה לכנסת, התכנסו פרס, רבין ונבון, והחליטו להציב את שלושת בעלי התפקידים משריידי המפלגה במקומות הבכירים בעשירייה הראשונה. קיסר הוצב במקום הרביעי, הלל הוצב במקום השישי (המקום החמישי משוריין לשר עזר ויצמן), ובמקום השביעי הוצב מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם.

בין קיסר להלל התנהלה בימים האחרונים תחרות, מי מהם יוצב בדירוג גבוה יותר. משנודע להלל כי פרס החליט להעדיף את קיסר על פניו, ביקש ממנו כמחאה, בפגישה קצרה שקיים עימו בשטח מרכז הספורט באפעל, להיות מוצב במקום העשירי.

הציבור ייקרא לרכוש מסיכות גז לשימוש בשעות ההתקפה הראשונות

ע"פ תכנית סגן שר הביטחון מיכאל דקל תעודד מערכת הביטחון את הציבור לרכוש מסיכה ב־5 דולר היחידה מחברות פרטיות שיתחרו ביניהן • ישמשו התושבים עד בוא המסכות הרגילות

מאת ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ"

בכוונת מערכת הביטחון לאשר דגם של מסכת גז מופלגת שתירכש על־ידי האזרחים ותשמש אותם בשעות הראשונות של התקפת גזים על העורף. הכוונה היא להמליץ על מסכה זולה שמחירה כחמישה דולר, ומיועדת לשימוש חד־פעמי של כשלוש שעות. הכוונה היא שעל מכירת המסכות לציבור יתחרו באופן חופשי חברות אזרחיות.

הרעיון העומד ביסוד התכנית של מערכת הביטחון הוא לאפשר לכל אזרח הרוצה בכך לרכוש מסכה שתישמר בביתו, ואשר תאפשר לו להיות מוגן בשעות הראשונות של התקפת הגזים, עד שתתחיל חלוקת המסכות הסטנדרטיות, המאוחסנות במחסנים ברחבי המדינה.

בצה"ל בודקים עתה סוגים אחדים של מסכות גז זולות לשימוש חד־פעמי, ובתקופה הקרובה יוחלט אם להמליץ על אחד מסוגים אלה.

את קיומן של הבדיקות האלה ואת הכוונה להמליץ על רכישת מסכות באופן פרטי, גילה סגן שר הביטחון, מיכאל דקל, בשיחה עם סופר "הארץ". דקל הוא הממונה מטעם מערכת הביטחון על הטיפול בנושא העורף.

אם אכן תמתיים בדיקת המסכות החד־פעמיות, ומערכת הביטחון תמ־ליץ לציבור הרוצה לרכוש אותן, יהיה זה ניסיון ראשון מסוגו בעולם, בו מערכת בטחונית מעודדת את היחידים לרכוש באופן פרטי מסכות להגנה מפני התקפות גזים של האויב.

לדברי סגן השר דקל, אם תפרוץ מלחמה בעתיד הקרוב, ובשלביה הראשונים יפעיל האויב לוחמה כי־מית נגד העורף בישראל, עלולה להיקלע האוכלוסיה האזרחית למצב לא טוב. זאת משום, שלצורך השלמת תהליך חלוקת המסכות לכל האזרחים נדרש זמן.

מערכת הביטחון משקיעה עתה משאבים בהקמתם של מרכזים אזור־יים לחלוקת מסכות ברחבי המדינה, על מנת לקצר את משך החלוקה. עוד נשקלת האפשרות לחלק מראש את מסכות הגז לתושבי המדינה, כדי שאלה ישמרו אותן בבתיהם. החלטה על כך עדיין לא התקב־לה, וקיים חשש, כי הימצאות המסכות מראש בידי האזרחים עלולה לגרום לכך, שהן לא תהיינה שמישות בעת הצורך. החשש מתבסס על ניסיון שנעשה בעבר בישובי רמת־הגולן, שם חולקו לאזרחים מסכות. שלוש שנים לאחר חלוקת המסכות התברר כי רובן ככולן אינן שמישות. בין השאר עשו בהן התושבים שימוש בעת שעסקו בעבו־דות ריסוס בבתיהם.

שוק ההון

מגמת ירידות

מאת יהודה שרוני

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול במגמה של ירידות שערים בכל ענפי המסחר. בשוק האג"ח נשמרה היציבות, לאחר שמדד המחירים לצרכן שפורסם שלשום, לא היה בבחינת הפתעה.

עורך את העמוד: יצחק לאור

מוספי הארץ / הארץ חדשות

מתפרסים היום בעמודים

חלק א' 10 – 11

חלק ג' 1 – 12

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

ומה על היעד, חברים — א. שוייצר

ניתוח יסודי למתיחת פנים — דן מרגלית

חוק להונאת הציבור — אברהם טל

מדינה בסגנון החלטורה — גדעון סאמט

עמ' ב'2:

מקורות מדיניים — עקיבא אלדר

מסדרונות מפלגתיים — אילן שחורי

שיחת השבוע עם מאיר זרמי מזכ"ל העבודה לשעבר — אוריה גלילי

עמ' ב'3:

למגורשו של אללה — רומן פריסטר

מלחמת העצמאות של דראושה — מרדכי ארציאלי

האשה שלנו בטאבה — גדעון אלון

לא אוהבים, אך מכים — איתן רבין

עמ' ב'4:

פרסטרויקה בשירותי הבריאות — ד"ר דב צ'רנוחובסקי

גניבת דעת ב"ריאלי" — ירון טל

שלוש שנים לאסון הבונים — יפעת נבו

עמ' ב'5:

גן שאינו רק מדמיע — רוניה מסלון ואודי ניר

עמ' ב' 6:

תרגומים מ"ניוזוויק" ו"די צייט"

עמ' ב' 7:

כתב זר — תום שגב

כספת — שטרסלר, שרוני, שרמן

עמ' ב' 8–9:

תרבות וספרות

עמ' ב' 12:

הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר והטמפרטורות רגילות לעונה. בשבת: חמה.

- ירושלים: 17–27
- תל־אביב: 22–29
- חיפה: 21–29
- באר־שבע: 19–34

רמת הגולן: 18–29, צפת: 16–27, טבריה: 21–34, עפולה: 22–32, שומרון: 18–29, נתב"ג: 19–30, יריחו: 23–37, עזה: 21–29, באר־שבע: 19–34.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5938	+0.0002
נוסעים	1.8944	+0.0003
שחור	1.6900	–

שער הסל

יציג	1.7173	+0.0005

בגליון זה 34 עמודים בצירוף 56 מוסף העיתון מופיע ב־3 חלקים

לקוחות בנק לאומי הרוויחו ב־1988 27 מיליון ש"ח

לקוחות בנק לאומי, מקבלי האשראי בשקלים לא צמודים, שלמו 27 מיליון ש"ח פחות עבור ריבית בחודשים ינואר–אפריל 1988. סכום זה היה ההפרש בין העלות הממוצעת של כל מרכיבי האשראי לסוגיו, בשקלים לא צמודים בבנק לאומי, לבין העלות הנ"ל בשאר המערכת הבנקאית.

ע"פ נתוני בנק ישראל האחרונים, היתה העלות הממוצעת של כל מרכיבי האשראי לסוגיו, בשקלים לא צמודים בבנק לאומי, נמוכה, גם בחודש אפריל מזו שבשאר המערכת הבנקאית.

	העלות הממוצעת של האשראי בבנק לאומי היתה נמוכה בשיעור של:
ינואר 1988	11%
פברואר 1988	10%
מרץ 1988	10%
אפריל 1988	10%

החישוב מבוסס על היחס שבין העלות הממוצעת הנ"ל בבנק לאומי ובין העלות הממוצעת הנ"ל בשאר המערכת הבנקאית.

בנק לאומי - רווח יומי

نقلا عن الاصل

ראיתי שמעתי

הבחירות היקרות של מפלגת העבודה

יום אכזריות במפלגת העבודה והצלחתן של הפנים החדשות, היה גם יומם הגדול של היועצים הפוליטיים למיניהם. לא היה זה סוד כי רבים מבין 50 מועמדי המפלגה שהתחרו שלשום העסיקו יועצים פוליטיים, דוברים ואנשי יחסי ציבור. חלקם השקיעו הון עתק כדי להיבחר לרשימה לכנסת וחלקם נאלצו להסתפק בלחיצות ידיים לאחר שלא עמד לרשותם המימון הדרוש.

אחד מהם היה אפרים זינגר, מזכיר המשמרת הצעירה, שלא הצליח להיכלל אפילו בעשירייה הרביעית. הוא טען שלא היה לו כסף אפילו כדי להדפיס תוויות עם שמו. לעומתו, עמנואל זיסמן, מזכיר מחוז ירושלים של מפלגת העבודה, הסוציאליסטית, מילא כל פינה בשטח בשלטי הפרסומת הענקיים שלו. מול שער מרכז אפעל הציב קאראוואן ענק, שאותו הפך למטה בחירות אישי, עם מיזוג אוויר, מטבח מפואר, מזון בשפע, טלפונים וספות למנוחה. זיסמן הצליח להתברג למקום ה־33 ברשימה.

אילן שחורי

שושלת בורג כבר בפעולה

לנוכח הכנסת היוצאת, ד"ר יוסף בורג, נודע על בחירתו של בנו, אברהם (אברום), לכנסת, מפי דיילת אל־על, בטיסה מגרמניה לישראל. הדיילת שמעה על כך ברשת הרדיו של המטוס ומיהרה לדווח לאב הגאה. בורג הצעיר, שנשאל אם ימשיך להופיע בתוכניות ליל שבת בטלוויזיה, אמר כי הוא עובר עתה לתוכנית אחרת – שושלת.

ח"כ בורג, המכהן מהכנסת הראשונה, כבר הבטיח לבנו שעורים מזורזים בפוליטיקה פרלמנטרית.

א. לם

השר פרץ מצטער שחזר – אבל לא מתכוון לפרוש

מנהיג תנועת ש"ס, השר יצחק פרץ, אינו מסתיר את אכזבתו מסיעת הליכוד, שלא מנעה את אישור החוק לשינוי שיטת הבחירות ולא עמדה בהבטחתה לאשר את החוקים הדתיים. בראיון שהעניק לשבועון הדתי "ערב שבת", שיופיע היום, הוא תוקף בחריפות את סיעת הליכוד ואת יו"ר ועדת החוקה, ח"כ אלי קולס, הוא מאשים ב"מעשה מכוער". את ח"כ שולמית אלוני הוא מאשים שהתבטאה בסגנון "שלא היה מבייש את גדולי שונאיה של ישראל".

הרב יצחק פרץ: לא פורשים פעמיים

על המערך הוא אומר "יש שם שונאי ישראל לא פחות אשר בשמאל". כשנשאל אם נוכח התפתחות זו הוא מצטער על שובו לממשלה, השיב השר פרץ: "בהחלט, אני בהחלט מצטער שחזרתי לממשלה". אם כן, מתבקשת השאלה, מדוע השר פרץ אינו פורש מממשלת האחדות הלאומית. על כך משיב מנהיג ש"ס: "מן הממשלה לא פורשים פעמיים".

ג.אדם

ישראל והאינתיפאדה בעיני עיתונאי העתיד של ארה"ב

משלחת ובה עשרה עתונאים צעירים וסטודנטים לעיתונאות מארה"ב מקיימת בימים אלה ביקור בישראל. הביקור נועד, בין השאר, לאפשר להם ללמוד על ישראל ואמצעי התקשורת שלה בזמן האינתיפאדה. בראש המשלחת, שבאה ארצה על ידי הליגה לידידות ישראל־אמריקה, עומדת הפרופ' מארשה רוזק מאוניברסיטת ניו־יורק, שזכתה בפרס "טוני" היוקרתי על סרט שצילמה לפני שנים אחדות בסין.

האורחים ייפגשו כאן עם אנשי תקשורת, דובר צה"ל, הצנזור הראשי וחברי כנסת, וכן יקיימו פגישות עם פלשתינאים, אנשי שלום עכשיו ומתנחלים.

חיים הנדוורקר

"ספר הג'ונגל" לטובת ילדים מוכי גורל

את הפעולות הראשונות שאותן יוזמת מנהלת מועדון ה"אייטי" החדשה, יונה קלימוביצקי, היא הקרנת הסרט "ספר הג'ונגל" בדיבוב עברי. המדובבים מגרונם של מוגלי וחיות היער יהיו חיים טופול, דני ליטאני, אילי גורליצקי, יוסי ידין, יובל דור ושלומית אהרן. הקרנה מיוחדת של הסרט תתקיים במקביל בשלוש הערים הגדולות, ביולי. אפשר כבר לרכוש כרטיסים, שתמורתם תוקדש לילדים נכים ומוכי גורל.

יום חמישי ביום שלישי

מסורת היא אצל להקת בת־שבע לקיים בימי חמישי בשבוע מפגשים בין כוריאוגרפים העובדים עם הלהקה ועם קהלה. הפעם היה אמור לפגוש את הקהל הכוריאוגרף דני עזרא, שיצר כמה מן העבודות המצליחות ביותר שלה באחרונה: "דג־כלב", "סויזפלקס" ו"המתחזה הגדול". במפגש זה הוא יספר על המחול החדש שהוא יוצר עבור הלהקה, ואף ירקוד בעצמו את אחד מריקודי המחול מפרי יצירתו.

אלא שצריך לשים לב ש"יום החמישי" הזה יתקיים ביום שלישי, ה־21 ביוני. להקת בת־שבע אינה יותר בעלת הבית באולם "אוהל־שם" ועל כן היא מתקשה לקבל בו תאריכים כרצונה. המפגש יתקיים איפוא ביום שלישי אבל ייקרא, בהתאם למסורת, "חמישי בבת־שבע".

ב.ש.

סרטי פלשתין בפאריס

בהיכל המהודר של "מכון העולם הערבי", על הגדה השמאלית של הסיינה, בפאריס, נערכת עתה סדרת הקרנות מיוחדת של סרטי קולנוע ש"השראתם או נושאם סובבים את שאלת פלשתין". במהלך השבועיים הקרובים יוקרנו כעשרים סרטים שהופקו ב־15 השנים האחרונות על־ידי במאים פלשתינאים, ערבים ומערביים: בהם קוסטה־גאבראס, תופיק סאלח, מוחמד מאלאס ומישל חלייפי.

"מכון העולם הערבי", שנחנך לפני כחצי שנה, הוקם על רקע יוזמה משותפת של ממשלת צרפת ומדינות הליגה הערבית (להוציא מצרים). אש"ף היה שותף בהקמת המוסד ובעיצוב תכניות הפעולה התרבותית שלו.

יואב טוקר

פאריס

בעריכת עירית רוזנבלום

שגריר בריה"מ באו"ם: שווארדנדזה התאכזב מפגישתו עם יצחק שמיר

בלגונוב אמר לשגריר הולנד באו"ם כי שר החוץ הסובייטי התאכזב מעמדתו הקשוחה של שמיר

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנדזה, יצא מאוכזב מפגישתו עם ראש הממשלה, יצחק שמיר, ביום חמישי שעבר בניו יורק – כך גילה שגריר ברית המועצות באו"ם, אלכסנדר בלגונוב, שהשתתף בפגישה בין שני האישים.

בדיווח שהגיע השבוע לירושלים, בעקבות שיחה בין בלגונוב לבין שגריר הולנד באו"ם, נאמר כי שווארדנדזה גילה אכזבה נוכח עמדתו הקשוחה של שמיר בנושא הוועידה הבינלאומית. למידע זה ניתן בירושלים חיזוק גם ממקורות מהימנים אחרים.

בשיחה שקיים השבוע עם איש המועצה לביטחון לאומי בוואשינגטון, דניס רוס, אמר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסי בן אהרן, כי בפגישה עם שמיר לא הדגיש שווארדנדזה את עניין שיתופו של אש"ף בוועידה הבינ"ל, ואמר שהפלשתינאים הם שצריכים להחליט בעצמם על דרך ייצוגם.

האמריקאים דיווחו לבן אהרן שבשיחות שהתנהלו בנושא המזה"ת בפיסגה במוסקווה אמרו הסובייטים כי ההצעה בדבר משלחת ערבית מאוחדת לוועידה נועדה רק לצרכים טכסיים, וכי לאחר טכס הפתיחה תתפצל המשלחת לשיחות בדרגים השונים.

רוס גילה כי מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ, סבור כי יוכל להרכיב ועידה, שתתכנס בראשונה ליומיים, ובהמשך תתכנס אחת לארבעה או חמישה חודשים על מנת לקבל דיווח, אך ללא כל סמכות לפעול בעניין הדיווחים.

חיילי הנח"ל הרגו 2 מאנשי החוליה שניסתה לחדור לתוך רצועת הביטחון

מקורות לבנוניים: החוליה מנתה 4 אנשים שהשתייכו לתנועת ההתנגדות נגד הכיבוש

מאת ראובן פדהצור ומנחם הורוביץ
סופרי "הארץ"

אתמול בבוקר, סמוך לשעה 8 בבוקר, במהלך סיור שביצעו חיילי נח"ל במורדות המערביים של החרמון, מצפון לכפר שבעא, נתקלו בחוליה מזוינת. מאש החיילים נהרגו שני מחבלים.

ליד גופות ההרוגים נתגלה נשקם האישי – רובים מסוג קלאשניקוב. ברשותם לא נמצאו כרוזים, ובשלב זה לא ידוע לאן התכוונו להגיע.

חיילי צה"ל ניהלו סריקות נרחבות באזור התקרית על מנת לגלות אם היו חברים נוספים בחוליה. ידיעות ממקורות זרים דיברו על חוליה בת ארבעה לוחמים ששניים מהם הצליחו להימלט.

איזור התקרית מהווה נתיב מועדף לחדירת חוליות מכיוון צפון אל רצועת הביטחון, בשל התנאים הטופוגרפיים המעניקים מסתור לחודרים, והמקשים על החיילים המנסים לאתר את החדירות ולמונען.

מקורות לבנוניים מסרו, כי אנשי החוליה השתייכו לתנועת ההתנגדות נגד הכיבוש, יחידה על שמו של מוסטפה סאמי, שנהרג בהיתקלות עם כוח צה"ל לפני כמה חודשים. עוד מסרו המקורות כי חיילי צה"ל רבים נראו אתמול, כשהם סורקים בגיזרה המזרחית של אזור הביטחון מלווים במסוקים.

מקורות בטחוניים הדגישו כי חיילי יוניפי"ל מנורווגיה מנעו לפני כמה ימים מחיילי צה"ל לשפר באיזור זה דרכים בתוך גזרת כוחות צה"ל.

ראשאיה (ע"ר). כוחות צה"ל בסיוע מסוקי תקיפה סרקו ביום חמישי שלוש גבעות צפונית לאזור הביטחון – מסרו מקורות במטולה.

עדי ראייה מסרו כי מסוקי תקיפה ישראלים חלפו על פני השטח שהופגז אותה שעה על ידי תותחים. פשיטת צה"ל בעומק של 5 ק"מ צפונית לאזור הבטחון.

ברונפמן שב מביקור בן שבועיים בסין

נשיא הקונגרס היהודי העולמי "הופתע מעמדתם הרשמית הנוקשה של הסינים כלפי ישראל"

מאת שלמה שמיר

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). נשיא חברת סיגרם והקונגרס היהודי העולמי, אדגר ברונפמן, שב מביקור בסין העממית, אותו ערך בראש משלחת גדולה של עוזרים. הוא שהה שם כשבועיים, וזכה לקבלת פנים ידידותית מצד ראשי השלטון.

על יציאתו לסין העממית לא נמסר לאמצעי התקשורת. לסופר "הארץ" נודע כי בשיחותיו עם פקידים בכירים בצמרת השלטון בסין העממית העלה ברונפמן את נושא היחסים בין סין לישראל, אך הופתע מעמדתם הרשמית הנוקשה של הפקידים הסיניים כלפי ישראל.

מקור מקורב לברונפמן אמר ל"הארץ", כי בהשוואה לנכונות שמגלים הסובייטים לנורמליזציה ביחסים עם ישראל, הסינים התבטאו בביקורתיות כלפי ישראל והדגישו, כי התנאי להכרה בישראל ולכינון יחסים רשמיים עמה, הוא נסיגה ישראלית מיידית מכל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. לפי הערכה, מבקשת סין העממית לנצל את הריכוך במדיניות הסובייטית כלפי ישראל, לחיזוק מעמדה בעולם הערבי תוך הפגנת נוקשות כלפי ישראל.

הסינים הבהירו לברונפמן כי הם מוכנים לנקוט במחוות ידידותיות כלפי העם היהודי ולאפשר בין השאר עריכת מחקרים על תולדות הקהילה היהודית העתיקה שהיתה פעם בסין. ברונפמן השיב, כי ידידות כלפי העם היהודי חייבת להתבטא בשיפור היחסים עם ישראל.

מטרת ביקורו של אדגר ברונפמן בסין העממית היתה בעיקר בדיקת אפשרויות להשקעות והקמת מפעלים במדינה. נמסר, כי בשיחות עם פקידים סינים סוכם להמשיך במגעים ובהידברות בין אנשי ממשל סינים לגורמים יהודיים בארצות הברית.

"המלכודת" – סרט הסברה חדש של הליכוד נגד ועידה בינ"ל

הסרט שזור נאומים של פרס בעד משא ומתן ישיר

מאת אילן שחורי סופר "הארץ" לענייני מפלגות

"המלכודת" הוא שמו של סרט הסברה חדש של הליכוד בגנותה של הוועידה הבינלאומית ובגנותו של יו"ר מפלגת העבודה שמעון פרס, שהפקתו נשלמה בימים אלה והוא מופץ בימים אלה במאות עותקים בקרב פעילי תנועת החרות, כדי שישמש את מסבירי הליכוד באלפי חוגי הבית.

הסרט המדגיש את המלכודות והסכנות הטמונות בוועידה הבינלאומית הופק על ידי חברת סרטי "זהול" ביוזמת יו"ר מטה ההסברה במטה הבחירות בליכוד סגן השר רוני מילוא. בפתיחתו הוא מציג את הוועידה הבינלאומית שהיתה ב־1938 על גורל צ'כיה, בהשתתפותו של ראש ממשלת בריטניה דאז צ'מברלין שהביא שואה על צ'כיה והובילה למלחמה הגדולה, למרות הכרזתו של ראש ממשלת בריטניה על השלום שתביא הוועידה. לדברי ראשי הליכוד, עם תחילת הפצתו של הסרט, מככב בו גם אחד המסבירים הטובים ביותר שהיו במדינת ישראל נגד הוועידה הבינלאומית ובעד המו"מ הישיר שמעון פרס.

בסרט מוצגים מובאות מתוך נאומי פרס בכנסת ובמקומות אחרים בזכות המו"מ הישיר. בין היתר מופיע נאומו בכנסת ב־1984, כאשר דיבר על כך שהוועידה הבינלאומית עשויה לפעול נגד ישראל ולשמש מנוף סובייטי. הסרט מדגיש עוד את היתרונות של המו"מ הישיר ומביא צילומים מהמו"מ בין ישראל למצריים מתוך הפגישות שהיו בקאמפ דייוויד, ובעיקר מפגשי מנחם בגין ואנואר סאדאת.

איראן: חומייני לא מת

ניו יורק (ע"ר). נציג של ממשלת איראן הכחיש אמש שמועות ששודרו ע"י הטלוויזיה המסחרית הבריטית, לפיהן מת אייאתוללה חומייני.

דובר משלחת איראן באו"ם, אמיר זאמאני, אמר לכתב רויטר כי הידיעות על מותו של מנהיג איראן אינם אלא "שמועה". הוא הוסיף ואמר כי מצב בריאותו של חומייני תקין.

עוד אמר כי קיים היום מגע עם משרד החוץ בטהראן ומשם נמסר לו שאין אמת בשמועות.

"אין זה דבר חדש. מדי פעם אנחנו שומעים שמועות כאלה", אמר זאמאני.

רשת 4 של הטלוויזיה הבריטית מסרה כי בקרב הגולים האיראנים בפאריס נפוצה השמועה שחומייני מת.

עתוני ארה"ב פירסמו החודש ידיעות שקיבלו ממקורות מודיעינים, שבהם נאמר שחומייני גוסס לאחר שלקה בסרטן הכבד. אך שמועות אלה הוכחשו ע"י שר הנפט האיראני אקאזדה.

מטען החבלה ליד בית לאחד הובא לשם ע"י חייל מצד"ל שרצה להראותו למפקד הכוח

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

חייל מצד"ל גרם אתמול לכוננות גבוהה ולמהומה בדרום לבנון, לאחר שהניח מטען גדול של חומר נפץ ושתי קטיושות סמוך לביתו של מפקדו, גנראל אנטואן לאחד.

מתברר כי החייל מצא כמות גדולה של חומר נפץ, אליו היו מחוברות שתי קטיושות. הוא לקח את המטען, כדי להראותו למפקדו לאחד, המתגורר במרכז מארג' עיון. החייל הגיע אל ביתו של לאחד ולאחר שזה לא היה בבית, השאיר את חומר הנפץ ליד הבית ונעלם.

שכנה שהבחינה במטען הזעיקה את כוחות הביטחון, שפתחו בסריקות בחיפושים וסגרו את כל האיזור. במשך למעלה מעשר שעות נוצר מצב של חוסר ודאות לגבי האירוע. תחילה פורסם כי מטען חבלה התפוצץ ליד ביתו של אנטואן לאחד והיה ניסיון להתנקש בחייו. מאוחר יותר נמסר, כי מטען חבלה נתגלה ליד ביתו של לאחד וכאמור, הגרסה השלישית מסרה על דרך התנהגותו של חייל צד"ל.

מתה הציירת ציונה תג'ר

(ע). הציירת ציונה תג'ר נפטרה אור לאתמול בהיותה בת 88 בבית החולים שיבא. בנה הוא סגן שר החקלאות אברהם כץ־עוז.

ציונה תג'ר נולדה ביפו בשנת 1900. אביה שעלה מבולגריה, היה ממקימי "אחוזת בית". היא קיבלה חינוך עברי בביה"ס לבנות בנווה צדק והשתלמה בציור ב"בצלאל" בירושלים ובאקדמיה של אנדרה לוט בפאריס. ב־1925 חזרה לארץ והצטרפה לקבוצת הציירים "המתמרדים", שעליה נימנו ראובן, זריצקי, לובין, פלדי וליטוינובסקי. היא ציירה פורטרטים ותמונות נוף בסגנון אימפרסיוניסטי. במלחמת העולם השניה התגייסה לאי־טי־אס בצבא הבריטי.

תערוכתה הראשונה היתה בגימנסיה "הרצליה" בתל אביב לפני 55 שנה, ומאז ערכה 40 תערוכות יחיד, ובכללן שלוש בפאריס ושלושה במצריים.

עורך את העמוד: יצחק לאור

תא"ל דגן הפורש – לרמטכ"ל: התפטרתי כי לא קיבלתי גיבוי

עדיין לא ברור מי יחליף את קצין חינוך ראשי של צה"ל

מאת ראובן פדהצור
סופרו הצבאי של "הארץ"

בשיחה בארבע עיניים הבהיר קצין חינוך ראשי לרמטכ"ל את הסיבות, שהניעו אותו להחליט על פרישתו מתפקידו. תת אלוף דגן הדגיש בשיחתו עם הרמטכ"ל כי אין הוא יכול למלא את תפקידו כפי שהוא מבין אותו, בשל העובדה שאינו מקבל את מלוא הגיבוי הדרוש לשם כך מהדרגים הבכירים בצה"ל.

לרמטכ"ל לא היתה כל כוונה להחליף את תת אלוף דגן והחלטתו של זה לפרוש מהווה למעשה פעולת מחאה של קצין חינוך ראשי. עדיין לא ברור מי יחליף את דגן ובאיזה מועד בדיוק יעזוב תא"ל דגן את התפקיד.

תת אלוף דגן הוא איש חיל האוויר, ומונה לתפקיד קצין חינוך ראשי לפני שלוש שנים. דגן היה קצין חינוך פעיל מאוד ויזם פעולות רבות בתחום החינוך שנועדו להגיע למירב החיילים בכל הדרגות. הוא לא הסתפק בפעולות חינוך שיגרתיות, וקשר את פעילות אנשיו גם באירועים שוטפים. דגן נודע בהצהרותיו הבוטות כאשר הגיב בנושאים אקטואליים, ואשר עוררו לא פעם את זעמם של פוליטיקאים.

מפי הרמטכ"ל נמסר אתמול כי "תת אלוף דגן מסיים שלוש שנים בתפקיד קצין חינוך ראשי, בהן עשה עבודה טובה. תא"ל דגן ביקש לעזוב את התפקיד, ואני מכבד את רצונו".

מוריס אברם לוחץ על שולץ: אל תפגוש את מובארק עוואד

מאת עקיבא אלדר
סופרו המדיני של "הארץ"

יו"ר ועידת הנשיאים של האירגונים היהודיים בארה"ב, מוריס אברם, פנה אל מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, בבקשה שלא יקבל לפגישה את מובארק עוואד.

מנהיג הזרם הרפורמי בארה"ב, הרב אלכסנדר שינדלר, יצא בקריאה לרבנים הרפורמים לבל יגיירו את עוואד. הוא נימק את קריאתו בכך שאין די במניעים פוליטיים־לאומיים כדי לגייר אדם, וטען כי זהו המניע היחיד העומד מאחורי הודעתו של עוואד כי ברצונו להתגייר, על מנת שיוכל לשוב לישראל מכוח חוק השבות.

האירגונים היהודיים בארה"ב החליטו השבוע לפתוח במתקפה נגדית מול מתקפת התקשורת נגד ישראל סביב פרשת גירושו של עוואד. הם מדגישים כי אין מקום לאנאלוגיה בין עוואד לבין גנדי־מרטין לותר קינג, שכן בצד הטפה למאבק בדרכים לא אלימות, אין עוואד שולל גם מאבק מזוין נגד ישראל.

(ע"צ). עוואד נועד שלשום עם מאראק גולדינג, סגן המזכיר הכללי של האו"ם לענייני המזה"ת. בפגישה מסר עוואד לגולדינג פרטים על פרשת גירושו.

גולדינג ציין לפניו את העובדה כי מזכיר האו"ם, פרז דה קואיאר, הביע התנגדות לגירושים, באומרו כי הם עומדים בסתירה לאמנת ז'נווה בדבר הגנה על אוכלוסייה אזרחית בעיתות מלחמה.

עובדי הרשויות המקומיות – לשבוע עבודה בן חמישה ימים

המעבר – החל מה־1 ביולי • ההסתדרות: בבזק, בחברת חשמל, בבל"ל, בבנק הפועלים חלה התקדמות במו"מ על מעבר כזה

מאת יהודית וינקלר
סופרת "הארץ"

היום ייחתם הסכם על פיו עובדי הרשויות המקומיות יעבדו חמישה ימים בשבוע החל מה־1 ביולי. מההסתדרות נמסר כי גם בחברת בזק, בחברת החשמל, בבנק לאומי ובבנק הפועלים חלה התקדמות בדיונים על המעבר לשבוע עבודה מקוצר.

ההסכם שייחתם היום ייכנס לתוקף רק לאחר שבממשלה תתקבל החלטה עקרונית בעניין זה, אך נראה שתמיכת הממשלה במהלך מובטחת מראש, על יסוד דיונים בין האוצר לבין מרכז השלטון המקומי וההסתדרות.

ההסכם העומד להיחתם היום בין ההסתדרות לבין מרכז השלטון המקומי מבטיח את המעבר לשבוע עבודה מקוצר ל־80 אלף עובדים ברשויות. כמו כן מצטרפים אליהם 45 אלף עובדים במוסדות הארגוניים של ההסתדרות וכמחצית מעובדי המינהל במוסדות להשכלה גבוהה.

הסתדרות הפקידים הסירה לפי שעה את תביעתה להחיל את שבוע העבודה המקוצר על עובדים במערכת החינוך והבריאות במקביל לרשויות, שכן החלטת הממשלה קובעת שבשני מישורים אלה המעבר לשבוע עבודה מקוצר יבוצע בתהליך נפרד.

המעבר לשבוע עבודה מקוצר בעיריות אינו משנה את תנאי השכר של העובדים

נוסעת ברכבת נפצעה בעינה מאבן בעכו

(ע) תושבת חדרה בת 33 נפצעה אמש קשה בעינה, כשאבן שנזרקה על הרכבת בה נסעה ניפצה את השימשה, ופגעה בה.

המקרה אירע סמוך לשעה 6 בערב, כאשר הרכבת האחרונה שהיתה בדרכה מתל אביב לנהריה האטה את מהלך נסיעתה בקרבת מגרש הכדורגל בעכו.

קבוצת נערים שעמדה במקום החלה לרגום את הרכבת באבנים, ואחת מהן ניפצה שימשה, ופגעה בעינה של האשה שישבה ליד החלון.

האשה הועברה לבית החולים בנהריה, ואושפזה במחלקת עיניים.

שיחת היום עם גדעון רמז

על התפטרותו של מנהל קול ישראל גדעון לב־ארי

התפטרות לב־ארי היא בבחינת הזרקת אדרנלין לדם העובדים

גדעון רמז, אחד העובדים הבכירים והוותיקים בחטיבת החדשות, בקול ישראל, משמש יו"ר ועד העובדים העתונאיים

התפטרותו של לב־ארי הפתיעה אותכם?

בהחלט. אמנם ידענו שהיתה באותה עת אווירה קשה ביחסים בינו לבין אורי פורת, והיינו עדים לזיקוקים שעפו ביניהם, אבל לא ציפינו שהדבר יביא לידי התפטרותו של לב־ארי.

ניסיתם לשכנע אותו לחזור בו מהתפטרותו?

רצונו של אדם – כבודו. לכן לא דיברנו על לבו שיחזור בו. אבל בהחלט הבענו צער על הצעד שנקט. אין ספק שלב־ארי תרם לעימותים בינו לבין עובדים ברדיו. למרות שגם לי אישית היו עימותים איתו, היתה לי הערכה לכישוריו המקצועיים.

האם יש קשר בין התפטרותו של לב־ארי לבין כל העזיבות של כתבים ועורכי חדשות בחודשים האחרונים?

יש קשר מסויים, הנובע מן האווירה הקשה שנוצרה ברדיו מאז השביתה הארוכה ברשות השידור. אין ספק שהחלטתם של כמה מן העתונאים לפרוש, באה בעקבות השביתה, כשלכתבים ועורכים היתה תחושה שבצמרת רשות השידור אין הערכה לעבודה שלהם ולכן המוטיבציה ירדה. גם תנאי השכר הגרועים היוו תמריץ לעזיבה.

המנכ"ל אורי פורת מינה עצמו לממלא מקום מנהל הרדיו. אתם מרוצים מכך?

אנחנו מאד מודאגים מכך, משום שאיננו רוצים שיהיו מנהלים זמניים ברדיו. לזכותו של לב־ארי יש לומר שהוא היה מעורב באופן אינטנסיבי ובצורה מקצועית בכל מה שנעשה ברדיו. לעומת זאת אנו חוששים שהתערבותו של פורת לא תהיה על בסיס מקצועי. אתמול כבר פנתה תמיכת הדרישות למוסדות רשות השידור בדרישה שתראג שתהיה הנהלה מקצועית ברדיו. יש לנו חשש שכתוצאה ממאבק הכוחות שהתנהל בין פורת ולב־ארי, הנפגעים העיקריים יהיו העובדים. לכן בכוונתנו לכנס היום את כל העובדים העתונאיים בקול ישראל לאסיפה, כדי לדון כיצד למנוע נסיונות של גורמים מסויימים לנצל את המצב שנוצר על מנת לפגוע במתכונת השידורים.

איך היית מגדיר את האווירה ברדיו?

עד עכשיו היתה אווירה של דפרסיה. עכשיו יש הרגשה שהתפטרותו של לב־ארי והשלכותיה הם בבחינת הזרקת אדרנלין לדם העובדים, שהתעשתו מהמצב הסטטי בו היו שרויים, משום שהם חוששים שהמצב יהיה חמור יותר.

הוועד המנהל של הרשות החליט אמש למנות ועדה מיוחדת שתבחן את המצב בקול ישראל. אתם מברכים על כך?

זו לא הוועדה הראשונה שממנים כדי לבדוק את המצב ברדיו. גם לב־ארי מינה בזמנו ועדה. השאלה היא אם הוועדה הזו תבדוק מה ניתן לעשות כדי לקדם את הרדיו, או שתפקידה להסיט את תשומת הלב ולטייח.

מאת גדעון אלון

דן קדר

חבר שידע לחמם נפש
טוב שסוער בלב של ילד
על במת החיים דן הוא אדם ואמן
המרחיק מפני המציאות
את הכזב המוסכם
ומקרב אליה את האמנות
נשמה אנושית הלוכדת את הזולת
ומפיחה בו הרגשת תקווה
חברות והתפקדות חברו יחדיו
במי שחזותו השמחה והזועמת
היא מסד חייו המעודד
צבעי הקיום המנחים את יצירותיו
הם ראי רוחה של החברה
עיניים ולב וקומות מנצח

דן קדר

אל על

	מינימום	מקסימום	התחזיות אתמול		
אמסטרדם	12	16	מעונן	13	18
אתונה	23	29	בהיר	20	34
בוקרשט	15	26	מ. רעמים	–	–
בריסל	12	21	מ. חלקית	8	21
וינה	12	22	ר. רעמים	16	24
ז'נבה	14	23	מ. חלקית	15	22
לונדון	12	18	מ. חלקית	13	20
ליסבון	13	18	גשום	14	20
מדריד	12	19	גשום	11	23
ניו־יורק	22	35	בהיר	24	35
פאריס	12	22	מ. חלקית	12	26
פרנקפורט	11	22	מ. חלקית	12	27
ציריך	12	20	גשום	–	–
קהיר	26	37	בהיר	25	37
קופנהאגן	11	15	מעונן	12	24
רומא	20	26	מעונן	14	29
שטוקהולם	10	15	מעונן	15	20

EL AL אל על

לאריאלה ומשפחת שבח אופיר

באבלכם הכבד במות

האם ז"ל

משתתפים בצערכם

קבוצת אלול

יקירתנו

חוה (אוה) גרינבאום

איננה

ההלוויה תתקיים ביום ראשון, ד' תמוז תשמ"ח, 19.6.88 בשעה 1.00 אחה"צ
בבית העלמין בקרית שאול

נפגשים ליד השער

מתאבלים: נירה, יצחק, מירב,
מיכל ונועה פינגולד
אילנה וליאונרד כהן וב"ב
ליאון ורגינה גרינבאום וב"ב

נא להימנע מביקורי תנחומים

ביום שלישי, ו' בתמוז תשמ"ח (21 ביוני, 1988)
במלאת שתים־עשרה שנה לנפילתו של

סא"ל יונתן נתניהו ז"ל

ב"מבצע יונתן"

יתקיים **טכס אזכרה** על־יד קברו בבית־הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים

ישא דברים:

תא"ל יוסי בן־חנן
קצין שריון ראשי

הטכס יתחיל בשעה 5.00 אחה"צ
אוטובוס יצא מתל־אביב להר הרצל בשעה 3.30 אחה"צ מרחבת היכל התרבות

חבריו של יוני
ומשפחתו

ביקורת קשה על הסיקור הטלוויזיוני בחו"ל את האירועים בישראל

הרצוג: התעסקות התקשורת בישראל נובעת מדחפים אנטישמיים נסתרים

מאת עמוס בן־ורד, סופר "הארץ"

כמה כתבי טלוויזיה בכירים מחו"ל התבקשו אתמול לבדוק מחדש את המניעים שלהם ואת מסגרות ההתייחסות שלהם בסיקור ההתקוממות הערבית בשטחים. הבי־קורת נגדם לא באה רק מפי נשיא המדינה, חיים הרצוג, ומגורמים ישראלים אחרים, אלא מפי כתבי טלוויזיה אחרים ומפי פרופסורים לתקשורת מחו"ל.

הדיון בסיקור הטלוויזיוני של אירועים המתרחשים בישראל נערך במסגרת סימפוסיון בן יום שלם במ־כון טרומן שבאוניברסיטה העברית בירושלים, בסיום המפגש התקו־פתי של ראשי הרשות־המוצ באי־גוד השידור האירופי, שנערך השבוע בארץ. המשתתפים בו הוזמנו על ידי המכון לקומוניקציה על שם סמארט, משרד החינוך והתרבות ומרכז ההסברה.

ביקורת נוקבת ספג כתב אן־בי־סי בארץ, רוברט פלצ'ר, אחרי שכמה מהמשתתפים באחת מקבוצות הדיון ראו כתבה שלו על אחד מימי האינ־תיפאדה הראשונים, 15 בדצמבר 1987. כתבות על אותם אירועים, המבוססות על תמונות כמעט־זהות, שודרו גם בטלוויזיות של צרפת ושל גרמניה. אך פלצ'ר הוסיף לכך קטע איזוני, בו נאמר כי דובר צה"ל מודיע ששורר שקט ומייד אחרי זה הראה תמונה סוערת של ערבים שידו אבנים ושרפו צמיגים וחיילים יורים.

הוא גם ראיין עורך דין ערבי מעזה, שהסביר את מניעי התקומ־מות, ולא עשה ראיון מקביל עם גורם ישראלי כלשהו.

בהסברו בעלפה בכפאל אמר פלצ'ר, שהכתבה שלו שיקפה "את האמת". ביחס לאי ראיון ישראלי טען, שבלאו הכי היו אומרים לו מה שאמר דובר צה"ל, שאין אירועים. גיל סדן שייצג את הטלוויזיה הישר־אלית בקבוצת הדיון הזאת, אמר, שבאותו יום עדיין לא ידעו בטלוו־יזיה הישראלית אם אמנם תחול רגיעה תוך זמן קצר והיקף המהומות לא היה ברור.

פרופ' פאולו מנציני מאוניבר־סיטת פרוג'יה באיטליה אמר שע־תונאי אינו יכול להיות אובייקטיווי. הוא יוצר סיפור, וסיפור משמעו פרשנות. הכתב האמריקאי "סגר את הסיפור יותר" ולקהל נשמר פחות מקום לחשוב, אצל האירופים היו הצופים צריכים להתאמץ קצת יותר כדי להבין. סיפור פירושו גם גיבור ואנטי־גיבור. השאלה היא מי מחלק את התפקידים האלה — העיתונאי עצמו או מישהו מאחורי הקלעים הדורש ממנו לרוות בצורה מסויימת. על ישראל משדרים יותר בעולם מפני שיש תרבות משותפת לה ולאירופה; לכן מעניין פחות ובדרך פחות מה קורה במפרץ הפרסי, בין רוסיה לאפגניסטאן וכיו"ב.

נשיא המדינה חיים הרצוג תקף בחריפות את הטלוויזיות הזרות בנאום שנשא לפני המשתתפים.

"מצלמת טלוויזיה — היא נשק", אמר, "כאשר מדינאים רבים בעולם מכלכלים את מעשיהם ותגובותיהם על פי כתבות הטלוויזיה. כרגע נשק זה מכוון נגדנו". כדוגמא הביא את ההתעלמות הגמורה של התקשורת מכך שקיימת אוכלוסיה ערבית גדולה מאד המתנגדת לאלימות, אך היא שבויה בידי הרוב הפלשתיני הפרוע והאלים. התקשורת גם הפ־כה, לדעתו, את ישראל לתוקפן. "כל מה שמשודר עתה על ישראל נושא את הרקע של ששת החודשים האחרונים, כאילו אין היסטוריה למדינה ולעם. הרבה פעמים שיוקה טלוויזיונית תרמה לידי התקוממות, והיתה מעורבת ופעילה", אמר.

הנשיא הרגיש כי בישראל מצויים עתה יותר עיתונאי חוץ מאשר בכל מקום אחר בעולם, להוציא את וואשינגטון. את זאת הוא תלה במניעים אנטישמיים נסתרים, שעדיין הופכים כל דבר יהודי למרתק. לכן — לדבריו — ילד הזורק אבן על יהודי בחברון זוכה ליותר תשומת־לב ממלחמת איראן־עיראק כולה. "אך המצלמות אינן מספרות אמת: הן מספרות אמת חלקית, שהיא גרועה יותר מהוציא־אמת או שקר. הבעיה היא שלתקשורת אין קני מידה מספיקים של אתיקה, עליהם ליצור כלים כאלה ולטפל בתופעות באו־מן", אמר.

פרופ' דוריס גרייבר מאוניבר־סיטת אילינוי בשיקאגו הסבירה, על סמך מחקרים שנערכו במכון מחקר המדיה בוואשינגטון (מכון אקדמי פרטי), שהתדמית החיובית של ישראל לא תיפגע, על פי תחזיותיה, לאורך זמן. על סמך ניתוח של 375 ידיעות מחדשות־ערב של שלוש הרשתות הגדולות ו־242 כתבות בניו־יורק טיימס אכן יוצא שהטון הכללי מצביע על מגמה שלילית לגבי ישראל. בעיקר נובע הדבר ממשפטי פתיחה וסיום של אנשי השולחן המרכזי בניו־יורק. אך עדיין סבורים רק 33% באוכלוסיה שישר־אלים אשמים באירועים לעומת 36% המאשימים את הערבים ו־14% התולים את הקולר באמצעי התקשו־רת. מקורות הידיעות על המתרחש בישראל הן 47% מגורמים ישראליים ו־22% מגורמים ערביים על סוגיהם.

אישור הסכמים בין ישראל לשוק המשותף יידון בחודש הבא

מאת דניאל דגן

בריסל (מיוחד ל"הארץ"). הפרלמנט האירופי בשטרסבורג ידון כנראה במושבו הקרוב בת־חילת החודש הבא באישור ההסכמים המסחריים בין השוק המשותף לבין ישראל. הסכמים אלה נדחו על ידי הפרלמנט בת־חילת השנה בתגובה על מדיניות ישראל בשטחים המוחזקים.

הדיון המחודש התאפשר לאחר שיושב ראש מועצת שרי החוץ של השוק המשותף, הנס־דיטריך גנשר ממערב גרמניה, פנה לנשיאות הפרלמנט בבקשה לכלול את הנושא בסדר היום. הפניה באה בנאום שנשא אמש גנשר במליאת הפרלמנט בש־טרסבורג, והיא כלולה גם במכ־תב שהוא עומד לשלוח לנשיאות.

בינתיים עושים נציגי ישראל בבירות מערב אירופה מאמצים גדולים לשכנע חברי פרלמנט להסיר את התנגדותם לאישור ההסכמים המסחריים. הפעילות נעשית בעיקר בקרב הסוצי־אליסטים הגרמניים והשמרנים הבריטיים. יושב ראש הסיעה הסוציאליסטית בפרלמנט בשט־ראסבורג, רודי ארנדט ממערב גרמניה, קרא בינתיים בפומבי לאישור ההסכמים. אבל עמדתו אינה מחייבת את חברי הסיעה.

ביהמ"ש העליון הורה לעצור מחדש את 3 עורכי בטאון "דרך הניצוץ"

ביטל את החלטת ביהמ"ש המחוזי לשחררם בערבות ● השופט ברק: העובדה שהנאשמים חזרו בהם מהודאותיהם וטוענים שהוצאו מהם שלא כדין אינה הופכת את האישום לתלוי על בלימה

מאת גדעון אלון, סופר "הארץ"

שופט ביהמ"ש העליון, פרופ' אהרון ברק, קיבל אתמול את ערעור המדינה והורה על מעצרם של שלושת עורכי הבטאון "דרך הניצוץ" מיכל שוורץ, אסף אדיב וה־ני בן־אפרת, עד תום ההליכים המשפטיים נגדם.

בכך ביטל השופט ברק את החלטתו של שופט ביהמ"ש המחוזי בירושלים, אליהו בן־זימרה, שהח־ליט לשחרר בערבות את שלושת עורכי "דרך הניצוץ" ולהשאיר במע־צר רק את העצור הרביעי, יעקב בן־אפרת.

בנימוקי החלטתו כתב השופט ברק: "בעניין שבפני קיימת תשתית ראייתית המספיקה לעניין מעצר עד תום ההליכים. תשתית זו מוסמכת עצמה על הודאות שמסרו המשיבים (הכוונה לשלושת הנאשמים־ג.א.). אמת הדבר, המשיבים חזרו מהודא־תיהם הם וטוענים כי הוצאו מהם שלא כדין. אך טענות אלה כשל־עצמן אין בהן כדי להפוך את האישום לתלוי על בלימה ואין בהן כדי להפריך את הראיות על פניהן. ענין לנו בטענות המחייבות בירור עובדתי, הנעשה במסגרת "משפט זוטא". על פני הדברים קיים חומר ראיות, שאם יימצא כביל האמין, יש בו כדי לבסס את האישום".

השופט ברק הסביר כי "עיקר השאלה הניצבת בפני — עניינה עילת המעצר. מקובל על הכל, כי מעצר עד תום ההליכים מוצדק במ־קום שקיים חשש לשיבוש הליכי משפט ולאי התייצבות הנאשם לדינו, אם לא ייעצר. כמו כן מקובל על הכל כי בהעדר חששות אלה, אין לעצור בדרך כלל נאשמים עד תום הליכים נגדם, שכן המעצר אינו תחליף למאסר והעצירה אינה תחליף לענישה. במדינת חוק שול־לים את חרותו של אדם, בדרך כלל רק לאחר שהורשע בדינו ולא בטרם הרשעה ומשפט. עם זאת, מוסכם על הכל, כי לגישה עקרונית זו קיימים חריגים, בהם מוצדק הוא לעצור אדם עד תום ההליכים נגדו גם אם אין חשש לשיבוש הליכי משפט ואין חשש שלא יתייצב לדינו".

השופט ברק מדגיש כי אין ספק שפרשת "דרך הניצוץ", בה מדובר בעבירות בעלות אופי בטחוני, נופלת למסגרת החריגים, המחייבים מעצר עד תום ההליכים: א) משום שהעבירות המיוחסות לנאשמים הן חמורות ביותר בנסיבותיהן. אין לנו רק עניין של מגע עם סוכן זר, דבר חמור כשלעצמו, אלא בהצטרפות מחתרתית לחזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין, הצטרפות שאם תוכח בדין המורה היא לכל אחד. כאשר נאשמים כמו אלה שלפנינו נותנים יד לארגון טרוריסטי, הרי הם חוצים את הקווים של הקיום הלאומי. אמנם עפ"י הודאותיהם, לא ביקשו הנאשמים לפעול פעולה צבאית, אך הם היו ודוע אוהדות של מנגנון טרור צבאי, הבא להש־מיד את המדינה. התנהגות זו, אם אכן תוכח, חורגת מכל המקובל וה־סכל בחברה דמוקרטית. סובלנות לדעות חורגות הוא עניין אחד, אבל הצטרפות לארגון טרור הוא עניין אחר. גם בעל המעשה חריג זכאי למשפט הוגן, אך מקום שחברה דמוקרטית מקיימת מכשיר של מעצר עד תום ההליכים, המופעל כלפי אלה המשחיתים את גוף המדינה ואת נשמתה, ראוי הוא שמ־כשיר זה יופעל כלפי אלה אשר נו־תנים יד לעקירת הגוף והנשמה גם יחד.

ב) כדבר שבשיגרה עוצרים בתיהמ"ש נאשמים המובאים לדין באישומים של חברות בארגון טרור. שוויון הכל בפני החוק מצדיק כי גם לגבי הנאשמים שלפנינו, יופעלו אותן אמות מידה.

בהחלטתו של השופט ברק יש נימה של ביקורת כלפי שופט ביהמ"ש המחוזי בן־זימרה שהחליט להשאיר במעצר את יעקב בן־אפרת ולשחרר את שאר שלושת עורכי "דרך הניצוץ". "כשלעצמי איני רואה" — כותב ברק — "שוני עקרוני בין בן־אפרת, אשר השופט ציוה על מעצרו לבין המשיבים, אשר השופט ציווה על שחרורם. היסוד המשותף שביניהם עולה על המבדיל ועקרון השוויון מן הראוי שיופעל גם ביניהם".

עם זאת מביע השופט ברק צער על תנאי המעצר הקשים של שוורץ, בן אפרת ואדיב ומביע את תקוותו ששלטונות בתי הסוהר יעשו הכל כדי להבטיח להם תנאי מעצר הו־גנים.

יו"ר הכנסת הוזמן לכנס יושבי ראש של פרלמנטים דמוקרטיים

מאת צילה שני

יו"ר הכנסת, שלמה הלל, הוזמן להשתתף בכנס של יושבי־ראש פרלמנטים של המדינות הדמוקר־טיות במערב־אירופה שייפתח בשבוע הבא בבון.

יש לציין שזו הפעם הראשונה שיו"ר כנסת מישראל הוזמן ליטול חלק בפורום.

50 מורים ערבים מהגדה קיבלו אתמול תעודות בסיום קורס אמנות במוזיאון ישראל. (צילום: עופר אוולאי)

לונדון שוקלת גירוש נציג ישראלי שהפעיל סוכן־כפול

על הסוכן הכפול איסמאעיל סוואן נגזר עונש של 11 שנות מאסר

מאת סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). שר החוץ והפנים של בריטניה התבקשו אמש לישיבה מיוחדת, כדי להחליט אם לסלק מלונדון את אחד הדיפלומטים הישראלים, אשר הפעיל את הסוכן הכפול איסמאעיל סוואן, עליו נגזר אתמול ב"אולד ביילי" עונש של 11 שנות מאסר.

בבירה האנגלית נוטים לנקוט צעד חריף נגד ישראל, במענה שלטובניה לא דיווחו לבריטים על פעילותה של כנופיית מרצחים פלשתינאים אשר מנהיגם, עבדול רחים מוסטפה, ארגן אשתקד את הרצחו להרג של הקריקטוריסט הידוע ביותר בעולם הערבי, שציוריו הרגיזו את יאסר עראפת. חבר הפרלמנט רוברט אדלי כבר קרא לגירושו של השגריר הישראלי מלונדון ולביטול ההסכמים הכלכליים בין ישראל לבין השוק המשותף. אדלי נחשב אמנם לאנטי־ישראלי, אולם פקידים בכירים בממשלה סבורים כי אין מנוס מהפגנת הצורך "ללמד את ישראל לקח".

כבר במהלך ביקורו האחרון של שמעון פרס בלונדון העלה עמיתו הבריטי את העניין, לאחר שנודע בחקירתו של סוואן כי הועסק על ידי ה"מוסד". שנה קודם לכן נזף ג'פרי האו בפרס על כך שסוכני "מוסד" מזייפים דרכונים בריטיים. היה זה לאחר שבתא טלפון ציבורי בגרמניה התגלו שמונה דרכונים ריקים כאלה, שעקבותיהם הוליכו לשגרירות הישראלית בבון.

הקצף הבריטי יצא בעיקר על העובדה שזה מספר שנים שהישר־אלים ידעו על כך שמוסטפה, מיי־גור ב"כוח 17" של אש"ף, מחזיק בתחומי המדינה סליק נשק גדול, אשר כלל רימונים, ארבעה רובי "קלאצ'ניקוב", 30 ק"ג חומר נפץ פלסטי, מנגנוני הפעלה ושעוני השהיה. הישראלים ביקשו מסוואן להתיידד עם מוסטפה ולרגל אחריו. סוואן עשה את בצורה כל־כך טובה עד כי היה זה הוא אשר איחסן את הנשק הזה בביתו. הוא לא דיווח על כך לישראלים מיד, אבל הוא אמר להם זאת לאחר 3 חודשים, בסוף יולי האחרון. הישר־אלים, לדברי התובע והבולשת הבריטית, הודו בכך, אולם אתמול טענה השגרירות הישראלית בתוקף כי לא היו דברים מעולם וכי על מחסן הנשק הם שמעו מן העיתונות כמו כולם.

הפרשה כולה, אשר נחשפה במהלך המשפט, מעיבה במידה רבה על יחסי שתי המדינות ועל יחסי השרותים החשאיים שלהן. היא גם מציבה סימן שאלה לגבי חופש התנועה אשר יינתן בעתיד לסוכנים ישראליים על אדמה בר־יטית. מקור בכיר במשרד הפנים הבריטי, האחראי על עניני בטחון פנימי, אמר לי כי אין זו הפעם הראשונה שהישראלים מתעלמים בשנים האחרונות מן החוק המקומי.

התפטרות לב ארי התקבלה, אך פיטוריו כעובד הרשות עוכבו

מאת לילי גלילי

בישיבה רחופה שנערכה אתמול בעקבות התפטרותו של מנהל הרדיו, גדעון לב־ארי, קיבל הוועד המנהל של רשות השידור את התפטרותו, אך הוא מעכב בינתיים את פיטוריו כעובד הרשות, בניגוד להחלטה שקיבל שלשום מנכ"ל הרשות, אורי פורת, כי לב־ארי יפ־סיק לאלתר את עבודתו.

בתום דיווח ארוך שמסר פורת על נסיבות ההתפטרות, החליט הוועד המנהל למנות ועדת משנה לבדיקת הנעשה ב"קול ישראל". ממצאיה אמורים לשמש גם בסיס להחלטה אם אכן יש מקום לפטר את לב־ארי, כפי שהחליט פורת. האישר יו"ר הרשות, אהרן הראל.

מסקנות הוועדה יובאו לאישור הוועד המנהל תוך שבוע ימים.

במקביל אישר גם הוועד המנהל את התפטרויותיהם של דוד מרגלית, ראש מערכת תל אביב, ושלום קיטל, מזכיר המערכת. במגעים מזורזים שהתקיימו אתמול התמנה כתב הרדיו בכנסת, אמנון נדב, למנהל חטיבת החדשות בפועל, ואריה גולן מונה למזכיר מערכת בפועל במקום קיטל. עם מינויו הטרי, יתפטר היום נדב מתפקידו כיו"ר האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל.

עיקר טענותיו של פורת בדיווח שמסר לוועד המנהל הוא כי לב־ארי מסרב מזה זמן לקבל את מרותו כמנכ"ל, ולכן לא יוכל להמשיך להעסיקו גם כעובד ולא רק כמנהל מריום. הוא סיפר, בין היתר, כי לב־ארי סירב אף להעביר אליו את שני מכתבי ההתפטרות של קיטל ומרג־לית, וכן סירב בשבועות האחרונים לשוחח עמו בטלפון.

פורת תלה "שינוי" זה, כפי שהג־דיר את המצב, בעובדה כי לאחר נוהלים חדשים בנציבות שירות המדינה, נמסר ללב־ארי כי הרשות לא תוכל עוד לממן את מלוא שכר הדירה שלו. במשך כל שנות כהונתו כמנהל הרדיו מתגורר לב־ארי בדירה ששכרה עבורו רשות השי־דור, אולם הנושא עלה לדיון מחדש לאחר שבעל הדירה דרש תוספת תשלום של למעלה מ־100 דולר לחודש.

עוד סיפר פורת בישיבה, כי לא היה ידוע לו שהרשות מממנת גם את הוצאות החשמל והמים של לב־ארי, והביע השערה כי השינוי הצפוי בתנאי העסקתו הוא גורם העיתוי של התפטרותו.

טענותיו של פורת עוררו את כעסם של כמה מחברי הוועד המנהל, ביניהם עו"ד דוני פינשטיין, שהזכיר לפורת כי להשערה זו אין זכר במכתב ההתפטרות.

שורת הפיטורים ברדיו המשיכה גם אתמול, בהתפטרותו של הממונה על המוזיקה, אילון אלמוג. בבניין הרדיו שררה מבוכה רבה, ורוב שעות היום התכנסו העובדים לישיבות. חברי הנהלת "קול ישראל", ששמעו מלב־ארי דיווח ממצה על הסיבות להתפטרותו, קראו למנהלם לחזור בו מהתפטרותו.

עובדי חטיבת החדשות נמנעו מקריאה ללב־ארי שיחזור בו, אולם העבירו לראש הממשלה, לממלא מקומו ולשר החינוך הודעה בתולה "הביעה דאגה מניסיונותיו של פורת לפגוע בעצמאות המקצועית והאובייקטיוויות של עבודת החדשות ברדיו".

ערכה את העמוד: עדה ארשטיין

אל תתפשר על פחות מהטובה ביותר!

המארק ממשיך לרדת ואתה מרוויח 6,000 ש"ח

1800 סמ"ק • אוטומטית • 4 דלתות • מזגן מקורי •
חלונות כהים ומראות צד חשמליות,
החל מ־57,420 ש"ח (כולל מ.ע.מ.)

* המחיר נכון ל־1.6.88 וכפוף לשינויים בשער המארק הגרמני. המלאי מוגבל. אפשרות ל־TRADE-IN

רס־קאר רכב בע"מ יבואן ומפיץ ב.מ.וו בישראל אולם התצוגה הראשי: דרך פתח־תקוה 19, ת"א טל. 03־622271
חיפה אדרת רכב בע"מ שד' ההסתדרות 202, מפרץ חיפה טל. 04־725297־8 ירושלים נירגד חברה לרכב בע"מ תלפיות, יד חרוצים 11 טל. 02־713888
ת"א טופ־קאר יהודה המכבי 4 טל. 442842 ת"א סובגל דיזנגוף 274 טל. 03־5486337 נתניה סופ־קאר ספיר 10 טל. 053־349197
באר שבע כוכב רכב בע"מ עמק שרה רח' הנחושת 8, טל. 057־73007 אילת רעים בע"מ אזור התעשיה החדש טל. 059־78146

מנהיגה בכל דרך

ברגע זה ממש
מישהו
חותר נגדך
האם אתה מוגן?
• חקירות מסחריות
• חקירות כלכליות
• חקירות ניקיון
• חקירות פליליות
• חקירות אישות (גירושין)
לשם חקירות
ת"א, אחד העם 93, 292871 03

هكذا من الأصل

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אגה"ה ש	20500	שב				
המסגות 0.1	1055		578	-45	-4.1	-1257
המסגות א 0.5	607		590			
כללי לא בהסדר	15949		20	+199	+1.3	+21

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	110500		208	+550	+0.5	+846
אידיבי ב 100.0	110050		2	-200	-0.2	-2
אידיבי בב א	666101			+6101	+0.9	+36
אגוד 0.1	82200		40	+100	+0.1	+4
דיסקונט ב	146101		59	+6000	+4.5	+202
דיסקונט א	140270		242			-37
דיסקונט שה ב	16462	בח	28	+280	+1.7	+161
המזרחי ש	45500		255	+251	+0.5	+536
המזרחי מ	45250		26	+50	+0.1	+105
הפועלים מבב	99900					
הפועלים ש	74700		1219			+258
הפועלים מ	74820		120	+560	+0.5	+458
כללי א 1.0	190600		5			+15
כללי שה 7	9340		47	+90	+ 1	+47
כלל 0.1	47580		835	-20		-773
כלל שה 11	17320		12			-2
מימון ומסר 1.0	62940		37			+23
מימון ומסר 5.0	32000	שב				

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	137441		176	+280	+0.1	+174
אידיבי ב 100.0	137000	לג				
אידיבי בב א	836610	לג				
איגוד 1 ש"ח	102200		11	-800	-0.8	-11
דיסקונט ב'	175515	לג				
דיסקונט א'	176900		25	+1900	+1.1	+120
מזרחי ש'	56721		77	+300	+0.5	+268
מזרחי מ'	56620	לג				
הפועלים ש'	95355		346	+5		+104
הפועלים מ'	93520		5	+19		+10
כללי א'	240000	שב				
בל"ל סטוק	59590		222			-125

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

התחדשו הירידות

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול בהתחדשות ירידות השערים, זאת לאחר יום אחד של תיקון טכני במחירים. אווירת פסימיות שבה השתררה בקרב הסוחרים והעריכות כי פירסום המדד יביא לתפנית המיוחלת נגוזו. גל נוסף של מוכרים נשבר אתמול. מאחר שלא היה מי שיקלוט את הסחורה, נשחקו המחירים תדיר.

השבוע כולו עמד בסימן של ירידות שערים חדות משר, בכל ענפי ההשקעה. מחזורי המסחר ירדו תלולות, לרמה אשר איננה זכורה מזה תקופה ארוכה. מחזורים יומיים בהיקף של 3.5 מיליוני שקלים מעידים כאלף עדים על חולשת השוק.

ירידות השערים עומד בסתירה לתבאים המאקרו־כלכליים, שכולו להצביע פעילות חיובית בשוק. ברם חוסר העניין במניות ותופשיות הוא בה עמוק עד שסוחרי הבורסה לא נאותו לקלוט היצעים, אפילו בהיקף מוגבל, וכך נגרמו ירידות חדות.

מי שניסה בכל זאת לרכוש מניות היו מנהלי חברת הברוקרים "אופק" הגורסים כי מניות רבות נסחרות כעת על בסיס כלכלי מניח את הדעת. אולם, מאחר שהציבור הרחב נמצא מחוץ למעגל המשקיעים, המעט שישנו פה קרנות מניות, בהיקף של 5 מיליוני דולרים, המשך השחיקה היה בלתי נמנע.

הפידיונות שהורמו לקרנות "לי אמי פיא", ולאגרות, אילצו את מנהלי הקרנות לבצע עיסקות קיזוז באופן הבא: קרנות המניות מכרו, ומאחר שלא היה מי שיקלוט, נקלטו ההיצעים על ידי קרנות האג"ח.

מחזור המסחר במניות והופשיות הסתכם אתמול ב־3.2 מיליוני שקלים. מדד המניות הכללי ללא בנקים ירד בסיכום השבוע ב־3.99 אחוזים.

היצע במסוף בל"ל

מניית הסטוק של בנק לאומי ירדה בשיעור סמלי, למרות שהיצע שנרשם בה היה גדול יחסית. פיחות השקל לעומת הדולר, שלשום, עודד את המוחזים להזרים ביקושים לבנקאיות, האלה סופקו בעליות של עד מחצית האחוז. המחזור בבנקאיות התקרב לסך המחזור בתופשיות, והסתכם ב־3 מיליוני שקלים.

	תשואה שנתית דולרית ב־% פריון אוק' 88	פריון אוק' 89
בל"ל 0.1	13.15	5.57
הפועלים ש	13.33	5.90
אי.די.בי. רג	12.35	5.91
דיסקונט א	14.00	5.27
המזרחי ש	12.10	5.67

שבוע גרוע לספקולטיביות

השבוע היה מהגרועים ביותר בניירות הערך בעלי רמת סחירות נמוכה, שהפעילות בהם נעשית לא אחת על בסיס ספקולטיבי. את זאת ניתן להגדים בריבוי המקרים של רישום שער מוכרים בלבד, במיוחד בניירות ערך מ"הרשימה המקבילה". מניית סקאנדיה, שהונפקה בעבר, ירדה אתמול ב־29.6 אחוז. ירידה חדה נרשמה גם בגולדפרוסט־5, חברה המתגבבת בקשיים עסקיים חריפים. שבירה מסויימת במגמת התמיכה נרשמה במניות יוסקל, מישנאל ועוד.

התכוף: נייר השבוע

הפעילות הבורסאית בניירות הערך של התכוף היתה בהלוך תריבה השבוע, והתחלקה לשניים: בכתבי האופציה של החברה, שתוקפם פג בסוף החודש, נרשמו ירידות שערים חריפות, עד שרכישת האופציות תמורתן למניות החברה הפכה לכדאית. אולם כשבאו הסוחרים להמיר את האופציה התברר כי הם היו רבים מדי. לכן נרשם במניות התכורה מוכרים בלבד. לקראת המוצאית השנייה של השבוע נבלמה מגמת הירידות במניות אלה, ולמניה בת 1 שקל נרשמו ביקושים. אתמול עלתה מניה זו בשיעור גבוה יחסית — 9.9 אחוזים.

בנק ישראל גיים 40 מיליון

בנק ישראל גיים אתמול 40 מיליון שקל בשתי סדרות של אג"ח. בשוק האג"ח נרשמה מגמה מעורבת, עם נטייה קלה לירידות שערים (בעיקר באג"ח בעלות ההצמדה הלקיית). אגרות החוב הדולריות נסו בדרך כלל לעלות.

הודעות בורסה

● תנג' סיימה את 1987 בהפסד 22.9 מיליון שקל לעומת הפסד של 4.8 מיליוני שקלים.

ספר חובה לכל בעל תפקיד כלכלי

הספר הופק במתכונת מהודרת, 376 עמ'. כל עמוד מתאר דיוקן של חברה בורסאית, ערוך בצורה עניינית ונאה המבליטה את הנתונים המאפיינים את החברה, מהבחינה העיסקית והבורסאית ב־5 השנים האחרונות.

ניתן לרכוש את הספר בחנויות המובחרות בכל הארץ

בשכ"ת
מחסן
1100 מ"ר
קומה – קרקע ברמת־גן,
רח' ז'בוטינסקי
"ליאופולד"
טל' 03-622865

מלון ★★★
פרנק נהריה
39.— ש"ח
+ מע"מ
(לאדם בחדר זוגי)
לינה וארוחת בוקר
עד ה־30 ביוני 1988
להזמנות: טל: 04/920278
עד השעה 22.00
כשר

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יצירה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5252.83	5215.97	-12.74	-0.24
אבוקה	394.62	386.98	-2.82	-0.72
אגוז	282.72	277.29	0.23	0.08
אגם	111.83	109.66	0.01	0.01
אדיר	1895.70	1858.37	-1.29	-0.07
אדום	158.36	155.30	-0.94	-0.60
אופיר	173.91	172.71	0.07	0.04
אור	439.07	435.27	0.77	0.18
אורין	133.45	130.82	0.09	0.07
אוריאל	308.39	306.18	-0.14	-0.05
אורן	861.31	844.56	0.10	0.01
אייל	5635.93	5526.76	13.18	0.24
איריס	5764.81	5646.47	6.14	0.11
איתן	827.92	817.61	0.65	0.08
אלון	689.93	676.00	1.48	0.22
אלמה	711.08	702.43	0.85	0.12
אנליסט	99.91	97.67	-0.13	-0.13
אניה	108.88	107.42	0.06	0.06
מניות	89.36	87.18	-0.68	-0.77
אנכור	96.89	95.88	-0.48	-0.50
ארז	298.33	294.68	-1.09	-0.37
אש	131.61	128.73	-0.44	-0.34
אשל	196.19	192.36	0.22	0.11
אתגר	84.40	83.39	-0.46	-0.55
אתרוג	272.60	269.94	0.47	0.17
ברולה	151.94	149.06	-0.79	-0.53
ברוש	531.63	521.37	-0.81	-0.16
ברק	471.13	461.75	-0.67	-0.14
ברקת	334.12	331.64	0.35	0.11
[illegible]	1686.48	[illegible]	[illegible]	[illegible]
גבע	122.92	121.13	-0.02	-0.02
גורן	479.09	473.43	-0.33	-0.07
גיא	110.13	108.49	0.09	0.08
גיל	3356.05	3290.46	-14.93	-0.45
גלית	695.69	687.17	1.13	0.16
דוברבן	350.99	347.61	-0.94	-0.27
דוכיפת	518.38	512.03	-0.36	-0.07
דולב	263.56	258.14	0.45	0.17
דורון	152.03	149.25	0.06	0.04
דותן	289.37	284.04	-0.32	-0.11
דליה	602.09	591.63	0.49	0.08
דרור	336.32	330.24	-0.77	-0.23
הלל	348.21	341.47	-1.70	-0.50
הדס	395.79	393.26	-1.18	-0.30
הילה	431.26	429.29	0.36	0.08
הוד	584.36	574.33	0.59	0.10
זהבית	2040.19	2000.19	-0.84	-0.04
זוהר	117.53	115.83	0.03	0.03
זיו	145.27	143.15	0.16	0.11
זינוק	102.98	100.82	-0.20	-0.20
זיק	90.35	88.17	-1.65	-1.84
זמיר	431.34	426.08	-1.47	-0.34
חוחית	176.41	174.04	0.30	0.17
חליפין	154.76	154.35	0.09	0.06
חלמיש	224.70	223.23	-0.06	-0.03
חן	159.91	159.59	0.21	0.13
טופז	122.82	120.13	0.08	0.07
טל	6683.60	6609.49	2.75	0.04
יובל	490.68	484.83	0.50	0.10
יהלום	171.06	167.82	-0.61	-0.36
יסודות	364.59	361.52	-0.79	-0.22
יערה	481.84	476.07	-0.21	-0.04
כוכב	290.96	287.41	-1.05	-0.36
כחל	134.17	132.55	0.14	0.11
כלנית	657.62	646.04	-0.04	-0.01
כספית	282.08	279.97	0.02	0.01
כרמל	139.61	137.45	-0.36	-0.26
כתר	1264.89	1246.63	0.06	0.00
לחם	4990.43	4892.73	-7.68	-0.16
למשקיע	134.16	132.76	0.05	0.04
לפיד	316.33	314.88	-2.47	-0.78
לבד	2065.02	2023.56	0.56	0.08
לשם	412.33	409.60	0.28	0.07
מבחר	1478.95	1450.98	-1.18	-0.08
מבטח	4226.18	4188.29	-1.56	0.04
מגן	279.38	275.39	0.57	0.21
[illegible]	3902.93	3872.17	[illegible]	[illegible]
מור	1595.99	1573.55	-7.14	-0.45
מורן	875.63	864.95	-1.56	-0.18
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מימר	1109.68	1088.34	0.72	0.07
מעוף	4698.20	4609.17	-8.35	-0.18
מעיין	788.90	774.19	0.35	0.05
מקשת	416.43	413.71	0.00	0.00
מכלול	95.22	93.41	-0.56	-0.60
מרווח	133.78	133.27	0.01	0.01
מרום	1456.43	1429.18	0.44	0.03
נגה	157.11	154.80	0.00	0.00
נביה	268.99	267.08	-1.34	-0.50
נמל	462.76	455.79	-2.10	-0.46
נילי	133.77	131.79	-0.61	-0.46
סביון	649.30	637.73	-0.46	-0.07
סגולה	148.47	145.56	0.13	0.09
סלע	405.24	402.54	0.25	0.06
סנונית	575.65	568.58	0.40	0.07
סער	378.63	374.11	-0.97	-0.26
ספיר	177.05	176.60	0.01	0.01
שריף	361.36	357.22	-0.81	-0.23
עידית	773.35	767.75	-2.16	-0.28
עירן	529.03	521.41	0.71	0.14
עכבר	118.61	116.08	0.21	0.18
ענת	2330.43	2313.28	-3.84	-0.17
עפרוני	544.90	538.25	0.43	0.08
ערמון	130.94	128.47	0.11	0.09
פז	1667.83	1635.44	-4.73	-0.29
צבר	563.85	556.66	1.13	0.20
צופית	492.77	486.69	-0.02	-0.00
צוק	134.69	134.16	0.04	0.03
צמיד	1223.65	1199.17	-0.29	-0.02
צמרות	529.32	521.81	-0.01	-0.00
צפורה	155.21	154.06	0.17	0.11
צבייה	108.40	106.98	0.02	0.02
קלע	173.77	172.90	-0.30	-0.17
קשת	112.67	111.31	0.08	0.07
רונית	17550.72	17402.13	-92.22	-0.53
רימון	143.23	142.98	0.20	0.14
רקפת	910.91	896.08	-0.48	-0.05
רשף	442.48	436.63	0.64	0.15
שביט	488.08	482.32	0.41	0.09
שחם	368.42	365.01	0.90	0.25
שחף	107.13	105.82	0.06	0.06
שירה	457.53	454.11	-1.27	-0.28
שמיר	444.96	436.31	-0.22	-0.05
שנהב	660.31	650.67	-3.74	-0.57
[illegible]	[illegible]	675.94	-3.77	-0.55
שקד	198.04	194.18	0.25	0.13
תאנה	249.34	242.35	-0.21	-0.08
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-1.38	-0.27
תדהר	595.59	588.29	1.09	0.19
תגמה	110.48	108.28	-0.15	-0.14
תמר	275.97	270.68	0.46	0.17
תמרה	213.57	212.08	0.38	0.18
תרשיש	121.79	119.48	0.14	0.12
תשרי	566.78	562.15	0.33	0.06

שערי אגרות החוב

שערים בידבנקאיים

אתמול, בצהריים, 8.1.1988 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.7900/1.7910	ל"י שטרלינג
מרקים גרמניים	1.7490/1.7500	ל"י 1$ ארה"ב
פלורינים הולנדיים	1.9655/1.9665	
פרנקים שוויצריים	1.4590/1.4600	
פרנקים בלגיים	36.58/36.60	
פרנקים צרפתיים	5.9020/5.9060	
לירטות איטלקיות	1298.60/1299.60	
יינים יפאניים	125.80/125.90	
$ ארצות הברית	1.3256/1.3261	לקנדה

שער הזהב $ 452.65 ארה"ב אונקיה לזהב מיקסינג

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	$/ל"ש	מ"ג/$	פ"ש/$
1 ח'	1.7894/1.7906	1.4536/1.4549	1.7435/1.7447
3 ח'	1.7862/1.7875	1.4428/1.4442	1.7327/1.7339
6 ח'	1.7806/1.7821	1.4265/1.4282	1.7179/1.7193

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שף נאמנות
בטחה כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

רשות הדואר
השרות הבולאי
החלפת מספר טלפון של השרות הבולאי
מספר הטלפון החדש של השרות הבולאי בשד' ירושלים 12 תל־אביב יפו הוא מענה
03-815566

לוח העיר
זה עובד!
קבלת מודעות בטלפונים:
03-293648
03-290697

המשטרה: שופט שאסר פרסום הודעה על המלצה להעמיד חשוד לדין חרג מסמכותו

השופט מנחם נאמן עיכב פרסום בעניינו של עובד מוסד חיפאי ידוע – והמשטרה טוענת כי עתירת הסניגורית נענתה בשל הכרותה עם השופט ● השופט: הייתי מוסמך לדון ● העתונות המקומית בחיפה הורשתה לפרסם המידע – משום שהעתונים כבר הודפסו בעת הוצאת הצו

מאת נורית כתנא, סופרת "הארץ" בחיפה

משטרת חיפה טוענת כי שופט בית משפט השלום בחיפה, מנחם נאמן, הוציא אמש צו איסור פירסום ידיעה, מטעמה, בלא שיהיה מוסמך לכך. לטענת המשטרה, נאמן לא היה אמש שופט תורן, ולפיכך לא היתה הוצאת הצו בסמכותו.

שופט בית משפט השלום בחיפה מנחם נאמן נעתר אתמול בערב לבקשת באת כוחו של עובד במוסד חיפאי ידוע, והוציא צו איסור פירסום על הודעת המשטרה בעניינו. לטענת המשטרה באת כוחו של העובד נענתה הודות להכרות אישית קודמת עם השופט נאמן.

בתגובה לטענת המשטרה אמר השופט נאמן, כי היה מוסמך לדון בצו בתוקף היותו שופט תורן לעניינים אזרחיים. בתשובה לשאלה אם יש לו הכרות קודמת עם באת כוחו של נשוא הודעת המשטרה – ענה בשלילה והוסיף "זוהי שאלה ללא תקדים".

הודעת דוברת המשטרה נמסרה אתמול, לאחר שני חודשי חקירה בהם נבדק עובד המוסד החיפאי, באשר למחיקות מידע ממחשב ואיד־מים שנתבצעו באותו מוסד. המשטרה מסרה בהודעתה כי יחידת התביעות המליצה להעמיד לדין את העובד וכן עובדת נוספת במוסד האמור.

הפרשה התפרסמה לפני חודשיים בהרחבה בכל העיתונות, וכן תפורסם הבוקר בעתונות המקומית בחיפה. "בהתחשב בכך שהמקומונים כבר הודפסו בשעת קבלת ההחלטה" אמר השופט נאמן ל"הארץ", "לא רציתי שחיפה תישאר בלעדיהם, ולכן אלו לא יכללו בצו". עם זאת, תחול עליהם חובת הזהירות במקרה שיתבעו על הפירסום – שלא יכלו לעצור את הידיעה.

פרקליטות החשוד טענה בפני "הארץ", כי ביקשה את הצו כיוון שחקירת המשטרה לא העלתה דבר נגדה.

הבוקר יתחדש הדיון בנושא בבית משפט השלום בחיפה.

בית המשפט מבקר הגשת כתב אישום נגד חווה ארליכמן מ"פרשת ידלין"

השופט קיבל טענת הסניגור כי על רוב סעיפי האישום חלה התיישנות ● המדינה הבטיחה לארליכמן חסינות תמורת עדותה נגד אשר ידלין

(ע). בית המשפט המחוזי בת"א מתח ביקורת על פרקליטות המדינה שהגישה כתב אישום שעל מרבית סעיפיו חלה התיישנות ועל כך שנהגה שלא בתום לב כלפי הנאשמת שהתחייבה כלפיה, בזכרון דברים, להעניק לה חסינות מלאה, לגבי עבירות פליליות, בתוקף היותה "עדת מדינה" במשפטו של אשר ידלין.

מדובר בכתב האישום שהגישה המדינה נגד חווה ארליכמן (54). נטען בו, כי הנאשמת, בהיותה מנהלת עזבון של בעלה המנוח, קנתה מגרשים אשר נרכשו באמצעות עובד אותה חברה וזייפה את חתימת בעלה על חוזה. הנאשמת השתמשה בחוזה זה תוך התחזות לשליחתה של אותה חברה ותוך חתימה על תצהירים בפני עורך דין. כתוצאה מכך, טענה התביעה, הוליכה בית המשפט המחוזי להעביר את המגרשים על שם אותה.

לטענת התביעה, על יסוד פסק דין זה, הצהירה הנאשמת הצהרת שקר בפני רשויות מס שבח מקרקעין, לצורך תשלום מס נמוך יותר.

הסניגור עו"ד אמנון זכרוני טען, כי מרבית העבירות המופיעות בכתב האישום התיישנו, כיוון שחומר החקירה המשטרתי מגלה, כי החקירה החלה בפועל בנובמבר 1983. לפי החוק, אין להעמיד אדם שנאשם בעבירות מסוג "עוון" לדין, אם חלפו 5 שנים מיום ביצוע העבירות.

אמינות השלטון

השופט אריה אבן ארי קיבל את טענות הסניגור וקבע כי לגבי מרבית העבירות שיוחסו לנאשמת חלה התיישנות, ועל הנאשמת להשיב על שתי האשמות שיוחסו לה הן: קבלת דבר במירמה בנסיבות מחמירות והגשת תצהיר כוזב לרשויות מס שבח מקרקעין.

בדברי הביקורת שהשמיע כלפי הפרקליטות מציין השופט כי בשנת 1976 נערך בין המדינה לנאשמת זכרון דברים הדובר על חסינות ומתן מעמד של עד מדינה לנאשמת. לפי זכרון הדברים תינתן לנאשמת חסינות מלאה לגבי עבירות פליליות ולא יעשה שימוש בעדויותיה.

"המדינה", מציין השופט, "לא הוכיחה לביהמ"ש כי הנאשמת הפרה התחייבויותיה ואשר היה בכך כדי להצדיק את השתחררות המדינה מהתחייבויותיה. ההיפך הוא הנכון. הנאשמת גילתה את קשריה המסועפים עם נאשמים בעבר באשר לאותה פרשה המכונה 'פרשת ידלין' ובעבירות מסוימות אף הפלילה את עצמה. האינטרס הציבורי מחייב כי אמינות השלטון בעיני הציבור תישמר בשבע עיניים. כאשר המדינה מפעילה סמכותה הסטטוטורית המיתולית כאותו, האינטרס הציבורי מחייב כי הנאשם לא יופתע פתאום לאחר שגילה את לבו, לאחר שניתנה לו חסינות. בכך נפגע אינטרס הנאשם באופן חמור, הן בשל עיני הדין הן בשל אינטרס ההסתמכות", קבע השופט.

"המדינה נהגה שלא בתום לב כלפי הנאשמת והפרה את התחייבותה כלפיה, לפיה לא תגיש נגדה אישומים על עבירות בעבר", קבע השופט והורה למחוק מכתב האישום את סעיפי האישום שחלה עליהם התיישנות.

השופט דחה את טענת המדינה, כי עבירות הזיוף נתגלו לה רק ב־1983 ולכן הסכם החסינות אינו תקף. השופט קבע, כי בגישה זו יש לראות עצימת עיניים לאורך תקופה ארוכה כיוון שכאשר התחייבה המדינה כלפי הנאשמת, הכוונה לעבירות שנבעו ומהוות חלק אינטגרלי ממסכת הראיות המצויות בידה, לאור "פרשת ידלין".

השופט דחה את בקשת עו"ד זכרוני לעכב את ההליכים כדי לאפשר לנאשמת לעתור ליועץ המשפטי לממשלה ואמר, כי זו זכותה של הנאשמת לעשות כן, אולם אין בכך כדי למנוע מביהמ"ש להמשיך בדיון. התביעה הודיעה כי תגיש כתב אישום מתוקן והשופט קבע את הדיון לתחילת יולי.

החברה להגנת הטבע: להפוך נחלת לרר ברשל"צ למוזיאון

מאת אלי אלעד, סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

בקריאה למועצה המקומית נס ציונה לפעול להצלת אתר ההתיישבות של נחלת ראובן לרר ברחוב נס ציונה כדי לשקמה ולהפכה למוזיאון הדבש בישראל, יצאו אתמול משתתפי כנס ביחוד שנערך באתר ביוזמת המועצה לשימור מבנים ואתרי התיישבות הפועלת ליד החברה להגנת הטבע.

הנחלה נרכשה ע"י משפחת ראובן לרר בשנות ה־80 של המאה ה־19 והיתה הנחלה הראשונה במושבה. במשך שנים עבדה הנחלה נטושה ומוזנחת. בשלב מסויים התיישבו בה פולשים. בהתערבות הח"כים עדנה סולודר ונחמן רז פונתה הנחלה, אך לפי הערכות אנשי השימור, אם לא יינקטו במקום פעולות שיקום ושימור לאלתר, קיים חשש כי המבנים ייהרסו. בחצר לרר מצויים כיום שרידים של מבנה מגורים, באר אנטילית, בריכת מים ומערכת השקיה ששיפקה מים לפרדסי הנחלה.

המועצה לשימור אתרים מבקשת להקים במקום את "מוזיאון הדבש", שיציג את תולדות גידול הדבורים בארץ. ראובן לרר היה חלוץ גידול הדבורים בישוב היהודי החדש במאה ה־19 ומאז הפך הענף לאחד העיסוקים המרכזיים בנס ציונה.

זלמן שושי למאסר נוסף על תקיפת שוטרת בבית המעצר

(ע). הקוקסינל זלמן שושי (34) המרצה בימים אלה עונש מאסר, הורשע אתמול בבית משפט השלום בת"א בתקיפת שוטרת ונידון לשלושה חודשי מאסר בפועל ותשעה חודשים מאסר על תנאי.

התביעה טענה כי ב־15.7.87, בבית המעצר המחוזי של משטרת מחוז ת"א באבו כביר, סטר הנאשם לשוטרת טובה מסילתי והיכה אותה. "לנאשם 16 הרשעות קודמות בתחומים מגוונים, בעיקר בעבירות אלימות" טען בא כוח התביעה וביקש לגזור על הנאשם עונש של מאסר בפועל.

זלמן שושי הודה בהאשמה שיוחסה לו, הביע חרטה עמוקה, ביקש את רחמי השופטת ושטח בפניה את מצוקותיו בכלא מכך ששלטונות הכלא "מתקשים למצוא מקום עבור קוקסינל בשנות ה־2000".

השופטת היה חפץ קבעה, כי בעניין זה קצרה ידה בלהושיע: "התרשמתי שלפניי אדם אינטליגנטי אך אומלל שהטבע היתל בו ובהיותו כזה הוא נתון להתגרויות, השפלות וניצול מצד יושבי הכלא משני המינים. אך עם כל ההבנה ומצבו היוצא דופן, אין להתעלם מכך שהנאשם התקשה לרסן את עצבו אף בהיותו בכתלי בית הכלא ותוקף אנשי חוק ללא מורא. לפיכך, היענות לבקשת הסניגוריה שלא לגזור עליו עונש של מאסר בפועל – עלולה להתפרש לדעתי כסלחנות המעודדת תופעה פסולה ולא יהיה בכך כדי להרתיעו בלהזהר על מעשיו בעתיד".

ארקיע מעבירה להסתדרות הסכם עבודה עם הדיילות

מאת זוהר בלומנקרנץ

ארקיע סיימה את גיבושו של הסכם עבודה קיבוצי חדש עם דיילות האויר ומחרתיים הוא יועבר להסתדרות לצורך עיון, קבלת הערות וחתימה.

הסכם העבודה החדש אמור לחול על 16 דיילות אויר קבועות ואינו מתייחס לארעיות.

דרישת דיילות האויר להסכם עבודה קיבוצי היוותה תקופה ארוכה סלע מחלוקת בין הנהלת חברת התעופה להסתדרות. מחלוקת זו עיכבה פעמיים את טקס חתימתו של הסכם קיבוצי דומה עם טייסי החברה, שגובש זמן רב לפני שנחתם עימם באחרונה.

בכיר תושב חיפה נעצר כחשוד בשוחד

מאת נורית כתנא

מחלק ההונאות של משטרת חיפה עצר אתמול עובד מדינה בכיר, תושב חיפה, שפרטיו נאסרו לפרסום, בחשד של נטילת שוחד, מעילה באמון, זיוף ומירמה.

"אדריאה" היוגוסלאווית תקיים טיסות שכר מישראל למערב אפריקה

תפתח קו למדינה עימה אין לישראל יחסים

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תעופה

ישראל אישרה לחברת התעופה "אדריאה" מיוגוסלאוויה להפעיל קו תעופת שכר דרכה למדינה במערב אפריקה, עימה אין לישראל יחסים דיפלומטיים. שר התחבורה, חיים קורפו אישר את הבקשה הדחופה, בנסיון לפתוח את תנועת הנוסעים בין ישראל למדינה שזוהה זו באמצעות חברת התעופה ממזרח אירופה, כיוון שהמדינה האפריקאית לא היתה מאשרת לחברת תעופה מישראל לטוס אליה ישירות.

שלשום מסרו נציגי "אדריאה" לשר התחבורה את האישור הרשמי של שלטונות התעופה בארצם, להפעלת קו טיסות שכר חדש מישראל ליוגוסלאוויה. על פי אישור זה אמורה חברת "אל על" להתחיל לבצע טיסות שכר ישירות ליוגוסלאוויה בנובמבר.

החברה מיוגוסלאוויה כבר מקיימת מזה חצי שנה טיסות שכר ישירות בין שתי המדינות.

שתי מורות לביאולוגיה בבי"ס דתי הושעו בחשד שלא הקפידו על טוהר בחינת בגרות

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ"

שתי מורות לביולוגיה בבית הספר התיכון הדתי "עמליה" בירושלים הושעו אתמול מעבודתן, בחשד שלא הקפידו על טוהר בחינת הבגרות בביולוגיה שהתקיימה ביום שלישי השבוע ונכנסו לחדר הבחינה של תלמידותיהן במהלך שעות הבחינה.

מלשכת דובר משרד החינוך והתרבות נמסר אתמול, כי מנהל האגודה לקידום החינוך, ד"ר פלטי סתוי, שבבעלותה נמצא בית הספר, החליט על ההשעיה בישיבה עם מנכ"ל המשרד הממשלתי, ד"ר שמשון שושני. זאת, משום שהתנהגות של שתי המורות היה בניגוד להוראות מנכ"ל משרד החינוך והתרבות ולהנחיות מנהלת בית הספר, האוסרות על מורים לשהות יחד עם תלמידיהם במהלך בחינות הבגרות.

על הפגיעה בטוהר הבחינה נודע למשרד החינוך והתרבות מתלונה שהגישה אחת האימהות לפיה סיפרה לה בתה, כי בבחינה לא היתה הקפדה על הכללים הנדרשים.

ביוזמת השר יצחק נבון, הכריז השנה משרד החינוך והתרבות על מאבק נגד הפגיעה בטוהר הבחינות. במסגרת זו נקבעו כללים חמורים ביותר נגד מקרים של העתקות בבחינות או מקרים של סיוע מצד מורים לנבחנים.

אוצר התיישבות היהודים דנה בחוזי הפרישה בבל"ל

מאת אריה לביא

מועצת אוצר התיישבות היהודים, שהיא החברה האם של בנק לאומי, התכנסה אתמול לדיון בתנאי הפרישה של בכירי בנק לאומי. במהלך הדיון מסר דוד שטרן, יו"ר מועצת המנהלים של החברה את תגובת בל"ל להחלטות המועצה מהשבוע שעבר. זו דרשה כזכור מהנהלת בל"ל להשעות את החוזים האישים עם הבכירים של הבנק.

חברי המועצה ביקשו אתמול הבהרות לגבי ההחלטות שקיבל הבנק בעניין הבכירים. כך למשל דרשו חברי המועצה לדעת את משמעות ההחלטה של הדירקטוריון לפנות ליועץ המשפטי לממשלה.

פרופ' צבי זוסמן, מ"מ יו"ר מועצת המנהלים של בל"ל, מסר לחברי המועצה פרטים לגבי החלטות הדירקטוריון והוחלט להמשיך בדיון בישיבה נוספת עם שובו של יו"ר המועצה עקיבא לוינסקי השוהה בחו"ל.

המרכז - תנועה עם ראש

פרופ' אמנון רובינשטיין יו"ר שינוי ויו"ר תנועת המרכז

אנו עדים להקצנה מימין ומשמאל. היום במיוחד, דרושה במרכז תנועה עם ראש. תנועת המרכז - המאחדת את שינוי, ליע והמרכז הליברלי, תיאבק למען שלום וביטחון ונגד הקיצוניות הימנית - דתית; בעד כלכלה חופשית ונגד ביורוקרטיה; למען חופש האזרח ונגד כפיה דתית.

המרכז
שינוי • ליע • המרכז הליברלי
טל. 03-614737/8/9

מעצר עד תום ההליכים לספק סמים לבוהמה בת"א

(ע). יוסף וילף (40) מהרצליה, הנאשם באספקת סמים מסוכנים לאנשי הבוהמה בתל־אביב, נעצר אתמול עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו, בפקודת בית־המשפט המחוזי בתל־אביב. התביעה טענה, כי יוסף וילף ואשתו סנדרה (27) סיפקו קוקאין ומריחואנה במשך השנה האחרונה לאנשים שונים, במחיר של 200 שקל לגרם. כן מואשמים הנאשמים בשימוש בקוקאין ובחשיש ... לשימוש בסם.

בא כוח התביעה טען בבקשה למעצר, כי בשנת 1984 נידון וילף לשנתיים חצי מאסר על עבירות סמים, וכאשר שוחרר ממאסרו – חזר לסחור בסמים. הסניגור, עו"ד גיורא וילברשטיין לא התנגד למעצר בתנאי שתישמר לו הזכות לטעון, כאשר ימצא לנכון. "הסברתי למרשי את כתב האישום, אך הוא יגיב לפני [illegible]

מועצת פועלי חדרה תפעל להחזרת פועלי אליאנס לעבודה תחת המפרק

מאת יונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מועצת פועלי חדרה תפעל בימים הקרובים בצורה אינטנסיבית להביא שעובדי מפעל "אליאנס" יחזרו לעבודה – כך סוכם בתום פגישה בין ראשי מועצת הפועלים ומפרק החברה, עו"ד עמרם בלום.

מועצת הפועלים הודיעה במהלך הפגישה, כי תפעל לשכנע את העובדים לקבל את תוכנית ההבראה של המפרק, שאושרה על ידי בית המשפט והיא תפעל במסגרת תפקידה כארגון היציג של עובדי "אליאנס".

לפחות שניים מארבעת הוועדים של המפעל מוכנים לחזור לעבודה על פי תנאי תוכנית המפרק. מדובר בוועדי הפקידים והמנהלים, אשר ייאלצו לספוג את מרבית הפיטורים הצפויים במפעל. ועדי העובדים מאידך, עדיין עומדים בסירובם לקבל את תוכנית ההבראה, כיוון שאינה תואמת את הסיכום שהושג בינם ובין חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי. הויתורים הנדרשים מהם בתוכנית המפרק גדולים מאלה שהוסכמו עם הברפלד וכוללים תוכנית הבראה ארוכה יותר, קיצוצי שכר עמוקים יותר והסכמה לשינויים בתנאי עבודה.

ב"כור" נחושים בדעה לפרק את המפעל, אם העובדים לא יקבלו את תוכנית ההבראה עד ה־4 ביולי הבא. כיוון שאין באפשרותו להמשיך ולהזרים כספים לכיסוי הפסדי המפעל.

היום – טיעונים לעונש במשפט בלאס

(ע). הטיעונים לעונש במשפטו של איש העסקים דוד בלאס, ישמעו הבוקר בבית המשפט המחוזי בת"א.

כזכור, הורשעו בלאס ועוזרו צבי אהרוני בקבלת דבר במירמה, בכך שהונו את התקו"ם ב־29 מיליון דולר, אך זוכו מן הנסיבות המחמירות שייחסה להם התביעה בסעיף האישום.

התובעת עו"ד פנינה דבורין תטען ראשונה ולאחר מכן ישמעו הסניגורים עוה"ד ד"ר יעקב וינרוט ויהודה ויינשטיין את טיעוניהם.

המשפט מתברר בפני השופטת שושנה ברמן.

ח"כ שאקי מבקש לבדוק הגורמים לירידה ברווחיות בנק המזרחי

מאת אריה לביא

ח"כ אבנר שאקי מן המפד"ל, מתכוון לבדוק את הגורמים לירידה ברווחיות בנק המזרחי. זאת בנוסף לכוונתו, שעליה הכריז לא מכבר, להביא לפשרה ביחסים שבין הנהלת הבנק לעובדים.

גורמים בבנק המזרחי העבירו בימים האחרונים מידע לח"כ שאקי לפיו הרווחיות של הבנק הינה הנמוכה במערכת הבנקאות. גורמים אלה מנסים, זה זמן רב, להניע את ח"כ שאקי להתערב בפעילות בנק המזרחי, ובעיקר לפתור את חילוקי הדעות בין ההנהלה לעובדים. נראה שכבר בימים הקרובים ייפגש שאקי עם הנהלת הבנק.

לדעתו של ח"כ שאקי אין פסול בהתערבותו במתרחש בבנק, שכן בנק המזרחי הינו בבעלות המוסדות הכלכליים של הסתדרות הפועל המזרחי. יצויין שבעבר עשו ראשי בנק המזרחי מאמצים רבים להפריד בין הבנק לבין המוסדות הכלכליים של המפד"ל. גם כעת סבורים בהנהלת בנק המזרחי שאין מקום להתערבות מסוג זה, אך מניחים שיהיה קשה לדחות בקשה של ח"כ שאקי לפגישה עמם.

מהנהלת הבנק נמסר בתגובה, כי לא ידוע על התערבות של ח"כ שאקי בפעילות הבנק. "מאז שאהרן מאיר עמד בראש הבנק יש ניסיון להמנע מעירוב נושאים בנקאיים עם נושאים פוליטיים ואנו מקווים שכך יהיה גם בעתיד", אמר מקור בהנהלת הבנק.

עת"א רכשה 142 מחשבי אמיגה למערכת החינוך

מאת אור גנדר

תל אביב רכשה 142 מחשבי אמיגה, 12 מחשבי בי־בי־סי וכ־35 תואמי פי־סי "סופר מינטה", לכתות חינוך מיוחד וגני ילדים.

עיקר הרכישה – 142 מחשבי אמיגה – נעשה ב"תדירן מחשבים". התוכנות למחשבים אלה הן תוכנות אתגניים, של חברת "קפיטוס".

בעיקר מוחשבו כיתות חינוך מיוחד וגני ילדים בשכונות הדרומיות של תל אביב, ביפו ובשכונת התקווה.

מפגש גורדוניה מחר בחניתה

(ע). מיפגש נוסטלגי שישא את השם "גורדוניאדה", בו יטלו חלק כ־1500 מיוצאי תנועת גורדוניה־מכבי הצעיר, ייערך בשבת בחורשות שלרגלי קיבוץ חניתה, לצוות חקירה למשק, הוזג בימים אלה 50 שנה לעלייתו לקרקע האשר חברי גורדוניה היו בין מקימיו.

לאחר הפיקניק ההמוני, שייערך בחורשות שמסביב למשק, ייערך סיור בקיבוץ ובשעת אחה"צ תהיה במקום עצרת חגיגית.

עו"ד אברהם לוין – למנוחות

(ע). עו"ד אברהם לוין, מוותיקי עורכי הדין בארץ, שנודע כאחד מגדולי עורכי הדין בתחום האזרחי במשך עשרות שנים, נפטר אתמול בבית החולים "אסותא" בתל אביב. הוא היה בן 87 במותו. הלווייתו תיערך היום בשעה 10.30 והיא תצא ממשרד ש. הורוביץ ושות', שהמנוח עמד בראשו, ברחוב אחד העם 31 בתל אביב, לבית העלמין בקרית שאול.

עו"ד אברהם לוין נולד בעיר העתיקה בירושלים. היה נכדו של יואל משה סלומון, מראשי הישוב בירושלים במאה הקודמת, שהיה ממייסדי פתח תקוה ומעורכי העיתונים העבריים הראשונים. השתלם בפקולטה למשפטים בלונדון. ב־1930 חזר לארץ ונתמנה כמפקח לענייני קרקעות בממשלת המנדט. ב־1932 הצטרף כשותף למשרד עו"ד שלום הורוביץ, ומאז פעל בראש המשרד, שהיו לו סניפים בתל אביב ובירושלים.

במשרד בתל אביב עובדים עורכי דין רבים, ובניהם שותפיו, עו"ד ברוך גרוס וד"ר אמנון גולדנברג. אחד מאחיו הוא השופט בדימוס ישראל לוין.

ערך את העמוד: אור גנדר

קריאה לאחריות לאומית!

מאחדת את כולנו האחריות לקיום עצמאותו ובטחונו של העם היהודי במדינתו, וביסוסה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית.

מדינת ישראל עומדת בפני סכנות קיומיות.

קיימת בעם מחלוקת עמוקה לגבי דרך ההתמודדות הנכונה עם הסכנות. המחלוקת היא אמיתית, רצינית, ואין אפשרות לטייחה.

יחד עם זאת חובה על כולנו להבין שאם העימות הפנימי בישראל ייצא מכלל שליטה הוא יביא להתפוררות. הויכוח עלול ללבוש מימדים אשר יכשילו את המטרה המשותפת לכל המחנות: הוא עצמו עלול לסכן את קיומה של ישראל כמדינה ריבונית ולפגוע בסיכויי השלום.

כדי למנוע הידרדרות בכיוון זה אנו, החתומים מטה, אישים המשתייכים למחנות רעיוניים מנוגדים, קוראים לכל התנועות הפוליטיות בישראל להגיע להסכמת־מינימום אשר תתחום את גבולות המחלוקת. הסכמה זאת צריכה להיות מבוססת על מספר עקרונות:

1. **מחויבות חד משמעית לדמוקרטיה ולמוסדותיה.**
2. **נכונות לפעול יחדיו כדי לחזק את כח העמידה של ישראל.**
3. **התחייבות מראש של כל השותפים לדיון הציבורי, כי אם ההכרעה הדמוקרטית שתתקבל לגבי הדרך המדינית תהיה מנוגדת להשקפתם, לא יפעלו כנגדה באופן אלים או בלתי חוקי ולא ינקטו בצעדים אשר עלולים לערער את יסודות החברה והמדינה.**
4. ***המנעות מוחלטת מפעולות המנוגדות לממלכתיות הדמוקרטית ולשלטון החוק – אם על ידי התארגנויות מחתרתיות ואם על ידי סירוב לשרת.***
5. ***המנעות מפוליטיזציה של צה"ל. יש לתת לצה"ל את מלוא התמיכה המוסדית־ציבורית שהוא זקוק וראוי לה במלוי תפקידו.***

אנו קוראים לתחילתה של הידברות אמת בין אנשי ציבור ורוח מכל המחנות. יש לחפש במשותף תחומי הסכמה אפשריים.

אנו קוראים לכל המפלגות בישראל לאמץ עקרונות מסמך זה לקראת מערכת הבחירות הקרובות.

אנו קוראים לחידושה של רוח הסולידריות הישראלית, למרות הויכוחים הקשים והתוך כדי המשכתם.

ד"ר גד אופז	פרופ' חיים דורון	הרב מנחם פרומן
פרופ' א. אורבך	ד"ר דניאל טרופר	צבי צמדת
אהרון אפלפלד	אהרון ידלין	פרופ' אביעזר רביצקי
לובה אליאב	אהרון מגד	נחמן רז
הרב יואל בן נון	יזהר סמילנסקי	פרופ' שלום רוזנברג
מורל'ה בר־און	עמוס עוז	הרב נחום רבינוביץ
דני הורוביץ	הרב יהודה עמיטל	פרופ' אליעזר שביד

גשר – לחידוש ההידברות בעם ישראל
רח' החבצלת 9, ירושלים 94224, טל' 241015 (02)

נוסע לחו"ל? תן למספרים לדבר!

אלדן eldan
RENT-A-CAR השכרת־רכב

אנגליה

החל מ-£6.27 ליום

על בסיס שבועי, לא כולל דמי שירות, מיסים וביטוח.
גם בגרמניה, שוויץ וצרפת
מחירי אלדן-הטובים ביותר.

גם כשאתה נוסע לחו"ל סקור אותנו קודם.
אלדן eldan RENT-A-CAR השכרת־רכב

רח' הירקון 122 ת"א, טל. 03-203366 ובשאר סניפי אלדן ברחבי הארץ.

טיולים זה השטח שלנו!

סיני ההר הגבוה
7 ימים ברכב, ברגל ובליווי גמלים

קניה
בחודשי הקיץ והסתיו מיגוון טיולים בני 9, 16 יום בלודג'ים.
23,16 יום, בקמפינג.
טיולי הקמפינג מותאמים גם לבוגרי י"א, י"ב

מע' תורכיה
31.8, 10.8, 13.7, 6.7
10.10, 23.9, 19.9

מז' תורכיה
16.9

אנגליה
10, 30.8.88

יוגוסלביה
18.9, 10.8, 13.7, 22.6

ספרד
10.88 ו־19.9 (סוכות)

אוסטרליה וניו־זילנד
ספטמבר 88 35 יום
בהדרכת עוזי פז

יוון
25.9, 11.8, 14.7

מרכז איטליה
23.9, 25.7

להרי האלפים והדולומיטים
19.7

נפאל
אוקטובר 88

צפון ספרד והפירנאים
13.7, 17 יום,
במסלול טיול ייחודי
בהדרכת ספי בן יוסף

טיולים מיוחדים

בטיולינו ניצול זמן מירבי, תכנית מלאה, אמינות מנהלית והדרכה מעולה, כל אלה מבטיחים תמורה מלאה למטיילים.

טלפן וקבל חוזר טיולים לביתך.

החברה להגנת הטבע טיולי חו"ל
רח' השפלה 3 ת"א 66183
טלפון: 381044, 8–375063־03
בשיתוף אל על EL AL

مكان الأصل

هكذا عن الأصل

בעריכת יחיאל ארזי

גרמניה מחפשת נקמה

מאת יחיאל ארזי

דיסלדורף (מיוחד ל"ספורט הארץ"). גרמניה חוגגת היום, ה־17 ביוני, את "יום איחוד האומה". הכל יהיה סגור ומסוגר – אבל כדורגל יהיה, וגם רכבות, אוטובוסים ומכוניות. המסעדות יהיו גדושות ובתי הבירה פתוחים, כדי לא להשבית את שמחת ההמונים שיצפו מיום מנוחה ובטלה.

מימדי השמחה תלויים, כמובן, במידה רבה מאד, בתוצאות מישחקה של הנבחרת הלאומית הערב נגד ספרד במינכן. יש למיפגש זה משמעות כפולה לא רק בעיני הגרמנים. גם אצלי הוא בעורר זכרונות מאליפות אירופה הקודמת, לפני ארבע שנים בצרפת. באחד מימי הקיץ החמים של יוני 1984 טסתי במיוחד לפאריס, כדי לראות מישחק נעילה בשלב המוקדם, בו נזקקה גרמניה לתיקו בלבד נגד ספרד להבטחת הופעה בחצי הגמר. ואכן, 89 דקות נשמרה תוצאה של 0:0 והגרמנים ביציע חגגו ללא הרף – עד אשר חרב עליהם עולמם. הבלם הספרדי הבלונדי הענק אנטוניו מאסרה הגיח מאחור בצעדיו הגדולים, כדי לפגוש בראשו בכדור הגורלי ולנגחו אותו לרשת. ו־1:0 שהותיר את גרמניה בחוץ והעלה את ספרד, מאוחר יותר, עד לגמר בו נכנעה 2:0 לצרפת.

ארבע שנים חולמים גרמנים רבים, בסתר ליבם, על גמול מתוק. נקמה תהיה הגדרה מדוייקת יותר, אבל איני אוהב להשתמש בה בהקשר ספורטיבי. ניצחון על ספרד הערב לפחות ימתיק את הגלולה המרה מלפני ארבע שנים. גם תיקו יספיק, בעצם, לגרמניה להופעה בחצי הגמר – אבל מי יעיז פעם נוספת?

המומחים – וכאשר המדובר בכדורגל, כל אחד מבין ויודע יותר מחברו – מתקשים להחליט גם עתה, על פי הכרעה, מי יהיו ארבע הנבחרות שיעלו לחצי הגמר. הדעה המקובלת היא, כי יהיו אלו איטליה, גרמניה, הולנד וברית המועצות. אבל לא הייתי מהמר על כך אף לא ב־10 פניג שוקים, כי באותה מידה יכולות לעלות גם אירלנד וספרד. והרי רק לפני שבוע דיברו רבים בביטחה, כי אנגליה ודנמרק יהיו בוודאי בחצי הגמר, והבעיה היא רק לגבי הנבחרות האחרות.

אכן, הכדורגל היה תשאר בחולם מישחק מחר, וכוחה בעצם יחודו וגדולתו. רון גרינווד, שסיים את תפקידו כמנהל נבחרת אנגליה אחרי המונדיאל הספרדי של 1982, אמר לי שלשום אחרי ההפסד להולנד בדיסלדורף: "אלמלא היה הכדורגל משחק של 'אם' ו'אולי' היו בלי ספק התוצאות שונות וגם האלופים אחרים". זה נכון לגבי היד המפורסמת של דייגו מרדונה, לפני שנתיים נגד אנגליה במכסיקו, כמו לגבי הקורות הגדולות יותר של לינקר הגדול נגד הולנד – לפני יומיים בדיסלדורף. ולא חסרות הרבה דוגמאות אחרות, שהרי זה חלק בלתי נפרד ממישחק הכדורגל.

בשלב זה של המערכה, בה עדיין רב הנסתר על הגלוי, יש דעות מנוגדות לגבי איכותו של הטורניר. לרבים, ולי בתוכם, חסרה כאן צרפת של 1984 עם פלאטיני. אחרים סבורים כי דווקא משום כך, אליפות זו מאוזנת יותר, יוסר הכוחות שקולים – והכל עדיין עשוי להתרחש.

אני מודע לכך, שהנבואה ניתנה לשוטים, אבל גם עיתונאים מתפתים לפעמים להשתעשע בתחזיות. 3,000 מנציגי התקשורת העולמית, שבאו לגרמניה, נתבקשו לנחש מי יהיה בגמר, מי ינצח ובאיזו תוצאה. ההימור שלי: איטליה – גרמניה 2־1 (1־0). הניחוש שלכם טוב, כמובן, בדיוק כמו שלי. אבל אתמול שאבתי עידוד ממומחה אמיתי, מאמן נבחרת גרמניה פראנץ בקנבאואר, שהשיב בגילוי לב על שאלה בהקשר זה: "בעיני, נבחרת איטליה היא החזקה ביותר באליפות אירופה". תקנו אותנו, אם אנו טועים.

אנגליה מוותרת על אירופה

השתוללות האוהדים האנגלים בגרמניה הביאה את ההתאחדות האנגלית להחלטה: הקבוצות לא יחזרו גם בעונה הבאה לאירופה

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). התאחדות הכדורגל האנגלית חזרה בה אתמול מבקשת להחזיר את הקבוצות האנגליות לגביעי אירופה השנים הזו מהעונה הקרובה. התאחדות הכדורגל האירופית, אופ"א אמורה היתה לדון בישיבתה ביום שישי הבא, 24 ביוני בבקשה האנגלית אולם בעקבות האירועים האלימים בשבוע האחרון בגרמניה, בהם היו האוהדים האנגלים מעורבים באופן ישיר, הסירה ההתאחדות האנגלית את בקשתה. האנס באנגרטר, מזכיר אופ"א אישר את דבר הידיעה ואמר כי אופ"א מקבל את ההחלטה האנגלית.

הקבוצות האנגליות אינן משתתפות בכשלוש גביעי אירופה מזה שלוש עונות, לאחר עונש ההשעיה שהטילה עליהן אופ"א בעקבות אסון הייזל, בו מצאו את מותם 39 חובבי כדורגל, ברובם איטלקים.

במהלך השנתיים האחרונות ניסתה ההתאחדות האנגלית לבטל את ההשעיה ואמנם, בעקבות ירידה משמעותית במעשי החוליגאניזם במשחקי הכדורגל באנגליה, נראה יה כי הסיכויים לכך גדלים.

אולם מספר תקריות אלימות לקראת סיום העונה הנוכחית (במשחק בוומבלי בין אנגלי וסקוטלנד ובמשחק הגדעה בין צ'לסי למידלסבורו) גרמו לשר הספורט הבריטי קולין מוינהאן להזהיר את ראשי אופ"א כי החוליגאניזם האנגלי עדיין לא דוכא לחלוטין.

קרבות הרחוב שניהלו השבוע אוהדיה של נבחרת אנגליה עם אוהדי כדורגל גרמנים והולנדים הניחו את המכה הסופית המכרעת. הקבוצות האנגליות יאלצו להמשיך ולהיעדר מגביעי אירופה. יותר מ־100 אוהדים אנגלים נעצרו עד עתה על ידי המשטרה הגרמנית.

משטרת דיסלדורף הודיעה כי במהלך יומיים של השתוללות, לפני ואחרי ההפסד של אנגליה להולנד נעצרו 371 אנשים, ביניהם רק 18 אנגלים. מרבית העצורים שוחררו לאחר שבילו מספר שעות בכלא. ההיערכות המוגברת של המשטרה – 2,300 שוטרים השתתפו במבצע – הפחיתה בצורה משמעותית את היקף התקריות האלימות. "זה לא היה גרוע כפי שחששנו" אמר וולף גאנג רודאקס, דובר המשטרה. "הגרמנים היו אחראים למרבית התקריות. האנגלים לא היוו את הבעיה הגדולה".

"לאחר מה שקרה השכל הישר אומר לנו כי אנחנו יכולים לשכוח מכל עניין החזרה" אמר יו"ר ההתאחדות האנגלית, ברט מיליצ'יפ. אתמול כינסה ראש ממשלת בריטניה מרגארט תאצ'ר "כינוס כדורגל" במעונה בדאונינג סטריט 10, ובו דיווח מוינהאן על מה שראה במהלך ביקור בזק שערך בדיסלדורף, שם הפסידה אנגליה שלשום 3–1 להולנד.

מוינהאן סיפר כי ראש הממשלה היתה "כועסת מאד ואחוזה רגשות בושה" על האלימות במערב גרמניה, ומודאגת מההשפעה שלה על תדמיתה של בריטניה בעולם. מספר עיתונים דיווחו אתמול כי תאצ'ר תדרוש מההתאחדות האנגלית לאסור על מכירת כרטיסים למשחקים הנערכים בחו"ל, כולל משחקי הבית המוקדם לקראת הגביע העולמי של 1990. אנגליה משחקת בבית אחד עם שוודיה, פולין ואלבניה.

לאחר ישיבה בת 75 דקות עם ראש הממשלה הודיע מזכיר המדינה דאגלס הרד על תכנית בת חמישה שלבים לביעור נגע החוליגאניזם בכדורגל. התכנית כוללת גם בדיקה של השאלה האם להתיר לנבחרת האנגלית להשתתף במשחקים מחוץ לגבולות בריטניה. הרד הוסיף כי צעדים נוספים יכללו הגבלה על נסיעת אוהדים למשחקים ועל כניסתם לאיצטדיונים, חוקים מגבילים חריפים יותר על מכירת אלכוהול במגרשים ושיפור עבודת המשטרה.

גרמניה – ספרד לא בשידור ישיר

מאת לילי גליל, סופרת הארץ בירושלים

משחק הכדורגל בין גרמניה לספרד שנועד לשידור הערב בשעת צפיית שיא, לא יועבר כמתוכנן בשידור ישיר. תחת זאת ישודר בשעה מאוחרת יותר תקציר שני המשחקים שייערכו היום (ספרד – גרמניה, איטליה – דנמרק). החלטה על כך קיבל מנכ"ל רשות השידור אורי פורת, בעיקבות ממצאי סקר דעת קהל שהוזמן במיוחד לצורך זה לאחר שנוכח כי המשחק ששודר בליל שבת האחרון במסגרת אליפות אירופה, בשידור חי ובשעת צפיית שיא, התקבל באי שביעות רצון ע"י חלק לא מבוטל מן הציבור. במהלך השידור הוצפה מרכזיית הטלוויזיה בעשרות קריאות טלפון של צופים שמחו על שידור משדר הספורט הארוך בשעת צפיית שיא לכל המשפחה. לאחר ה"יומן" יוקרן הערב סרט קולנוע.

טניס

הגרמני יילן הפסיד בבריסטול

בריסטול (אי־פי). הטניסאי המערב גרמני אריק יילן שבשבוע שעבר ניצח את עמוס מנסדורף בטורניר "קווינס" בלונדון, והשבוע הבא ישחק בסיבוב הראשון של אליפות ווימבלדון מול גלעד בלום, נוצח אתמול ברבע גמר הטורניר על מגרשי דשא בבריסטול.

יילן, שהיה מדורג רביעי בטורניר הפסיד להודי ראמש קרישנאן, המדורג שלישי 6–3, 6–4. תוצאות נוספות: כריסטיאן סאצ'אנו (מע. גרמניה) – מאט אנגר (ארה"ב) 3–6, 6–7, דריק רוסטאנו – ארדאורדו מאסו (ארגנטינה) 1–6, 3–6. מארק דיקסון – סטפאן שאו (בריטניה) 1–6, 5–7.

כדורסל

ישראל נגד גרמניה בפתיחת הטורניר הידידותי באיטליה

מאת אילן פיש, סופר "ספורט הארץ"

נבחרת ישראל בכדורסל תקיים הערב (20.30 שעון ישראל) את מישחק המבחן הבין ארצי הראשון שלה לפני הטורניר הקדם־אולימפי, שיחל בסוף החודש בהולנד. יהיה זה במסגרת טורניר ידידותי מרובע בו משתתפות איטליה, צרפת ומערב גרמניה, איתה תשחק הערב ישראל.

מחר תשחק הנבחרת נגד איטליה וביום ראשון נגד צרפת. הנבחרת הגיעה אתמול לעיר פרוג'יה, המארחת את הטורניר.

בסגל הישראלי 14 כדורסלנים, ששניים מהם יגרפו עם שוב הנבחרת מאיטליה, ביום שני. 12 הכדורסלנים הנותרים ימשיכו בסידרת האימונים, עד היציאה להולנד. בטורניר הקדם אולימפי תשחק ישראל בבית המוקדם עם יוון (אלופת אירופה), יוגוסלביה ותורכיה. שתי הראשונות תעפלנה לבית הגמר, בו ישחקו שמונה נבחרות. שלוש הנבחרות הראשונות בבית הגמר יתחרו בספטמבר בטורניר האולימפי בסיאול.

● משה ויינקרנץ יאמן בעונה הבאה את העולה החדש לליגה הלאומית בכדורסל, מכבי ראשל"צ.

סוף שבוע של הכרעות באליפות אירופה בגרמניה

המטרה: חצי הגמר

לשש נבחרות מבין השמונה יש עדיין סיכוי להעפיל לחצי הגמר. רק דנמרק ואנגליה כבר בחוץ ● היום יוכרע גורל שתי העולות מבית א' – כשלאיטליה, שתשחק מול דנמרק סיכוי מצויין להעפיל. לגרמניה יספיק תיקו מול ספרד ● מחר יהיה הקרב הגדול בבית ב' בין הולנד המתאוששת לבין אייר, הפתעת האליפות. בריה"מ (בלי דסאייב) זקוקה לתיקו בלבד מול אנגליה

אירופה 88'

מאת יחיאל ארזי, שליח "הארץ" למערב גרמניה

דיסלדורף (מיוחד ל"ספורט הארץ"). מבחינתן של שש נבחרות, צפוי סוף שבוע של סיוטים, שלא כל כדורגלן מסוגל להתגונן או יכול לעמוד בהם. אבל מבחינתם של רבבות אוהדי כדורגל צפונות בתוכן 48 השעות הקרובות דרמות למכביר, בשתי הצגות כפולות הערב ובשבת אחה"צ, שרק בסיומן יוכרז סופית מי יתמודד בשבוע הבא בהמבורג ובשטוטגארט בחצי הגמר האירופי.

לא זכורה לי התמודדות שקולה כל כך, אשר יצרה מצב מרתק כל כך. בדרך כלל, מחזור לסיום השלב הראשון, כבר מסתמנת עדיפות לנבחרות מסויימות והתמונה ברורה יותר. באליפות זו ברור דבר אחד בלבד: רק דנמארק ואנגליה יצאו לחלוטין מהמירוץ, אחרי שנחלו שני הפסדים כל אחת. אבל ביתר ששם נבחרת לא השיגה עד כה שני ניצחונות, וכל אחת איבדה לפחות נקודה אחת, מכעי שמכל אחד משני הבתים עדיין יכולות לעלות לחצי הגמר שתיים מכל שלוש נבחרות.

לאמיתו של דבר, עד אשר לא הבקיע אולג פרוטאסוב את שער השיוויון הרוסי בדקה ה־74 של המישחק נגד אייר, עדיין היה גם לאנגליה סיכוי תיאורטי לסיים שניה בבית 2. בתיקו 0־1 בהאמבורג היתה למעשה אייר בחצי הגמר עם 4 נקודות, לבריה"מ היו 2 נקודות וכך גם להולנד, אחרי ניצחונה על אנגליה. בניצחון אייר על הולנד בשבת בגלזנקירשן, וניצחון אנגלי על הרוסים בפער גדול, היו יוצרים מצב דרמטי: אייר 6 נקודות; הולנד, אנגליה ובריה"מ 2 כ"א. בעיה זו נפתרה, בינתיים, אבל בערעל הדרש שנוצר די לאייר ולבריה"מ בתיקו, כדי להיות בחצי הגמר.

אבל כבר הוכח לא פעם, כי כשאתה מבקש להשיג תיקו בכדורגל – מרופפת מעליך כל העת סכנת הפסד. זה תמיד המצב מסוכן. אסור לרוסים להתבסס על ההנחה, והמאמן ואלרי לובאנובסקי יודע זאת טוב כמונו, כי אנגליה איבדה לכאורה כל עניין בטורניר. אדרבא, דווקא אחרי שני הפסדים רצופים, וביקורת נוקבת בעיקר בבית, יעשו האנגלים בשבת בפרנקפורט כל מאמץ כדי לתקן את הרושם הרע. הרוסים עלולים להיות הקרבן המגמי של מאמצים אלה, כי בינינו לבין עצמנו, אין ל"אדומים" מקייב – המהווים את חלק הארי של הנבחרת הלאומית – במה להתפאר. ה"מערך הרוסטי", המבוסס על עורף נייד ומתוגבר ויציאה להתקפות מתפרצות בעיקר באמצעות איגור בלאנוב המהיר באגף הימני, היה בר־מול נגד הולנד – בעיקר בזכות השוער הנפלא רינאט דסאייב.

אבל אז באו האירים וחשפו נקודות תורפה נוספות אצל הרוסים, שנותרו עתה גם בלי דסאייב, שנפצע בברכו וכוכב החלוץ ברוקה ה־67 על יד ויקטור צ'אנוב, גם הוא מדינאמו קייב. הרוסים מבקשים עתה, על סמך התקנה, היתר לכלול ברשימה שוער שלישי (אלכסנדר סירקוב, מחליפו של צ'אנוב ב...קייב). אבל זו אינה הבעיה העיקרית שלהם, אלא חוסר הביטחון הגובר והחשש הגלוי, פן יכלו בהם האנגלים את כל זעמם המצטבר.

אכן, מי שראה את האנגלים המתוסכלים אחרי המישחק נגד הולנד, ומי שנזדמן לו להחליף כמה מילים עם המנג'ר המיסכן שלהם בובי רובסון – אינו יכול להוציא מכלל אפשרות ניצחון בכורה אנגלי. מצאה חן בעיני כותרת גדולה, לרוחב כל עמוד הספורט של ה"בילד" הגרמני, שאמרה בעצם הכל בחרוז נמהר: "Van-Basten So Frei – England Good bye". War אם דרוש למישהו תרגום – הרי הוא לפניכם: "ואן־באסטן היה כה חופשי – שלום לך, אנגליה..."

אייר והולנד, שישחקו ממש באותה שעה, אינן יכולות לסמוך אלא על עצמן בלבד. ההולנדים טכניים, מלוטשים ומבריקים יותר. הם גם מסוגלים לאלתר פיתרונות למצבים לא רצויים, ויש להם כוכבים כמו חוליט, ואן־באסטן וקומאן. אבל האירים כבר הוכיחו באליפות זו, כי שום דבר אינו אבוד, והמנג'ר שלהם ג'קי צ'רלטון חזר ואמר אתמול שאין שום סיבה לא לראות את אייר בחצי הגמר. "הבחורים ביותר" כבר עשו את שלהם בעצם הופעתם באליפות זו. יש להם מאזן נדיר של 12 משחקים רצופים ללא הפסד, בהם 10 ניצחונות. יש להם גם את בונר, מוראן, ווילאן, האוטון ואלדרידג', שהוכיחו פעם נוספת כיצד משבשים מערך אחורי של יריב וכיצד, בהיצמדות בלתי פוסקת, מונעים ממנו יציאה מתוכננת להתקפות מתפרצות.

משום מה יש לי הרושם, כי בבית א' הדברים קצת פחות מסובכים. כלומר: איטליה, לדעתי הנבחרת המוכשרת מכולן, אינה זקוקה לחסדי איש ותעלה בכוחות עצמה לחצי הגמר, אם תנצח כצפוי את דנמרק הערב בקלן – כפי שהיא חייבת, אמנם, לעשות. לדנים כבר לא נותרה כל מוטיבאציה, וחמשת השערים שספגו מרמזים על הפסד שלישי.

מבחינתם של האיטלקים, חשובה מאד כמות השערים שיבקיעו נגד הדנים, כי עשוי להיווצר מצב בו יכריע פער השערים את ראשות הבית. צפוי, איפוא, משחק איטלקי תוקפני, לא רק מצד ג'אנלוקה ויאלי, אלא בסיוע מאסיבי של קשרים ומגינים. ההגנה החדירה של דנמרק עשויה לסייע לאיטליה להשיג את מבוקשה, ולהתייצב בחצי הגמר בהאמבורג נגד השנייה בבית המקביל. זה יהיה, לדעתי, צעד נוסף וחיוני מאד בדרך לגמר.

המפגש בין גרמניה לספרד, הערב במינכן, יהיה סוער וחריף הרבה יותר. הגרמנים אוהבים את האיצטדיון האולימפי בעיר זו, שהאיר להם פניו לא פעם בעבר, וזה תמיד סימן מעודד. הערב תהנה גרמניה גם מהעובדה, שכוכב מרכז השורה של ספרד מיצ'ל (כינויו של מיגל גונזאלס) שנפצע בברכו נגד איטליה סיים את המונדיאל ויוחלף על ידי מארטין ואסקו (מס' 19). את מקומו של בוטרגוניו, הכוכב המוצנע יתפוס סאלינאס, וזו אכזבה נוספת לספרדים, שהוגדרה על ידי בוטראגניו במילה אחת: "קאטאסטרופה".

הגרמנים יעלו עם ברהמה (שהחליף כבר את בוכוואלד המוצנע נגד דנמרק), ובקנבאואר מוסיף לבטוח על רודי פלר בחוד.

היום באליפות אירופה

בית א'

● גרמניה – ספרד (מינכן, 21.15 – תקציר)

● איטליה – דנמרק (קלן, 21.15 – תקציר)

טבלת בית א'

.1	גרמניה	2	1–3	3
.2	איטליה	2	1–2	3
.3	ספרד	2	3–3	2
.4	דנמרק	2	5–2	0

מחר באליפות אירופה

בית ב'

● הולנד – אייר (גלזנקירכן, 16.30 – ישיר)

● אנגליה – בריה"מ (פרנקפורט, 16.30)

טבלת בית ב'

.1	אייר	2	1–2	3
–.	בריה"מ	2	1–2	3
.3	הולנד	2	3–2	2
–.	אנגליה	2	4–1	0

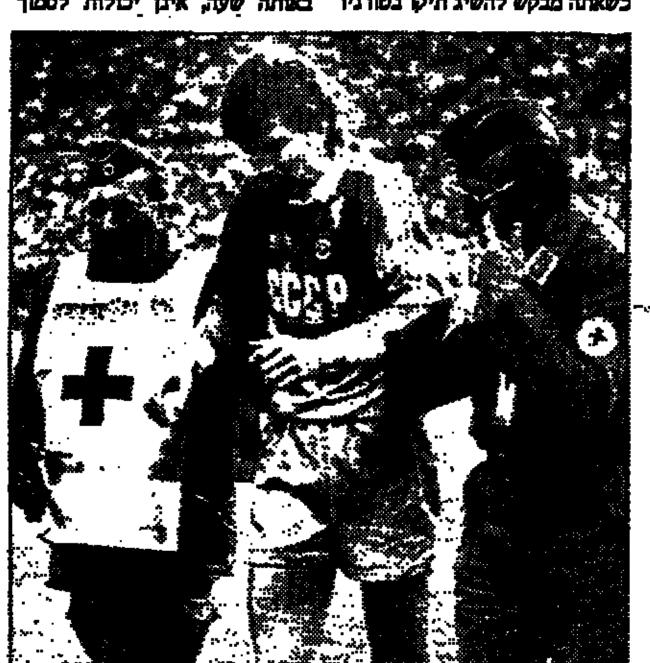

השוער הרוסי רינאט דסאייב, הנחשב לטוב בעולם, נראה כאן כאשר הוא מורד מן המגרש בהאמבורג בסיועם של אנשי הצלב האדום, לאחר שנפצע במהלך המשחק נגד אייר (1–1). קיים ספק רב אם דסאייב יתאושש בזמן לקראת המשחק הבא של הרוסים, מחר מול אנגליה. צילום רדיו איי־פי

נבחרת ברזיל יוצאת לדרך

ריו דה ז'אנרו (אי־פי). קרלוס אלברטו סילווה, מאמן נבחרת ברזיל, פירסם אתמול את שמות 20 השחקנים שלו שייצאו לסיור משחקים ברחבי העולם שיחל באוסטרליה בסוף החודש. ברזיל תשתתף באוסטרליה בטורניר חגיגי בו ישתתפו גם אלופת העולם ארגנטינה, ערב הסעודית והנבחרת המארחת.

לאחר מכן תשחק ברזיל בנורווגיה, שוודיה ואוסטריה מול הנבחרות הלאומיות במדינות אלו. הסיור הארוך (למעלה מחודש) יסתיים ב־4 באוגוסט כשהנבחרת תחזור לברזיל.

בסגל נכלל כוכבה החדש של קבוצת רומא, רנאטו, שנרכש לא מכבר מפלאמנגו. מי שלא נכלל בסגל הוא כוכבה הצעיר של פלאמנגו, אלופת ברזיל, בבטו. גם הכוכבים המשחקים באירופה, כמו קאריקה, אלמאו, מיראנדיניה ואחרים אינם נכללים בסגל.

בהלת כרטיסים בסיאול

כמעט מיליון מאוהדי קוריאה מבקשים לרכוש כרטיסי כניסה לטקס הפתיחה והנעילה של המשחקים האולימפיים, הקיץ בסיאול. הבעיה היא שנותרו 20 אלף כרטיסים, ועל כל כרטיס פנוי קופצים 48 קוריאנים בממוצע.

● בהיעדרו של יחיאל ארזי נערך "ספורט הארץ" בידי יהושע שגיא.

היומן שלי

אורי אגמי:

גרמניה הולנד ואיטליה יעלו

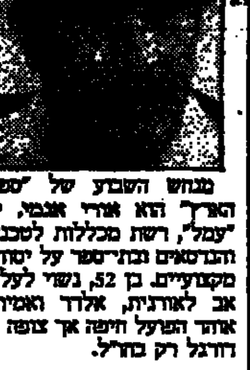

מנחש השבוע של "ספורט הארץ" הוא אורי אגמי, יו"ר "עמל", רשת מכללות לטכנאים והנדסאים ובתי־ספר על יסודיים מקצועיים. בן 52, נשוי לעליזה, אב לאורנית, אלדד ואמירית. אוהד הפועל חיפה אך צופה בכדורגל רק בחו"ל.

.1	מערב גרמניה – ספרד	1
.2	איטליה – דנמרק	1
.3	אנגליה – ב. המועצות	1
.4	אירלנד – הולנד	2
.5	אלמונה – ריצ'מונד	x
.6	דגרפנס – סאנבורי	x
.7	אסטרון – נטאורינג	x
.8	נוקפינג – מורדילוק	1
.9	חמסטיים – פרנקסטי	2
.10	קאמבלמאון – אורליד	x
.11	קראונית – הלאום	2
.12	גריינג' – קאמברלנד	1
.13	פרהרילם – בודקאלה	x
.14	הדביל – מאליסבורי	x

אורח השבוע שעבר המר חיים משה, ניחש תוצאות חמישה מישחקים.

חיים צרפתי, קפטן קבוצת הכדוריד של מכבי ראשון לציון מניף את גביע המדינה בתום מישחק הגמר אתמול. מכבי ניצחה בדרבי העירוני את היריבה העירונית, הפועל ראשל"צ 19–18. (צילום: אריה קנפר)

תכנית החלוקה נוסח ראשון לציון

בשבוע שעבר זכה הפועל באליפות. אמש היה תורו של מכבי להניף את הגביע: 19–18 בגמר קלאסי

כדוריד

מאת שאול לילוב

ראשון פיפטי־פיפטי. היש מאושר יותר מזאב וילברבורג, מאמן מכבי, שהצליח לפתוח את הגביע? מסתובב שיש, הרי זה ראש עיריית ראשון לציון מאיר ניצן: "כיוון שמכבי זכה בגביע בפעם השלישית ברציפות, הוא נשאר אצלם לצמיתות, ולעונה הבאה אני אצטרך לממן קניית גביע חדש. ככה וככה הוא יישאר בראשון..."

18–19 למכבי ראשון־לציון בקרב מרתק. אותה תוצאה כמו במישחק הקודם, המכריע בשלב הפליי־אוף, רק להיפך. מסורת הדרבים העיקשים הצמודים התקיימה גם הפעם בשוויון כוחות למעשה. הפעם הצטיין המפגש בהגינות יחסית.

למרות התרשמויות בסיסיות שהיו, אולה, מנותקות מעט מהמציאות, הנה נתוחזה מידת הון הרבה המלווה את העניין. האינטליגנציה בכ־ [illegible] המשובצת בקשיות תסיסות. המגמות מעבירות במתכונת שלא לצורך; הסבלנות; האלגנטיות, הכוח הרב – כל אלה מקנים מעין חוויה אינטלקטואלית כבדת ראש למישחק. הוסיפו לכך את האולם העירוני הגדוש בראשל"צ על 1,600 האוהדים הרועשים, מאבי ההכרה, והרי לכם ערב מהנה, שקיומו מהנה בכדוריד המסתפר על מאוחים מתוחים בלב הקהל.

אומרים שהנשק הסודי של מכבי עלה ועולה מן הספסל כל אימת שהפועל פותח בזמנת ועם ביתרונות משמעותיים. כך היה גם אמש, שעה שהתוצאה עמדה כבר בדקות הראשונות על 4–9 להפועל. היו אלה רגעים מלהיבים של זיו קשניר, הפליי־מייקר הפיקח, שריכז בתבונה רבה, הפחית את הלחץ מחבריו, הוביל כדור כיאות ויצר מצבי הבקעה למכבי. קשניר הבקיע ארבעה שערים והיה הבולט בקבוצתו, אולם הכוכבים העיקשים רדפו עקב בצד אגודל וצימצמו 9–10, 10–11, 11–12, ווידו להפסקה בפיגור 11–13 רק לאחר שנפלו קורבן לשער מהמם מזריקת עונשין בשניה האחרונה.

הנשק הסודי היה כמו תמיד אודי סלע בן ה־42. נסיונו, קור רוחו ומעל הכל עצם נוכחותו בין הקורות, הישרו ביטחון רב בחבריו, ולעומת את יצרו פיק ברכיים אצל המכבים, שתנגנו מולו במהלך העונה הסדירה. מכבי הוביל לראשונה 14–15 ומאז הוא הוא מכתיב את הקצב. 3 דקות ו־40 שניות לסיום החמיץ מישה יוסיפוביץ', הטוב במכבי המהבולטים במיגרש, כדור 7 שהיה מעלה את קבוצתו ל־19–17. אך בהפועל של אתמול לא ידעו לנצל מתנות וסיימו בלא כלום את התקפת הנגד. עמר ניצב מול השוער האמיץ גבים, החטיא אף הוא.

דורון דיין, שחקן מבשר שסימרה מרשימים, השווה 18–18, 2.20 דקות לסיום, אך אודי דקה בדיוק שנה כשביצע עבירה על עמר, זיכה אותו בפנדל ושלח את הבריח להתמודד בלעדיו בדקות הסיום. אוסלנדר לא נכשל בקו ה־7 מול גבים, 18–19. למעשה, היה בידי האדומים פרק זמן די הגדוך כדי להשוות, אך תקפתם התנהלה בסירבול ובאי־סיות, וסופה שהסתיימה באיבוד כדור של פרי (צעדים).

על השעון עדיין היכהו 23 שניות, והפועלים נקטו תרגיל מחושב כשפינו את הזירה ואיפשרו למכבים לבצע התקפה באין מפריע. [illegible] שלא יתחיל את המשחק הון יוסקע מזה הכדור בעמן מישחק מאסיבי. כך בדיוק אירע, אך השופטים הרמן ופוקס – שלא היו במיטבם – לא עשו כפי שציפו מהם שחקני הפועל, לא שיקו, האמיד פוסקו השתולל לרחובה והבקיע השער נפסל בגלל דריכה על הקו. קודם לכן פסלו השופטים שער להפועל בסיבה דומה.

נראה שאלופי המדינה החדשים לא יתנגדו לחלוקת תארים דומה כדי שנה. משהו כמו: שמכבי יקחו את הגביע וישאירו לנו את האליפות. אבל אליעזר ודר, הקפטן הכוכב המצוין של הפועל, לא מיאן להתנחם בכך. הוא רצה את הדאבל. עם האוכל בא התיאבון. ראש העיר ניצן העניק לחיים (מיקו) צרפתי את הגביע, ואודי סלע הודה: "בדקות הראשונות פתרתי שניפול בגדול, אבל בסופו של דבר הצדק ניצח. הפסדנו את האליפות בגול, וקיבלנו את הגביע בגלל גול אחד".

● שערים למכבי: אוסלנדר 5, אילדיס 4, יוסיפוביץ' 4, עבר 4, ורזקר 1, מוכשוביץ 1.

● שערים להפועל: קשניר 4, דיין 4, אקרמן 3, רפאלי 3, רוזן 2, נחמני 1, פרי 1.

● שפטו הרמן ופורס, 1,600 צופים באולם העירוני בראשון לציון.

המשכים מעמוד 1

ביה"ד הצבאי בלוד גזר 8 ו־10 שנים למשליכי בקבוקי תבערה

(ע). בית המשפט הצבאי בלוד גזר אתמול 8־10 שנות מאסר בפועל על ארבעה משליכי בקבוקי תבערה. נשיא בית המשפט, אל"מ אהרון אלפרן, הדגיש כי התחשב בגזר הדין בכך שהנאשמים הודו באשמה.

מוחמד דהוד סאליואן אבו סביסאן בן 28 מארטס נידון לשמונה שנות מאסר בפועל על שהשליך בקבוק תבערה לעבר ג'יפ צבאי בארפור ב־26 בפברואר השנה. איש לא נפגע בהתקפה.

שלושת הנאשמים האחרים – פאייד חנא פרהוד בן 25 משעפט, אברהים סאלם סלאמה בן 23 ומועין מוסא יוסף אל־שייך בן 21 מענתה – נידונו ל־10 שנות מאסר בפועל על השלכת בקבוקי תבערה לעבר רכב אזרחי ב־31 בינואר השנה, בכביש המוביל לפיסגת זאב בירושלים.

השופט הסביר לנאשמים בתום המשפט כי לולא הודו באשמה היה עונשם מוכפל.

אש"ף חיבר

(סוף מעמוד 1)

נציגי העם הפלשתיני. הוא ציין: "כל פלשתיני שנשאל בנושא זה הצהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי נציגו הוא הארגון לשחרור פלשתין".

אם קיימת הסברה שהפלשתינים לא יכלו להביע באורח חופשי את דעתם "מן הראוי שתתנו לפלשתינים את האפשרות להביע את רצונם החופשי בצורה שתסלק את כל הספיקות: ארגנו משאל עם תחת פיקוח בינלאומי בגדה המערבית וברצועת עזה", הוסיף ואמר אבו שריף.

עוד אמר כי הפלשתינים סבורים שיש להם יותר לחשוש מישראל בעלת מכונת המלחמה האדירה והמלאי הגרעיני מאשר שיש לישראל לחשוש מהם. הפלשתינים, הוסיף ואמר, יהיו מוכנים להסכים לכל צעד, שיבטיח את בטחון מדינתם והן ובטחון המדינות השכנות "כולל הצבת כוח חיץ של האו"ם הצד הפלשתיני של הגבול הישראלי־פלשתיני".

אבו שריף ציין כי אש"ף מקבל את החלטות 242 ו־338 של מועצת הבטחון בהקשר עם החלטות אחרות של האו"ם, המכירות בזכות הלאומית של העם הפלשתיני.

זכו בפיס

בהגרלת הביפיס של מפעל הפיס מס. 24/88 שהתקיימה ביום 16.6.88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך –.250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר: 400319.

בסך –.15,000.00 + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 00319

בסך –.1,500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 319

בסך –.150.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 19

בסך –.3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9, 7, 5

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לחגית ועודד קלינה
שפע ברכות לנשואיכם
הארץ

חוות הדעת של חריש

(סוף מעמוד 1)

מקום עבודה, באותם מיתקנים ותחת אותו שרותי ניהול.

כיוון שלא ניתן להפריד את ניהול המשמרת הראשונה מהמשמרת השנייה, עומדת לפני צוות השרים האפשרות להפעיל את התוכנית לתקופה מוגבלת, מכוח חוק. הצעה של חקיקה הועלתה עוד לפני שבועיים על ידי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה בדיונים בין האוצר וההסתדרות בפתרון לנוהל יחסי עובד־מעביד בהסכם שנחתם עם הרופאים בקופת חולים הכללית.

עוד באותה פגישה נתן יו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות הסכמתו לעגן את תנאי התגמול של הרופאים והצוותים הפארא־רפואיים במשמרת שניה, בחוק שתוקפו ל־22 חודש.

חבר צוות מנהלי בתי החולים, פרופ' דן מיכאלי, אמר אתמול, "כי אי אפשר להפריד אחריות הנהלת בית חולים לפעילות משמרת ראשונה מפעילות של משמרת שנייה, ולא חשוב מי ימנן את הפעילות במשמרת שנייה – אגודה וולונטרית או חברה פרטית. הפרדה כזו של הפיקוח יכולה להתבצע אם החולים של משמרת ראשונה ישולחו הביתה בשעות הצהריים, אך אם לא מפנים – האחריות נמשכת. "מה קורה אם חל סיבוך אצל מנותח בשעות אחר הצהריים? האם הגוף הפרטי שהפנה אותו לניתוח ימשיך לטפל בו?" פרופ' מיכאלי הוסיף כי "אי אפשר להתייחס יותר לניתוחים וטיפולים רפואיים כמו אל מפעל עסקי שמייצר נעלים. לכן מה שדרוש הוא לקבוע תקציב שמגדיר תחום פעילות במשמרת שנייה".

גורמים במערכת הבריאות ציינו אתמול כי העברת תוכנית מנהלי בתי החולים לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה היתה עוד "תרגיל" של האוצר שנועד למנוע פתרון מצוקת התורים בבתי החולים. יצוין, כי לפני שבועיים, בדיונים בין האוצר, האיגוד המקצועי בהסתדרות והיועצים המשפטיים שלהם, הוסכם כי לא ניתן להפעיל משמרת שנייה בבתי חולים תוך כדי ניתוק יחסי עובד מעביד. באותן פגישות הועלתה ההצעה להפעיל את המשמרת השנייה מכוח חקיקה כדי למנוע יצירת בסיס להסכם שכר חדש. יצוין כי יו"ר האגף לאיגוד מקצועי הודיע עוד לפני שבועיים כי ההסתדרות מוכנה ללכת לחקיקה. בהצעה לחקיקה תומכת גם שרת הבריאות שושנה ארבילי אלמוזלינו.

עוד מכשול שעומד בפני צוות השרים הוא התנגדות שר האוצר לנסים מהצעה שהגישו מנהלי בתי החולים למימון תוספת התפוקה ותוספת ההכנסה לרופאים ולצוותים בשעות אחר הצהריים. על ההסתייגות הודיע אתמול השר במכתב ששלח לצוות השרים. צוות המנהלים הגיש הצעה תקציבית לביצוע התוכנית בסכום של 170 מיליון שקלים לשנה. הצעתם למימון היא ביטוח משלים שייגבה פרוגרסיבית עד לתקרה של 27 שקלים לבית אב.

שרת הבריאות אלמוזלינו פנתה אתמול לראש הממשלה לכלול בסדר היום של דיוני צוות השרים דיון במצוקה התקציבית של מגן דוד אדום, בשל קשיי הנזילות אליהם נקלע התאגיד מבלי יכולת להגיע להידברות עם האוצר. כן תבעה לפתור את בעיית הסקטורים הפארא־רפואיים – אחיות, רוקחים, עובדי רנטגן.

7 בתים נהרסו, 5 נאטמו

(סוף מעמוד 1)

טים שבו הוא מתגורר, וביתו של זיאד איברהים עיד עטאר, החשוד שהשתתף בתכנון הרצח.

בטול כרם נהרס ביתו של עאמר טאהר מוסא גוסי, שזרק שלושה בקבוקי תבערה לעבר כלי רכב ישראלים בחודשים האחרונים, וביניהם בקבוק תבערה לעבר רכב של אזרח ישראלי, שנפצע קשה בתאריך ה־22.5.88.

בסלפית הרסו כוחות הבטחון את ביתו של ריזאק שעבאן מוחמד סלים, שהשליך בקבוק תבערה לעבר אוטובוס דן שהסיע פועלים. סלים חשוד גם כי השתתף בהתקפה על תחנת המשטרה בסלפית וכי הכין בקבוקי תבערה ותכנן הפרות סדר. בסלפית נהרס אתמול בית נוסף השייך לניזאר פואז מוחמד דקרוק, אשר התקיף בית של תושב מקומי וכן את נקודת המשטרה בסלפית ותכנן הצתת אוטובוס.

כמו כן נאטמו חמישה בתים של תושבים בכפר חארס, במחנה הפליטים בלצין, בטול כרם, בסלפית ובעיבתא. בבתים מתגוררים גם חשודים שידו בקבוקי תבערה לעבר כלי רכב ישראלים.

בשעות הבוקר המוקדמות חסמו עשרות תושבים מתנחלי אפרת את הכביש הראשי ירושלים־חברון סמוך לישוב. הם ביקשו להביע את מחאתם על "אוזלת היד של השלטונות בכל הנוגע לטיפול במיידי האבנים ובמשליכי בקבוקי התבערה". במקום נוצרו פקקי תנועה ארוכים ותושבים ערביים החלו מיידים אבנים במפגינים היהודים שחסמו את דרכם. המפגינים הוזידו באבנים והצבא התערב כדי לפנות את ציר התנועה ולהשיב את הסדר על כנו.

משפטם של 14 הסוחרים הערביים במזרח ירושלים נדחה אתמול שוב. נשיא בית משפט השלום בירושלים, השופט אהרון שמחה, החליט לדחות את הדיון בעניינם עד שיכריע בבקשה חדשה, שהעלה אתמול פרקליט הנאשמים, עו"ד אברהים אבו עטא.

אבו עטא טען, כי אין לבית המשפט סמכות לדון בעניין, כיוון שצו הסגירה לחנויות, שהפרו הסוחרים, נחתם על ידי אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע, מתוקף התקנות לשעת חירום. מסיבה זו, מוסמך רק בית משפט צבאי לדון בעניין זה, טען אבו עטא.

"יום האבנים", כך הגדירו אתמול מקורות צבאיים את מה שעבר אתמול על הרצועה.

עשרות מקרים של יידוי אבנים על כוחות צה"ל נרשמו אתמול ברצועת עזה, אך בכל המקרים לא היו נפגעים.

מקורות ערביים מסרו כי בשכונת סברא נפצעו שני צעירים מכדורי גומי וכמה צעירים נפצעו ממכות חיילים.

עוד מסרו המקורות הערביים, כי כוחות הביטחון עצרו ילד בן 10 ברפיח, אך דובר צה"ל בעזה מסר כתגובה, כי לא נרשם מעצר כזה.

בתוך כך נמסר, כי אנשי המינהל האזרחי ברצועה מנהלים שיחות קדחתניות, כדי למנוע את התפטרותם של עובדי מינהל מבית החולים שיפא בעזה, שקיבלו בימים האחרונים איומים על חייהם.

אתמול נודע, כי האיומים על חייהם של השוטרים הערביים בעזה התחדשו ולפני שבוע הושלך בקבוק תבערה לעבר ביתו של שוטר מרפיח.

בג"ץ: קרולין תורג'מן

(סוף מעמוד 1)

שתירגם את דבריה, הוסיף כי "הם ישמחו לארח בברזיל את בני הזוג תורג'מן".

יעקב תורג'מן היה המום אחרי פסיקת בג"ץ וסירב להגיב. כבר אתמול בשעות הצהריים, התקשר הפסיכולוג ד"ר בר גיורא עם הזוגות המאמצים וביקש כי ייפגשו עמו היום לשיחת הכנה, לקראת הפרידה הקשה מבתם המאומצת קרולין, שתשוב ותיקרא ברונה כשתחזור אל חיקה של משפחת קונסלוס.

השגרירות לא הופתעה

(ע). "שגרירות ברזיל בתל אביב קיבלה ללא הפתעה את החלטת בג"ץ, לא רק בשל הצדק שבדבר אלא גם בשל המוניטין של בית הדין", אמר אתמול שגריר ברזיל בישראל, אסדרובאל דה אוליביאה.

לדבריו, "השגרירות מוכנה לעזור, אם יהיה צורך בכך, כדי שתהליך החזרת התינוקת להוריה הטבעיים ייעשה באופן הרמוני".

מניחים שמבין כ־2000 ילדים מברזיל שאומצו על ידי משפחות בישראל, אומצו הרוב הגדול בצורה חוקית לגמרי, ורק כ־30 מקרים נעשו כנראה על פי מסמכים מזויפים.

מקורות בשגרירות ברזיל ביקשו להזהיר הורים חשוכי ילדים בישראל, לאמץ ילדים רק בצורה חוקית לגמרי, כדי שלא תגרם להם עגמת נפש.

בעבודה חוששים

(סוף מעמוד 1)

הם אפרים (פימה) פיינבלט, יו"ר התאחדות עולי ברית המועצות; יחיאל לקט, יו"ר תנועת העבודה הציונית שכיהן תקופה קצרה בכנסת עד למהפך; יוסי בר־ציון, יו"ר אגף ההסברה במפלגת העבודה, יליד תימן המוצג כאיש העולים הראשון של התק"ם; יצחק אליישיב ראש מועצת אזור גליל כרמל, ערביה נוצריה משפרעם העומדת בראש המחלקה לנשים ערביות בנעמת.

תוצאות בחירות רשימת העבודה לכנסת גרמה לניתוחים של גורמים שונים. בקרב מספר יועצים פוליטיים קיימת הערכה כי ההישג הגדול של מפלגת העבודה שומעם בכמקצת על ידי קיחון ששת המקומות הראשונים.

היועצים הפוליטיים שושנה ומנחם נוימן מחברה בעלי משרד "עוי תרמית" אמרו אתמול כי חלק מהמשתדלנים החולמים על ראשות הממשלה יצטרכו לעמול בעתה הרבה יותר קשה, כדי להיכנס למעגל של אלה הזכאים להתמודד בעתיד על הנהגת המפלגה. לדעתם דמוקרטיזציה במלוא מובן המילה קיימה רק לגבי ה־29 שנבחרו במאבק הארצי בערכן המפלגה. כל 23 המתמודדים שבאו מהמחוזות התחילו מעמדת זינוק נמוכה בהרבה מאלה שנבחרו בערכז המפלגה. רק בודדים מרשימה זו נכנסו למקומות ריאליים, והם גם אלה שלא היו מתמודדים במאבק הארצי היו כבר ליהנות להשתבץ.

קובלנה פלילית פרטית: ראש מועצת ראש העין מואשם בתקיפת חבר מועצה

(ע). באישור היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הוגשה אתמול קובלנה פלילית פרטית נגד ראש מועצת ראש העין יגאל יוסף על ידי חבר המועצה יוסף מלמד.

ראש מועצת ראש העין מואשם בתקיפה הבלתית של אדם, שביצע חובתו במסגרת תפקידו, ובשימוש לרעה בכח משרתו.

בקובלנה נאמר, כי ב־2.11.86 במשרדי המועצה המקומית בראש העין תקף ראש המועצה את יוסף מלמד, לאחר שביקש לעיין בתיק חוזי מנכ"ל משרד הפנים, בתוקף תפקידו כחבר מועצה. יגאל יוסף נכנס לחדר, התנפל עליו ולא נתן לו להמשיך ולעיין בחוזים. הוא הפילו לארץ והאיש נחבל בראשו ובצווארו ונזקק לטיפול רפואי בבית חולים "השרון".

הקובל הוסיף, כי לאחר שהצליח לקום רדף אחריו שוב יגאל יוסף ואמר לו "אתה פרא אדם, ואני אטפל בך בצורה הקשה ביותר". ראש המועצה נעל את דלתות המועצה ולא איפשר לו לצאת. הוא יצא מהחדר, הביא מצלמה, ולמרות התנגדותו של הקובל, צילמו נגד רצונו, ואף הורה לפקידות המועצה לא לתת לו לעיין במסמכי המועצה.

יגאל יוסף מואשם על ידי הקובל בתקיפה הבלתית של אדם בשל מעשה שעשה תוך ביצוע חובה שהוטלה עליו, באיומים ובשימוש לרעה בכח משרתו.

סניגורו של ראש המועצה, עו"ד חיים משגב, ביקש מבית המשפט שהות לעיין בחומר החקירה. השופט דוד מועלם דחה את הקראת כתב האישום לחודש יולי הקרוב.

הצעירה הערביה מואשמת ברצח תלמיד הישיבה בי"ם מתוך מניעים לאומניים

(ע). הצעירה הערביה בת ה־17 משכונת עיר גנים בירושלים האשמה ברצח תלמיד הישיבה אליעזר שלזינגר ז"ל בגן סאקר בבירה מתוך מניעים לאומניים.

כתב האישום נגדה הוגש אתמול בבוקר לבית המשפט המחוזי בירושלים. כתב האישום מייחס לה אשמת רצח וניסיון לרצח. התובע, עו"ד משה לדור מפרקליטות מחוז ירושלים, אומר בכתב האישום, כי הקטינה החליטה לבצע מעשה של רצח יהודים במטרה להוכיח למכריה את השתייכותה והזדהותה עם הלאומנות הערבית.

בכתב האישום נאמר, כי ב־1 ביוני, בשעות הערב, גנבה הצעירה אקדח תופי טעון שהיה מוטמן בדירת המגורים של ידידה, נהג מונית, שבה התארחה במשך כמה ימים. הנערה לקחה את האקדח ויצאה לחפש בעיר הזדמנות מתאימה למימוש מטרת הרצח. זמן מה לאחר חצות באותו לילה ישבו שני תלמידי הישיבה שאול בייטוב ואליעזר שלזינגר על מדשאה שבגן סאקר. הנערה הבחינה בשניים וניגשה אליהם כשידה אוחזת באקדח שהוסתר בבגדיה. היא פנתה אליהם ודיברה אליהם כמה משפטים. אחר כך שלפה את האקדח כיוונה אותו לגופו של שלזינגר וירתה בו. כשנפגע מהירייה הראשונה קם חברו והחל לברוח מהמקום. הנערה כיוונה את האקדח וירתה לעברו מספר כדורים, אך כיוון לא נפגע. שלזינגר היה מוטל על הרצפה. היא התקרבה אליו וירתה בו ממטווח קצר עוד ארבעה כדורים.

הפרקליטות בקשה לעצור את הנערה עד תום משפטה. הדיון בעניין זה יתקיים בשבוע הבא בפני השופטת דליה דורנר. משפטה של הנערה ייפתח בתחילת יולי בבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לנוער, בפני הרכב של שלושה שופטים.

בי"ד צבאי: "עייפות מצטברת גרמה קהות חושים" לקצין שנשקו אבד בעזה

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

שופטי בית הדין במחוז הדרום הסתפקו בהטלת עונש של עשרה ימי מחבוש על קצין צה"ל המשרת בחטיבת גבעתי, שאיבד את נשקו. הנשק נמצא מאוחר יותר ברשותו של תושב עזה.

השופטים, בראשות אלוף משנה יורם צלקוביץ, קבעו בגזר הדין "מדובר בקצין מצטיין ביחידת גבעתי, אין צורך להרבות במילים במורכבות ובקושי של פעילות יחידתו של הנאשם ובמירת האחריות המוטלת עליו. אין ספק כי העייפות המצטברת גרמה אף היא לקהות חושים של הקצין".

בבית הדין הצבאי מתבררים שבעה כתבי אישום של חיילים וקצינים המשרתים בעזה, בגין איבוד נשקם האישי, מאז תחילת האינתיפאדה.

ועדת השחרורים: לא ינוכה שליש לאחד מראשי העולם התחתון בנתניה

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

העבריין דוד ("דודו") דהרי מראשי העולם התחתון בנתניה, המוגדר על ידי המשטרה כאחד העבריינים המסוכנים והאלימים בארץ וכמי שיש לו קשרים מסועפים עם עבריינים מובילים בעולם הפשע, יישאר במאסר עוד כשנה וחצי ולא ישוחרר בתום שני שלישים מתקופת המאסר שנקבעה לרצות בימים אלה. בעקבות התנגדות נמרצת של המשטרה, דחתה השבוע ועדת שיחרורים שליד שרות בתי הסוהר את בקשתו של דהרי לניכוי שליש מתקופת מאסר של ארבע שנים וחצי, שנגזרה עליו בשעתו על אחזקת נשק ללא רשיון. מדובר באקדח שנתפס בדופן דלת מכונית שבה נסע דהרי, שהיה נתון למעקב המשטרה.

פרקליטו של דוד דהרי, עו"ד חיים משגב, שייצג אותו בפני ועדת השחרורים בראשות שופט שהתכנסה השבוע בכלא רמון, לא הצליח לשכנע את ועדת השחרורים כי אין סכנה בשיחרורו של דהרי. נציגי המשטרה, בהם קצין בכיר ממרחב השרון, הציגו בפני הוועדה חומר מודיעיני סודי על קשריו ופעילותו של דהרי בעולם התחתון בכלא ומחוצה לו, גם בזמן מאסרו. דהרי ריצה עד היום תקופות מאסר ממושכות בבתי הכלא בארץ. על פי מידע המצוי בידי המשטרה, ממשיך דוד דהרי להיות פעיל בתחומים שונים, לרבות בעבירני פשיעה, גם מתוך הכלא והוא מושך בחוטים בפרשיות שונות.

נראה, כי אחד החששות של המשטרה הוא שאם ישוחרר דהרי מהכלא ויחזור לפעול בנתניה הוא עלול לגרום ל"התחממות" בעולם התחתון בעיר, שבאמצעה התנהלה בו מלחמת כנופיות, שהביאה לחיסולם של לפחות שני עבריינים בכירים ולמעצרם של אחרים. בעבר כבר זכה דהרי פעמיים לניכוי שליש מתקופות מאסר שנגזרו עליו ובכל פעם חזר לכלא.

דהרי נחשב כמקורב לאחד העבריינים הידועים בנתניה גבי פלאח, שנרצח לפני שבועות אחדים.

חנה פלאי ומאירה פרתום קיבלו אתמול את פרס ירושלים לאחוות טובה במקס שנערך בעירייה.
(צילום: רחמים ישראלי)

דגמי אופנה שהובאו לצילום נעלמו – חשש כי נלקחו לצורך העתקתם

מאת שולמית קיסרי
סופרת "הארץ"

דגמי אופנה של "סופר", שהובאו לסטודיו לצורך צילומם לקטלוג, נעלמו, ובחברה חוששים כי נלקחו על ידי מתחרים לצורך העתקתם.

לקראת שבוע האופנה לדגמי הקיץ הבא, שיתקיים בת"א באוגוסט הקרוב, מכין בימים אלה "מכון הייצוא" קטלוג ליצרני האופנה.

35 חברות מבין המציגים הביאו השבוע כל אחת, זוג דגמים לסטודיו של צלם האופנה בן לם. הדגמים המצולמים צריכים להישמר בסודיות ולא להיחשף בפני המתחרים עד שבוע האופנה. אתמול, ביום הצילומים, התברר כי נעלמו הדגמים של "סופר". חברת "סופר" מרגישה כי הדגמים היו עשויים בד ודי"ש בהדפס חדיש ובשיטת צביעה שטרם השתמשו בה עד עתה בארץ. כיוון שלא היתה פריצה לסטודיו ולא נגנב דבר פרט לדגמים אלה בטוחים ב"סופר" כי הבגדים הועלמו על ידי אחד מבין 34 המתחרים האחרים לצורכי העתקה.

האחראית על הצילומים של מכון הייצוא, הנה שחורי, נבוכה במיוחד מכיוון שהבטיחה לשמור על הדגמים. בחברה אומרים כי פיצוי כספי לא יניח את הדעת, שכן הדגמים המועתקים יוכלו להיות מוצגים במהרה בין היצרנים בארץ.

הרופא המחוזי של אשקלון אסר על "לב אל לב" לבצע בדיקות כולסטרול

אומר כי אינו יודע מה השלכות הבדיקות באמצעות ניידת מיוחדת על הנבדקים ● יו"ר לב אל לב, פרופ' שלמה שטרן, מבקש ממנכ"ל משרד הבריאות לבטל האיסור

מאת ערגה אירוזר סופרת "הארץ"

מנהל בית החולים ברזילי באשקלון, ד"ר שמעון שרף, המשמש גם רופא מחוזי לאיזור אשקלון, אסר על אגודת "לב אל לב" לבצע באמצעות מתנדבים בקרית גת, בדיקות סקר אוכלוסין לגילוי מקרים של כולסטרול. בנימוקיו להחלטה זו טוען ד"ר שרף כי אינו מוכן שיבוצעו בדיקות דם לאזרחים באמצע הרחוב ללא פיקוח רפואי. לדבריו, "כרופא מחוזי אני לא מוכן שבתחום שאני אחראי לו יבוצעו בדיקות אבחנה שאינני יודע באיזה תנאים הן נעשות ומה השלכותיהן על הנבדק. אם יש כוונה לערוך סקר המוני חייב הדבר להתבצע בשיתוף עם שלוחות הבריאות".

אגודת לב אל לב היא אגודה וולונטרית שהוקמה לצורכי הסברה הדרכה לשיקום חולי לב ולמניעת המחלה. האגודה קיבלה באחרונה תרומה של ניידת מיוחדת שכוללת מיכשור אוטומטי לבדיקת כולסטרול. באמצעות מיכשור זה מתכוונת האגודה להרחיב את פעילות ההסברתית: כנגד הסיכונים למחלות לב. במקביל לפעילות של גילוי מקרים של כולסטרול מעבירה האגודה קורסים להחייאה ותזונה נכונה לחולי לב בכל הארץ.

יו"ר הוועדה הרפואית של אגודת "לב אל לב" (שהוא גם מנהל בית החולים ביקור חולים בירושלים), פרופ' שלמה שטרן, אמר בתגובה כי פנה למנכ"ל משרד הבריאות וחדש מיד לבטל את הוראתו של ד"ר שרף. פרופ' שטרן אמר ל"הארץ" כי "ביצוע הבדיקות בניידת נעשה בידי עובדים מוסמכים כפי שהדבר נעשה בבתי חולים ובמעבדות קהילתיות. הציוד בו משתמש הצוות כדי לקחת דם הוא ציוד חד פעמי ולכן אין חשש לזיהומים. הכוונה היא לבדוק את רמת הכולסטרול בדם ואם נמצאת רמה גבוהה, להפנות את הנבדק לרופא המטפל. המגמה היא לעורר מודעות בקרב הציבור לסיכון של שיעור גבוה של שומנים בדם" קבע פרופ' שטרן.

במשרד הבריאות נמסר כי הוראת ד"ר שרף ופניית יו"ר הוועדה הרפואית של "אגודת לב אל לב" נבדקת.

מנהל שיקום שכונות ביבנה מואשם בגניבת מיליון וחצי שקל מהפרוייקט

משך עשרות המחאות לטובת אשתו ולטובת שחקני קבוצת הכדורגל של מכבי יבנה

(ע). אלי איפשה (33) מנהל פרוייקט שיקום השכונות ביבנה ויו"ר הנהלת חברת מוסדות חינוך ותרבות ביבנה מואשם בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב בגניבת מאות אלפי שקלים מחשבון הפרוייקט, בזיוף, מירמה והפרת אמונים.

התובעת עו"ד הדסה נאור מציינת בכתב האישום, כי על מנת להתגבר על מגבלות החוק האמריקאי המונעות מהסוכנות להעניק ישירות לעיריית יבנה, לצורך פרוייקט שיקום השכונות, ייסדה הסוכנות את חברת מוסדות חינוך ותרבות ביבנה. בין בעלי מניותיה נמנים המגבית הישראלית המאוחדת, הסוכנות ובעלי תפקידים בה.

לצורך ניהול הפרוייקט, פתחה החברה חשבון בנק בסניף בנק הפועלים ביבנה. הנאשם היה אחד מבין ארבעה מורשי חתימה בחשבון, כשכל המחאה חייבה שתי חתימות.

בנוסף לתפקידו כיו"ר החברה היה הנאשם חבר בהנהלת קבוצת הכדורגל מכבי יבנה.

לטענת התביעה, במהלך השנים 1982–1983 גנב הנאשם מהחשבון בהזדמנויות שונות כמיליון וחצי שקלים, בכך שמשך עשרות המחאות לפקודתו, לפקודת אשתו, לשחקני קבוצת הכדורגל מכבי יבנה ובנה־ליה, ועד עובדי מועצת יבנה, ולאנשים וגופים שונים. את ההמחאות מסר הנאשם לידי המוטבים.

הנאשם, טוענת עו"ד הדסה נאור, זייף את ההמחאות, בכך שהחתים בשמו והחתים חתימה שניה בשם אחד ממורשי החתימה.

הנאשם רשם על גבי הספח שמות כוזבים השונים מאלו שנרשמו על גבי ההמחאות עצמן, וכן הוסיף על גבי הספח פרטים כוזבים לגבי מטרת התשלום.

עת"א לא תתבע את מלון פאלאס על הפעלת מרפאות בניגוד לחוק

מאת חיים הנדוורקר סופר "הארץ" בתל אביב

עיריית תל אביב החליטה לא להעמיד לדין את מלון פאלאס בתל אביב (שרתון הישן), לאחר שהמלון איפשר הפעלה במקום של חדרי מרפאות בניגוד לחוק. המדובר בתקופה בה הופעלו חדרים במלון כחדרי מרפאות על ידי רופאי קופת חולים כמחאה על ביטול ההסכם ביניהם לבין הנהלת קופת חולים.

על פי חוק התכנון והבניה חייב מבנה לפעול על פי יעודו. במקרה זה בית מלון לא צריך לפעול במקום לאספקת שירותים רפואיים.

דובר עיריית תל אביב מסר כי נוכח כי כיוון שהרופאים הפסיקו להפעיל את המרפאה בבניין הוחלט שלא להגיש תביעה משפטית.

מועצת העתונות: כתבה ב"כל העיר" על שערי צדק מהימנה בכללה – עם ליקויים

הועד"פ של מועצת העתונות אישר בישיבתו מסקנות ועדת בירור בתלונה נגד עתון "כל העיר".

ב־13.11.87 פירסם המקומון הירושלמי "כל העיר" כתבה שנשאה את הכותרת: "חרדים משערי־צדק" ואת כותרת־המשנה: "רבנים בעירה החרדית ממליצים לא ללדת במחלקת הנשים של שערי־צדק". תכנה של הכתבה פירט את הרקע להמלצה הזו והוא "שמלחמות הרופאים במחלקת הנשים של שערי־צדק יצרו משבר אימון ביחסים עם בית־החולים".

דובר המרכז הרפואי שערי־צדק הלין למועצת העתונות על כך שהידיעה פורסמה "תוך הדגשתה בכותרת מטעה" בניגוד למה שקבעה מועצת העתונות: "בעניין בעל היבט ציבורי... חובת הזהירות וההגינות של העתון והעתונאי מחייבת לציין בגוף הכותרת את העובדה שהאמור בכתבה מוכחש".

כך טען הדובר, כי "הובאת המכתבים בכתבה הופיעה באופן מקוצר ומסולף תוך מתן פרשנות מטעה". עוד טען, כי תגובת שערי צדק "באשר לנוהל המכרז בו נבחר מנהל מחלקת נשים, לא פורסמה כלל".

נשיא מועצת העתונות החליט בעקבות הגשת התלונה ודברי התגובה הלא מספקים של עורך "כל העיר" על הקמת ועדת בירור בהרכב: הרב איסר פרנקל יו"ר, צבי גוזה, דוד פאיאנס.

כאשר "כל העיר" נתבקש להופיע בפני ועדת הבירור, טען העורך כי "עד לבירור הזיקה המדויקת בין "כל העיר" למועצת העתונות איננו רואה מקום לאפשר למר זיקני (הכתב) להתייצב לבירור המיועד". זאת חרף העובדה שהתנהלה עד אז התכתבות ענפה בנושא בינו לבין המועצה. "הארץ", שהוא המו"ל של המקומון, חבר במועצה.

על פי החלטת מליאת מועצת העתונות, מיום 2.2.68, יש לה למועצה סמכות לדון גם בתלונות נגד כתבי־עת שאינם נמנים עם מרכיבי המועצה. לפיכך, אומרת המועצה, יכלה הוועדה לקיים את הבירור כפי שהוטל עליה. הוועדה מציינת "כי נבצר ממנו להבין מדוע לסרב להבהרת דברים אובייקטיבית שמטרתה לספח יחסים של אימון בין העתונות לבין הציבור".

הכתב זיקני הופיע בפני ועדת הבירור, ובנפרד הופיע הדובר "שערי־צדק".

ועדת הבירור אומרת כי:

א. אשר הרקע העובדתי הכללי לכתבה (קשיים ובעיות שנתגלו בתפעול מחלקת היולדות בביה"ח "שערי־צדק"), האישור לכך נתקבל גם במהלך הבירור עם דובר בית החולים.

ב. הכתבה בעתון "כל העיר" אף כי היתה בכללה מהימנה, לוקה בנקודות העתונאיות הבאות:

1. מתן כותרת משנה ורישא לכתבה שהן בגדר מסקנות בלתי מבוססות, וזאת לבדות שהדברים אינם ציטוטים מפי האישים או הרבנים המוזכרים בגוף הכתבה.

2. תגובתו של הרב שיינברגר פורסמה אגב השמטת מילת התנאי "אם" ובכך יצר הציטוט המקוצר את הרושם כאילו מאשר הרב את הדברים המצוטטים – ולא היא.

3. העתון נמנע מלפרסם את תגובת בית החולים על הרכב ועדת המכרזים, ואף את הפרטים על דרך מינויה של הוועדה על ידי ההסתדרות הרפואית, ובכך יצר את הרושם שוועדת המכרזים היא ביוזמה מרכזה "פרטי" של בית החולים.

4. הידיעה מייחסת דברים לרב פישר אך בלי לציין שהועברו לידיעת הכתב ממקור אחר (בהיכן בכל שיהיה), אך לא בפי הרב עצמו.

בעקבות הממצאים המפורטים לעיל, ומידע חדש על הכתבה בבית החולים, הציעה הוועדה – תחילה לכתב עצמו, ואחר כך לעורך "כל העיר" – כי יפרסמו "כתבת מעקב". זאת כדי שהעתון יוכל, בה, גם לתקן את הטעון תיקון בפרסום הראשון שלו, וגם לעדכן את המידע, בשיתוף פעולה עם בית החולים. אחרי אשרי, עורך "כל העיר", דחה את ההצעה ולפיכך קיבלה הוועדה הממצאים כמסקנות.

ערך את העמוד: אורי גינגר

ישראל חייבת לשים קץ לכיבוש

למעלה מ־600 מעמיתינו באוניברסיטאות ישראליות חתמו על ההצהרה הבאה:

מתוך דאגה עמוקה לאופיה, בטחונה ועתידה של מדינת ישראל, אנחנו החתומים דורשים בדיקה מחדש של המדיניות הישראלית, כדי שניתן יהיה לטפל בסיבותיה המהותיות של התסיסה האלימה בתקופה האחרונה. בלתי אפשרי הוא להתעלם מ־ או לכפור בקשר בין ההסלמה האחרונה בביטויי האיבה בין ערבים ויהודים והמבוי הסתום הפוליטי הקיים מזה 20 שנה. לא יכול להיות כל פיתרון לבעייה בה מוצאת עצמה ישראל, כל עוד היא תשלוט בכוח על האוכלוסיות הערביות בשטחים הכבושים. הצגת הבעייה הזו כאילו אין המדובר אלא בשימוש הכרחי בכוח להשיב את הסדר, היא התחמקות מלב הבעייה, כמו גם הטלת האחריות למציאת פיתרון על כתפי הצבא, המוסר כך מתפקידו האמיתי – הגנה על המדינה – כדי לדכא את המהומות: אין אנו יכולים. ואסור לנו לסבול מצבים בהם מוצאים עצמם חיילינו הצעירים נאלצים לפתוח באש על הפגנות אזרחים, שרבים מהם בני נוער. סירובה של ממשלת ישראל להתמודד עם בעיות השורש הוא בלתי מוסרי וחסר שחר כאחד.

אנו קוראים לממשלת ישראל לנקוט בצעדים מיידים לקראת משא ומתן פוליטי, לפני שהמצב המשתנה במהירות יצא לחלוטין מכלל שליטה.

אנחנו החתומים, מורים סופרים ואינטלקטואלים אמריקאים יהודים, עומדים לצד עמיתינו בישראל. אנו מאמינים כי יש לשים קץ לכיבוש וכי המשא ומתן חייב להיות מיועד לפיתרון של שלום המבוסס על עקרונות בטחונה הצבאי של ישראל וההגדרה העצמית הלאומית של הפלשתינאים. אנו קוראים למימשל האמריקאי לפעול נמרצות למען משא ומתן בין ישראל והפלשתינאים.

קורין אברמס, בית הספר למשפטים באוניברסיטת בוסטון
לפרי אברמסון, אוניברסיטת ברנדייס
מרתה אקלסברג, סמית קולג'
רייצ'ל אדלר, לוס אנג'לס
לפרי אלכסנדר, יו.סי.אל.איי (אוניברסיטת קליפורניה בלוס אנג'לס)
גבריאל אלמונד, אוניברסיטת סטנפורד
גר אלפרוביץ, מכון ארצי לאלטרנטיבות כלכליות
מקס אפל, ניו יורק
חדוי אפל, ניו יורק
ברברה ארונסון, אוניברסיטת קליפורניה
דור אשטן, קופר יוניון
דניאל בל, אוניברסיטת הארווארד
ג'רי באלו, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת הארווארד
גואל באלס, סיטי־יוניברסיטי אוניברסיטי נידיורק
לשיקה בבנמן, נידירסי
לורנס ח. ברמן, אוניברסיטת סטנפורד
מרשל ברמן, סי־יו־אנ־וויי
פול ל. ברמן, נידיורק
אן ברמיס, קיימברידג', מסאצ'וסטס
קול ברנסטין, נידיורק
ברברה ארונסטיין בלק, בית הספר למשפטים של קולומביה
נורמן בירנבאום, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת ג'ורג'טאון
רות בלום, אוניברסיטת קליפורניה
יוג'ין בורוביץ, לונג איילנד
פול ברסט, בית הספר למשפטים בסטנפורד
דייויד ברומוויץ', אוניברסיטת פרינסטון
רולנד בראון, יוסטון טכסאס
אייברהם ברומברג, וואשינגטון די־סי
אברם צ'איס, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת הארווארד
ברטר פ. כהן, אוניברסיטת סטנפורד
דייויד כהן, [illegible]
אליזבט ג'י. כהן, אוניברסיטת סטנפורד
לייקוב כהן, אוניברסיטת ברנדייס
מארק ר. כהן, אוניברסיטת פרינסטון
מיטל כהן, סי־יו־אנ־וויי
סטיוון מ. כהן, סי־יו־אנ־וויי
לואיס א. קוזר, בוסטון קולג'
רוז לאוב־קוזר, בוסטון קולג'
נטלי זאמון דייוויס, אוניברסיטת פרינסטון
מוריס דיקסטין, סי־יו־אנ־וויי
אד דוקטורוב, נידיורק
ריצ'רד דרייפוס, לוס אנג'לס
מארי ארלנג, אוניברסיטת ויסקונסין
פיטר אדלמן, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת ג'ורג'טאון
סינתיה פוקס־אפסטיין, סי־יו־אנ־וויי
לאולי אפסטיין, אוניברסיטת בוסטון
ויקטור ארליך, אוניברסיטת ייל
לאונרד פייק, וואשינגטון די־סי
אלאן ל. פלד, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
נאן פינק, תיקון מגזין
קלוד ס. פישר, אוניברסיטת קליפורניה
סטנלי ז. פישר, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
ג'יימס ס. פישקין, אוניברסיטת טכסאס
שלי פישר פישקין, אוניברסיטת טכסאס
ריצ'רד פלקס, אוניברסיטת קליפורניה
ג'ורג' פלצ'ר, אוניברסיטת קולומביה
אריק פונאר, אוניברסיטת קולומביה
ניתן א. פוקס, אוניברסיטת מרילנד
סטיוון ד. פראות, אוניברסיטת ייל
ג'וזף פראנק, אוניברסיטת סטנפורד
תמר פרנקל, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
מארק פראנקלין, בית הספר למשפטים של סטנפורד
לורנס מ. פרידמן, בית הספר למשפטים של סטנפורד
ג'ראלד פרוג, בית הספר למשפטים באוניברסיטת הארווארד
לורנד פוקס, אוניברסיטת ברנדייס
פיטר גייבל, ניו־קולג' אוף קליפורניה
וויליאם גאמסון, בוסטון קולג'
זלדה גאמסון, אוניברסיטת מסאצ'וסטס
הרברט ג'יי. גאנס, אוניברסיטת קולומביה
פיטר גיי, אוניברסיטת ייל
לורה גלר, לוס אנג'לס
ג'ולוס ג'י גטמן, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת טכסאס
קליפטון ג. גילאגו, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
מיקל ס. גלמן, אוניברסיטת ברנדייס
אלן גינזברג, נידיורק
טוד גיטלין, אוניברסיטת קליפורניה
ניתן גלייזר, אוניברסיטת הארווארד
מייקל ל. גלדברג, אטלנטה ג'ורג'יה
בארי גולדשטיין, ניו סקול פור סושל ריסרץ'
מרשל גולדמן, וולסלי קולג'
מרל גולדמן, אוניברסיטת בוסטון
ג'ק ס. גולדסטון, אוניברסיטת ברנדייס
מייקל גולדסטין, ניו־יורק
יולין גוזהרס, צ'פל היל צפון קרוליינה
לינדה גורדון, אוניברסיטת ויסקונסין
סטיון א. גוטליב, בית הספר למשפטים של אולבאני
אריק ג'י. גרין, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
דבורה מ. גרינברג, בית הספר למשפטים של קולומביה
ג'ק גרינברג, בית הספר למשפטים של קולומביה
מרטין גרינברג, אוניברסיטת לונג איילנד.

קולין גריר, ניו וורלד פאונדיישן
אלן גרוסמן, אוניברסיטת ברנדייס
ג'ראלד גונתר, בית הספר למשפטים של סטנפורד
ג'וזף גוסלד, אוניברסיטת קליפורניה
איימי גוטמן, אוניברסיטת פרינסטון
צ'ארלס מ. האר, בית הספר למשפטים של הארווארד
מורטון הלפרין, וואשינגטון די־סי.
ארנסט הארבורג, אוניברסיטת מישיגן
בנג'מין הרשב (הרושובסקי) אוניברסיטת ייל
בארי הרסטון, אוניברסיטת ייל
מארי האוסקנכט, סי־יו־אנ־וויי
רוברט היילברונר, ניו סקול פור סושל ריסרץ'
ארתור הרצברג, דארטמאות קולג'
הנדריק הרצברג, בוסטון
פיליפ הייםן, בית הספר למשפטים של הארווארד
אדם הוכשילד, סאן פרנציסקו
ג'ניפר הוכשילד, אוניברסיטת פרינסטון
מרווין הפמן, יוסטון טכסאס
רואלד הופמן, אוניברסיטת קורנל
לון הולנדר, אוניברסיטת ייל
מורטון ג'. הורוויץ, בית הספר למשפטים של הארווארד
אירווינג הו, סי־יו־אנ־וויי
פולה היימן, אוניברסיטת ייל
מארק קמינסקי, נידיורק
אדוארד קפלן, אוניברסיטת ברנדייס
לסטר קפלן, קיימברידג' מסאצ'וסטס
פול קאוניץ, וויליאמס קולג'
אירה כצנלסון, ניו־סקול פור ריסרץ'
אלפרד קייזין, אוניברסיטת קורנל
מייקל קייזין, אמריקן אוניברסיטי
אוואלין פוקס קלר, המכון ללימודים מתקדמים פרינסטון
סוזן קלר, אוניברסיטת פרינסטון
הרברט קלמן, אוניברסיטת הארווארד

מארק קלמן, בית הספר למשפטים של סטנפורד
לפרי קליין, ברקלי קליפורניה
בדיגה ויינשטיין קליין, ברקלי קליפורניה
אירנה קלפפיש, נידיורק
סטאנלי א. קוהלמן, בית הספר למשפטים של בוסטון
לאונרד קריגל, סי־יו־אנ־וויי
פנינה לאב, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
ג'ודיל לאקון, אוניברסיטת קליפורניה
ג'ודית וואלצר לוויט, אוניברסיטת ויסקונסין
אלאן לופולצק, קאבאן, ניו המפשייר
מייקל לרנר, תיקון מגזין
נטרהון לוין, אוניברסיטת מסאצ'וסטס
הילל לוין, אוניברסיטת בוסטון
לורנס לוין, אוניברסיטת קליפורניה
סנפורד לוינסון, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת טכסאס
סימור מרטין ליפסט, אוניברסיטת סטנפורד
מארק מנקאל, אוניברסיטת סטנפורד
סטיוון מרקוס, אוניברסיטת קולומביה
אליין מארקס, אוניברסיטת ויסקונסין
אנדריי מרקוביץ, אוניברסיטת בוסטון
דבורה מאייסר, נידיורק
מייקל מלצנר, בית הספר למשפטים של נורת'איסטרן יוניברסיטי
רוי מרקסי, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת טכסאס
פראנק אייכלמן, בית הספר למשפטים של הארווארד
ארתור מילר, קונטיקט
מרתה מינו, בית הספר למשפטים של הארווארד
רוברט מנקין, אוניברסיטת סטנפורד
הארי נ. מוסלף, אוניברסיטת קליפורניה
סידני מורגנבאסר, אוניברסיטת קולומביה
ג'וזף מרפי, סי־יו־אנ־וויי
צ'ארלס ר. נאסון, בית הספר למשפטים של הארווארד
ג'ק נוקלה, נידיורק
סמואל נוריך, נידיורק

אלישה אוסטריקר, אוניברסיטת רטגרס
ג'רמיה פ. אוסטריקר, אוניברסיטת פרינסטון
גרייס פיילי, נידיורק
ג'ון פיס, בית הספר לרפואה של קולומביה
ג'ודית פלאסקו, מנהטאן קולג'
לאמי קוסק פוגראבין, נידיורק
א. מיטשל פולנסקי, בית הספר למשפטים של סטנפורד
מארי פולמאר, [illegible]
ריב אלסון פראל, אוניברסיטת מינסוטה
הארולד פרושנסקי, סי־יו־אנ־וויי
הילרי פטנאם, אוניברסיטת הארווארד
רות אנה פטנאם, וולסלי קולג'
דייויד לואי קוינט, אוניברסיטת פרינסטון
רוברט לראבין, בית הספר למשפטים של סטנפורד
אנסון רבינבאך, קופר יוניון
אן רויף, ניו יורק
רות רוזן, אוניברסיטת קליפורניה
סטנלי רוזנבאום, אוניברסיטת ייל
ברנרד רוזנברג, סי־יו־אנ־וויי
בטסי רוזנבלום, בראון יוניברסיטי
הנרי רוסובסקי, אוניברסיטת הארווארד
פיליפ רוט, נידיורק
הנרי ב. רובין, אל קאריטו קליפורניה
ליליאן ברובין, אל קאריטו קליפורניה
ג'ון רוסקאי, הסמינר התאולוגי היהודי
אלברט מ. סאקס, בית הספר למשפטים של הארווארד
ארתור סמיאלסון, נידיורק
מייקל סנדל, אוניברסיטת הארווארד
פרדריק שאוער, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת מישיגן
קורט א. שלאינגר, אוניברסיטת קליפורניה
דייויד שולמן, לוס אנג'לס
נורים ביי־שולמן, נידיורק
בנג'מין שוורץ, אוניברסיטת הארווארד

סילוואן ס. שווכר, אוניברסיטת ברנדייס
ג'ואן וואלאך סקוט, המכון ללימודים מתקדמים, פרינסטון
לור סיגאן, נידיורק
רוברט ב. סיידמן, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
פרד סיגל, קופר יוניון
ג'רולד סיגל, אוניברסיטת פרינסטון
ריצ'רד סנאט, אוניברסיטת נידיורק
איאן שפירו, אוניברסיטת ייל
סטנלי שיינבאום, לוס אנג'לס
צ'ארלס זילברמן, נידיורק
ג'וזף ח. סינגר, בית הספר למשפטים של בוסטון
רוברט ח. סוקולוב, אוניברסיטת פרינסטון
אביבה סויפר, בית ספר למשפטים של אוניברסיטת בוסטון
טד סולוטארוף, ניו יורק
רוברט מ. סולו, המכון הטכנולוגי של מסאצ'וסטס
פול סטאר, אוניברסיטת פרינסטון
ג'ודית סטיין, סי־יו־אנ־וויי
הנרי ג'י סטיינר, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת הארווארד
אלאן א. סטון, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת הארווארד
עזרא סוליימן, אוניברסיטת פרינסטון
אן סווידלר, אוניברסיטת קליפורניה
מאראדית טאקס, נידיורק
אנדראס טייבר, אוניברסיטת ברנדייס
סול טוסטר, אוניברסיטת ברנדייס
אלן טרכטנברג, אוניברסיטת ייל
דייויד מ. טרובק, בית הספר למשפטים של ויסקונסין
מארק טשנאט, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת ג'ורג'טאון
אברהם ל. יודוביץ', אוניברסיטת פרינסטון
לויד אולמן, אוניברסיטת קליפורניה
סידני ורבה, אוניברסיטת הארווארד
ג'ודית ב. ואלצר, ניו סקול פור סושל ריסרץ'
מייקל וואלצר, המכון ללימודים מתקדמים פרינסטון
מארק ס. וארטופסקי, סי־יו־אנ־וויי
ארתור וואסקו, רקונסטרוקשניסט ראבינקל קולג'
סטיב ווסרמן, נידיורק
סידני ווינטראוב, אל־בי־ג'יי סקול אוף פאבליק אפרס
תיאודור וייס, המכון ללימודים מתקדמים, פרינסטון
רנאטה וייס, אוניברסיטת פרינסטון
ג'וזף ווילר, בית הספר למשפטים של אוניברסיטת מישיגן
ג'ון ויינר, אוניברסיטת קליפורניה
ליאון וילסטר, וואשינגטון די־סי
אהרון וילדבסקי, אוניברסיטת קליפורניה
אדוארד ויטאן, המכון ללימודים מתקדמים, פרינסטון
ארנולד וייקוב וולף, שיקאגו
לאונרד וולף, נידיורק
ברנארד וולפמן, בית הספר למשפטים של הארווארד
ס.ט. וולף, אוניברסיטת טכסאס
ג'ופין חל, צ'בי צ'ייס, מרילנד
ברנארד יאק, אוניברסיטת פרינסטון
יוסף חיים ירושלמי, אוניברסיטת קולומביה
פרוסה ל. צימלטן, אוניברסיטת פרינסטון
רליגאלד א. זלניק, אוניברסיטת קליפורניה
סטיבן זיפרסטיין, [illegible]
האווי אלברג, ניו סקול פור סושל ריסרץ'
ברנרד אבישי, אוניברסיטת הארווארד
ג'אנה מ. אייזנשטיין, נידיורק
מרטין אייזנר, נידיורק
ד"ר דין אורניש, בית הספר לרפואה של אוניברסיטת קליפורניה
ד"ר רוברט ל. אוקין, בית הספר לרפואה של הארווארד
אנה אי. בארנסלי, נידיורק
רוג'ר ב. בלומברג, אוניברסיטת קולומביה
ברוך בוקסר, הסמינר היהודי התיאולוגי
רות גולד, נידיורק
דייויד דאגבי, ניו יורק מגזין
אריק פולטנר, אוניברסיטת קולומביה
ג'ון הורבייץ, אוניברסיטת טכסאס
שרה ואהבריט [illegible], פרינסטון
אסתר הימנן, לונג איילנד אוניברסיטי
דינה וגנר, [illegible], קליפורניה
ברל לאנג, אוניברסיטת באלבני, סטייט יוניברסיטי אוף ניו־יורק
סייניס לוענטל, אוניברסיטת קולומביה
פרי כהן, שיקאגו
סטיפאן א. לוק, אמריקן אוניברסיטי
רוברט מוריס, אוניברסיטת מסאצ'וסטס
אלאן מארלו, נידיורק
תומאס ב. מורגן, קרלטון קולג'
הנרי מרגאן, נידיורק
נ'לי מולר ומקס רואבצג, לוס אנג'לס
פיליפה סטרם, סי־יו־אנ־וויי
וויליאם סלוווקר, נידיורק
דניאל פרייזן, אוניברסיטת שיקאגו
לורנס ציוואן, אוניברסיטת קולומביה
הילדראט קרינגר, לונג איילנד אוניברסיטי
לנס קריזאן, אוניברסיטת קולומביה
פרסין צ'אלפני, נידיורק
אדוארד סי. שן, אוניברסיטת פרינסטון
מארק ש. ריקמוראוב, אוניברסיטת אינדיאנה
ריצ'רד שוטנפלד, בית הספר לרפואה של ייל
ג'וזף שיפמן, דיקינסון קולג'
מרילה שכטר, אוניברסיטת קולומביה
מרגוה שכטר, אמפייר סטייט קולג'

הוועדה המארגנת: מייקל וואלזאר, מייקל לרנר, אירווינג הו, נאן פינק, מייקל סאנדל, סנפורד לוינסון. 5100 ליאונה סט. אוקלאנד סי־איי, 94619.

هكذا من الأصل

صورة عن الأصل

איכר במדינת מישגן, ארה"ב, מדגים את הבצורת שפקדה את אזורו, בזרותו מבין כפות ידיו את העפר היבש. (צילום: איי־פי)

נשיא פקיסטאן הורה להנהיג את ההלכה המוסלמית בארצו

איסלאמאבאד (ע"ר). נשיא פקיסטאן מוחמד זיה אל־חאק, החליט שלשום כי ה"שריעה", ההלכה המוסלמית, תשלוט מעתה בארצו.

בנאום בטלוויזיה הכריז: "כל החוקים בעתיד, בדרג הפדראלי והמחוזי, חייבת לתאום את השריעה. חוקי הקוראן גם יקבעו את מדיניות הממשלה בכל תחומיה".

הוא אמר כי הוציא הוראה המסמיכה בתי משפט גבוהים לבטל חוקים קיימים, הסותרים את החוק האיסלאמי. נמסר כי בתי משפט דתיים חדשים יוקמו ברחבי המדינה.

עם זאת אמר, כי הפרלמנט הפקיסטאני, שיתכנס לאחר הבחירות באוגוסט יוכל לדחות את הנהגת ה"שריעה".

פרשנים באיסלאמאבאד אמרו כי השלטת ה"שריעה" תעורר חילוקי דעות חמורים בקרב קבוצות שונות של האוכלוסיה וגם בקרב המוסלמים עצמם. ראשית צפויה התנגדות של ארגוני נשים הרואים באיסלאמיזציה של הנשיא איום על זכויותיהן.

כמו כן הוכיחו הפרשנים כי היו התנגשויות אלימות בין המוסלמים הסונים והשיעים בפקיסטאן על רקע חילוקי דעות דתיים.

דו"ח משרד המשפטים האמריקאי:

הביון האמריקאי נהג להעסיק בשורותיו פושעי מלחמה נאצים

ארגונים יהודיים בניו יורק מתכוננים לפנות אל ממשלת אוסטריה בבקשה להעמיד לדין את ואן ורבלין, קצין ס.ס בלגי ששרת 10 שנים בשורות הריגול הנגדי של ארה"ב

מאת שלמה שמיר

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). שירות הריגול הנגדי של צבא ארצות הברית העסיק במשך עשר שנים, מ־1946 ועד 1956, קצין ס.ס. לשעבר, ממוצא בלגי, שבתקופת מלחמת העולם השניה היה מפקד יחידת בטחון של הס.ס. בבלגיה. לאחר המלחמה אימץ לעצמו שם בדוי, רוברט ואן־ורבילן, ונמלט לאוסטריה. הוא הורשע שלא בפניו בבית משפט בלגי באשמת רצח 101 אסירים ונידון למוות.

גילויים אלה נחשפו בחקירה שערכה מחלקת החקירות המיוחדות של משרד המשפטים האמריקאי על קשרים בין שירותי הריגול האמריקאיים לבין פושעי מלחמה נאציים. [illegible]

הדו"ח עומד להתפרסם על ידי שר המשפטים אד מיז. החקירה נמשכה כשנתיים והיא נפתחה ביוזמת הליגה למניעת השמצה של בני ברית.

הדו"ח קובע כי ידועים לפחות 13 מקרים של נאצים לשעבר שהועסקו כסוכנים על ידי שירות הריגול הנגדי של הצבא האמריקאי, סי־אי־סי. באחדים ממקרים אלה, מציין הדו"ח, מפקדי שירות הריגול הנגדי אף סייעו לסוכנים בעלי עבר נאצי פעיל לחמוק ממאסר וממשפט.

ארגונים יהודיים בניו יורק מתכוננים לפנות אל ממשלת אוסטריה בבקשה להעמיד לדין את ואן ורבלין, המתגורר כיום באיזור וינה ומתפרנס מכתיבת ספרים.

[illegible]

הדו"ח, המשתרע על 92 עמודים, מתרכז בעיקר במקרהו של רוברט [illegible] ורבלין, ולדברי מנהל מחלקת החקירות המיוחדות, ניל שר, מקרה זה אופייני, כי העסקתו כמרגל אמריקאי של ואן ורבלין היתה תוצאה ישירה ממדיניות של שירות הריגול הנגדי בצבא ארה"ב לגייס ולנצל פושעי מלחמה נאציים ומשתפי פעולה ברשת הריגול שהקימו האמריקאים מיד אחרי המלחמה ושפעלה בעיקר באירופה.

רוברט ואן ורבלין העלים תחילה את זהותו האמיתית ואת עברו כקצין בס.ס. ובאמצעות קציני ביון נאציים לשעבר יצר קשר עם יחידת 430 של שירות הריגול הנגדי של צבא ארה"ב והועסק כמודיע. הוא הציג את עצמו בשם פישר מאייר ובשנת 1948 הועלה בדרגה והפך לסוכן אמריקאי, שעמד בראש רשת ריגול [illegible] אנשיה סיפקו מידע על פעילות סובייטית וקומוניסטית באוסטריה.

חברי קונגרס דורשים מרייגן לא לאשר הלוואות לבריה"מ

ואשינגטון (עסט"א). הנשיא רייגן נדרש על ידי קבוצה של 50 מחברי בית הנבחרים, משתי המפלגות, לפעול כדי ששבע המדינות התעשייתיות המובילות יקבעו בוועידת הפיסגה הכלכלית שתיפתח בשבוע הבא בטורונטו, מדיניות לגבי הלוואות של בנקים לברית המועצות.

במכתב הביעו המחוקקים דאגה מיוחדת נוכח הנוהל להעמיד לרשות ברית המועצות הלוואות זולות, בהן יכולים הסובייטים להשתמש לכל מטרה כראות עיניהם, כולל פיתוח נשק.

הם ציינו כי כ־19 מיליארד מ־24 מיליארד דולר שניתנו בהלוואה לגוש הסובייטי ב־1986, על ידי בנקים יפניים ומערב אירופיים, נכללים בין ההלוואות הזולות.

חבר בית הנבחרים, צ'ארלס שומר, שניסח את המכתב, ציין בו: "אנו מזומיצים הזדמנות של פז להמריץ את הסובייטים לפעול בכיוון הנכון", כשהכוונה לשיפור מצב זכויות האדם.

המכתב שואל, האם יש להעניק לסובייטים הלוואות זולות כאלה, בשעה שהם ממשיכים להפר את עקרונות זכויות האדם הכלולים בהסכמי הלסינקי. חברי הקונגרס גם ציינו כי המדיניות של "גלאסנוסט" ו"פרסטרויקה" לא הביאה לשינויים שיטתיים בברית המועצות לגבי הזכויות להגירה.

עוד הזהירו חותמי המכתב כי הלוואות אלה עשויות לתרום לכושר הצבאי של ברית המועצות.

ערך את העמוד: רוני בורנשטיין

בכנס מדענים בשטוקהולם:

גברים שנימולו חשופים פחות להידבקות מאיידס

שטוקהולם (ע"ר). גברים שנימולו חשופים פחות לנגיף האיידס מאשר גברים שלא נימולו. זאת מתברר מכמה מחקרים שתוצאותיהם הוצגו אתמול בוועידה הבין־לאומית לתסמונת הכשל החיסוני הנרכש (איידס) המתקיימת עתה בשטוקהולם.

החוקר קינג הולמס מסיאטל בארה"ב, אמר בהרצאתו כי יתכן ותוכנית המונית לניתוחי מילה לגברים עשויה להוות הגנה זולה ואפקטיבית נגד המחלה הקטלנית.

קבוצת מדענים שפרסמה מימצאי מחקר שנערך בקבוצת גברים בניירובי, בראשותו של ויליאם קאמרון מאוניברסיטת מאניטובה בקנדה, זיהתה בצורה ברורה כי אצל גברים שלא נימולו קיים סיכון גבוה יותר של הידבקות בנגיף מאשר בקרב גברים שנימולו.

מחקר שנעשה בגברים במיאמי הראה תוצאות דומות.

החוקר הולמס אמר לצירי הוועידה: "אני סבור כי מדובר בעניין ממשי וחשוב".

במחקר בניירובי נבדקו גברים שקיימו יחסים עם פרוצות, אשר אחוז גבוה מהן בעיר זו, נגועות בנגיף האיידס.

מתוך 180 גברים שביקרו אצל פרוצה פעם אחת, נדבקו 16 גברים שלא נימולו בנגיף האיידס לעומת 3 אחוזים בלבד מן הגברים שנימולו. מחקר זה הגיע למסקנה כי "ההידבקות בנגיף האיידס קשורה בצורה ברורה בהעדר מילה אצל הגבר."

החוקר הולמס הדגיש כי המילה והכיב באברי המין הם שני גורמים השליטים בהידבקות על ידי נגיף האיידס, בין גברים שאינם נוקטים באמצעי זהירות.

הוא ציטט ממחקר נוסף שנעשה באפריקה, אשר הראה כי 98 אחוזים ממקרי ההדבקה באיידס מקורם בחוסר מילה או בכיב אברי המין.

"זהו דבר המחייב תשומת לב והתייחסות", אמר הולמס לצירי הוועידה.

דחפון
שרות מודעות טלפוני של הארץ
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

הזמנה לקבלת הצעות להשכרת נכס בעפולה

מוזמנות בזה הצעות להשכרת 2 מבנים בשכירות חופשית בעפולה, המבנים הרקוטתיים שמשו בית־אבות, נמצאים ברחוב הבציר גוש 16704 חלקות 47, 46.

שמאי העריך את שכר הדירה השנתי ב־18,000 דולר בשקלים.

הצעות אפשר להגיש בכתב למשרדי חברת השתתפויות בנכסים בישראל בע"מ: רחוב לויד ג'ורג' 4 ירושלים, או שער פלמר 3, ת.ד. 3311 חיפה עד 24.6.1988.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא ושומרת לעצמה את הזכות לנהל מו"מ עם המציעים השונים.

ספריית אלכסנדריה הקדומה תיבנה מחדש במימון האו"ם

קאהיר (ע"צ). הסכם לבנייתה מחדש של הספריה המפורסמת של אלכסנדריה, שהוקמה בתקופה ההלניסטית והועלתה באש ב־640 לספה"נ אחרי הכיבוש הערבי, נחתם אתמול בקאהיר על ידי מצרים ושני גופים של האו"ם.

על ההסכם חתמו שר החינוך המצרי ונציגי אונסק"ו והאירגון תו־כנית הפיתוח של האו"ם.

בתום טקס החתימה מסר שר החינוך המצרי, אחמד פאתחי סרור, כי האו"ם יממן את הפרוייקט, אשר יבוצע באמצעות אונסק"ו.

הוא הוסיף כי תוכנית הפיתוח של האו"ם הקציבה חצי מיליון דולר להכנת התוכניות של בנין הספריה ולהכשרת הצוות.

תחרות בינלאומית תאורגן כדי לבחור את התכנית האדריכלית הטובה ביותר לספריה.

הספריה של אלכסנדריה היתה, לפני השמדתה, העשירה בעולם והיו בה 500.000 עד 700.000 כתבי יד.

הפרלמנט האיטלקי איפשר לשפוט את צ'יצ'ולינה

רומא (ע"ר). הפרלמנט האיטלקי החליט אתמול כי נציגת המפלגה הרדיקלית, אילונה סטולר (המכונה צ'יצ'ולינה) תוכל לעמוד בדין באשמת מעשה תועבה, לאחר שחשפה את שדיה בפומבי.

שלטונות ונציה ביקשו להעמיד לדין את שחקנית הפורנו לשעבר סטולר לאחר שהופיעה בשדיים חשופות ובחצאית שקופה בכיכר סנט. מרקוס במרכז ונציה בספטמבר החולף.

צירי פרלמנט נהנים מחסינות ואי אפשר להעמידם לדין, אלא אם מחליט הפרלמנט אחרת.

סטולר נבחרה לפרלמנט בחודש יוני בשנה שעברה כנציגת המפלגה הרדיקלית.

מאז בחירתה של סטולר התייצבה המפלגה הרדיקלית פעמים אחרות בפני מצבים מביכים בגלל מעשיה של "צ'יצ'ולינה" ובוועידה האחרונה של המפלגה האשימו אותה צירים רבים כי היא מבריחה חברים משורות הרדיקלים.

לפני שנתקבלה ההחלטה בענייניה אתמול בפרלמנט, אמרה צ'יצ'ולינה לכתבים כי "רודפים אותה".

25 מטפסי־הרים יכסו את שער הנצחון ביריעת ענק כדי להסוות את שיפוצו

פאריס (ע"צ). 25 מטפסי־הרים עומדים להעפיל אל ראש שער הנצחון היום לפנות בוקר, כדי להלביש ביריעת ענק בצבעי כחול־לבן־אדום, צבעי הדגל הצרפתי, שנועדה להסוות את עבודות השיפוץ באחד האתרים המפורסמים ביותר שבפאריס.

הם יחלו בהתקנת יריעה של 2,000 מטר רבוע בצד שער הנצחון הפונה לשדרות האליזה.

פעולה זו תימשך יום שלם, ושאר הצדדים של שער הנצחון יכוסו במהלך השבוע הבא.

שער הנצחון, שנבנה בין השנים 1806–1835, זקוק לניקוי יסודי ולחיזוק יסודותיו, שניזוקו כתוצאה מחדירת מים.

השיפוץ יעלה כ־6 מיליוני דולרים. סכום זה ימומן במחציתו על ידי המדינה והמחצית השניה למימון תושג באמצעות מגבית ארצית שנפתחה לפני חודשים מספר.

אירגון האומות המאוחדות עדיין על סף פשיטת רגל

מרכז האו"ם (ע"צ, ע"ר). האו"ם שוב ניצב על סף פשיטת רגל פיננסית, בשל סירובה של ארה"ב לשלם את מלוא חלקה בתקציב, ומזכיר האו"ם עומד לפתוח בשורה של פגישות דחופות עם המדינות החברות בארגון, כדי לנסות ולמצוא פתרון למשבר, ההולך ומחריף מזה שלוש שנים.

"המצב פשוט דראמטי", הכריז אמש דובר האו"ם, בהודיעו כי פרס דה קואיאר עומד להיפגש עם חברי הקבוצה האזורית המערב־אירופית.

בעקבות ההגבלות התקציביות עליהן החליט לפני שנתיים הקונגרס לגבי מימון פעילות האו"ם, חייבת עתה ארה"ב לארגון האו"ם 450 מיליון דולר, דהיינו יותר ממחצית תקציבו השנתי של הארגון. [illegible]

הבעיה הועלתה בראשית השבוע בפגישה שנתקיימה בין מזכיר האו"ם למזכיר המדינה של ארה"ב ג'ורג' שולץ, שלא נטה לקבל את דרישות האו"ם.

דובר האו"ם אמר, כי הארגון הבינלאומי יעמוד באוקטובר־נובמבר מול קופות ריקות, וזאת בעיצומה של העצרת הכללית הקרובה.

מאות עובדי האו"ם שבתו נגד הקפאת שכרם

כמה מאות מעובדי האו"ם שבתו שלשום במחאה על הקפאת שכר הנמשכת כבר 13 שנה, ביטול ההצמדה ליוקר המחייה והמדיניות הרשה של העלאות בדרגה, המבוססת אך ורק על פרישות של עובדים ותיקים.

הם צעדו כ־15 דקות ליד מרכז האו"ם, ולאחר מכן חזרו למשרדיהם.

העלאת השכר האחרונה לעובדים מקצועיים היתה ב־1975, וההצמדה ליוקר המחייה מוקפאת זה חמש שנים.

החוג לפילוסופיה
באוניברסיטת חיפה

אבל על מותו של

פרופ' **אפרים שמואלי**

יקירנו

עו"ד אברהם לוין

איננו

הלויתו תצא לבית העלמין בקרית־שאול היום יום ששי ב' תמוז תשמ"ח 17.6.88,
בשעה 11.00 מבית ש. הורוביץ ושות' ברחוב אחד העם 31 תל־אביב.
ארונו יוצב בבית ש. הורוביץ ושות' בשעה 10.00 וקהל מוקיריו יוכל לעבור על פניו.

המשפחה
ובית ש. הורוביץ ושות'

על מותו של

ישראל דננברג ז"ל

יליד נווה צדק
יקיר ת"א, מחלוצי תעשיית המזון בארץ
ומייסד מפעלי המצות

ההלוויה נתקיימה אתמול
א' בראש חודש תמוז (16/6/88)

מתאבלים:
ישראל דננברג בע"מ ("מצות אביב")
חברת מצות ישראל בע"מ
דננברג יצוא (1971) בע"מ
[illegible]

על מותו של אבי משפחתנו

ישראל דננברג ז"ל

אבלים: אשתו: צביה דננברג לבית ארקין
בנותיו: שרה וולף
תחיה רבינא
שפרה צוק
דליה פומרוק
אחותו: חיה וילניץ – חובב
ומשפחותיהם

ההלויה התקיימה ביום חמישי, א' בתמוז.

הציירת **ציונה תג'ר**

הציירת העברית הראשונה, ילידת נווה־צדק־יפו,
יקירת העיר תל־אביב ובת למיסדי אחוזת בית,
לוחמת השפה העברית, חלוצת שחרור הבת הספרדית, ממקימי אגודת הציירים

הלכה לעולמה בשיבה טובה
בגיל 89 לחייה

הלויתה תיערך היום, יום ו', 17.6.88, בבית הקברות הישן בנחלת־יצחק.
ההלויה תצא מבית ההלויות העירוני ברחוב הדר דפנה 5 בתל־אביב – בשעה 10.00.

בנה ח"כ אברהם כץ־עוז, סגן שר החקלאות
כלתה אילנה ונכדיה גור, אורי ורקפת
אחיה ברוך תגר ומשפחתו
אחותה שושנה הקנברוך (תגר) ומשפחתה
אחיה חזקיה סגד ומשפחתו
אחיה יוסף ישעיהו תגר
שמואל אביעד (תגר) ומשפחתו
איילה רוזנפלד ומשפחתה
דני תגר ומשפחתו
מרים סלומון בת מרים תגר (איבר) ומשפחתה

* * *

המשפחה יושבת שבעה בבית אחותה של המנוחה ברמת־גן,
רח' רזיאל 13 (רמת־גן).

משתתפים בצער המשפחה
על פטירתו של

ישראל דננברג ז"ל

י. דנציגר – א. קלגסבלד
עורכי דין

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03־38 38 38

מוזיאון תל אביב לאמנות

אבל על מותה של הציירת

ציונה תג'ר ז"ל

מגבירי הדור הראשון לציור הישראלי

ומשתתף בצער המשפחה

בית מכון ויצמן למדע

אבל על מותו של

עו"ד **אברהם לוין**

ממייסדי מכון ויצמן למדע
ומעמודי התווך במועצת המנהלים של המכון

ומשתתפים בצער המשפחה

למאיר רוזנפלד ומשפחתו

משתתפים באבלכם
על מות האם

רבקה ז"ל

חברת קבוצת
ספנות והספקה בע"מ
ההנהלה והעובדים

חדש חדש חדש חדש
גלילונית
שקית אשפה ריחנית
אפשר לנשום לרווחה
אפשר לנשום לרווחה עם "גלילונית", שקית האשפה הריחנית. עוד מוצר איכות של "אקסטרא־פלסטיק"
"גלילונית" - גם חזקה, גם ריחנית, בקיצור, אשפה מבית טוב. "גלילונית" ריחנית בשקית הכתומה (50 X 70)

חדש
בקשו את
גלילונית
שקית האשפה הריחנית

יפן: חבר הצבא האדום שנעצר תיכנן לפגוע בפיסגת השבעה

מנילה (ע"ר). שלטונות יפן סבורים כי טרוריסט יפני שנעצר בשבוע שעבר בפיליפינים, עסק בה כנות להתקפות על ועידת הפיסגה של המדינות התעשייתיות המובי־לות העומדת להפתח ביום ראשון הבא בטורונטו.

דובר שגרירות יפן במנילה מסר אתמול לעתונאים, כי ידיעות שנת־קבלו מצביעות על כך כי ועידת הפיסגה של "קבוצת השבע" שתיפתח בטורונטו, וכן המשחקים האולימפיים שיהיו בקיץ בסיאול, שימשו יעדים לאיש שנעצר.

הטרוריסט שנלכד, הירושי סנסוי, רוצח שהורשע בעבר, שוחרר ב־1977 על ידי שלטונות יפן תמורת 156 בני ערובה שהוחזקו בידי הצבא האדום היפני, לאחר שאנשי הקבוצה חטפו מטוס נוסעים. הוא נלכד ב־7 ביוני במנילה, על ידי צוות של אנשי ביון פיליפיניים ויפניים.

נמסר כי מסמכים שנתפסו בדירת מבר אשתקד במתבואו של סנגור בפרבר של מנילה, הצביעו על כך כי מחבלים אחרים של קבוצתו באו מספר פעמים למנילה. אין ידועים אם אלו שוהים עדיין בפיליפינים.

מקור דיפלומטי אמר כי מנילה מהווה "מקום אידיאלי" להקמת בסיס לפעילות טרור, משום שקל להשיג בה נשק ומעיד זו יש טיסות ישירות לאיזורים בהם פעל הצבא האדום, כולל המזרח התיכון ויפן.

מנהיג המפלגה הקומוניסטית באסטוניה הודח מתפקידו

מוסקווה (איפי, ע"ר). מנהיג המפלגה הקומוניסטית באסטוניה, קארל ויינו, בן 65, הודח אתמול מתפקידו בו כיהן במשך 10 שנים — על כך מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית "טאס".

מליאת הוועד המרכזי של המפל־גה הקומוניסטית האסטונית החליטה למנות במקומו את ויינו ואלאס בן ה־57, מי שכיהן בעבר כשגריר בר־יה"מ בוונצואלה וניקרגואה.

השמועות על הדחתו הקרובה של ויינו גברו לאחרונה, שעה שבאסט־וניה נשמעו קולות הקוראים למתן אוטונומיה.

ויינו היה נתון לביקורת רבה בעת הפגישות שקיימו בחודש אפריל סופרים ואנשי רוח מאסטוניה שביק־רו קשות את דרך הטיפול בבעיות האקולוגיות, את השחיתות ואת אופן תיפקודה של הממשלה באסטוניה.

המנהיג שהודח היה ידוע גם בקו הלאומני בו דגל בתחום זה, שהפך להלק של בריה"מ ב־1940.

לא ברור מהודעת "טאס" האם הוועד המרכזי של אסטוניה אישר את פרישתו של המנהיג.

אנשי רוח יהודיים תוקפים את הנהגתם:

"מנהיגי יהדות צ'כוסלובקיה מצייתים לשלטונות כחיילים"

(ע"ר). מנהיגי היהדות הצ'כוס־לובקית, המקבלים שכר מן המדינה, נותנים לאחרונה גיבוי נלהב למדיניות הקומוניסטית הרשמית בארצם, בניגוד לדעתם של אותם יהודים המתרעמים על הניצול הגובר של מסורתם לקי־דום מטרות מדיניות.

איש רוח יהודי התאונן: "ההנהגה מעוניינת בתעמולה". ואילו שני אמר: "מידה מסויימת של שיתוף פעולה דרושה במדינה קומוניסטית אך הם (המנהיגים הי־הודים) ניצבים כאילו היו חיילים הממתינים להוראות של גנרל".

כתזמיל הלר, יו"ר מועצת הקהילות הדתיות היהודיות בבוה־מיה ובמוראביה, ומזכיר הקהילה פראנטישק קראוס פירסמו הצהרות חוזרות ונשנות המגנות את ישראל מאז קיבלו את תפקי־דיהם ב־1985.

במהלך הטיהורים של אלפי צ'כוסלובקים מהמפלגה הקו־מוניסטית לפני שלושים שנה ניכלאו מאות יהודים שגונו כ"קושרים ציונים". רבים מהם היו קומוניסטים במשך כל ימי חייהם שהתנגדו נמרצות לציונות.

בהתייחסו לתקופה האפילה הזו בתולדות צ'כוסלובקיה טען הלר "רק אלה שהפרו את החוק או שגרמו לעצמם צרות ע"י התערבות בנושאים שלא היו מוסמכים לטפל בהם" נפגעו. עוד אמר "אין מדינה בעולם המרשה שיפרו את חוקיה", והוסיף "כמובן שיתכן שהיו אי אלה טעויות".

לפני מלחמת העולם השנייה חיו בצ'כוסלובקיה כ־340,000 יהודים. למעלה מ־40 אלף ניצ־לים יהודים נותרו במדינה כאשר הקומוניסטים השתלטו עליה ב־1948.

עתה חיים במדינה 6,000 אנשים הרשומים כיהודים. בפראג קיימים שני בתי כנסת, שבהם נערכות תפילות בזמנים קבועים. יהודי יכול להשיג מזון כשר.

כ־40 אנשים החלו ללמוד עברית בבית ספר לשפות בפראג. ב־1982 הופסקו לימודים אלה לאחר הפלישה הישראלית ללבנון, אמרו מקורות יהודים.

הם ציינו כי יהודים רבים מעוניינים בחידוש הלימודים, אך הלר אמר כי לא ידוע לו על מבוגרים שמעוניינים ללמוד עברית.

כומר קאתולי אמר כי אמצעי התקשורת הרשמיים מרוחים על המתרחש במזרח התיכון בצורה "המעוררת סלידה מן היהודים והיוצרת את הרושם שמדיניות העולם נקבעת ע"י היהודים. זה נעשה בצורה מאד קפדנית".

השלטונות הגבילו מאד את היבוא של ספרות דתית ורק מלומדים מקבלים רשות לעיין בחומר הכלול בספריה הממלכתית היהודית המפוארת.

הממשל מתכוון למכור מאות טילים ומטוסי הורנט לכווית

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). ה־ממשל האמריקאי הודיע לקונגרס על כוונתו למכור לכווית מאות טי־לים, מטוסי קרב וחימוש ומערכות אלקטרוניות משוכללות.

העיסקה, שערכה יגיע לכ־2 מי־ליארד דולר כוללת 40 מטוסי קרב מטיפוס הורנט (אף 18), 400 פצצות מונחות לייזר, 200 פצצות מצרר, 200 טילים מונחי מכ"ם מסוג ספארו 120 טילי אוויר אוויר מסוג סיי־דווינדר ו־300 טילי אוויר קרקע מסוג מאבריק.

עסקה זו, שאם תאושר על ידי הקונגרס, תהיה הגדולה ביותר, אותה תעשה ארה"ב עם מדינה ערבית כלשהי, תשנה, לדעת מומ־חים, את יכולתה הצבאית של כווית באופן מהותי. במכתב ההסבר שהוע־ביר הפנטגון לקונגרס נאמר, כי האיום האיראני נגד כווית ונכונותה של כווית לשתף פעולה עם ארה"ב בפעילותה במפרץ, כפי שגם נחשר־תה שלא להיכנע לטרוריסטים מהווים הצדקה לעסקת הנשק.

הממשל סבור כי עסקה זאת תשרת את האינטרס הלאומי של ארה"ב ואת מערך הכוחות במפרץ הפרסי.

לפי שעה, לא ברור אם העסקה כולה תאושר על ידי הקונגרס. גם גורמים באיפא"ק מסרו ל"הארץ" כי "אם העסקה לא תחרוג ממימדים רציונאליים היא לא תיתקל בהתנגדות כבדה".

בעבר התנגד הקונגרס למכירת טילי מאבריק לסעודיה ונראה, כי גם בעסקה הנוכחית יעורר פריט זה התנגדות. שר החוץ ג'ורג' שולץ הגדיר את נכונותה של כווית לרכוש נשק אמריקאי כ"פריצת דרך פוליטית". בעדותו לפני ועדת החוץ של הסנט אמר שולץ, כי כווית בחנה הצעות של יצרניות נשק אחרות ולבסוף החליטה לבחור את מערכות הנשק האמריקאי "מערכות אלה כולל מטוסי האף 18 אינם מהווים איום על ישראל... מה עוד שבין יתר האלטרנטיבות שכווית בדקה היו מטוסים בעלי טווח ארוך שהיו נותנים בידה אפשרות לאיים על ישראל".

שולץ דחה את הצעת הסנטור אולין ספקטור, על פיה יש להתנות את מכירת הנשק לכווית בהצהרה כווית על הכרתה בזכות קיומה של ישראל.

17.6.88
לאמא סבתא
דבורה אלון היקרה-
איחולים מיוחדת בסינה!
ברכות חמות
ליום ההולדת!
אוהבות אותך מאד מאד
בנותייך: רחל, יעל, דליה
וכל המשפחות

שוק פוטנציאלי
גרמני
איש עסקים
המכיר את גרמניה
יסייע בכניסתך לשוק
ת.ד. 3574 ת"א 61034

יופי של שבוע בריאות
במלון מצפה הימים...
* חוות הבריאות של מלון מצפה הימים
תעניק לך שבוע של הרזיה בריאות ויופי.
תוכנית דיאטה בפיקוח רפואי צמוד
* התאריך הקרוב 1.7.88 – 26.6.88
תאריך נוסף: 8.7.88 – 3.7.88
אוכל צמחוני
שפע פעילויות מגוונות
* התעמלות * יוגה * רפלקסולוגיה * מודעות הגוף
* מסג' * קוסמטיקה * אמבטיות צמחים
* מניקור * פדיקור
במקום: בריכת שחיה. סאונה. ג'קוזי וחדר כושר
חדש לשימוש מיטת שיזוף
חדרים מרווחים, וידאו וטלויזיה בכל חדר
פרטים בטלפון: 06-937013/4, 06-937033.

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ

16.6.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	שינוי
1 דולר	1.55	1.62	1.5831	1.6029	1.55	1.62	1.5831	1.6029	1.55	1.62	1.5861	1.6061	1.5938	0.0002
1 לישט"ש	2.77	2.89	2.8353	2.8708	2.78	2.92	2.8338	2.8691	2.79	2.92	2.8391	2.8748	2.8555	0.0070
1 מארק גרמני	0.89	0.93	0.9041	0.9154	0.89	0.93	0.9059	0.9172	0.89	0.93	0.9063	0.9177	0.9112	-0.0005
1 פרנק צרפתי	0.26	0.27	0.2679	0.2713	0.26	0.28	0.2684	0.2718	0.26	0.28	0.2687	0.2721	0.2700	-0.0002
1 גולדן הולנדי	0.79	0.82	0.8048	0.8149	0.79	0.83	0.8063	0.8163	0.79	0.83	0.8065	0.8167	0.8110	-0.0006
1 פרנק שווייצרי	1.06	1.11	1.0843	1.0979	1.07	1.12	1.0842	1.0977	1.06	1.12	1.0871	1.1007	1.0895	0.0006
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2608	0.2641	0.25	0.27	0.2611	0.2644	0.25	0.27	0.2614	0.2647	0.2623	-0.0002
1 כתר נורבגי	0.24	0.26	0.2493	0.2524	0.24	0.26	0.2492	0.2523	0.24	0.26	0.2495	0.2526	0.2508	
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2384	0.2414	0.23	0.25	0.2384	0.2413	0.23	0.25	0.2381	0.2411	0.2399	-0.0004
1 מרק פיני	0.37	0.39	0.3824	0.3872	0.37	0.39	0.3824	0.3871	0.37	0.40	0.3827	0.3875	0.3849	0.0002
1 דולר קנדי	1.28	1.33	1.3040	1.3203	1.28	1.34	1.3036	1.3198	1.28	1.34	1.3048	1.3213	1.3134	0.0064
1 דולר אוסטרלי	1.20	1.32	1.2776	1.2935	1.24	1.33	1.2812	1.2972	1.24	1.33	1.2831	1.2992	1.2883	0.0071
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.6956	0.7043	0.42	0.58	0.6953	0.7040	0.44	0.62	0.6971	0.7059	0.7002	-0.0019
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4330	0.4384	–	–	0.4326	0.4380	–	–	0.4335	0.4390	0.4356	-0.0006
10 שילינג אוסטריים	1.26	1.32	1.2866	1.3026	1.26	1.32	1.2857	1.3018	1.27	1.33	1.2876	1.3038	1.2945	-0.0016
1000 לירטות איטלקיות	1.19	1.25	1.2187	1.2339	1.20	1.27	1.2196	1.2348	1.20	1.29	1.2213	1.2367	1.2255	-0.0021
100 ינים יפאניים	1.23	1.29	1.2599	1.2757	1.24	1.29	1.2582	1.2739	1.24	1.30	1.2608	1.2766	1.2667	0.0034

אל על מטענים – החברה היחידה בישראל
המפעילה קו ישיר ל־31 יעדים
ברחבי העולם.
EL AL אל על

כלכלן פולני הדוגל ברפורמה בנוסח המערב נבחר לכהן בוועד המרכזי

וארשה (ע"ר). פרופסור ולאדיסלאב באקה, שנתמנה כדי לטפל בכלכלה הרעועה של פו־לין, מאמין כי פולין תעלה על דרך המלך לפיתוח כלכלי.

הוא מתח ביקורת על הממשלה על הקצב האיטי ביישום רפורמות כלכליות, שאותן יזם ב־1980.

באקה, המשמש בתפקיד נשיא הבנק המרכזי מאז 1985, נתמנה באופן מפתיע כחבר הוועד המרכזי של המפלגה הקומוני־סית וכמזכיר המפלגה, במושב של הוועד המרכזי שדן בהוצאת הרפורמות הכלכליות והפולי־טיות של פולין.

באקה, המשמש כפרופסור לכלכלה באוניברסיטת וארשה, ידוע בתמיכתו במדיניות מוניטארית קשוחה, והוא שואף להפוך את הזלוטי הפולני למטבע ניתן להמרה.

באקה, בן ה־52, יזם רפורמה בבנק המרכזי בשנתיים וחצי בהן כיהן כנשיא הבנק.

הוא גם ניסה שינויים מקיפים בנוסח המערב, במערך הפיננסי של המדינה, כולל הקמתם של תשעה בנקים חדשים לאשראי, ותוכניות להקמת בנקים מסחריים עצמאיים למחצה.

דגל צרפת שוב מתנוסס בשגרירותה בטהרן

לאחר חידוש רשמי של היחסים הדיפלומטיים

טהראן (ע"צ ע"ר). דגל צרפת מתנוסס שוב מאתמול על בניין שגרירות צרפת בטהראן, לאחר היחסים הדיפלומטיים בין צרפת לאיראן חודשו באופן רשמי.

היחסים בין שתי המדינות נותקו ביולי 1987 כאשר מתור־גמן בשגרירות, ואהיד גורדג'י, סירב לצאת מהבניין כדי להחקר בקשר לסידרת פיצוצים שאירעו בצרפת ב־1986.

המשטרה הצרפתית שמר מ־צור על בניין השגרירות האיראן הגיבה ע"י נקיטה בצעדים דומים נגד שגרירות צרפת בטהראן.

ממשלת צרפת הרשתה לאפ־שר לגורדג'י לצאת את צרפת בחודש נובמבר, ימים לאחר ששני בני ערובה צרפתים שוחר־רו בלבנון, שוחררו.

בחודש מאי 1988 שוחררו שלושת בני הערובה הצרפתים האחרונים שהוחזקו בלבנון. צעד זה סלל את הדרך לחידוש היחסים.

צ'יצ'ולינה — אולי גם בפרלמנט הבריטי

מאת שאול צדקא

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). גם הפרלמנט הבריטי עשוי לזכות בצ'יצ'ולינה משלו. היא תהיה על טהרת הכחול־לבן־אדום הבר־יטי והיא עונה לשם סינטיה פיין.

המדובר במי שניהלה בשנים האחרונות בית־בושת ידוע בלונ־דון שעל־אודותיו הופק הסרט "שירותים פרטיים".

מראם פיין אשר זוכתה לפני שנה בבית־המשפט מאשמת סרסורות, הפכה לדמות מוכרת בבריטניה והיא מתכוונת להתמודד על כסא פרלמנטרי אשר התפנה בעקבות מותו של פוליטיקאי. בבית־הנבחרים היא תפעל למען חוקיותה של הזנות לצורותיה השונות.

27 איש נשרפו למוות בתאונת אוטובוס בהודו

ניו דלהי (ע"ר). 27 נוסעים נשרפו למוות כאשר אוטובוס עלה באש אתמול אחרי תאונה בהיידראבאד, מסרה סוכנות הי־דיעות ההודית.

האוטובוס התנגש בקיר לאחר שארע תקר בצמיג ועלה באש. 11 נוסעים ניצלו, אך שניים מהם אושפזו עם כוויות בבית חולים.

אלפי עבריינים תנועה בצרפת יזכו לחנינה

הסיבה: נצחון מיטראן בבחירות

פאריס (ע"ר). ממשלת צרפת נענתה שלשום לתקותיהם של אלפי עבריינים תנועה והודיעה לבטל אלפי דו"חות תנועה במסגרת חנינה מטעם הנשיא.

הממשלה הודיעה כי כל קנסות התנייה שעדיין לא שולמו ב־22 במאי, יבוטלו בעקבות בחירתו מחדש של הנשיא מיטראן. החנינה גם הביאה לשחרורם של כ־2450 עבריינים שעברו עבירות קלות. אולם חנינה זו טעונה אישור מצד הפרלמנט. החנינה היא על פי מסורת צרפתית שלפיה מעניקים חנינה לנהגים על עבירות קלות, אחרי בחירות לנשיאות.

ערך את העמוד: רוני בורנשטיין

סטודנטים בקמפוס של אוניברסיטת סיאול בדרום קוריאה צולמו אתמול מיידים אבנים באנשי משטרה. הסטודנטים התנגשו בימים האחרונים פעמים רבות עם כוחות הבטחון שירו לעברם פצצות גז מדמיע. (תצלום אי־פי)

בתגובה להחלטת ארמניה משלשום:

הסובייט העליון של אזרבייג'אן יחליט: נאגורנו קאראבאך שלנו

יתכנס היום ויחליט לא לשנות את המצב הנוכחי בחבל ● תושבי חבל נאגורנו קאראבך המשיכו אתמול להפגין

מאת אליהו זהבי
וסוכנויות הידיעות

החלטת הסובייט העליון של ארמניה משלשום שקראה לספח את חבל נאגורנו קאראבאך לארמניה תיתקל היום בהחלטה מנוגדת של הסובייט העליון של אזרבייג'אן, שכונס כדי לקבל החלטה הקוראת לא לשנות את המצב הנוכחי ול־השאיר את החבל ברפובליקה של אזרבייג'אן.

דיון מושב הסובייט העליון של ארמניה הועבר אתמול בשידור חי בטלוויזיה המקומית של ארמניה — ארוע חריג ביותר.

העסקת המתיחות בין ארמניה לאזרבייג'אן מטילה את צלה על ה"קונגרס המיוחד" שיתכנס במוס־קווה ב־28 ביוני.

עורכו הראשי של ה"קומסומולס־קיה פראוודה" פרסם אתמול מאמר חתום בו קבע כי הסכסוך בשאלת חבל נאגורנו קאראבאך מהווה מכה קשה לתהליך ה"פרסטרויקה".

תושבי נאגורנו קאראבאך מפגינים

מפגינים שהשמיעו את הקריאה "אנו רוצים את ארמניה" הצטופפו אתמול בכיכר הראשית של בירת נאגורנו־קאראבאך לאחר שבית הנבחרים בארמניה קרא לאיחוד נאגורנו־קאראבאך עם הרפובליקה הארמנית.

"אני יכול לשמוע אותם צועקים ארמניה ארמניה, אנו רוצים את ארמניה", אמר פקיד במטה המפלגה הקומוניסטית בבירה סטפאנאקרט. "אינני יודע כמה זמן זה יימשך", אמר הפקיד.

סטפאנאקרט, עיר בת 33 אלף תושבים, היא בירת איזור הרר, ש־75 אחוזים מתושביו הם ארמנים, על אף העובדה שהוא מסופח מאז 1923 לאזרבייג'אן.

היום נמשכו השביתות בנאגורנו־קאראבאך.

לונדון זועמת על הריגת ששה חיילים בידי ה"אי־אר־איי"

החיילים נהרגו מפצצה שהונחה שלשום מתחת לרכבם ● הפעולה – תגובה להריגת 3 אנשי המחתרת האירית על ידי סוכנים בריטיים בגיברלטר

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ"

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). הריגת ששת החיילים הבריטים בידי המחתרת האירית הרפובליקאית שלשום בלילה ליד בלפאסט מעוררת זעם רב בלונדון, אך גם תגובה של חוסר־אונים לגבי היכולת להכניע את הטרור באירלנד. ראש הממשלה ושריה הגיבו בחריפות על המעשה, אולם לא יכלו להצביע על דרך כלשהי אשר תמנע מעשי רצח נוספים בעתיד.

ה"אי־אר־איי" אשר קיבל על עצמו אחריות למעשה, הניח מטען חבלה בן 3 ק"ג מתחת לרכבם האזרחי של החיילים אשר השתתפו, ללא מדים, במירוץ הצדקה השנתי של העיר ליסבורן, דרומית לבלפאסט.

עם הפעלתו של הרכב, נהרגו ארבעה חיילים במקום, חייל אחד נהרג בדרך לבית־החולים וחייל נוסף מת על שולחן הניתוחים. עד כה זוהו בוודאות רק שלושה מן החיילים.

נראה כי המחתרת הפעילה את המטען באמצעות שלט־רחוק וגורמי הבטחון מציינים כי בדרך נס לא נפלו קורבנות אזרחים מבין האזרחים הרבים אשר היו במקום. כמה ילדים וקשיש אחד היו בין הפצועים, אולם רובם שוחרר כבר לבתיהם.

מעשה החבלה מהווה הצלחה לטרור הקתולי בצפון־אירלנד המתפאר ביכולתו לכאורה מטרות צבאיות. משקיפים מציינים כי המעשה הוא תגמול להריגת שלושה מסוכניו של אירגון המחתרת האירי בגיברלטר בתחילת חודש מארס, וכי הוא עלול להעצים את מעגל הדמים באזור.

הדולר נחלש לאחר שני ימי עליות חדות

לונדון (ע"ר): הדולר נחלש אתמול לאחר שני ימי עליות חדות, בעקבות ירידה דרסטית בגרעון המאזן המסחרי האמריקאי לחודש אפריל. מחיר הזהב היה יציב ומחיר הנפט ירד.

בבורסות לניירות ערך במרכזים הפיננסיים באירופה לא היו שינויים משמעותיים. מדד 100 המניות החשובות בבורסה הלונדונית עלה ב־3.6 נקודות בלבד. מצב דומה שרר ביתר שווקי ניירות הערך ביבשת.

מן הבורסה בטוקיו, שהיא הגדולה ביותר בעולם, נמסר על המשך העליות ומדד שיא של 28,147 נקודות, לאחר עליה של 54 נקודות.

הדולר נחלש, כאמור, וירד בלונ־דון חצי ין, ל־125.80 ין, ושליש פניג ל־1.75 מארק.

קולק ישתתף בוועידה בינלאומית של ראשי ערים היסטוריות

מאת חולדה ליברנומה
סופרת "הארץ" באיטליה

פירנצה (מיוחד ל"הארץ"). מחר תיפתח בארמון עיריית פירנצה ועידה בינלאומית שתימשך שלושה ימים ותוקדש לבעיותיהן המיוחדות של ערים היסטוריות. לוועידה הוזמנו 70 ראשי ערים מכל רחבי העולם ומישראל ישתתף בה ראש עיריית ירושלים, טדי קולק. מארצות ערב נענו להזמנה ראשי עיריות פאס שבמארוקו, אלכסנדריה, וקהיר. ראש עיריית דמשק לא נענה להזמנה.

בהיפר קו־אופ שלי
במוצ"ש
קונים
ב-2.9.88 משלמים*

*על כל קניה מעל 100 ש"ח לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט וויזה
לבעלי כרטיס קו־אופ זהב התשלום ב- 2.9.88 או ב- 9.9.88
לא כולל חנויות אלקטרוליין
לאלקטרוליין תכניות אשראי
מיוחדות נפרדות

בכל ימות השבוע
אשראי ל־2.8.88
סופר קו־אופ היפר קו־אופ
של רשת הריבוע הכחול, קו־אופ רעננה, קו־אופ הרצליה ורמת־השרון

هكذا من الأصل

هكذا عن الاصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

מוטורולה תדיראן – תקשורת סלולרית בע"מ

פלא-פון

אין פלא שאתה מקדים את כולם.

דרושות

מקדמות מכירה בטלפון

עבודה במשמרות 800־1400, 1300־1800
שכר בהתאם להישגים
מקום העבודה: ת"א

הכישורים הנדרשים:
★ בוגרת תיכון ומעלה
★ בעלת קול נעים, כושר ביטוי, סבלנות ותריצות, יכולת עבודה בצוות.

המעוניינות תפנינה בכתב יד, בצרוף קורות חיים ושעות עבודה אפשריות למוטורולה תדיראן, רח' קרמינצקי 16, תל־אביב 67899 עבור – מקדמת מכירות בטלפון

המשטרה אתגר

דרושים

1. למחלקה לזהוי פלילי

עובד בכיר בתחום בדיקות פיסיקליות וכימיות של מסמנים בעל תואר שני ומעלה באחד התחומים: פיסיקה, כימיה פיסקאלית או תואר בהנדסה כימית, ידע באפקטרוסקופיה ונסיון בהפעלת מכשור מעבדתי, לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה גיל עד 35.
מקום השרות ירושלים
המעונינים יפנו בכתב אל רפ"ק פנחס ברגמן, המחלקה לזהוי פלילי, מטא"ר ירושלים.

2. למחלקת תכנון וארגון

מהנדס תעשיה וניהול לניתוח מערכות מינהל,
עדיפות לבוגר מגמת מערכות מידע, לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה וגיל עד 35.
מקום השרות: ירושלים
המעוניינים יפנו בצרוף תעודת זהות, תעודות השכלה ופנקס מילואים ללשכת הגיוס בירושלים, רח' המלך ג'ורג' 8, 02־244433
סודיות מובטחת

קופת חולים מאוחדת

לסניפנו באזור נתניה
דרושים

1. רופא/ת ילדים

מומחה/ית
למשרה חלקית עם אפשרות להשלמה למשרה מלאה.

לסניפנו באזור נתניה וחדרה
דרושים

1. רופאים/ות כלליים פנימיים

כממלאי מקום.
תנאים טובים למתאימים.
המעוניינים מתבקשים לפנות לרופא המחוזי בטלפון: 053־344655
– סודיות מובטחת –

כדאי לעבוד בקופת חולים מאוחדת

סאיטקס

מערכות גרפיות ממוחשבות.

למערך הפיתוח דרושים:

פיסיקאי/ אופטיקאי
במישרה זו תשותף בפיתוח מערכת אלקטרו־אופטית עתידית, תבצע תכנון וניתוח אופטי ואלקטרו־אופטי ותשותף בבניה וניסויים.
המישרה מיועדת לך, פיסיקאי/אופטיקאי בעל תואר שני ובעל נסיון של שנתיים בתעשיה בתחומי אופטיקה, אלקטרו־אופטיקה ואופטו־מכניקה.
תבדקנה גם פניות של מועמדים חסרי נסיון שסיימו לימודיהם בהצטיינות.

מהנדס רכיבים ואמינות
במישרה זו תידרש לבחון ולאשר רכיבים לקיטלוג, לחפש ולהציע תחליפים (SECOND SOURCE), לבדוק ולעדכן מידע אמינות על רכיבים.
המישרה מיועדת לך, מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה, בעל נסיון מוכח של 3־5 שנים בהנדסת רכיבים. ידע ברכיבים מכניים ואלקטרו־מכניים – ונסיון בציוד אוטומטי – יתרון. שליטה באנגלית חיונית.

מהנדס מכונות
במישרה זו תידרש לעסוק בתיכון מערכות מכניות ומכניזמים, בתיכון מערכות הנע מדויק, מערכות מכנו־אופטיות ובתיכון אלקטרו־מכניות וזיווד ומבני מכונות.
המישרה מיועדת לך, מהנדס מכונות בעל נסיון רלוונטי של 5 שנים. נדרש נסיון בפיתוח פרוייקטים רב־תחומיים ובקשר עם יצור מערכות. שליטה באנגלית חיונית.

אם אתה מאמין שאתה מתאים למישרה, פנה אלינו וצרף קורות חיים, נסיון קודם ומספר טלפון.
כל פניה בכתב תיענה. נא להימנע מפניות טלפוניות. המישרה מיועדת לנשים וגברים כאחד. סודיות מובטחת.
סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103, מחלקת משאבי־אנוש

שרות בתי הסוהר

מינהל כ"א והדרכה

דרושים/ות

1. סוהרים/ות למגזר הבטחון

בעלי השכלה של 10 ש' ומעלה.

2. רוקח/ת למח' רפואה בנציבות רמלה

רוקח/ת בעל נסיון של 5 שנים לפחות. תנתן עדיפות לרוקח/ת בעל תואר שני. תפקיד מלא ענין ואתגר מקצועי ובתנאים טובים

3. ראש ענף תחזוקה למינהל המשק בנציבות רמלה

הנדסאי/טכנאי בנין
רצוי בעל נסיון קודם.
יכולת ניהול צוות עובדים,
ניהול מו"מ עם מוסדות וקבלנים.
תחום עבודה – בכל מתקני שב"ס בארץ

4. חובשים/ות לבתי הסוהר

במרכז ובדרום הארץ
בוגרי קורס חובשים קרביים או בכירים בצה"ל

אם הנך עונה על התנאים הבאים:
גיל עד 35, לאחר שרות חובה בצה"ל, פרופיל 65 ומעלה, אזרחות ישראלית, עבר ללא דופי,

הנך מתבקש לפנות אל:
לשכת גיוס רח' מקלף 3 ת"א טל' 03־266822, 03־251128, עם ת"ז, פנקס מלואים, ותעודות המעידות על השכלה. קבלת קהל משעה 08.00, עד 15.00

האוניברסיטה העברית בירושלים

מרכז קוסל לחינוך גופני, נופש ופנאי

לשנת תשמ"ט דרושים בעלי התפקידים הבאים:

א. רכז ספורט
משרה מלאה לריכוז מדור הספורט ההישגי של המרכז, הכולל כ־25 קבוצות ייצוגיות בענפי ספורט מגוונים, וארגון מפעלי ספורט. רקע נדרש: מורה מוסמך לחינוך גופני, בעל נסיון ארגוני.

ב. רכז פעילויות
1/2 משרה לארגון פעילות הספורט הפנימית באוניברסיטה. רקע נדרש: מורה מוסמך לחינוך גופני, בעל נסיון ארגוני.

ג. מאמנים בכל ענפי הספורט

ד. רכזים לקבוצות אס"א בכל ענפי הספורט

ה. מורים ומדריכים לחוגי פעילות בתחומי הספורט, תרבות וחברה

ו. ספורטאים לקבוצות הייצוגיות של אס"א י־ם.
סטודנטים ואנשי סגל מוזמנים להצטרף לקבוצות הייצוגיות של אס"א ירושלים, המשתתפות במשחקי הליגה בענפי הספורט השונים.

מועמדים מתאימים בתחומים שצויינו לעיל מתבקשים להתקשר טלפונית לתאום פגישה וקבלת פרטים נוספים בטלפונים מספר: 02־584662; 02־667894; 02־584287

פיברוניקס

שמרנו לך מקום טוב.

למינהל אבטחת איכות

1. מהנדס/ת אבטחת איכות

תאור התפקיד: ליווי פרויקטים משלב הפיתוח, פיתוח תקלות בשדה, חיזוי והקצאת אמינות למערכות תקשורת מחשבים.
כישורים: מהנדס/ת אלקטרוניקה בעל/ת 3 שנות נסיון לפחות בפיתוח מערכות תקשורת למחשבים. רצוי ידע בנוהלי אבטחת איכות ונתוני אמינות למערכות ותת מערכות. (משרה 600)

2. מבקר/ת איכות

תאור התפקיד: בקורת רכיבים מכניים ואלקטרוניים ובקורת בקו ייצור.
כישורים: ידע באלקטרוניקה ובמכניקה. נסיון קודם בעבודה בקורת – רצוי. (משרה 601)

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי ובציון מספר המשרה אל: פיברוניקס בע"מ - גיוס עובדים, סוכנות דואר מת"ם חיפה 31905. סודיות מובטחת.

פיברוניקס בע"מ – תקשורת סיבאופטית

הצטרף אלינו. שמרנו לך מקום טוב.

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ

דרוש יזם חברתי

לתפקיד

מנהל

למתנ"ס גדול מאוד בקרית ביאליק

דרישות התפקיד ■ השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) ■ תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שורש ■ נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ■ יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים ■ נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות ■ מגורים במקום תנאי הכרחי.

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים, גבעת גינט ירושלים 910324. על הפניות להגיע עד ל־24.6.88.
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

עלמא קריירה

שרותי כח אדם

★ **מהנדס/ת תעשיה וניהול** רצוי ניסיון במפעל מתכת, מגורים בקריות וצפונה
★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה** יכולת ניהול צוות עובדים, רקע ונסיון בשנאים וספקי כח, מגורים בקריות וצפונה.
★ **מזכירות בכירות** א. למחלקת ייצוא, נסיון קודם במחלקת ייצוא, אנגלית ברמת שפת־אם ב. למחלקת מחקר, אנגלית ברמה גבוהה, נסיון בע/ת, א/ע על תוכנת W.M א' ב'
★ **מהנדס/ת כימיה** לפיקוח ובקרת תהליכים במפעל כימי גדול אפשרי גם ללא נסיון.

חיפה הרצל 22 טל. 04־670801, כרמיאל הגליל 2 טל. 04־981007

מפעלי תובלה

למפעלינו בחיפה, אשדוד ואילת
לעבודה עם אתגר ועניין דרושים

נהגי סמיטריילר

יתרון לבוגרי מרכז תובלה
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 057־39961 או 057־74961

בקבוצת כיטקלים לישראל
חפשו אותי בזה אל הנגב 5-10 יולי 1988

לחברה בינלאומית לפרסום לסניף תל־אביב דרושים

אנשי מכירות מעולים

לעבודה באיזור: ת"א והסביבה, נתניה, פ"ת, איזור השרון.
יתרון לבעלי נסיון ורקע בתחום הפרסום.
אנחנו תקבל:
★ שכר גבוה (שכר חודשי + עמלות - בונוסים)
★ השרה מלאה
★ אפשרויות לקידום
★ טיול לחו"ל
לפרטים טל' 03־233685, 03־232658
[illegible]

למפעל עתיר ידע בתחום מערכות איסוף נתונים

דרושים

אנשי מכירות

★ רצוי בעלי רקע במיכשור ובקרה תעשייתית
★ בעלי רכב - חובה
- תנאים טובים למתאימים
5 ימים בשבוע
- סודיות מובטחת –
נא לפנות לת.ד. 182 גבעתיים
או לטלפון: 03־251228

מנהל עבודה

דרוש

בעל נסיון בעבודות שלד ובניהול צוות עובדים

02־866814, 02־343871

לחברת "השמירה"
דרושים
מאבטחים
עד גיל 30
יוצאי יחידות קרביות לגמול התקופה עסורות
ועדת קבלה 19־22/6/88
בין השעות 16:00־19:00
טל: 02־242865

השמירה

דרושים

מאבטחים למתקן בטחוני באזור חיפה

שכר גבוה למתאימים

★ עד גיל 27 ★ בוגרי יחידות שדה קרביות
★ פרופיל 76 ומעלה ★ אפשרות למשרה חלקית (3 לילות בשבוע לפחות - מתאים גם לסטודנטים).

ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת "השמירה" רח' הנמל 33, קומה ה', חיפה, ביום ראשון, 19.6.88, בין השעות 11.00־17.00.
נא להביא פנקס מילואים, תעודת שחרור פנקס שבוי ותמונה.

רכז לפעילות החברה בנתיבות

כישורים: ידע והשכלה מתאימים בנושאי טבע וידיעת הארץ, נסיון בהדרכה ו/או חינוך. כושר ארגון וניהול.
העבודה בהיקף שני שליש משרה (אפשרות להגדלה בעתיד) וכוללת ניהול צוות מורות חיילות, ריכוז הדרכת תלמידים ופעילות קהילתית בנושאי טבע וידיעת הארץ.
תחילת העבודה – מיידית.
מועמדים מתאימים המתגוררים בנתיבות או בסביבתה יפנו בכתב למחלקת כח אדם רח' השפלה 4 ת"א 66183 עבור רכז

החברה להגנת הטבע

לחברה בין ארצית
דרוש

חשב כמויות מנוסה

לעבודה בירושלים

לטלפן 02־439075, 02־438074
בשעות 08.00־16.00 לגב' חיה

לחברת אפ.אר.אם.

שותפות למחקר במדעי החקלאות

דרוש

כימאי פורמולציות

לפיתוח תכשירי הדברה ביולוגית

ההכשרה הדרושה:
מהנדס מזון/כימיה או רוקח MSC
רצוי נסיון בשטחים הבאים:
פיתוח תכשירי הדברה
כימיה פרמצבטית
כימיה של שטח פנים
פרטים בטלפון 02־716265, 716287
– סודיות מובטחת –

לאן הנגבע

מדריך שכולם אוהבים

רוכש מודעות מנוסה

בוא נגיה שאצלנו את/ה יכול/ה הרבה יותר
האם זכית מוותר על כך?!
טל. 03־284569

נציבות שירות המדינה

מודיעה על פרסום מכרזים פומביים במשרד העבודה והרווחה

מכרז פומבי מס' 176 מפקח/ת עבודה בכיר/ה במחלקה לפיקוח על העבודה, תל־אביב
דרגה:
4 - 7 של דירוג המהנדסים או 4־7 של דירוג ההנדסאים והטכנאים.
דרישות המשרה:
השכלה אקדמית בהנדסת מכונות או חשמל או כימיה (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים) או השכלה טכנית בתחום התפקיד (רישום בפנקס רשות ההסמכה להנדסאים ולטכנאים) נסיון של שנה לטכנאים. ידיעה בתהליכי עבודה בתעשיה ובמלאכה. כושר לקיים מגע טוב עם קהל. כושר ארגון ושכנוע.

מכרז פומבי מס' 177 מפקח/ת עבודה בכיר/ה קריגה במחלקה לפיקוח על העבודה, ירושלים
דרגה:
4־7 של דירוג המהנדסים או 4־7 של דירוג ההנדסאים והטכנאים.
דרישות המשרה:
השכלה אקדמית בהנדסה (רישום בפנקס המהנדסים האדריכלים) או במדעי הטבע (רצוי תואר שני או שלישי) בתחומים הבאים: מדעי הגרעין, פיסיקה, כימיה, או בתחומים, אחרים הנוגעים לקרינה או השכלה טכנית בתחום התפקיד (רישום בפנקס רשות ההסמכה להנדסאים ולטכנאים), נסיון של שנה לטכנאים. ידיעת תהליכי עבודה בתעשיה ובמלאכה. כושר ארגון ושכנוע.
הערה:
לגבי שני המכרזים הנ"ל מילוי העבודה כרוך בנסיעות בכל האזור ובעבודה מחוץ לשעות העבודה המקובלות.

מכרז פומבי מס' 178 עוזר/ת בכיר/ה למנהל כללי בלשכת המנהל הכללי, ירושלים
דרגה:
5־7 של דירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח
דרישות המשרה:
השכלה אקדמית (תואר ראשון) ושתי שנות נסיון. כושר הבעה בכתב ובעל־פה, יוזמה וכושר לשקול ולשפוט במסגרת התפקידים הכלליים במשרה. כושר ארגון וכושר ניהול משא ומתן.
הערה:
במשרה מועסק עובד.
[illegible]

לחברה ציבורית

דרושים/ות

1. מנהל ייצור במפעל
תאור התפקיד:
ניהול מערכת הייצור במפעל כולל תכנון ופקות הייצור, ניתוח נתוני יצור, שיפור שיטות, ארגון מערך העבודה, הפעלת עובדים והדרכה.
דרישות התפקיד:
טכנאי ייצור, תעשיה וניהול
נסיון בעבודה של מספר שנים בתחום הנ"ל. בעל כושר הפעלת עובדים והדרכתם בעל כושר ניידות ורכב
מקום העבודה: נהריה
מקום מגורים: נהריה והסביבה
מתח דרגות: 4־6 בדרוג טכנאים/הנדסאים

2. מנהל מפעל
תאור התפקיד:
ניהול מפעל לייצור קלסרים ועבודות קרטון ונייר
דרישות התפקיד:
השכלה על תיכונית, נסיון בעבודה במפעל תעשייתי, רצוי בעל רקע בעבודות קרטונג', ידיעת השפה העברית על בוריה.
מקום עבודה: תל־אביב, העליה 19
מקום מגורים: תל־אביב ו/או הסביבה הקרובה
מתח דרגות: יח' – יט' 2 בדרוג האחיד או דרוג מקצועי מקביל

3. כלכלן/ית
– בעלי תואר B.A בכלכלה לפחות ונסיון של שנתיים בעבודה
– עדיפות לבעלי רקע חשבונאי תמחירי
– רצוי נסיון בעבודה על מיקרו מחשב
– תושב אזור ת"א, מש דן והשרון
– בעל רכב פרטי

נא לציין את השכר המבוקש
לפנות בצרוף קורות חיים
בכתב יד לת"ד 4922
תל־אביב 61049 עד לתאריך: 24.6.88

לחברת רייקם בע"מ
דרוש/ה

שרטט/ת

★ נסיון בשרטוט מכונות ו/או חשמל
★ נסיון בתיב"מ
★ ידיעת השפה האנגלית הכרחית
נא לפנות בכתב לת.ד. 859
גבעתיים 53108
בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי
לידי איזיק

לחברה מובילה בתחומה
דרושה:

מזכירת הנהלה

לשעות אחה"צ

דרישות התפקיד:
★ שעות העבודה 14.30־19.00
★ יום שישי – 08.00־13.00
★ השכלה תיכונית
★ הדפסה במעבד תמלילים בעברית
★ ידיעת אנגלית
★ נסיון כמזכירה – 5 שנים לפחות
המעוניינות תיפננה בכתב־יד לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 35 תוך ציון טלפון להתקשרות. נא לציין על גבי המעטפה המשרה המבוקשת.

תיגבור

כח אדם מקצועי – זמני בע"מ

לסניפנו ברחובות ואשדוד
דרושים:

1. עובדי יצור לעבודה מיידית
2. מפעילים – בוגרי בי"ס מקצועי
3. חרטים/מסגרים/רתכים עם נסיון
4. חשמלאים/עוזרי חשמלאים + נסיון
5. איש אחזקה + רשיון ב'

תיגבור – רחובות רח' בילו 60
☎ 08־452690, 461095
תיגבור אשדוד – רח' יוספטל 717
☎ 08־563990, 560012
חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

יש פתרון - תיגבור!

עירית אשקלון

דרוש

רופא וטרינר

במשרה מלאה
בעל רשיון וטרינר תקף
חובת מגורים באשקלון.
הדרגה תקבע בהתאם לכישורים
מועמדות להגיש בכתב יד למזכיר העיר, עירית אשקלון ת.ד. 9001 אשקלון עד 20.6.88

אלי דיין, עו"ד
ראש העיר

שחר

דרושים

1. **מנהל יצור** – נסיון בענף הטכסטיל + צביעת בדים
2. **מנהלי משמרות,** נסיון בענף הטכסטיל
3. **מחסנאי טכני** ממוחשב
4. **הנדסאי מכונות** עם נסיון של שנתיים
5. **קלדנית** עם נסיון
6. **עובדי ייצור** בוגרי 12 שנות לימוד אחרי שירות צבאי מלא. (לעבודה קבועה תנאים טובים)
7. **כרסם** C.N.C + ידע בקריאת שרטוט

בדבר פרטים נא לפנות לסניפנו באשקלון רח' הרצל (בית גור) קומה ג' 051־22233, 051־28989

חברה ארצית לשרותי כ"ח אדם

לחברת יבוא באשדוד
דרוש

בחור צעיר לניהול מחסן

★ ידע ונסיון בעבודה על מלגזה
★ בוגר 12 שנות לימוד
★ גיל 25־30
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 4056 אשדוד

לחברה גדולה באזור אשקלון
דרוש

מנהל חשבונות בכיר

בעל נסיון (הנה"ח ממוחשבת)
לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים
לת.ד. 120 אשקלון 78100
עבור "מנהל חשבונות"

תעשיות רדימיקס ישראל בע"מ

חברה לבטון מובא
למפעלנו בגבעת שאול ירושלים
דרוש

סדרן

הכישורים הדרושים:
★ רקע טכני שיווקי
★ 12 שנות לימוד
לפנות לטל: 02־526611 02־534187

הקונסרבטוריון במרכז המוסיקה כוכב יאיר מתרחב

דרושים מורים
לכלי הנגינה הבאים:
פסנתר, אורגן, כלי נשיפה, כלי קשת, גיטרה, טרום כלי, תאוריה וסולפג
★ מנצח/ת לתזמורת כלי נשיפה (נוער)
★ מנצח/ת למקהלת ילדים
בדבר פרטים נא לפנות למזכירות המתנ"ס טל' 052־923624
בימים א, ב, ג, ד, ה 9:00־15:00
אחה"צ 16:00־19:00

לתעשיה הצבאית אזור חיפה

דרושים/דרושות

מהנדס/הנדסאי מכונות
לתכנון תהליכים, מתקנים, תכנות במכונות C.N.C במחלקות עיבוד שבבי לחלקים תעופתיים
דרישות המשרה: נסיון של לפחות שנתיים, ידיעת אנגלית

מהנדס מכונות
לריכוז נושאים טכנולוגיים ופיתוח במפעל שמיכצר ומרכב ציוד אוירי לרדא ולייצוא.

הכישורים הדרושים:
– נסיון מעשי בתחומים עבוד פחים, ריתוך, הרכבות, שיטע
– נסיון טיפול בחוזים עם הצבא האמריקאי - רצוי
– ידיעת אנגלית.
המעונינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מס' טלפון להתקשרות) לת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003, תוכה לציין מס' תעודת זהות
– סודיות מובטחת –

למפעל בבית שמש

דרושה

מזכירה לניהול משרד

שליטה מלאה באנגלית (רצוי שפת אם)
רצוי אקדמאית
א' – ה' שעות עבודה 08:00 – 17:00
למתאימות ענין ותנאים טובים
נא לפנות לת.ד. 23643 ירושלים 91235

אלקטרה

■ באלקטרה מחכה לך עבודה מלאת עניין ואתגרים, בחברה גדולה, מהמובילות בישראל במוצרי צריכה ובמערכות אלקטרו־מכניות.
העניין שלך - הוא האתגר שלנו.

לסניף חיפה דרושים

טכנאי מיזוג אויר
דרישות התפקיד:
★ ידע וניסיון של 5 שנים בהפעלת מערכות מיזוג אויר
★ בעל רישיון חשמלאי מוסמך

מפעיל מערכות מיזוג אויר מרכזי
דרישות התפקיד:
★ ניסיון מוכח של 5 שנים בהפעלת מערכות מיזוג אויר
★ ידע במערכות ממוחשבות
★ בעל רישיון חשמלאי מוסמך

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לסניפנו בחיפה אל גלי בטלפונים 04-728059, 04-671416

טכנאי מעליות
דרישות התפקיד:
★ ניסיון מוכח בתפקיד של שלוש שנים

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לסניפנו בחיפה אל ציונה בטלפונים 04-727542, 04-671416

טכנאי שרות למכונות כביסה/מקררים
דרישות התפקיד:
★ ניסיון קודם בתפקיד דומה
★ מקום מגורים אזור חיפה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לסניפנו בחיפה אל מיכל בטלפון 04-671416

– סודיות מובטחת –

הנוחות שלך - האתגר שלנו

יותר טוב מנפאואר

לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'־ה' 08:00-14:00
טל: 057-79523
דרושים/ות

למחלקה הטכנית

★ **חשמלאי/ת מוסמך/ת**
לעבודות התקנות ואחזקה בבתי מלון ומיפעלים

★ **חשמלאי/ת עוזר/ת**
לעבודות התקנות בבתי מלון

★ **טכנאי/ת קירור/מיזוג אויר**
לעבודות אחזקה בבתי מלון

★ **חרט/ת כרסם/ת מבלטן/ית**
בעל/ת נסיון, לעבודה בירוחם

מחלקה משרדית

★ **קלדנים/יות נומרי (מספרים)**
טובים/ות בשעות אחה"צ (חצי משרה), תנאים טובים

★ **מזכירה אנגלית**
עברית טובה לעבודה מאוד מעניינת

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

לפרוייקט בניה גדול בנתניה דרושים

אנשי מכירות

הכישורים הדרושים:
★ נסיון במכירות בשטח הנדל"ן
★ יכולת ניהול מו"מ
★ ידע בחשבונות
★ ידיעת שפות זרות (אנגלית או צרפתית)
מקום המגורים נתניה והסביבה (עדיפות)
מועמדים דתיים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 2034 ת"א

קשת האגודה למען הקשיש בתל־אביב־יפו

למוסד הגריאטרי בפ"ת דרושים:
1. **עובד/ת סוציאלית** (מחצית המשרה)
2. **פיזיותרפיסט/ית** (משרה חלקית)
3. **רוקח/ת** (רבע משרה)
4. **אח/ות אחראי/ת מחלקה**
לפנות טל. 9232603

למשרד פרסום בת"א

מקדמי מכירות

עם נסיון בלבד ברכש מודעות לפרוייקט פרסומי מעניין.
העבודה במשרה מלאה
5 ימים בשבוע
שכר גבוה למתאימים
03-245146 לפנות ללימור

לעיתון צומת השרון (ברעננה)

דרוש

צלם אופסט

בעל נסיון

לקביעת ראיון להתקשר טל':
052-911110 (תמי)

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד לפתיחת בי"ח בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00-20.00
בימי ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-433308
"שמש" - שירות רפואי לקט נת"א שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19-24
טל' 03-7549111 "שקט" קוד מנוי 222
שלח - שירות רפואי לקט חיפה בימי חול בשעות 19-24, בימי ששי 14-24, בשבת 08-24 טל' 04-380541 קוד מנוי 1665
שירן - שירות רפואי נייד
ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן תל אביב, מוקד יום - 218820, 218898
מוקד לילה - 631011 מנוי 3752 ול' השאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הכספומט) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז סיוע לקורבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים: בית הדסה ע"כ 16-22 קשב לבית —
שרות מיטב לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 איתורית 7549111
ער"ן - עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות):
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3.
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
חיפה 04-672222/3.
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111.
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-913999
מרכז רפואי באר יעקב, 03-223858
מרכז סיוע למכורי לחץ מטעם "מעגלים"
א רח 11.00-13.00
ב רד 16.00-18.00
רח' מאזה 13 תל־אביב
אגם לשירות אבות * חברה סיעודית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8

שחל - ניידות לטיפול נמרץ לחולי לב (פרטי) 330848
ידיד - 24 שעות, קו אדום לנפגעים טל' 08-550506, 03-5461133
הנתר לבלתחום בסמים - המכרה וסיוע לחולים מידע מוקלט 24 שעות ביממה: 03-290101, 03-203121, קו פתוח בכל יום ב' 19.30-23.00, ת.ד. 20633 תל־אביב
תורנות מרקחות במלונה - דוחפן ת"א - 611001, 24363, 241,239952 שעות ביממה דוחפן ירושלים 226335 דוחפן חיפה 645334
האגודה לזכויות האזרח מוקד ת"א בן יהודה 146 259207

תורנות בתי־ חולים

תל אביב
רוקח - ילדים, פנימית)
איכילוב - (כירורגית)
ירושלים
שערי צדק - (פנימית)
הדסה ע"כ - (כירורגית, אורטופדית, עיניים, נשים, א.א.ג)
בקור חולים - (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
אילהורוב אילהורוב 76 230746
בבלי עוזיאל 1 פנת שלונו 10 טל' בבלי 440552
ירושלים
באוזר ישר 44 233592
חיפה
פכנור מבגור 27 664073
רמת גן
הניכון עוזיאל 89 741949
חולון
חורי סוקולוב 70 842433
בת ים
בלפור בלפור 90 583448
פתח תקוה
אכותא ברון הירש 21 911710
נתניה
תרופה הרצל 2 28656
הקריות
הרגון מכבת מודיעין ק. מוצקין 715136
חדרה
כללית רוטשילד 335884
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי - ייעוץ ומידע בנושא חברה, משפחה, מיניות - אבנגב"ע מנינג.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' - 16.00-19.00.
יום ו' שעות 8.30-11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' - 16.00-19.00
רח' הסופרים 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים:
מ־6 בערב עד לפתיחת בי"ח בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111

הרצליה 052-81333
נתניה 923335
ירושלים 08-451333
בת ים [illegible]
חולון 803133
לודרופלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00-20.00
בימי ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-433300
שירן - שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה כולל רופא שיניים
מוקד יום - 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הכספומט) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז סיוע לקורבנות אונס - 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים - 245554
חיפה - טל' 04-660111
ער"ן - עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות):
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3.
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111.

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח - (ילדים)
איכילוב - (פנימית, כירורגית)
ירושלים
הדסה ע"כ - (כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)
ביקור חולים - (נשים)
שערי צדק - (ילדים)
הדסה הר"צ - (פנימית)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב
בן יהודה בן יהודה 142 225535
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
בנצ"ט, בן יהודה, סיני
ירושלים
מרפאות רחביה הנ"ג 28 523191
מד"ש, בית הכרם בית הכרם 19 521089
חיפה
ביתוני הרצל 29 663596
חולון
חורי סוקולוב 70 842433
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת גן
אסותא ז'בוטינסקי 41 7511874
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
כפר גנים לוחמי הגטו 6 9227416
הקריות
הרגון מכבת מודיעין ק. מוצקין 715136
חדרה
כללית רוטשילד 335884

מרכזי מידע – אגד

02-304504 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	8.29	7.08
תל אביב	8.27	7.26
חיפה	8.33	7.21

לעמותה דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת בגימלאות

לריכוז בתי דיור - מוגן ברב"ע
משרה טל' 810722

למפעלנו באשדוד וקרית־מלאכי

מזכירת קבלה
אנגלית ברמה טובה והדפסה דו־לשונית

מעבדת תמלילים
עברית־אנגלית (וורדמיל)

מנהל בימ"ל
לעיבוד שבבי, מומחה ל־C.N.C למפעל בקרית מלאכי

מנהל חשבונות
סוג 2־3, נסיון בהנהח"ש ממוחשבת למפעל בקרית־מלאכי
טל' 08-471182 בערב: 08-435905

ת.ד. 25 כפר־סבא 44100
052-909111

מכרז למשרה פנויה

מנהל מרכז הפיס הקהילתי בקרית החינוך של בתי־הספר התיכוניים בכפר־סבא

דרישות המשרה: ניהול מרכז ספורט – מבחינה מקצועית ואירגונית.
הכישורים הדרושים: מורה לחינוך גופני או מאמן ספורט. בעל נסיון מתקדם בעבודה באחד התחומים הנ"ל או בעל ניסיון הדרכה בספורט. בעל ניסיון במנהל וספורט. בעל יכולת ליצירת קשרי עבודה ויחסי גומלין טובים. בעל נכונות לעבודה גם בשעות בלתי־שגרתיות.
גובה המשרה: 75%
הערה:
תנאי העבודה כמקובל לגבי מישרה מינהלית.
על המועמדים בעלי הכישורים הדרושים, להגיש את מועמדותם בכתב למזכיר העיר, תוך ציון קורות חיים, פירוט הנסיון במקומות עבודה קודמים, בצרוף העתקי התעודות והמלצות, לא יאוחר מיום 26.6.88.
יצחק ולד ראש העיר

דרוש

פסיכולוג מנוסה

בעל נסיון באיבחון מנהלים ועובדים, כתיבת דו"חות איפיון והתאמה לתפקידים.
נא לפנות בכתב למכון אדם עבור חמדה בן יהודה, רח' תבואות הארץ 3, שיכון דן תל אביב 69546 או בטל. 03-498805/6/7
סודיות מובטחת

INDIGO

INDIGO, a science based company in Kiryat Weizmann, is among the leaders in the development of electronic imaging products.

EXECUTIVE SECRETARY

We are looking for a first class executive secretary. If you are highly intelligent, independent, use your initiative and love your work, this position may suit you. You must have English as a mother tongue and have an excellent command of Hebrew.
If you are seeking a challenging position and enjoy hard work, long hours and the rewards that they bring, call us.
Telephone: (08) 471951
Ask for Amy.
INDIGO, P.O. BOX 150
NES-ZIONA 70451

נציבות שירות המדינה מודיעה על

פרסום מכרזים פומביים כדלקמן

מכרז פומבי מס' 179

למשרה של ממונה על ביקורת פנימית ביחידה לביקורת פנימית, משרד התקשורת, ירושלים
הדרגה: 8־10 של דירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח
דרישות המשרה: השכלה אקדמית (תואר ראשון) רצויה השכלה בתחום מדעי החברה או משפטים או ראיית חשבון
נסיון של שמונה שנים

מכרזים חוזרים:

577 – 4577א' למשרה: מתכנן/ת איזורי/ת (לא העלו מועמדים) במשרד הפנים, אזור יהודה ושומרון, בית אל
הדרגה: 5־7 של דירוג המהנדסים או 8־10 של דירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח
דרישות המשרה: השכלה אקדמית בהנדסה או באדריכלות (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים) או השכלה אקדמית (תואר ראשון) בגיאוגרפיה, או תכנון איזורי או תכנון עיר, ידיעת חוקי תכנון ובניה. נסיון של שנתיים בתחום זה
הערה:
1. המשרה כרוכה בנסיעות. על העובד להיות בעל רישיון נהיגה.
2. המשרה היא בלתי צמיתה. עובד הבא מחוץ לשירות המדינה יועסק על פי חוזה מיוחד. ובד הבא מתוך השירות יועסק במינוי בפועל.

פרטים נוספים, תיאור התפקידים אפשר לקבל בלשכה המחוזית של נציבות שירות המדינה, קריה, רח' קפלן 3 ירושלים ת.ד. 91007-776 טלפון 02-639241

בקשות יש להגיש על גבי טופס מדיד 2115 (אותו אפשר להשיג בכל סניפי הדואר) בצרוף מסמכים ללשכה הנ"ל עד ליום 30.6.1988 ט"ו בתמוז התשמ"ח

קיפר

אשדוד 1980 בע"מ
דרושים

מאבטחים

מאזור אשדוד, אשקלון, קרית־גת, קרית־מלאכי לאבטחה במתקן ביטחוני
כישורים נדרשים:
* פרופיל 76 ומעלה
* ללא עבר פלילי
* יוצאי יחידות שדה
* עדיפות לבוגרי קורס פיקודי בצה"ל
לפנות לטלפון: 08-525567
08-533469 לגלעד

לחברת ה"שמירה" דרושה

פקידה
לעבודה עם קהל
ידע בהדפסה
משרה מלאה
טל: 02-242865

דרושה

מזכירה מעולה ומנהלת משרד
בעלת תעודת בגרות גיל מעל 25
רצויה ידיעת השפה האנגלית
שעות עבודה א' – ה'
08:00 – 14:00
העבודה נסרנות ומעניינת
לפנות בכתב יד לת.ד. 21107
ת"א 61210 בצירוף פרטי השכלה ונסיון

לאגודה לקידום החינוך

פנימיה עם שפיבנה כ"ס

לשנת תשמ"ט
דרושים

★ **מדריכים** חברתיים במישרה מלאה.

★ **גנן** (תושב הסביבה)

בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות בכתב למפנימיה
רח' גאולה 34 כפר־סבא
פרטים בטלפונים:
052-915623, 052-25917

לחברת נקה

דרוש

סוכן מכירות מעולה
לאזור הדרום

עם נסיון במכירה לחנויות ורשתות שיווק
תנאים טובים ורכב צמוד למועמד המתאים
מועמדים מאיזור הדרום יפנו בכתב
לת.ד. 333 פתח־תקוה
עבור "סוכן"

עיריית יבנה
דרושים

1. **למחלקה לחינוך – 08-433343**
א. מנהל/ת לשירות הפסיכולוגי החינוכי
★ במשרה מלאה
★ בעל/ת דרגת מומחה רצוי מדריך/ה
ב. קצין בטחון למוסדות חינוך
★ בחצי משרה
★ שרות צבאי מלא
★ בוגר קורס קציני צה"ל או משטרה
★ בעל השכלה תיכונית מלאה

2. **למחלקה לשירות רווחה**
08-433364
א. עובדים סוציאליים
★ לעבודה פרטנית וקהילתית

3. **למחלקה לתרבות ונוער**
08-439577 - 438740
א. עובדים לחידה לקידום נוער
ב. מדריכים חברתיים ומקצועיים לחוגים שכונתיים
★ מדריכים מוסמכים עם נסיון מוכח בעבודה עם נוער וילדים
★ תואר ראשון במדעי החברה או ההתנהגות, עובדים סוציאליים
★ נסיון מוכח בעבודה עם נוער. יכולת ליצור ולקיים קשר אישי

★ עדיפות לתושבי יבנה
★ מועד אחרון להגשת המועמדות 30.6.88 בשעה 12:00
★ לפרטים נוספים או להגשת מועמדות נא לפנות למחלקת כוח־אדם
טלפון: 08-433310
בכבוד רב
יהודה ברוס ראש העיר

לאיגוד ציבורי ארצי באיזור ת"א

דרוש

מתאם אדמיניסטרטיבי

(משרה 2760)

לתאום מאיגוד יזי עין מקצועיים
★ בעל רקע מתאים
★ שכר ברוטו כ־1500 ש"ח לחודש
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל אביב 61110.
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים

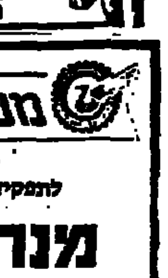

תהל
תהות ייעוץ לנושאי כוח־אדם בע"מ

לרם תעשיות באשדוד

דרוש

עוזר למנהל מכירות

בענף ברזל־בניין

דרישות התפקיד:
* איש רציני
* בעל רכב
* רצוי־ניסיון במכירות
לפנות־ליהודה 08-561001

לרם תעשיות אשדוד

דרוש

מנהל עבודה

★ בעל נסיון במפעל בגדל 70-100 איש.
★ בעל רקע אקדמאי או בוגר קורס מנהלי עבודה.
★ רצוי בעל רקע טכני.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ תנאים טובים למועמד המתאים.

נא להתקשר לטלפון 3־2־08-561001
לגדי או חנה
או בכתב יד לת.ד. 6825
אזור התעשיה הצפוני אשדוד

לבית הורים בכפר שמריהו

דרושים לעבודה מיידית

★ **טבחים צעירים**
בוגרי "תדמור"

★ **מלצריות/ים**
הכשרה תינתן במקום

יוצאי צבא בלבד
המעוניינים יפנו למנהל המטבח
מועדון מוה־אביב, רח' אביב 2
כפר־שמריהו
או יתקשרו 573643, 78820, 052-78829

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בראשל"צ דרושים:

◆ **פועלי ייצור,** מפעילי מכונות במשחררות לרחובות, ראשל"צ ואשדוד.
◆ **מסגרים/רתכים** מוסים CO. רתכי צנרת. תנאים מעולים.
◆ **חשמלאי מוסמך, חשמלאי רכב כבד שבד מיזוג אויר לרכב.**
◆ **מכנאי ייצור מנוסה** - ידע בחקר זמן לנס ציונה ורמלה.
◆ **מכנאי/הנדסאי** מכונות לנס ציונה ורמלה.
◆ **פחח רכב מוסמך** עם נסיון מיידית - ביהוד
◆ **חרט** בוגר ביה"ס מקצועי במכניקה לראשל"צ ולוד.
◆ **מהנדס תעשיה וניהול** - נסיון ניהולי ללוד.
◆ **מכונאי אחזקה מכונאי דיזלים,** לרחובות וראשל"צ
◆ **חוזם** לחזות פיקוד לראשל"צ
◆ **מחסנאי/פקיד מכני** בוגר חי"א/חימוש.
◆ **אפסנאית** לעבודה עם כרטיסי מלאי ממוחשבים.
◆ **צבעים תעשיתיים** (עדיפות לצבעי תעופה).

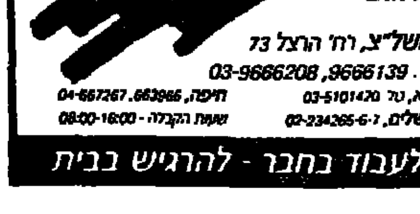

חברה לשרותי כח אדם
ראשל"צ, רח' הרצל 73
טל. 03-9666208, 9666139
ת"א, טל' 03-5101470 חיפה, 04-667267, 663966
ירושלים, 02-234265-6-7 שעות הקבלה - 08:00-16:00

לעבוד בחבר - להרגיש בבית

למלטם הנדסת מערכות בע"מ

דרושים:

1. **כתב טכני - עברית אנגלית**
במקצועות אלקטרוניקה ותעופה
2. **קלדנית עברית אנגלית**
עדיפות לבעלת ניסיון בעריכת מסמכים טכניים

לפנות בכתב למלטם רח' שפרינצל 13 ת"א
מיקוד: 67013 או לפנות טלפונית 03-219312

לחברה מסחרית בתחום התעשות והפרסום באיזור הדרום

דרוש

איש מכירות, צעיר ונמרץ

אשר יהו בתחום מבנות יזום

דרישות התפקיד:
1. כושר ניהול מו"מ עם לקוחות.
2. ידיעת השפה והעברית על בוריה.
3. יחסי אנוש טובים.
4. הופעה טובה.
5. רכב חובה.

נסיון קודם בתחום הפרסום לא הכרחי.
מועמדים יפנו לקביעת ראיון החל מיום א' לטל' 03-384256 למיכל.

מפעלי תובלה

למוסכנו באילת
לתפקיד בעל אוטו ועכין דרוש

מנהל מוסך

כישורים דרושים
★ בעל הסמכה לניהול מוסך
★ ידע מקצועי ונסיון בניהול מוסך רכב כבד
★ יכולת להפעיל צוות עובדים
על המועמד להתגורר באילת
תנאי העבודה והשכר בהתאם לכשירי המועמד
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 באר־שבע 84100
ולציין עבור מנהל אגף משאבי אנוש

בקבוצת ביסקלים לישראל

אפשאות בנגב אל הנגב
5-10 יולי 1988

לתמיה"ב אורט שליד המכללה

דרוש/ה

רכז/ת מזכירות ביה"ס

כישורים:
התמצאות בנושאי מינהל, תקציב, משק ותחזוקה
יכולת ניהול עובדים
יועדף בעל נסיון במנהל חינוכי
לפרטים, נא לפנות לחשק"ב
טלפון 02-522527 מהשעה 07:30 – 14:00

דרושים

★ **מכונאי רכב – אחרי צבא לעבודה מיידית**

★ **חשמלאי רכב – עם הסמכה**
תנאים טובים למתאימים
טל: 08-552146 בערב

שטראוס

שטראוס שיווק בנ"מ פ"ת

דרושים

צעירים/צעירות

שיוכשרו כמקדמי מכירות

★ השכלה תיכונית מלאה
★ נכונות לעבוד בשעות בלתי שגרתיות
★ גיל עד 30
★ מגורים בגוש דן
פרטים לפנות לחנה 03-9234422

לחברה תעשייתית באשדוד

דרושה

מנהלת חשבונות מדופלמת

הכישורים הנדרשים:
★ בעלת נסיון מוכח
★ עם בגרות

המעוניינות נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 800 אשדוד

למרכז קהילתי אזורי כפרי גדרות בעשרת

דרוש

1. רכז נוער במשרה מלאה
2. איש אחזקה/אב בית במשרה מלאה
3. איש אחזקה וקיון למתקני הספורט במשרה מלאה
4. מזכירה 1/4 משרה
פרטים בטלפון: 08-596976, 08-591145

مكان الأصل

חדשות כלכלה

בג"ץ סירב לדון בעתירת המיעוט בחברת פז למנוע המכירה לליברמן

גד זאבי יצטרך להפקיד בבית המשפט המחוזי 15 מיליון דולר אם ירצה להמשיך בהליכים המשפטיים בבית המשפט המחוזי

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק סירב לדון אתמול בבקשתו של איש העסקים גד זאבי, בעל מניות המיעוט בחברת פז, שביקש לקבל צו שיבטל את מכירת פז לאיש העסקים ג'ק ליברמן. זאבי טען בעתירה כי בתנאים שנוצרו חברת פז לליברמן, הוא היה מוכן להציע מחיר גבוה יותר, ולכן יש לבטל את עיסקת המכירה.

אהרן ברק, שופט בית המשפט העליון, שעמד בראש צוות השופטים שדנו בעתירה, הסביר כי עסקת המכירה של פז היא עיסקה מסחרית לכל דבר, ואם ברצונו של זאבי לבטל את המכירה, אזי עליו לפנות עד יום ג' לבית המשפט המחוזי. באי כוחו של זאבי התבקשו להפקיד בבית המשפט המחוזי עד יום א', סכום עתק של 15 מיליון דולר, אם אכן יחליטו להמשיך בהליכים המשפטיים.

בחומר שהועבר לבית המשפט העליון, צורפה הערכה כלכלית של עיסקת מכירת פז, שנעשתה על ידי הכלכלנים זאב הולצמן וצבי שכטר. מהערכה עולה כי הצעתו הכספית של זאבי לרכישת פז (הכוללת תשלום במזומן והשתתפותה הממשלה ברווחים העתידיים של פז), תסתכם ב־78.2 מיליון דולר, והיא בכל מקרה גבוהה מהצעתו של ליברמן לרכישת פז, העומדת על 95 מיליון דולר במזומן.

אם קבוצת המיעוט תוליך בסופו של דבר שלא לגשת לבית המשפט המחוזי, נראה כי עיסקת פז תצא אל הפועל כבר בשבוע הבא.

תקנה חדשה שהוציא השר קצב מאיימת על הסדר המושבים

התקנה קובעת כי אין לגלגל חובות אגודה שיתופית על חבריה – אלא אם חתמו על ערבות אישית ● שבעה מושבים כבר חתמו על ההסדר והיום יצורף אליו גם מושב נבטים

מאת אבי גנאור
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

החל מה־30 למאי לא ניתן לגלגל חובות אגודה שיתופית על חבריה אלא במקרים בהם החברים חתומים כערבים לחוב. כך עולה משתי תקנות חדשות שהתקין שר העבודה והרווחה משה קצב. תקנות אלה עלולות להקשות על מנהלת ההסדר להגיע להסדר עם החקלאים.

התקנה הראשונה, שנכנסה לתוקפה ב־30 למאי ותתפרסם בתחילת השבוע הבא ברשומות, אוסרת על האגודה המרכזית לגלגל גרעונות על חבריה. מעתה, לא יהיה ניתן לחייב את חברי המושבים לשלם את חובות האגודות השיתופיות ואת חובות ארגוני הקניות אלא אם הם ערבים אישית לחובות אלה.

התקנה השנייה שהתקין השר קצב – שמשרדו אחראי על רשם האגודות השיתופיות – מתייחסת למינוי בורר במקרה של סכסוך בין חברי האגודה לבין האגודה השיתופית. על פי הנהוג עד היום נאלץ החבר – במקרה של סכסוך עם האגודה – להסכים למינוי של בורר מטעם התנועה המיישבת. על פי התקנה החדשה יוכל החבר לבחור בין האפשרות למנות בורר על פי החלטת בית המשפט, לבין מינוי על ידי רשם האגודות השיתופיות או מינויו מטעם התנועה המיישבת.

מנהלת ההסדר בראשותו של אברהם ספידי פועלת על פי העקרון לפיו חובות ארגוני הקניות מגולגלים על האגודות של המושבים ואלה מגלגלים אותם על החברים במושב. כחלק מההסדר, הצליח ספידי להחתים את ראשי ארגוני הקניות על הסכם ברוח זה ואף שיכנע את המושבים לקחת על עצמם את החוב תמורת מחיקת חלק ממנו ופריסת היתרה למשך שנים.

מלשכתו של השר משה קצב נמסר אתמול בתגובה "השר הוציא את התקנות החדשות כדי לתקן את העוול והעיוות שנוצרו על ידי ארגוני הקניות של המושבים שגלגלו את חובותיהם על החבר הבודד שבמושב". למרות דברים אלה הדגישו אנשי הלשכה, כי התקנות החדשות אינן סותרות את הבסיס החוקי והאופרטיבי של הסדר המושבים.

במחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית, המהווה צד להסדר, הובעה אתמול דאגה, כי התקנה החדשה תביא לנסיגתם של עשרות חברי מושבים מההסדר. במנהלת ההסדר מעריכים, כי המצב החדש יגרום אמנם לוויכוח בין המשפטנים אבל כיוון שהתקנה אינה רטרואקטיבית היא לא תשנה דבר. מהמנהלה נמסר אתמול, כי רוב חברי האגודות חתומים בין כה וכה על ערבויות אישיות ובמידה וה חברים יסרבו להיכנס להסדר יפעלו הנושים למימוש הערבויות.

עד היום התמו על ההסדר עם המנהלת שבעה ישובים חקלאיים: באוליה, בית הגדי, ברכיה, צלפון, עצמונה, מבוא חמא ויתיר. היום אמור גם המושב נבטים לחתום על ההסדר.

שיעור הריבית על ההלוואה המוניטרית – 15.2%

מאת סופר "הארץ"

שיעור הריבית הממוצע שנקבע אתמול, בשיטת המכרז, על ההלוואה המוניטרית השבועית שמעמיד בנק ישראל לבנקים היה 15.2% לשנה, בדומה לריבית של השבוע שעבר שעמדה על 15%.

עלותה הממוצעת של ההלוואה הינה שוות ערך לשיעור ריבית של כ־14% לשנה, בגיוס פקדונות מהציבור במסגרת פק"מ (לשבוע), עליהם חלה חובת נזילות.

מול היצע של 450 מליון ש"ח הסתכם הביקוש של הבנקים ב־426 מליון ש"ח. הנתונים מורים על התייצבות במצב הנזילות של הבנקים, לאחר שכנראה נספגו עודפי הנזילות מהשבוע שעבר.

סוכנויות הגז יושבתו מהבוקר: אין אספקת גז

מאת אריה לביא

סוכנויות הגז בכל רחבי הארץ יסגרו החל מהבוקר לתקופה בלתי מוגבלת בעקבות החלטת האספה הכללית של ארגון סוכני הגז שנערכה אתמול בתל אביב. כתוצאה מהסגירה לא ניתן יהיה לקבל הספקת גז מכל הסוגים וכן ימנעו סוכני הגז מביצוע התקנות ומתן שרותים ללקוחותיהם.

האספה שנערכה אתמול הוגדרה כסוערת, על רקע תביעתם של הסוכנים מחברות הגז לערכון עמלות בשיעור של כ־20 אחוז ולפיצוי בגין ההפסדים שניגרמו לסוכנים לטענת מאפריל 1985 ועד עתה.

במינהל הדלק טוענים שההפסדים הנובעים בתקופת ההקפאה אינם בסמכותו של המינהל.

לטענת הסוכנים ההפסד לסוכנות ממוצעת המשווקת 5,000 מיכלים בחודש מגיע לכ־200 אלף שקלים.

"דו"ח חמור" על התחזוקה באל על

"דו"ח חמור וממצאים קשים" – כך הגדיר אתמול גורם בכיר מוסמך ביותר את דו"ח ועדת הבדיקה שהוגש לשר התחבורה, חיים קורפו, לגבי מצב התחזוקה של אל על.

לדבריו, מערכת בקרת האיכות של החברה "אינה מתפקדת" כהגדרתו.

קבוצת "גלנויט" בבעלות ח"כ שפירא איחרה בשבוע בתשלום משכורות מאי

אחד ממנהלי הקבוצה: העיכוב – בשל "תקלה טכנית" ● "הקבוצה נתקלת בבעיות יצוא אך קשייה אינם חורגים מהמקובל במגזורים דומים"

מאת אריה לביא ויונתן שרמן
סופרי "הארץ" לענייני כלכלה

קבוצת "גלנויט", שבבעלות ח"כ אברהם שפירא הכוללת את מפעלי "שטיחי כרמל", חוטי קיסריה, מפעל "גלנויט" ו"טוילנר", שילמה לעובדיה את משכורות חודש מאי באיחור של כשבוע. הקבוצה משלמת בדרך כלל את שכר עובדיה ב־9 לכל חודש, אך החודש היא דחתה את מועד התשלום לכל 700 העובדים עד ל־15 בחודש. בנוסף לכך, עובדי הקבוצה לא קיבלו במועד את המקדמות שבדרך כלל הם מקבלים בסוף החודש. זה החודש השני ברציפות שעובדי הקבוצה אינם מקבלים את המקדמות במועד.

יהודה ניצן, ממנהלי הקבוצה, אישר כי החודש עוכב שכרם של העובדים בכשבוע. הוא ציין, כי כבר קיבלו את התשלומים המגיעים להם ואמר, שהעילה "לעיכוב השכר היותה תקלה טכנית. הוא גם אישר, שהיה פיגור בתשלום מקדמות לעובדים הדגיש, כי אין מועד קבוע לתשלום המקדמות והוא משתנה מדי חודש בחודשו.

ניצן הכחיש את הידיעות, כאילו קבוצת "גלנויט" מצויה בקשיים כספיים. לדבריו, הקבוצה נתקלת בבעיות בנושא יצוא, כמו חברות תעשייתיות אחרות, אך קשייה אינם חורגים מהמקובל במגזורי תעשיה דומים.

תעשיית הטקסטיל כולה מצויה כיום בקשיים חמורים בגלל ירידה במכירות בשוק המקומי עקב ההתקשמות ובעיות רווחיות הייצוא לגוש הדולר. בעיות אלו לא פסחו גם על קבוצת "גלנויט", שבעת האחרונה העתיקה חלק מפעילותה היצרנית מהארץ לקוריאה. החברה בוחנת אפשרויות למכירת נכסים מסוימים, ובכלל זה מבנה מפעל "טוילנר" בבת ים ומפעל "חוטי קיסריה" בבני ברק, שיועתק לאתר אחר.

רואי החשבון ספקנים לגבי המשך קיומה של חברת "תגל" של "כור"

צברה הפסד של 15 מיליון דולר ב־1987

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

רואי החשבון של "תגל" מביעים ספקות לגבי המשך יכולתה של החבר לפעול כעסק ממשיך. רואי החשבון, משרד תני ולנצשטיין, מציינים בסקירתם, כי החברה צברה הפסדים בצבירים בסכום של 53 מיליון שקלים במונחי סוף 1987 ומזה 23 מיליון שקלים (15 מיליון דולר) בשנת 1987.

כתוצאה מכך, עלות התחייבויות החברה על נכסיה בסכום של 15 מיליון שקלים וללא מקורות מימון נוספים, שיגויסו על ידי החברה, המשך פעילותה מוטלת בספק.

"תגל" הינה בשליטת קבוצת הכימיה של "כור" והיא מצויה בקשיים מזה זמן מה. החברה הפסידה בשנה שעברה 3.1 מיליון דולר וכאמור, השנה הגיע הפסדה ל־15 מיליון דולר. ההפסד התפעולי של החברה הסתכם ב־11.2 מיליון דולר בהשוואה למכירות בסכום של 12.5 מיליון דולר. הגרעון בהון החברה מגיע בסוף 1987 לסכום של 21 מיליון דולר.

החברה מסרה, כי הפסדיה נבעו בעיקר מביצוע עבודות במחירי הפסד ובסוף 1987 ותחילת 1988 נעשו מספר פעולות להקטנת הפסדי החברה על ידי מכירת מפעליה באשון לציון ונתניה והקטנת חוב החברה לבנק לאומי על ידי העברת הלוואה בסכום של 5.3 מיליון שקל מהבנק לחברה האם, "כור כימיה".

מועצת המנהלים של החברה מסרה, כי היא ממשיכה בבדיקת דרכים לשיפור תוצאותיה של החברה בשיתוף עם "כור".

"אינטל" תייצא ב־80 מיליון דולר

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

היצוא של מפעל "אינטל" בירושלים יגיע ל־80 מיליון דולר ב־1988 – כך מסר אתמול פרופסור דב פרוהמן, מנהל פעילות "אינטל" בישראל, בסיור עיתונאים במפעל.

פרוהמן ציין, כי כל מכירות המפעל הן ליצוא וב־1987, שהיתה שנת הפעילות הראשונה של המפעל, הגיע היצוא ל־36 מיליון דולר. "אינטל" מייצר רכיבים זעירים מתוחכמים ובכלל זה זעיר־מעבד מדגם 80386. רכיבים אלו מותקנים במחשבים אישיים.

פרוהמן אמר, כי ב־1990/1, תגיע "אינטל" לניצולת מלאה של כושר הייצור שלה ומכירותיה יגיעו ל־170 מיליון דולר לשנה, הכל ליצוא.

עד עתה הושקעו במפעל 152 מיליון דולר, מזה 100 מיליון דולר מכספי החברה עצמה. פרופ' פרוהמן ציין בהתייחסו להשקעת הממשלה בהקמת המפעל, כי לאחרונה נערך מחקר על ידי פרופ' דוד לבהרי מאוניברסיטת ירושלים, ולפי מחקר זה, תחזור לממשלה כל השקעתה ב"אינטל" תוך 4 עד 5 שנים, לפי הערכות שמרניות, באמצעות גידול הכנסות הממשלה ממסים.

חברת האם של "אינטל" בירושלים היא חברה אמריקאית הפועלת בקליפורניה.

רק יורם ארידור השתתף בדיון ועדת הכספים על תיקון חוק ניירות ערך

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

יורם ארידור, חבר ועדת הכספים של הכנסת, היה החבר היחיד שלקח אתמול חלק בדיון בהצעה לתיקון מהפכני של חוק ניירות ערך. המדובר בתיקון מספר 8 של החוק, שאמור לחזק בהרבה את סמכויות הרשות בכל הנוגע לפיקוח על שוק ניירות ערך. בחלק קצר מהדיון השתתף גם יצחק ארצי.

אביב לוין, אליעזר טהיר ואהוד ספרא, היועצים המשפטיים של שלושת הבנקים הגדולים, טענו במהלך הפגישה, כי יש לשנות חלקים מסוימים בחוק, כמו ההצעה להפיכת כל מה שכלול בתקנון הבורסה לחוק. פרופ' יוסף גרוס, שדיבר בשם עצמו ובשם חברות הברוקרים, ביקש לשנות חלקים מסוימים מהצעת התיקון, כמו חובת הברוקרים לדווח על היותם בעלי עניין בחברה מסוימת, אם לקוחותיהם הגיעו להחזקה כוללת של 10% מנייר ערך מסוים.

יוסף שחק, נשיא לשכת רואי החשבון ויצחק רוטמן, הנשיא היוצא, קבלו על כך כי החוק מאפשר לרשות לניירות ערך לקבוע כללים חשבונאיים, גם ללא התייעצות מוקדמת עם הלשכה. עוד קבלו השניים כי התיקון לחוק מטיל על המנהלים בתאגיד, אחריות אישית מעל ומעבר לכל פרופורציה סבירה. שחק ורוטמן הציעו כי הרשות לא תכסה את ההוצאות הכספיות של "תביעות ייצוגיות" אלא רק תממן, ובכל מקרה תגביל את השתתפותה אך ורק לגבי מקרים של מעוטי יכולת.

יעקב שריג, מזכיר קונצרן כלל העלה אף הוא מספר השגות לתיקון המוצע, ויורם ארידור, הבטיח להכניס שינויים חלקיים. אריה מינטקביץ, יו"ר הרשות לניירות ערך ויועצו המשפטיים, הבטיחו לשקול מחדש חלק מהנושאים. מינטקביץ הביע בעיצומו של הדיון לראשי לשכת רואי החשבון, להקים בארץ גוף משפטי חדש, שיהיה אחראי לחקיקה בנושאים חשבונאיים. גוף משפטי זה, כהצעת מינטקביץ, יהיה דומה לגוף הפועל כיום בארה"ב. שחק ורוטמן, בציגי לשכת רואי החשבון, הודיעו במפתיע על הסכמתם להקמתו של גוף זה.

התעשיה האווירית מפסיקה לשלם מקדמות שכר בשל מצב כספי קשה

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

הנהלת התעשיה האווירית הודיעה לעובדים, כי לא תשלם מקדמות במועדים הקבועים – החלים מתחיים, ה־19 בחודש וב־25 לחודש – על חשבון משכורותיהם, בשל מצבה הכספי הקשה של החברה. בלחץ נציגות העובדים הסכימה ההנהלה, במסגרת הסכם פשרה שהושג בבית הדין האזורי לעבודה בת"א בראשית השבוע, לשלם באותם מועדים את החזרי התשלומים שנוכו לעובדים במסגרת תרומתם למאמץ למניעת ביטול פרויקט "הלביא". לפי הסדר הפשרה שהושג יקבלו עובדי התע"א החזרים עבור אי עידכון אחזקת רכב במשך ארבעת החודשים אפריל־יולי 1987 וכן חלק מתשלומי דמי ההבראה עפ"י חישוב של 3.5 דולר עבור כל ימי ההבראה שמגיעים לעובד בשנה.

בסך הכל אמור החזר הכספים שנוכו ממרכיבי השכר של העובדים במסגרת תרומתם למניעת סגירת פרויקט "הלביא" לנוע מ־30 ש"ח ועד ל־390 ש"ח ברוטו. סכומים אלה נופלים עדיין בהרבה מהמקרים מגובה מקדמות השכר שהיו עובדי התע"א מקבלים כרגיל.

עובדי הייצור בתעשיה האווירית, מתלוננים כי בעוד מנהליה הבכירים של החברה זכו בימים אלה לתוספת שכר בשיעור 22 אחוזים, דורש המנכ"ל לקצץ בשכרם של העובדים. נציג ועד עובדי סקטור הייצור, יוסף אורן, אמר ל"הארץ" כי המנהלים הבכירים בתע"א זכו אף לתוספת ביגוד בסכום של 450 ש"ח. לדבריו, ההנהלה קידמה באחרונה 150 מהנדסים לדרגת מוקר, המקנה לבעליה שורה של הטבות ותוספת תשלום, למרות שיש בין המהנדסים כאלה שעיסוקם אינו קשור כלל לנושאי מוקר.

מהתעשיה האווירית נמסר אמש בתגובה, כי השכר ותנאי ההעסקה של העובדים הבכירים נקבעו על ידי רשות החברות הממשלתיות. בתעשיה האווירית היו תקופות בהן השכר נשחק ולא עודכן. בחודשים האחרונים אף ירד השכר ב־5.5 אחוזים. קידומים בדרגות לא נעשו מאז ינואר 1988.

שרך את העמוד: אור גורדר

רבלון רכשה 74% מ"יאה" תמורת 4.86 מיליון דולר

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

חברת "רבלון"־שוודיה חתמה אתמול על הסכם לרכישת השליטה בחברת האריזות האומנותיות יאה, תמורת 4.86 מיליון דולר. המניות, המהוות 74% בשליטה, נרכשו ממשפחות זילברמן ויינגר. רבלון כבר מחזיקה ב־4% ממניות יאה.

משה וגוסטה זינגר, הודיעו בעקבות עיסקת הרכישה, על התפטרותם מניהול יאה. יאה עוסקת בייצור ושיווק של אריזות אמנותיות, ניירות הערך שלה רשומות למסחר בבורסה. היקף הייצוא השנתי של יאה עמד על מיליון דולר, וחברת רבלון הינה אחת מלקוחותיה הגדולים.

עסקת הרכישה תידון בוועדת הנפקות הרכש של הבורסה, ולא מן הנמנע כי בעלי רבלון יחוייבו לצאת בהצעת רכש לציבור. לפי שעה, הוחלט על הפסקת מסחר במניות יאה.

שרות חקירות כללי ש.ח.כ.
מקבוצת השמירה
31 שנות נסיון והצלחה
בארץ ובעולם לשירותך!
בחקירות בינלאומיות
איתור אנשים ורכוש
בדיקת מעמד כלכלי
בדיקות גרפולוגיה
בית־הוד

עידן חדש בענף האלומיניום
חדש
מהדורה מורחבת לסדרת 4 חלונות
קיפ • ציר • פיווט • קבוע • דלתות • ויטרינות • מחיצות • חלון צה"ל

הרחבנו את הסדרה הקיימת ע"י הוספת: דלתות, ויטרינות, מחיצות, חלון צה"ל
הסדרה המורחבת מאפשרת:
• אין־סוף הרכבים ארכיטקטוניים ללא צורך באילתורים.
• נוחות ויעילות בייצור־ פרופילים, אביזרים ומבלטים משותפים.
• גמישות בביצוע. השתלבות עם חלונות הזה.
החלונות עמדו בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1035 חלונות אלומיניום
סימון היוהרי הבלעדי של פרופילי קליל 3 פסים
קטלוגים:
קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעל, במרכזי ההדרכה ובבתי הסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.
יעוץ טכני והדרכה ניתן לקבל במרכזי ההדרכה של קליל ברחבי הארץ:
איזור המרכז - ארפל טל: 03-808734, 805320 | איזור ירושלים - אלמיר טל: 02-854488 | איזור הדרום - רפאל טל: 057-73124, 33124/5 | איזור הצפון - קליל טל: 04-700424, 210857
קליל פרופילי אלומיניום

האזינו היום
בשעה 14.00 ל"קול השלום" לתוכנית "לפני שבת"
בה יראיין איתן דנציג את:
ח"כ עובדיה עלי — ראש עיריית עפולה
ח"כ עדנה סולודר (תקרן)
הסופר־עתונאי יהודה אטלס —
שבוע הספר
יאיר טאו — בילוי שעות הפנאי בקיץ

עורך־דין
בעל ותק של 17 שנות
נסיון בחוזים, מיסים, חברות,
דיני עבודה ודיני בנקאות.
מעוניין בתפקיד ניהולי – אחראי
בהצעות נא לפנות לת.ד. 22992, תל־אביב

הילדים גדלו עוברים לדירה מפנקת!

הילדים גדלו. צורכי הדיור השתנו.
עכשיו מגיע לכם דירה מפנקת
ברובע המגורים הייחודי
"רובינשטין אקסקלוסיב" הנבנה
ברחוב יהודה־הנשיא, נוה־אביבים ת"א.
תיכנון פנים הדירה לפי טעמכם האישי
וברמת גימור יוקרתית.
החל מ־280,000 ש"ח בתוספת מע"מ
משכנתא 150,000 ש"ח
נוה־אביבים ת"א
רובינשטין
חברת הבנייה הפרטית הוותיקה והאמינה בישראל
פרטים מלאים במשרדי החברה:
ת"א, רח' מקווה־ישראל 8, טל' 03-622621
ימי א', ב', ד', ה': 08.00 עד 19.00 רצוף;
ימי ג', ו': 08.00 עד 13.00

משרד החינוך והתרבות
מנהל כא"ב הכשרה והשתלמות
האגף לחינוך מבוגרים

עיריית כפר – סבא
המחלקה לתרבות

מתכבדים להודיע
על
קיום יום הלומד המבוגר
ביום רביעי 1 בתמוז התשמ"ח 15.6.88
באצטדיון העירוני כפר – סבא (...)
במעמד כבוד נשיא המדינה מר חיים הרצוג
סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות – מר יצחק נבון
ראש עיריית כפר־סבא מר יצחק ולד
בתכנית: ברכות
★ כבוד נשיא המדינה מר חיים הרצוג
★ סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות מר יצחק נבון
★ ח"כ ומזכיר הסתדרות העובדים מר ...
★ ראש עיריית כפר – סבא מר יצחק ולד
★ מנהל האגף לחינוך מבוגרים – ד"ר אברהם ...
★ נעימת הלומדים ...
בתוכנית האמנותית: ...

רשות ניירות ערך
רחוב לינקולן 24, ירושלים
המען לדבר דואר: ת.ד. 7450 ירושלים 91073
אגרה שנתית לשנת 1988
חברה עליה חלה חובת דיווח לרשות ניירות ערך חייבת לשלם לרשות עד יום ו', 1.7.1988, את האגרה השנתית לשנת 1988.
שיעור האגרה מתעדכן בהתאם למדד המחירים לצרכן המתפרסם ביוני ועומד היום על סך 7,134 ש"ח. מנהל קרן להשקעות נאמנות חייב באגרה בסך 5,359 ש"ח בשל כל קרן בניהולו.
הרשות שלחה בימים אלה שובר תשלום לכל החייבים באגרה ובאמצעותו ניתן לשלמה בכל הבנקים עד 1.7.88.
תאגיד שלא קיבל את שובר התשלום יוכל לקבלו במשרד הרשות בירושלים בכתובת הנ"ל או במשרד בתל־אביב ברח' מונטיפיורי 35, ואנא בשעות 09:00 — 13:00.
אי קבלת השובר אינו פוטר מחובת התשלום. אפשר גם לשלם בשיק ע"ש הרשות, תוך ציון שם התאגיד עבורו משולמת האגרה.
את השיק יש להביא או לשלוח למשרד הרשות בירושלים.
על איחור בתשלום יתווספו קנס פיגורים והפרשי הצמדה, התאריך הקובע לענין זה הוא מועד קבלת השיק במשרד הרשות בירושלים.

לברונו לנדסברג
ברכות מקרב לב
על קבלת הפרס
יורם ר. נתן ונעות' – אודיבלים

בית אבות
הממוקם בוילה יחודית באזור שקט ומהודר
נותרו מספר מקומות
לפרטים: (3)254647 בשעות 9:30–19.00 16.00

המבצע של הקיץ
טוס קו־אופ יום יום לאירופה חינם!

קו־אופ
כל יום הגרלה
כל יום מגרילים
לאירופה טיסה
צ'רטר ישראלי
השקפת העולם של
ארקיע
מעוף
הזוכה בטיסה היומית
צילה פרחי ת.ז. 943232
רח' התחיה 5 חולון

הארץ

יום ה', ב' בתמוז התשמ"ח
17 ביוני 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212
ת"ד 233 תל אביב 61001 מקסי 810812, טלקס 33748
ירושלים רחוב ההסתדרות 2, טל' 224245, ת"ד 273 י-ם 91002 מקסי 02-224249
חיפה רחוב נורדאו 20, טל' 04-661166, ת"ד 5259 חיפה 31052 מקסי 04-670715

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: חנוך מרמרי
סגן עורך: [illegible] לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel. P.O.B 233, Tel. 5121212

תדמית חדשה לעבודה

מרכז מפלגת העבודה עמד בפני המשימה למזג את עשרים ושלושה נבחרי המחוזות עם עשרים ותשעה המועמדים שהמרכז עצמו בחר בהם, לפני שבועות אחדים, ולהקצות לכל אחד מאלה את מקומו ברשימת מועמדי המפלגה לכנסת השתים-עשרה. דירוג זה – לאחר שביעיית "המשריינים" – היא הבסיס להערכה הכוללת הקלקטיווית של המפלגה, כפי שהתגבשה מתוך יותר מאלף רצונות אישיים של עסקניה.

מפלגת העבודה הצטיירה יותר ויותר בעשור האחרון – אולי אף קודם לכן – כמפלגה של אשכנזים מבוגרים הגרים באזורים המבוססים מבחינה כלכלית. תדמית זו – שלא היתה נטולת יסוד – שימשה רקע למהפך של שנת שבעים ושבע ואיפשרה לליכוד, במיוחד למרכיב חרות שבו, להשאיר את המערך בעמדת נחיתות. אמנם, ההסטה הלאומנית של מנחם בגין ויורשיו השפיעה על המוני הבוחרים בעיירות הפיתוח שהם, ברובם, בני עדות המזרח. אבל אכזבתם של אלה ממפלגת העבודה – יורשתה של מפא"י – בתחומי החברה והכלכלה היא שפעלה, קרוב לוודאי לטובת הליכוד. את המהפך ההוא יש איפוא לתלות בכך ופחות בדבקות להוטה של מגזרי בוחרים אלה ברעיון ארץ-ישראל השלמה.

מרכז מפלגת העבודה ביקש – ובכך יש לראות את עיקר משמעותן של הבחירות ב-26 במאי והצבעות הדירוג שלשום – לתקן את התדמית ההיא. לכן צירף מועמדים רבים מבני עדות המזרח, תושבי עיירות הפיתוח והשכונות בערים הגדולות אל חבורת השרים ונושאי התפקידים הפרלמנטאריים הבולטים. המרכז העלה רבים מאלה לא רק לעשירייה הרביעית אלא גם למקומות גבוהים יותר. מפלגת העבודה שוב אינה מעמידה לפני ציבור הבוחרים לכנסת רק ותיקים בעלי שערות שיבה אלא גם צעירים רבים שהוריהם איכלסו את המעברות בשנות החמישים.

הרכב זה של רשימת המועמדים אינו מבהיר היכן עומדת המפלגה בשאלות של מדיניות החוץ והביטחון. יש המבחינים בעודף קל של משקל "היונים" לעומת "הנצים", בין החדשים, אבל בסך הכל מתקבל הרושם כי המועמדים החדשים לא נבחרו עפ"י דעותיהם בשאלות הפוליטיות המרכזיות. מפלגת העבודה נשארת אכסניה משותפת של שתי אסכולות מדיניות. אפשר להרחיק לכת ולגרוס כי המרכז, בדרגות שונות של מודעות, דחה את הסוגיה המדינית למקום השני בשיקוליו.

גם הצבתו של ישראל קיסר במקום הרביעי, בשביעיית המשריינים, מצביעה על כך שהמפלגה עומדת למקד את התמודדותה עם הליכוד פחות בדרישה לקדם את תהליך השלום ויותר בתביעות סוציאליות והכלכליות של שכבות שטרם הגיעו לביסוס. מזכיר ההסתדרות נראה כמתאים יותר להבלטת דרישות אלה מאשר שלמה הלל.

דומה שהמרכז מקווה לדחוק את הליכוד מאזורים שכבש וטיפח בהם דור צעיר של עסקנים. עם אלה במיוחד תרצה העבודה להתמודד, בבחירות הקרובות. אם אכן צייד המרכז את המפלגה בכלים מוצלחים למשימה זו נדע רק לאחר פתיחת הקלפיות ורק אחר כך יתברר אם הפנים החדשות יצליחו גם לעבודת חקיקה, שהיא עיקר מלאכתה של הכנסת. מה שמותר לקבוע היום הוא שהמרכז ביטא בבהירות את מגמתו.

היחסים בין מפלגת העבודה ובין אבא אבן היו פרובלמטיים מאז ומתמיד. "זעירה מסודרת" היתה, מן הסתם, תוצאת עבודה מקום מכובד ברשימת המועמדים. המרכז, לעומת זאת, לא התחשב בשיקול כי לא יאה שבכנסת של מדינת ישראל לא ימצא מקום לאדם בעל זכויות ומוניטין כמוהו, ככל הנראה, זה מחיר אשר [illegible]

אנקרה ואתונה – הפשרה

אם כי לא הושגה שום פריצת-דרך בביקור ראש ממשלת טורקיה, טורגוט אוזל, באתונה, נחשבים שלושת ימי שיחותיו עם עמיתו היווני, אנדריאס פפנדריאו, כהתפתחות חשובה בדרך לנורמליזציה איטית של היחסים בין שני עמים שאיבתם בת מאות בשנים.

העובדה ששני המנהיגים הגיעו לשלב של שיחות וביקורים רשמיים מצביעה על שני דברים: האחד, חשיבות היחסים האישיים בין מנהיגים; השני, השפעתה המרגיעה של ראייה מציאותית של הסכסוכים.

ומה על היעד, חברים?

יש מוקדם: בחירת מטרת המדיניות. ויש מאוחר: שיטת ההגשמה. אין להפוך את הסדר

מאת א. שוייצר

מפלגת העבודה זכאית לטפוח על שכם עצמה – והיא גם שופעת, אפשר, יותר מדי – על רענון השורות. יש לה, כך היא אומרת, מי שייצג בכנסת בצורה נאותה ובחן את המפלגה. אולם השאלה, מה מייצגת המפלגה מבחינה תוכנית, לא זכתה עד כה למענה מניח את הדעת. הכל מדברים עתה בנכונות של העבודה – אך הנושא אינו משוק בדוכן, אלא פרוגרמה מדינית-כלכלית, שלגביה לא הסור [illegible] הנציד וגם לא המוצא המוכנה, קרטבים, אלא המוטה שאליה ישאפו הבוחרים.

ראש העבודה, שמעון פרס, דחה בבימה מלגלגת כלשהי את השאלה בדבר הפער בין נצים ליונים במפלגתו. הלגלוג מוצדק כמו שמוצדקת הקביעה כי הססמה "שלום וביטחון" מבטאת, בצורה אלגבראית ההולמת את הטעונות, את עמדותיהם של כל המירומי בעבודה. כאשר נגיע למהלכים קונקרטיים, אומר פרס, יהיה זמן די והותר כדי למלא תוכן מפורט יותר את הנוסחה.

תכנים סותרים

הססמה "שלום וביטחון", ככל שתהיה מושכת, אינה פוטרת את העבודה מלהוסיף איזשהן מלות הסבר. בין היתר, יריבתה הראשית, הליכוד, תאלץ אותה למסור הבהרות. במיוחד לא יוכה הליכוד מאמתך של שתי מלות מפתח, המאפיינות – או שאפיינו עד לאחרונה – את הפרוגרמה הפוליטית של המפלגה, במיוחד של פרס עצמו. הכוונה לאופציה הירדנית ולוועידה בינלאומית. שלפחות במשתמע סותרת את האופציה ההיא – שכן הוועידה יכולה רק להדגיש את מעמדו של אש"ף בתהליך האמור להוביל להסדר, בעוד שהאופציה הירדנית, על-פי עצם מהותה, נועדה להוציא את אש"ף מכלל השותפים האפקטיביים של ישראל בעשיית שלום.

ולא התכנים הסותרים בלבד עלולים לגרום לקשיים בחשיבה תכליתית. הקושי הגדול יותר – ובשעת מערכת בחירות זה קושי מכריע – נעוץ בחוסר אמינות (האופציה הירדנית) ובהחייה כושרו (הוועידה הבינלאומית), הדבקים בססמאות אלו. רבים מאוד בקרבנו רואים בחוסיין שותף המכשף פרס יוכל לשכנע עצמו שהמלך עדיין דבק בהסכם לונדון, אך לא את רוב הקהל הישראלי. ואשר לוועידה הבינלאומית, שמע עם ישראל אזהרות די והותר מפיהם של לארמעודכים במיוחד האלקטורלי הישראלי מכדי שישייך את העבודה בשל הבקשה ברעיון הוועידה.

אך הצרה הראשית עם המילויים הנ"ל לססמה "שלום וביטחון" נעוצה בהיות התממשותם מותנית בהסכמת הזולת: חוסיין באשר לאופציה הירדנית; המעצמות, מדינות ערב והפלשתינאים באשר לוועידה הבינלאומית. מטעמים שלא כאן המקום לעמוד עליהם, הצגה לפני הציבור – הכוונה לאותו חלק ממנו, שאינו מקדש את הסטטוס-קוו שמלפני האינתיפאדה – שאלת המשא והמתן ובחירת השותפים לו, כשאלה העיקרית העומדת בפני ישראל. הצגת השאלה בצורה זו גוררת אחריה את הספק במעשיותן של האופציה הירדנית או של הוועידה הבינלאומית. השאלה האמיתית – שדרכה עובר הקו המפריד העיקרי בין עבודה לבין הליכוד – היא כלום צריך, או אסור, להיפרד ממליון וחצי תושבים ערבים שאינם רוצים בנו ושאנחנו לא רוצים בהם.

עירבוב היעד עם השיטה

העירבוב בין היעד, שאותו ניתן לייחס למפלגת העבודה (ההכרח להביא לפרידה בין אותם מליון וחצי תושבים ערבים בגדה וברצועת עזה לבין מדינת ישראל), ובין השיטה (משא ומתן עם ירדן או עם אש"ף, עם או בלי חסות בינלאומית), הוא בעוכרי מפלגת העבודה. הפגיעה כפולה: בחשיבה במישור ההנהגה, בהגדרת מטרותיה של המדיניות, ובהסברה לקהל הרחב, במישור ניהול מערכת הבחירות.

כדי להסיר את שני המפגעים, על העבודה להבהיר, לעצמה ולציבור, כי מעל לכל היא מבקשת מנדט כדי לבצע את ההפרדה: בחירת השיטה היא משנית, לפחות מבחינת לוח הזמנים. אם וכאשר היא תזכה למנדט שיאשר את ההכרח בהפרדה, היא תבחר את הדרך להגשמה בהתאם לנסיבות, במשא-ומתן, אם יימצאו לכך השותפים ובעלי-הזכות המתאימים, או בעשייה חד-צדדית, אם לא תהיה אפשרות אחרת.

היגררות אחרי הנושא המגרה כשלעצמו, עם מי לנהל שיחות, מנעה עד כה – ולכל הפחות, הסבירה על הדיון בעיקר – את הצגתה של האינתיפאדה כקבורה של האשליה הליכודית בדבר דו קיום בשלום של יהודים וערבים תחת קורת-הגג של ריבונות אחת. האינתיפאדה הוכיחה כי אין, ולא ייתכן, דו-קיום כזה. אין כאן שאלה של שמירת האופי היהודי של המדינה לנוכח מיעוט ערבי גדול, שבמרוצת הזמן יהיה לרוב, אלא של אורחות-חיים: השאלה היא, אם רוצה ישראל להתקיים במצב-קבע של מלחמת-אזרחים, או שהיא מעדיפה פרידה מן האויב מבית ומוכנה ליטול על עצמה את הסיכונים. אסור להוליד אשליה אחרת, כי אין סיכונים כאלה – שבהם כרוכה ההפרדה.

משא ומתן המסתיים בהסכמות כל שהן בין הצדדים הוא דבר טוב. אך לא הנייר הוא הקובע, אלא היכולת לקיים את הכתוב עליו. הניסיון מלמד כי היציאה מלבנון, ללא הסכם כתוב וחתום כלשהו, עלתה בקנה אחד עם קיום הביטחון בצפון – ואין סיבה לכאורה שלא להעריך כי יציאה מחלקים המאוכלסים בצפיפות בערבים של הגדה ורצועת עזה, תעלה גם היא בקנה אחד עם קיום ביטחונו של ישראל. מי יישאר שם, ומי יהיה השליט בשטח המפונה? אלה הן שאלות משניות, כל עוד נשכיל להציג לפני כל הנוגעים בדבר את החלופה לריסון עצמי.

הלוך מחשבה שאלה הם רכיביו ישחרר את מפלגת העבודה ממבוכי תיה המדיניות שהחזכרו. חשוב לא פחות: היא תעמיד לפני קהל הבוחרים חלופה אמיתית במערכת הבחירות וביום ההליכה לקלפי.

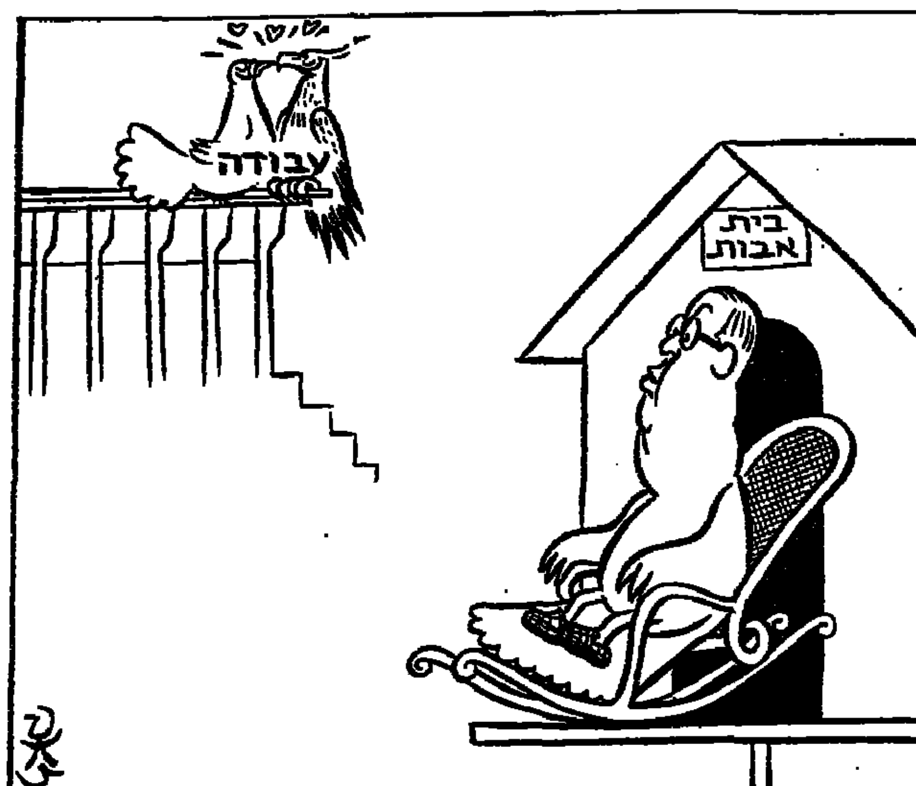

חוק להונאת הציבור

חוק ערי הפיתוח שהתקבל השבוע מסמל את הפתולוגיה שבמירוץ הפופוליסטי של המפלגות. תועלתו העקיפה: אילוף הבוחר

מאת אברהם טל

לפני כששה חודשים הפניתי את תשומת לב הקורא להצעת חוק ערי הפיתוח שהגישו שני חברי כנסת (בשני [illegible]), אושרה בקריאה טרומית, הועברה לוועדת הפנים ואושרה בה. זה היה אירוע יוצא דופן מכמה בחינות.

על-פי ההצעה, עמדו להינתן הטבות בשווי מאות מיליוני שקלים בשנה לתושבי ערי הפיתוח, מבלי שהוכנה לכך הכיסוי, ודרך המגוד יותר של שר האוצר. ההטבות עמדו להתחלק ללא מבחנים סוציאליים, לעני ולעשיר, לבעלי משפחות גדולות וקטנות, ליחידים [illegible] הקואליציה, [illegible] הוועדה עוכרה [illegible] הוספה בגאווה, כי עלות החוק תהיה 350 מיליון דולר לשנה.

עיסוק פרלמנטרי מופקר שכזה, בנושאים הכלכליים המכרעים, נראה כתופעה פוליטית-פתולוגית, אם מותר להשתמש בצירוף כזה. סימנים של סטייה, תופעה פוליטית מנוגעת חריגה, התפרצות אקוטית של מחלה שגם גוף בריא עלול ללקות בה – אך גם להבריא ממנה.

לכן, סברתי שאחרי אישור החוק בוועדה, ולאחר שהיזומים וחברי הוועדה הגיעו לכלל פורקן, ישקע החוק אי-שם, בדרך מהוועדה לקריאה הראשונה לתהום השכחה.

לא כך היה. חוק הנפל הראה סימני חיים ברורים. לפני כשלושה חודשים אישרה המליאה את החוק בקריאה ראשונה ברוב מוחץ. איך זה קרה ניסיתי למצוא סיבה הגיונית לטירוף ("הארץ", 8.3). "הצעת חוק פרטית הוגשה על-ידי שני חברי כנסת כדי לגנוב את לבם של כ-208 אלף תושבים ביישובים אלה. מותר להשתמש במלה גניבה, כיוון שזה בדיוק מה שרצו: ניסיון להשיג טובת הנאה בעד לא-כלום. כל בר דעת מבין שחוק זה לא יבוצע, אבל עד שיתברר הדבר השולל, מקווים יוזמי החוק והמצביעים בעדו לזכות בתודתם ובקולם של התושבים [illegible]".

במלים אחרות, יש היגיון כלשהו בטירוף; היגיון של פוליטיקאים פופוליסטים תאבי-קולות, אך ברגע האחרון, מישהו – או משהו – ישים לו קץ. "מה התרגשות, הרי במליאה ברור שחוק זה לא יזכה להיכנס לספר החוקים, ואם יזכה להיכנס – לא יזכה להתבצע".

זה היה לפני שלושה חודשים. היום כבר אי-אפשר להיות בטוח. הסטייה הפרלמנטרית הזו הוזרה לספר החוקים. השבוע אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית, ברוב עצום, את הגרסה האחרונה של החוק – מתוקנת במקצת אך עדיין חורגת לפי כל מבחן סביר. יתר על כן, מכיוון שהחוק לא נראה ליוזמיו חריג די הצורך בתקנתו המתוקנת, הלכו והוסיפו ברגע האחרון (גם בעונש לאוצר על שהצביע בעד הסתייגות של ח"כ אמנון רובינשטיין) תוספת, שתעלה למדינה לפי האומדן עוד כ-150 מיליון שקל בשנה: זיכוי נוסף של 50% ממס הכנסה לחלק מהיישובים באזורי הפיתוח.

***

חוק ערי הפיתוח והטיפול בו בכל השלבים מגלם מצוף מיוחד במינו של תופעות שליליות. [illegible] חברי כנסת, ובכמה של רוב גדול במליאה, כספים על אוצר המדינה הוצאה שנתית של מאות מיליוני שקלים, ללא מקור מימון. בלוחמתם הם פועלים מתוך חוסר התחשבות גמור במגבלות התקציב הציבוריות ובצורך לשמור על האיזון התקציבי והיציבות, שהושגו בעמל כה רב.

המטרה העיקרית שמאחורי החקיקה: לצבור פופולריות באזורי בחירה, שבהם נטוש מאבק קשה בין המפלגות הגדולות. 200 אלף תושבים של ערי הפיתוח עלולים להיות בעוד ארבעה חודשים חצי לשון המאזניים בין המערך לליכוד. שתי המפלגות הגדולות נגררו לתחרות – מי תפגין עשיה מרשימה יותר למענם. עם המפלגות נגררו גם פוליטיקאים הנחשבים שפויים. רק מתי מעט בכנסת – סיעות רצ, שינוי ומפ"ם – התנגדו או לפחות נמנעו מלתת יד לטירוף המשתולל.

במירוץ הפופוליסטי נשכחו כל העקרונות. כפי שכבר צוין, נושל ההטבות מתחלק באופן אוניברסלי, ללא מבחני הכנסה או מצב כלכלי. ניסיונו של ח"כ רובינשטיין לקבוע מבחן הכנסה למתן חינוך חינם בגני ילדים ובמעונות יום – כך שרק משפחות בעלות הכנסה שאינה גבוהה פי-חמישה (!) מההכנסה הממוצעת ייהנו ממנה – נדחה בעת ההצבעה. ההחלטה מי נחשבת ל"עיר פיתוח" הושארה בידי ועדת שרים, מורכבת מ-12 (!) שרים (כולל שר הביטחון), פאריטטית מבחינה מפלגתית, עם שני יושבי-ראש, אחד עבודה ואחד ליכוד (מה יהיה אחרי הבחירות?). ההחלטה על הכרה ביישוב כ"עיר פיתוח" כפופה להבחנה, אך ההגדרות כלליות למדי. הן מאפשרות להפוך ל"עיר פיתוח" גם יישובים שנמצאים עשרות מטרים של קו מזרחי, דרומית וצפונית לתל אביב.

החוק מאפשר להעניק מעמד של עיר פיתוח, ואת כל ההטבות הנגזרות, ליישובים שמעבר לקו הירוק. נציגי מפלגת העבודה (גם בשם שר התכנון הכלכלי גד יעקבי, המטיף השכם והערב על הערפות כלכליות להתנהלויות) תמכו בהתלה הבנה בהפניית עשרות מיליונים נוספים לשטחים.

אין זו רשימה מלאה של העיוותים. יש בחוק הוראות שביצוען יעודד הגינה בירוקרטית לעילא – אם יגיעו לכלל ביצוע. התוכן, הלשון והניסוח של אחרים מסעיפי החוק יכולים לשמש אירועים לימודיים לתלמידי משפטים.

***

למרות שתחזיותי בנידון זה הוכחו כבר פעמים כאופטימיות מדי, אני מעז להעריך גם בשלב כה מאוחר, כלומר אחרי שחוק ערי הפיתוח נכלל בספר החוקים, שהחוק לא יבוצע בסופו של דבר, מכל מקום לא במתכונתו הנוכחית. אחרי הכל, גם התיקונים בחוק החיילים המשוחררים וחוק חינוך חינם לגילאי 4–3 נכללו בספר החוקים – ונשארו אות מתה. אם כך, חוק ערי הפיתוח עשוי להיזכר רק כתרגיל הונאה משותף של המפלגות הגדולות כלפי תושבי ערי הפיתוח. ואם תושבים אלה יסיקו מההונאה את המסקנות הנכונות, אז-או נוכל לומר שאפילו חוק ערי הפיתוח טמן בחובו תועלת כלשהי.

ניתוח יסודי למתיחת פנים

שלושה מסרים בבחירות מפלגת העבודה: אתגר עדתי להתאשכנזות של הליכוד, חידוש המאבק עם השמאל הציוני, אזהרה להנהגה

מאת דן מרגלית

המערך לא התאפר אך ליום אתמול בבית-סבבקין באפעל. השינוי ברשימת העבודה לכנסת אינו קוסמטי. היא עברה ניתוח יסודי למתיחת פנים. זה חידוש מהותי, לא רק ברשימה לכנסת אלא גם בהרכב חברייה שבשורות.

מערך 1988 משקף התפתחות סוציולוגית חשובה. הוא מתפקד במפלגה פרוטסיות הדומה במשהו לדמוקרטים בארצות-הברית. זהו מין הסכם פוליטי קבוע בין קבוצות בעלות מכנה משותף. [illegible] עקרוני-רעיוני הופך רק יותר ככל שהוא מתרחב ומתפשט. הגרורינים שותפים לקיבוצניקים רק כל עוד האינטרסים של שתי הקבוצות באים על סיפוקם היסודי, לפחות. כך גם אנשי המושבים ועסקני מחוז חיפה. כולם.

זו תוצאה הברורה מהשגת היעדים הפוליטיים של המערך-העבודה בעשור האחרון. מהמפלגה שבזה למי שנקראו צ'חצ'חים ב-1981, הפכה לארגון פוליטי המייצג חלק ניכר מהם, ובעיקר למוסד שמבין כי מה שייחס להם בעבר לא שיקף את המציאות ולא הבטיח את התנשאות. הבוז הבלתי-מוכן כלפי עדות המזרח, נעלם.

דווקא הליכוד העומד בפני בעיה עדתית שלא ידע כמותה מאז הסתלק דוד בן-גוריון מהזירה ב-1963 וכל עוד היכב בה מנחם בגין. מול נבחרות רעננה-צעירה של מועמדים מעדות המזרח, ובעיקר יוצאי מרוקו משכילים שניהלו את עיריהם בהצלחה, מתייצב הליכוד לבחירות הקרובות עם נציגים ותיקים ובעלי-זהות מעדות המזרח. אין פניו ועושות במראה של זהות. לא רק מפני שדוד לוי ומשה קצב הזהר מגן מחזיקים חזק בקרנות המזבח הפרלמנטרי, אלא בעיקר מפני שכעשרה נסיכים חוסמים את הכניסה, וכולם בני דור המייסדים הרוויזיוניסטי ממזרח אירופה.

ותיקים שכבר הוכתמו על-ידי הפוליטיקה הישראלית, כפי שאירע בהצבעה המביישה של אהוד אולמרט, עוזי לנדאו, רוני מילוא ודן מרידור – ועוד נשארפיסים כמשה ארנס ואליהו בן-אלישר – בעד התיקון ל"מי יהודי" וחנינת אסירי המחתרת היהודית, בניגוד לכל נוהל תקין המוכר היטב למשכילים אשכנזים אלה. לחדשים שביניהם, כבנימין נתניהו, בנימין בגין ו[illegible] קרמרמן-מרידור, אין יתרון על פני צעירים כאמיר פרץ, שמעון שטרית ואלי דיין מהמערך. אם נבונה תובנתם של עורכי סקרי דעת הקהל, שההצבעה הצפון-אפריקאית היא עדיין לשון-המאזניים בין שני הגושים הגדולים, מעמידה הרשימה החדשה את הליכוד לפני בעיה מהותית חדשה, שלא ידע כמותה.

***

איש השורה במערך-עבודה הוא תבנית נוף המבוכה של דיוקן הבוחר הישראלי. נראה כי הוא יותר בוטח מכפי שמבטאים זאת מנהיגיו. היה זה אופייני, וחזר על עצמו כמה וכמה פעמים במשך הלילה הארוך, שמפעילים בשירות ח"כים מתנגבים, ניסו לשכנע עובדי-אחוז שאין סיכוי להידבר עם הערבים ושאסור לוותר במהלכים חד-צדדיים ודרושה יד תקיפה בשטחים. כשאמרו להם כי מנהיגיהם חושבים אחרת, ביטלו זאת בהינף-יד.

בכל זאת, יש ברשימה מספיק יונים שנוכחותם בהרכב הפותח תחריף בתוך זמן קצר את יונוי המערך עם רצ ומפ"ם. נכון שרק מצע המפלגה מחייב את ח"כים, ולא נטיית הלב של הנצים החדשים (שטרית, מיכה גולדמן) או היונים (אריה לובה אליאב, אמיר פרץ, אברהם בורג ויוסי ביילין), אבל האטרקטיביות של הקבוצה הפשרנית עלולה לדחוק ביוסי שריד מרצ או ביאיר צבן ממפ"ם להקצין את עמדותיהם על-מנת לחדד את ההבדלים בינם לבין המערך-עבודה. זה כמעט בלתי-נמנע שהמערך יקסום ויקרוץ גם לבוחרים-בכוח משמאל, ולא רק לשוסטים על שתי הסעיפים בינו לבין הליכוד.

רשימת המערך לכנסת מבשרת כי יצחק רבין יהיה בחודשים הקרובים יעד מרכזי לביקורת השמאל, יותר מיצחק שמיר, ועד לפני הבחירות ייקרא אל הדוכן לגונן על מדיניותו בשטחים כאילו ייצג בעצמו את הליכוד.

***

בבחירות הרשימה לכנסת לא נרשם כל מהפך שיוציא את עגלת הבחירות של המערך מהבוץ ההסברתי: משהו שיחלץ אותה מבצבת האופציה הירדנית בה היא מוסיפה להחזיק גם אחרי סרבנות-השלום של המלך חוסין בוועידת הפיסגה באלג'יר.

לטקטיקנים של מסע הבחירות מטעם המערך צפויים קשיים רבים בטרם יצאו לדרך. בהצבעה באפעל התברר גם שהם נדרשים על-ידי ההנהגה הבכירה להצליח כמעט בכל מחיר. שכן מהגינת הדמוקרטיה בה משתבחים ראשי המערך עולה גם מסר מאיים כלפי שמעון פרס, יצחק רבין ויצחק נבון: אם לא עכשיו, אימתי?

הישגו הבולט-במיוחד של משה שחל, שכבש את ראשות העשירייה הראשונה לאחר תקופה ממושכת של מחלוקת עם פרס, אינו רק פרי תכסיסו כפוליטיקאי מכולה ומקובל. יש בו גם משום הצבתו של האופוזיציונר-מתוך-הממסד בעמדת פתיחה, שמשמעותה כפולה אפשריות: שחל מועמד למשרד-החוץ אם תורכב הממשלה על-ידי המערך, והוא בראש החלופה לצמרת הקיימת אם תסיים השליטה מבוילה את הבחירות על ספסלי האופוזיציה. חיזוק ניכר למסר זה נמצא בהצלחה המוחלטת של גד יעקבי ומרדכי גור. גם שניהם ידעו בקדנציה האחרונה תקופה של ערעור ומחלוקת עמוקה עם הצמרת. הם חלק מהאיום העתידי בכוח.

מסרים אלה לא ישנו את נקודת המוצא של מערכת הבחירות. המערך מתחיל בנחיתות מסויימת, אבל עם סיכוי טוב להפוך את הקלפי על פיה, ועם יתרון של החדש לעומת הליכוד, השרוי עדיין במאבקיו הפנימיים.

שריקה באפילה / גדעון סאמט

מדינה בסגנון החלטורה

התוצאה המוזרה של תערוכת הארבעים היא ניסיון פאתטי לספר לנו סיפורי מעשיות על מדינה אחרת מזו שבה אנחנו חיים

כל-כך רציתי לומר רק דברים טובים. הרי גם בתמונים ובביקורתיים שבינינו מפעמת אהבת הארץ ויש להם, דווקא להם, צורך עז לראות מדי פעם, בכל שרק אפשר, את היפה בזוהר. אין מקום נבון יותר לשימוש רצון כזה מאשר בתערוכה שכל עניינה להראות את היפה אצלנו. זה לא הלך. אני די כועס. תערוכת הארבעים חטפה ממני את הנאת הלא-שכיחה לספר שבחים.

היא נראית כמו מכירת חפצים חפוזה בחצר האחורית של מי שעובר דירה, או אולי נגלה. ומכיוון שבאים השכנים, שעליהם תמיד ניסה המוכר לעשות רושם טוב, הוא מוציא החוצה רק מה שלא יבכש את הרושם הזה. האם לכן אפשר להסתובב שם ולא להכיר את המדינה שלך? זאת תחושה מוזרה, כאילו נקלעתם לירויד של ארץ שהתחפשה לישראל, בעזרת מעצבי מסיבות, או לישראל שהתחפשה למשהו אחר.

למה היא מתחפשת? לא כל-כך ברור. תכנית פרסום נאלצה לבטל השבוע מודעות שדיברו על עיוור המשמש הכפיל והושב על יצור ארוך תוך, העיוורים בעלנו, בבגיק. תערוכת הארבעים היא עלבון לפקוחי העין. מראים להם זילנת הי' וצים שידמינו את מצב ההקלאות. מכניסים אותם לביתן על ערביי ישראל (רק ערבי אחד ברשימת המתכננים הארוכה) ובתוך כמה פריטי פולקלור, כאילו דובר בבירך וביג'אן, נותנים להם תמונה מעליבה של אחד הנושאים החשובים והמורכבים בארץ. המוצג הבולט ביותר בשטח הוא תשפוכת-ענק של מים. הרי זה, כנראה, העניין: שטיפה אחת גדולה, בזילוי מים, של הדברים החשובים שקרו כאן.

***

יש משהו כמעט-תולני בניסיון הלא-רפוסק הזה של מדינה לפרכס עצמה בגיל די צעיר. אנחנו לא צריכים לחפש שם את ביתן המשברים, את אוהל העימותים, את כיכר האיוולת או את חוצות הבטלה. אבל גם אם תנסו, לא תקבלו שום דבר שמתקרב לתיאור נבון של תולדות המדינה. אם ימצא נציג בזהוזבר, מקום ראוי לעיסוק כפייתי כזה במוצגי-בלוף הגיגיים, הוא ילמד אולי משהו מתחכביקה, אבל לא יוכל לחזור ולספר איפה, לאמיתו של דבר, הוא היה.

מלחמות היו רק באופן מטושטש, ולא קרה כלום בין העדות, והין מהשחור הסלאח-שבתי של מעברות, ולא היתה פוליטיקה מסובכת (הרבה ממנה כאן, במגרשי העשי הכה) והדתיים והחילוניים המתדרדר תמיד נתדר. אין אפילו קיבוצים, ולא תצליח לדעת מתי, למשל, היה המהפך ומה בעצם התהפך. מיותר לפנות כל מה שאין שם, כי תערוכה אינה אנציקלופדיה וגם לא עיתון. אבל האירוע המיוחד הזה (כן, צריך לומר שוב, בבנאליות, שהכל היה על הכסף) הוא תרגיל בבלוף לאומי.

גראפיקאים עשו עבודה טובה, לעתים קרובות מאוד. רק הם. על כל המשטח פרוסות התוצאות של כוונה מגוחכת: לספר לנו סיפורי מעשיות על מדינה אחרת מזו שאנו חיים בה. כי תערוכה היא גם לא עלון סטאטיסטי (החקלאות הערבית מגדלת ארבעה טונות פלפל ירוק ליצוא, ל-97% מהאוכלוסיה ביטוח בריאות) ולא די להתלוצץ על המגדל בביתן-הזמר מביך. ומכיוון שאין, כנראה, שום אפשרות למסור למבקרים תמונה אינטליגנטית של הסבך המורכב שהוא ישראל, רעיון הירידה היה מתוך מעיקה.

יותר מכל, הוא פאתטי. נראה שם הרצון להיות נאהב בכל מחיר, זה תשוקה הנאת הופכת לניסיון כושל להתהדר, להצחיק, לספר מעשיות. כמה עייפות מלמפפנים ונבנן דרך שות כדי לומר שהחקלאות שלנו פנטאסטית? כמה פעמים אפשר לחזור על פלול-המושב של בית התפוצות, לחפש את שורשיך מעבר לשואה? האם רק אותי זה הוזה לראות את השפתיים של בן-גוריון נעות בתוך פרצוף הפלאסטיק בשוד זה הכרזת המדינה, השייך בעצם לביתן שחור האיכרים? למי יש כוח לראות את יוצאי מרוקו בהושים בטיד ישן ליד אוהל-סוכבות ברמז משמש ל"ימי מרוקו-סכין"?

***

לכך זה גם אירוע ולבארי. יש בו תערוכה של הרבה סטטיסטיקה, קצת שמאליץ שמבני, מצעד הישגים משובש ושפע של איפור כבד, והכל בצלו של אשד המים. מבחינה זאת, התערוכה היא ההיפך ממה שהייתה צריכה להיות: היא כניעה לבורות, לשטחיות, לסגנון החלטורה שבה נגישים אצלנו ליותר מדי עניינים.

מפליא איך התערוכה מסוגלת להיות אפילו עצובה קצת, כמו כל דבר פאתטי. הרבה אנשים השתדלו שם כל-כך לשמח את עם-ישראל, ומה שנשקף הוא מעין פסיפס פלסטיק גדול שמבקש לדפוק לך על הראש (התוצאה היא שהוא רק) עליצות מדומה מטעמה של ועדת שרים. אבל מה שעצוב, כנראה, בעיקר, הוא זה שהתערוכה אינה מעזת של רעדה, זאת הפקת הלוסרה של מישב המדינות, שדימינו לעצמם איך הישראלים רוצים לראות את המדינה שלהם. אני מצטער, ממש מתנצל: למרות שבאתי, אני מבקש שיאמינו לי שעם כל הרצון הטוב, זה לא הלך. דחפו לי שם משהו שאיננו המדינה שלי.

השר קצב בביתן שלו. כך אנו נראים?

יש פתרון לבעיית הפקקים בגוש דן

מרום נוה
10 דקות נסיעה ללא פקקי תנועה, למרכזי הבילוי, העסקים והקניות של תל-אביב.

מרום נוה
רובע מתוכנן מהיסוד לאיכות חיים מושלמת.

מרום נוה
מרכז מסחרי מודרני ובריכת שחיה מחוממת ומקורה.

לבחירתך
דירות בנות 3, 4, 5 חדרים ופנטהאוזים לכניסה מיידית.

משרד מכירות ודירה לדוגמא: רח' תרצה, פנייה משד' ירושלים 74 רמת-גן.
טל. 03-777137 בימים א'-ה' 11.00-13.00, 16.00-18.00.

מרום נוה
רמת-גן

נוה חברת בנין בע"מ
חברת בת של החברה לנכסים ולבנין בע"מ.
משרד ראשי: רח' ארלוזורוב 53 תל-אביב, טל. 03-241166/7, ימים: א', ב', ג', ה', 09.00-13.00, 16.00-18.00 ביום ד' 09.00-13.00. משרד מכירות תל-אביב: רח' דיזנגוף 173

هكذا من الأصل

هكذا عن الأصل

מקורות מדיניים/עקיבא אלדר

חיים בגן עדן של שוטים

לדברי דן קורצר, עוזר בכיר לשולץ, הצדדים לסכסוך באזור אמנם מעוניינים בשלום, אך אינם מוכנים להתאמץ בשבילו

במחלקת המדינה האמריקאית כהמרים על מייקל דוקאקיס. ואיתו, אבר דן קורצר, המקורב לג'ורג' שולץ, ליוסי בן אהרן, המקורב ליצחק שמיר, "זה יהיה משחק חדש לגמרי". בשיחה עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה (שהמשיך לוואשינג־טון אחרי פגישת שמיר – שווארדנדזה בניו יורק), לא טרח הפקיד האמריקאי הבכיר, ממעצבי תכנית שולץ, לקשט את העתיד. "אין לי ספק שדוקאקיס יהיה הרבה יותר פתוח בנושא ההגדרה העצמית. הוא חסר נסיון בענייני המזרח התיכון וימצא עצמו חשוף יותר ללחצים".

קורצר, יהודי שומר מצוות שקשה לסווגו בתוך "הלובי הערבי" במחלקת המדינה, אמר שהמאבק עם הזמן הגדול ישאיר אמנם את המלאכה לממשל הבא, אבל שולץ לא יניח לעניין עד הרגע האחרון. הוא מצוי עתה בתקופה של הערכת משמעות סיורו האחרון באיזור וכיצד – לא האם – להמשיך הלאה. קורצר מעריך שהמזכיר עשוי לבוא פעם נוספת, חמישית, כאותם שיקולים שהדריכו אותו בביקור הרביעי. הממצא העיקרי של שולץ, מסכם הפקיד האמריקאי, הוא: "הצדדים מסודרים לעצם עניין השלום, אבל אינם מוכנים לנקוט צעדים ממשיים למענו. שניהם חיים בגן עדן של שוטים כשהם מאמינים כי יוכלו להגשים את חלומותיהם: הפלשתינאים – שהאינתיפאדה תוכל לשאתם למחוז חפצם; הישראלים, בחלקם – שיוכלו להמשיך כתמול שלשום, כאילו לא אירע דבר. שולץ עצמו מוצא עצמו מטיף לשניהם שיכירו במציאות".

יוסי בן אהרן עצמו פעמה באותו ביקור את זהותו של אותו "חלק" בישראל המאמין כי אפשר להמשיך כתמול שלשום. בתגובה להצעתו של דניס רוס, מראשי מחלקת המזרח התיכון במועצה לביטחון לאומי, "שישראל תחשוב על צעדים חד־צדדיים, כמו אלה המופיעים ב־14 הנקודות של מצירה האבו רחמה והמכבך שהגישו לשולץ וכן שורת הצעות להעברת סמכויות לתושבי השטחים, אמר המנכ"ל: "יתכן שנצטרך לחיות עוד תקופה ארוכה עם הסטטוס קוו ולכן אין טעם לתקוף אותו". על כך הסיב רוס: "ארה"ב אינה יכולה לקבל מצב זה הטומן בחובו סכנות לשלום באזור".

מה בתכנון שולץ, לדעת פקידיו, לעשות כדי למנוע את הסכנה?

רוס: המזכיר בדעה שהוא יכול להרכיב ועידה שתתכנס ליום־יומיים ראשונים ואחר כך אחת לארבעה־חמישה חודשים כדי לקבל דיווח. לא תהיה לה סמכות לפעול בענין הדיווחים. הוועידה צריכה לאפשר פתיחת משא ומתן בילטרלי ולהעניק לגיטימציה לתוצאותיו.

קצרה: הבירור הבא ייעוד בין ארה"ב לבריה"מ בדרג של מומחים כבר בחודש הבא. קיימת אפשרות של פגישה נוספת בין המזכיר לשווארדנדזה עוד טרם המפגש הבא שנקבע לספטמבר, דהיינו בתחילת אוגוסט. שולץ התרשם מדברי שווארדנדזה בפסגה כי הבעיות במזרח התיכון, כה מסובכות, שיש לייחד פגישה נוספת לדיון בסוגיה. לתוצאת פגישת המומחים תהיה השפעה, אם כי לא בלעדית, על המפגש הנוסף בין שני שרי החוץ. בעקבות זאת המזכיר עשוי להחליט לבוא פעם נוספת למזרח התיכון באוגוסט־ספטמבר, בתום פגישותיו עם שר החוץ הסובייטי בעצרת האו"ם.

דרישה מעניין התגלע בין רוס, המשתתף בשיחות ארה"ב עם הסובייטים, לבין יוסי בן אהרן, בעניין מעורבותה של מוסקווה בתהליך השלום:

רוס: על סמך מאמרים ונאומים של גורבצ'וב שבועתי – בהעדר יכולת להראות הישגים פנימיים מהירים, חייב גורבצ'וב להראות הישגים בחוץ, ופתרון סכסוכים אזוריים יכול להעניק לו הצלחות כאלו שתהיינה הוכחה לצדקת דרכו. כוונתו של גורבצ'וב למלא את העקיצות בתוכן איננה מוצאת עדיין ביטוי במזרח התיכון, כנראה בגלל מיקומו בסדר העדיפויות שלו. חשש מכישלון או מהעסקת ניצחונות לארה"ב מנע בעדו להתחייב בשורה של נושאים שסיכויי הצלחתו בהם מוטלים בספק.

יוסי בן אהרן: אני חולק עליך במידה מסויימת. נכון שההדגשים עתה הם על נושאי פנים וכמדיניות החוץ על פירוק הנשק, אבל זאת מתוך ההכרה בסכנות המטמונות בהעדר הסכם. התחלוה שלא להערכנו בנושאים אזוריים, במיוחד במזרח התיכון, נובע מהערכה סובייטית שלא נשקפת סכנת עימות בין מעצמתי כתוצאה מסכסוך איזורי.

רוס: הלחצים מתוך האזור עצמו, כולל מתוך ישראל, בנושא זה, מגבילים את יכולתה של ארה"ב להוציא את בריה"מ מהמשחק.

בן אהרן: ארה"ב מינה את התקוות הסובייטיות.

רוס: המוטיבציה שלנו לדיאלוג עם מוסקווה היתה להיוועץ לאילוציו של חוסיין ולא מהרצון להכניס את הסובייטים למשחק.

רוס גילה כי הסובייטים השמיעו באוזניו רעיונות חדשים בסוגיית ייצוג הפלשתיני, למשל, משלחת ערבית מאוחדת שתתפצל לאחר ישיבת המליאה לשיחות בדדיים שונים. הוא רואה בכך את לתהליך החשיבה שבו מצויים הסובייטים והשאלה היא אם הדבר ימצא ביטוי בשיחות ביולי. בן אהרן, הידוע בספקנותו כלפי הסובייטים, מצא אף הוא סימנים לשינוי לטובה. הוא תיאר את שווארדנדזה כאדם פתוח ובעל חוש הומור ו"מנסה להראות הגיוני ומשכנע – בניגוד גמור לקודמו, גרומיקו" שבגם אותו פגש בן אהרן באשר גלוהו אל שמיר לשיחותיו עמו בניו יורק. בן אהרן סיפר כי שווארדנדזה הביע דאגה מהיקף מירוץ החימוש המגיע לסכום של שש מאות מיליארד דולר וקרא לשים לכך קץ. מנכ"ל משרד ראש הממשלה אישר כי שמע כמו אוזניו שהמדינאי הסובייטי השאיר את עניין הייצוג הפלשתיני לפלשתינים ולא הרגיש את עניין אש"ף.

באשר למלך חוסיין, הפקיד האמריקאי, שישב לצידו של שולץ בשיחותיו עם חוסיין, אמר כי בשיחה האחרונה טען המלך כי הוא זקוק לבן־שיח בצד הישראלי ואינו יכול לנהל משא ומתן ללא הבנה שהוא יתנהל על בסיס של שטחים תמורת שלום. המלך חשש שהאינתיפאדה תביא לניתוקו מהשטחים, ועל כן תמך בתהליך שלום אקטיווי שבו היה אמור לשמש פרטנר מרכזי. משום כך היה מוכן להגמיש עמדות כמו בנושא הסדרי הביניים. בינתיים הוא שינה עמדות כדי שלא יצטייר כמשתף פעולה עם ארה"ב וישראל בחיסולה של האינתיפאדה.

לשאלה "מה קורה לאופציה הירדנית", השיב דן קורצר תשובה שלא נסבה מן הסתם לאוזני נציגו של שמיר: "הישראלים בדרך כלל מתכוונים במושג זה למשהו שונה לגמרי מאיתנו. עבורכם זה לשאת ולתת עם חוסיין ללא תנאים מוקדמים. נקודת המוצא שלנו היא שכל צד חייב בתמורה מצדו לשלום. מבחינתנו מדובר בהעברת שטחים והשאלה היא למי. אנו רואים בירדנים את הכתובת ולא בפלשתינאים. לשם כך צריך להכשיר את הקרקע – למצוא גורמים פלשתיניים שיהיו מוכנים להסמיך את ירדן לכך, ושהערבים, קרי סוריה, לפחות לא יפריעו. בסיור האחרון הסברנו גם לגורמים ערביים שקיימת בעיה של ביטחון ישראל, לא רק במובן הצבאי, אלא בכך שקיימים בכלל שותפים ערבים לשלום".

אין לו זמן להצגות

ראיון עם שר האוצר

נסים. למרות ההפגנות ליד הבית

"אתה יכול לצטט אותי. שושנה דורון היא אשה אמיצה ופרלמנטרית מצויינת ושהיא צריכה להיות בכנסת הבאה", אמר משה נסים למחרת הצבעת הנפל על "מיהו יהודי". היא הצביעה נגד החוק, והוא, שר האוצר, נשאר במקומו והוציא את הדתיים מהכלים. כבר האשימו אותו ברצח חולים והשמדת מפעלים והוא לא זז מעמדותיו בנושאי כלכלה. אבגר שאקי האיומים והסדרי הבר"ד הסודיים הם לדידו "כסף קטן". בכל זאת, אנו מצויים ארבעה חודשים לפני הבחירות והחיזור אחרי המפלגות הדתיות כבר מעבר לפתח.

"לא אשתתף בשום הצגה. אין לי זמן לשטויות," משיב נסים.

אבל אתה הרי אדם דתי ותמכת בעבר בחוק הזה.

דעתי לא נחה מזה שהגשת החוק אילצה חברי כנסת מכל הסיעות לבוא כמעט כאיש אחד לכנסת – הלוואי כל יום – אבל כעת, כאשר כולם נאבקים על חייהם הפוליטיים וכל שעה חשובה להם, לא היה מקום להביא את החוק. ידוע לי שהסיעות הדתיות, רובן ככולן, לא רצו במועד הזה. הדברים האלה נאמרו לי והצעתי לראשיהן לדחות את העניין, מה גם שהם כרו לעצמם סיכונים, שהרי ההתקהלות הגדולה בכנסת יוצרת תנאים לשינוי שיטת הבחירות, דבר שהם רואים בו סכנה לקיומם. איני יכול להצביע נגד החוק וגם איני רוצה, כיוון שאין זו השקפתי, אבל אמרתי שלפחות לא אקח בזה חלק. איני מוכן להסכים לשיטות כאלו.

מה באשר לשיטת התשובות הקרויה "כלכלת בחירות"?

המפלגות וחברי המרכז למדו להכיר שאין טעם בלחצים ועל כן גם פסקו הפניות אלינו לסיוע. היום מפעלים מתייעלים מבינים כי זו הדרך היחידה להתקדם ולהתרוות. ברגע שאתה סוטה מהגישה העניינית, הרסת את המסלול כולו. אני יכול לומר שאין עלי לחץ מצד מפלגתי, אלא ממסקנות אחרות. לא אסתיר.

עד עתה לא נחתמו הסכמי השכר של הרופאים. אתה ממתין עד ערב הבחירות?

וכי עכשיו איננו עומדים ערב הבחירות? אין צעד שאנו עושים מתוך חשבון של בחירות. קח לדוגמה את מערכת הבריאות. איני רוצה להזרים כספי למערכת בזבזנית ולא יעילה. מנועי בית שמש, למרות ההפגנות כל יום ליד ביתי, מבוקר עד לילה, אקדמאים, עובדי מדינה – בכל הנושאים האלה אנו עומדים ביודענו שהגדלת תקציב ומשק בזבזני, ניפוח שכר ללא התייעלות ועלייה בתפוקה – יחזירונו לימי האינפלציה האפלים ויערערו את היציבות, המבוססת על הרצון להתנסים אינם תורמים לאיש. אנו מגינים על האינטרסים של העובד גם כשאנו מסרבים להרוג יכול היציין בהסכמי השכר. יכולנו למשל ללכת בדרך הקלה ולהכביד בהסכם קופת החולים עם הרופאים, אבל בכך היינו מביאים להתמוטטות המשק כולו. ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס אמר זאת בעצמו בוועדת השרים. על דעת הוועדה הוחלט כי הסכם קופת החולים אינו נושא לדיון.

תמליץ על ממשלת אחדות גם בהמשך כמודל מוצלח לאינטרסים הכלכליים של המדינה?

בהחלט, אם כי יש לי אכזבות מסוימות. בתחום הכלכלי היתה ממשלת האחדות צריכה והמסוגלת לעשות יותר, בעיקר בתחום הורדת האינפלציה. לשם כך דרוש ריסון נוסף, אך בעלי האחדות לא הגיעו. בעיקר אני מאוכזב ממפלגת העבודה, שבשלב ראשון גילתה עמדה יותר סבירה. הקשיים בתקציב המדינה אינם באים מהליכוד – לא בחקיקה גלויה ולא בסירוב להוציא צווי ריתוק, גם אם הדבר כרוך בהשבתת בתי חולים.

עוד אתה מדבר על קשיים בתקציב, הבנק לאומי מצור מיליונים לפורשיו. אתה תומך בתיקון המעוות, גם במחיר של חקיקה רטרואקטיבית?

בישיבת הממשלה ... לבטל את הפגיעה בזכויות המדינה. בשביל זה מספיקה סמכות מוסרית. לא העליתי את נושא החקיקה. הוא הוזכר במכתב התשובה אלי מהמנכ"ל. לא הגבתי ואני מקווה שלא יהיה צורך בכך.

הם כבר לא סוחרים

חברי מרכז מפלגת העבודה ידעו שלשום לבחור היטב בין המועמדים המושכים יותר, והעדיפו בבירור מועמדים חדשים על ישנים

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

מפלגת העבודה ידעה תהפוכות רבות מאז ימיה הראשונים של מפא"י ההיסטורית, אך שינוי כזה בצמרת הייצוג המפלגתי לא זכור מזה שנים רבות. מפלגה שמרנית, שביססה את ייצוגה הפרלמנטרי על כוחה הממסדי והצבת קציני צה"ל בכירים, פתחה את שעריה כמעט לכל החפץ להשתלב בחיים הפוליטיים.

התוצאה: שילובם של לא פחות מ־23 פנים חדשות עד המקום ה־45, הנחשב עתה בצמרת המערך למקום ריאלי ברשימתה של מפלגת העבודה לכנסת. בראשונה במפלגת העבודה יש ייצוג משמעותי לצעירים (10 עד גיל 40) ולבני עיירות המזרח, מהשכונות ומעיירות הפיתוח, שהשתלבו במקום טוב באמצע.

אם העשירייה הראשונה שנבחרה ביום רביעי, בכינוס המרחיב של מרכז מפלגת העבודה במרכז הכנסים ברמת אפעל, ייצגה את ההנהגה הבאה של מפלגת העבודה, הרי העשירייה השנייה נתנה ביטוי להפך הדרמאטי ולרצון לשינוי, והעשירייה השלישית פיצתה את אנשי הממסד המפלגתי ותיקנה מספר עיוותים. אין ספק ש־1,260 חברי מרכז העבודה, שהשתתפו במשך יותר מ־19 שעות במרתון הצבעה בארבעה סיבובי בחירה, חשבו יותר על ה־1 בנובמבר ועל המאבק הגדול עם הליכוד, מאשר על החשבונות המפלגתיים הפנימיים.

חברי המרכז השכילו לשמור על האיזון הפנימי הדק שבין יונים לנצים, וידעו לתקן עיוותים שונים במהלך ההצבעות, כמו ההתעלמות הכמעט מוחלטת בשני הסיבובים הראשונים מנציגי המחוזות. חברי המרכז ידעו גם לבחור היטב בין המועמדים המושכים יותר, והעדיפו באופן בולט מועמדים חדשים על פני ישנים, או על עסקנים ותיקים. כך ידעו חברי המרכז להעדיף מתל־אביב את מיכאל בר־זוהר על פני אליהו שפייזר, מירושלים את פרופ' שמעון שטרית ועמנואל זיסמן על פני יעקב גיל, ובתנועת המושבים את גדליה גל על פני רענן נעים. נוצר כאן גם מהפך של דילוג על הדרג הממסדי־ארגוני במפלגת העבודה, שהזיק את התשתית התנועתית במשך עשרות השנים.

צעירים זינקו לצמרת

אותם צעירים שהתנגנו לפני הכוסים המפלגתיים לתפקידים ולעמדות השפעה שנות התוקו לצמרת והשאירו את הממסד המפלגתי במאבק. אך בצמרת העבודה הביעו אתמול חשש כי כישלונם של אנשי הממסד עלול לפגום בהכנות המפלגה לבחירות.

ראשי מפלגת העבודה הודרו כבר בליל הבחירה להצהיר כי עתה, עם חילופי המשמרות הדרמאטיים הללו, נוצרו התנאים למפלגת העבודה להשתלב בבחירות ... שפל ... שעבר על המפלגה ... בבאה גלויה על כלל האישים המרשימה שנבחרה, בעיקר בעשירייה השנייה, העשויה לשמש אותם כמוקדי כוח והסברה במסעי התעמולה בשלוחיה, בדיה ובעיירות. עיקר השמחה היא משילובם של עמיר פרץ, ראש מועצת שדרות, אלי דיין, ראש עיריית אשקלון, ואלי ברמנגם, איש שכונת כפר־שלם בתל־אביב, המייצגים פן חדש במפלגת העבודה.

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם, שניצח על כל תהליך הדמוקרטיזציה הפנים־מפלגתית, כבר הכריז כי בעשירייה השנייה של נבחרי העבודה ייעשה השימוש הגדול ביותר בתקופת מערכת הבחירות. אין ספק עתה כי סיעת מפלגת העבודה בכנסת תלבש אופי שונה לגמרי אחר הבחירות. תהיה זו סיעה עצמאית יותר, לוחמת, שלראשי המפלגה יקשה להשתלט עליה ולהכתיב לה מהלכים פוליטיים.

הסיפור העצוב של השינוי הגדול העובר על מפלגת העבודה הוא סיפורו של אבא אבן, שעמד בצמרת המפלגה מאז קום המדינה, וכיהן 30 שנה, מאז הכנסת הרביעית, כחבר כנסת. חברי המרכז העדיפו לסלקו מרשימת העבודה. יש המסבירים זאת באופיו של אבן, שנמנע בחודשים האחרונים לפעול למען עצמו בקרב 1,200 חברי המרכז, שהעדיפו לתמוך באלה שנמצאו עמם בקשר שוטף ויומיומי בחודשים האחרונים. אבן היה מרוחק ביותר מחברי המרכז. הוא עצמו הסביר לא פעם כי לאחר קריירה מפוארת, רבת־שנים, קשה לו לחזור אחר חברי מרכז אלמונים. הדחתו של אבן מרשימת המערך היא המחיר של הדמוקרטיזציה המפלגתית, והוא ייאלץ להתרכז עתה בכתיבת ספרים, מתן הרצאות והפקת תוכניות טלוויזיה חדשות.

המרכז סולד מהכתבות

בבחירות במפלגת העבודה הוכח גם מעל כל ספק כי שיטת ה"דילים" פשטה את הרגל. כישלונו של ה"דיל" הגדול שנרקם לקראת הבחירות לעשירייה הראשונה ריסק את כל ההסכמים הפנים־מפלגתיים שעליהם דובר גם ביתר סיבובי הבחירה. הוכח כי חברי מרכז מפלגת העבודה אינם אוהבים הכתבות, או הסכמות מראש, והם מבקשים לפגוע באלה שיציגו את הממסד וינהלו את ה"דילים" למיניהם. אחד כזה היה מיכה חריש, שעמד בראש ההסכמה לבחירת 7 מתוך 17 המועמדים בבחירות לעשירייה הראשונה.

חמשת החזקים באותו "דיל", משה שחל, אורה נמיר, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, יעקב צור ואברהם כץ־עוז היו נבחרים גם ללא ההסכם המוקדם. אולי עם מעט פחות קולות, או בסדר שונה במקצת בצמרת. השלישים, שבעבורם בעצם נרקם ה"דיל", כמו חריש ורענן נעים, כשלו. נעים, שביקש להבטיח לעצמו תפקיד שר בממשלה הבאה, ולכן התמודד על העשירייה הראשונה, נכשל בכל סיבובי הבחירה והוצא מרשימת העבודה לכנסת. חריש נאלץ היה להסתפק בתחתית העשירייה השנייה ונגרר למקום ה־24 ברשימת העבודה.

כישלון ה"דיל" הביא להקפצתם של מספר אישים ברשימת העבודה לכנסת. בין "היונים", "נאמני ארץ", שלשבה בכסף. העשירייה השנייה ... מעטים להשתלב ברשימת העבודה. אולם המרוויח העיקרי מכישלון ה"דיל" היה דוד ליבאי, שהתמודד בעשירייה הראשונה, ולאחר כישלון ההסכם המוקדם הצליח להתברג למקום התשיעי והבטיח את מקומו בצמרת העתידה של המפלגה. כמותו חיים רמון, ש"מכר" עצמו בשבועות האחרונים כצעיר היחיד המבקש להשתלב בהנהגה. במאבקו דרך רמון על יכולות לארמעטות מקרב העסקנה המפלגתית, והישגו האישי נבע מהערכה הרבה לפעולו בכנסת ולאו דווקא כתוצאה מיעותיו הירניות ומהערכה שהוא משמש היום סמן שמאלי של המפלגה.

ברמנגם ואפרים גור. דילוג על הדרג הממסדי לטובת ייצוגי הפריפריה (צילום: עודי קרן)

כתוצאה מהערכה אישית רבה זכתה למקום בצמרת ח"כ אורה נמיר, שהצליחה – מלבד משה שחל – להקדים את כל שרי המפלגה, והבטיחה בכך את מושבה ליד שולחן הממשלה. חלומה הגדול: להיות שרת החינוך, אם המערך יצא כבחירות. הצלחתה של נמיר לזכות במקום הראשון בסיבוב הראשון של הבחירות בעבודה, לפני כחודש, ביטאה את הפופולאריות הגדולה וההערכה שלה זוכה נמיר בקרב חברי המרכז. השבוע, בעת הבחירה לדירוג הרשימה, הוכיחו חברי המרכז כי נמיר ראויה גם לתפקיד ביצועי, לאחר שבשנים האחרונות, מסיבות שונות, העדיפה הנהגת המפלגה להתעלם מכישוריה. בשנות פעילותה ידעה נמיר לשלב היטב את עבודתה הפרלמנטרית ועיסוקה הפנים־מפלגתי, דבר שהביא לה אהדה גדולה. היו אף כאלה שיפיבוה השבוע על יורשת אפשרית לגולדה מאיר.

"שימור" מעמד השרים

שוב הוכח כי מרכז מפלגת העבודה אינו מוכן לאפשר קפיצות גדולות מדי בהיררכיה המפלגתית. מיכה חריש, שבח וייס, מיכאל בר־זוהר ורענן נעים, שביקשו להתעתח על העשירייה הראשונה ולהיכנס על הצמרת המפלגתית, נענשו והודחקו לתחתית הרשימה. בר־זוהר וייס לא נבחרו גם בעשירייה השנייה, ורענן נעים הובס לגמרי. הוברר גם כי למועמדים שהתחרו בסיבוב הראשון במרכז העבודה היה יתרון גדול ומשמעותי על 23 המועמדים שהתחרו במחוזות המפלגה השונים. 29 מועמדי הפאנל זכו לחשיפה גדולה יותר בקרב חברי המרכז. אלה הצביעו עבורם פעם אחת, וחלקם נשאר מחויב להצביע פעם נוספת. נציגי המחוזות הפסידו ממצב זה.

לראיה, בשתי העשיריות הראשונות לא זכה כמעט איש מנציגי המחוזות להשתלב ברשימה, ורק לאחר ששמעון פרס עלה לבימה המרכזית, לפני תחילת ההצבעה לעשירייה השלישית, וביקש מחברי המרכז שלא להזניח את נציגי המחוזות, תוקנו חלק מהעיוותים. פרס וברעם הבינו כבר ביום ההצבעה את השגיאה שעשו, והודיעו כי לקראת מערכת הבחירות הבאה, תבוטל שיטת המחוזות וכל נציגי מפלגת העבודה ייבחרו בסיבוב בחירה אחד, כך שתינתן הזדמנות שווה לכל המועמדים.

לאחר הבחירות לעשירייה הראשונה היה שמעון פרס מודאג ביותר על שאיש מהנציגים יוצאי צפון־אפריקה במפלגה לא זכה להיכלל בה. פירושו של דבר שעד המקום ה־17 במפלגה אין להם ייצוג מתאים. עובדה זאת הביאה גם להתארגנות עדתית בקרב חברי המרכז. השרה שושנה ארבלי־אלמוזלינו ריכזה את החברים יוצאי עיראק וביקשה מהם להצביע בעד כל מועמד יוצא צפון־אפריקה. כך גם השר משה שחל ויו"ר הכנסת משה הלל.

התוצאה: חמישה ספרדים נבחרו בעשירייה השנייה ושלושה נוספים בעשירייה השלישית.

הפנים החדשות

רבים מהנבחרים החדשים במפלגת העבודה היו אלמונים עד היום. מקרב 23 הנבחרים החדשים עד המקום ה־54, 21 הם פנים חדשות לגמרי, רובם צעירים בשנות הארבעים, נציגי שכונות ועיירות־פיתוח.

עמיר פרץ, שנבחר במקום ה־19, מכהן כראש מועצת שדרות בחמש השנים האחרונות, יליד מרוקו בן 36, קצין צה"ל שנפצע קשה ברגליו במלחמת ההתשה והיה מרותק שנה לכיסא גלגלים.

אברהם (אברום) בורג (33), בנו של מנהיג המפד"ל לשעבר, ד"ר יוסף בורג, שנבחר למקום ה־21, היה מפעילי "שלום עכשיו" לפני שהצטרף לפעילות במפלגת העבודה בגלל מלחמת לבנון.

ראש עיריית עכו אברהם שוחט, שנבחר במקום ה־22, הצטרף לכנסת רק לפני כחודש, עם פרישתו של אהרון הראל.

פרופ' שמעון שטרית, יליד מרוקו (42), נבחר במקום ה־25. התפרסם בשבועות האחרונים כשחשף את הסכמי הפנסייה המופרזים של בכירי בנק לאומי. הוא פרופסור למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים.

אלי דיין, ראש עיריית אשקלון בעשר השנים האחרונות, נבחר במקום ה־26. הוא עו"ד בן 38, יליד מרוקו שעלה לארץ בראשית שנות השישים.

יוסי ביילין, המזכיר המדיני של משרד החוץ, בן 40, דורג במקום ה־28, ברשימת העבודה. שימש כמזכיר הממשלה בשנתיים הראשונות לכהונת ממשלת האחדות, ולפני כן שנים רבות כדובר מפלגת העבודה וכעוזרו של שר החוץ פרס. נשוי לחנה צחור.

מזכיר תנועת המושבים, גדליה גל, שנבחר למקום ה־29, בן 55, סגן־אלוף במילואים, תושב כפר ויתקין. משמש זה חמש שנים כמזכיר תנועת המושבים.

אלי ברמנגם, שנבחר למקום ה־31, עומד בראש מחלקת השכונות במפלגת העבודה, תושב כפר־שלם. טכנאי מטוסים, שעמד תקופה מסויימת בראש ועד העובדים ב"אל על".

ד"ר מיכאל בר־זוהר, שנבחר למקום ה־32, כיהן בכנסת העשירית, מתמחה בכתיבת ספרי מתח, פרוזה והביוגרפיה של דוד בן־גוריון. לא מעט ביחסו התחולל המהפך הדמוקרטי במפלגת העבודה.

עמנואל זיסמן, מזכיר מחוז ירושלים במפלגת העבודה, שהצב במקום ה־33, יליד בולגריה, משמש המתמחה ביחסים בין לאומיים.

אפרים גור, במקום ה־34, יהיה כנראה צעיר חברי הכנסת. הוא בן 32, מראשי העדה הגרוזית בארץ, מכהן זה ארבע שנים כמ"מ ראש עיריית אשדוד, ומשמש יו"ר אגודת שוחרי העתיד של יהדות גרוזיה.

חגי מרום, במקום ה־36, משמש מזכ"ל תנועת הנוער העובד והלומד. בן 41, יליד קיבוץ יפעת, עו"ד במקצועו. חבר הוועד הפועל של ההסתדרות.

רענן כהן, במקום ה־37, מראשי יוצאי עיראק במפלגת העבודה. מומחה לנושא ערביי ארץ־ישראל. דוקטורנט בנושא דפוסי ההצבעה של ערביי ישראל לכנסת.

מיכה גולדמן, ראש מועצת כפר תבור, נבחר למקום ה־38. הוא בן 40, מהאישים המקורבים לרבין. מראשי הנצים.

אפרים פיינבלום, במקום ה־42, עוסק כיום בראש התאחדות עולי בריה"מ בארץ. בוגר אוניברסיטת מוסקווה, עלה לארץ לפני 17 שנה. חבר מועצת עיריית באר־שבע ויו"ר ועדת התכנון והבנייה.

שיחת השבוע/אורית גלילי

עם מאיר זרמי, מזכ"ל מפלגת העבודה בשנים 74־77'

אומרים יפה שלום, גם לשמעון וגם ליצחק

זרמי. "אין לי מערכת חברים מעולם הזה"

ראיתי כמה אנשים מאוד מכובדים בסיטואציות נלעגות בפני חברי המרכז כדי שיבחרו בהם. איך אתה מתייחס להליך הזה?

היצר הפוליטי הוא יצר משונה מאוד. רק בתפקידי כמזכ"ל המפלגה למדתי עד כמה חזק הוא. הייתי בתפקידים פוליטיים אבל אף פעם לא ראיתי בזה אתגר. בשנת 70' כשהייתי מזכיר המשק פנו אלי שאהיה מזכיר איחוד הקבוצות והקיבוצים. לא רציתי אבל המסורת התליטה עבורי. היו אז סערות פוליטיות פנימיות באיחוד ולא הייתי מעורב בהן כדי שאצור שלום בית מחודש.

היית נוטל חלק בהליך הזה היום אם היית צריך לעמוד לבחירה?

כל נושא או אירוע אנושי אפשר להפוך לסאטירה. אפשר להתייחס אליו כפשוטו או להגזים בחשיבותו. אני לא חושב שזה מהווה טעם ומצד שני זה לא דבר יוצא מגדר הרגיל בסגנונו האסתטי. בסטיקרים ובשלטים יש הגזמה – וזה גם לא משפיע על אף אחד. בפנייה האישית של המועמדים לחברי המרכז יש לפעמים סיטואציות מביכות אבל גם ההתנבות היא חלק מהמשחק. את עצמי אינני יכול לראות בסיטואציה כזאת. יש לזה בעיני טעם לפגם.

היית מהאנשים של גולדה וספיר, שתהליך הדמוקרטיזציה שבין השאר מתרחש מה היום על הרישא ברמת אפעל, הוא אנטי תיזה לתקופתם?

גולדה וספיר לא המציאו את הוועדות המסדרות וועדות המינויים. אלה עוד היו קיימות מתקופת המנדט. את חושבת שספיר אהב להיות בוועדה מסדרת? זה עול כבד מאוד וזה יהיה עוול להציג אותו כאנטי דמוקרט. היום יש מטבעות בדיוק כמו שהיה לגולדה, רק קוראים לזה בשמות אחרים. פורום "שרינו" בראשות פרס, או פורום שרי הליכוד בראשות שמיר. גולדה מעולם לא ישבה בוועדת מינויים. שיטת הוועדות המסדרות אף פעם לא היתה לרוחה. הרבה דוקטורטים עוד ייכתבו, וההיסטוריה תשפוט.

מדוע אהרון ידלין למשל, ועוזי ברעם אחריו, נחשבו יותר בקלות בתפקיד המזכ"ל?

ידלין היה בתקופה שבראש המפלגה עמדה אישיות דומיננטית כמו גולדה מאיר. בזמני לא היה מנהיג דומיננטי. עוזי ברעם קיבל מפלגה שההדורים בין פרס ורבין יושבו בה. חוץ מזה לא רק אני התפטרתי, גם עוזי ברעם התפטר בתקופה האחרונה וחזר לתפקיד רק אחרי שקיבלו את התנאים שלו. עכשיו הוא נאבק על השיטה שהוא הציע והוא יגרום נזק נוראי אם יפרוש.

בכל אופן הדמוקרטיזציה הזאת, שלדבריך אתה מרוצה ממנה, מתרחשת היום ביוזמתו של מי שבא אחריך, אתה מקנא?

אין פה מה לקנא. בזמני אי אפשר היה להגיע לסיטואציה כזאת. היה מאבק פנימי בין שלוש החטיבות: אחדות העבודה, רפ"י ומפא"י ורק ועדה מסדרת יכלה לשמור על האיזון ביחסי הכוחות. אני יודע שכל מכשיר למניעת ריסוק אברים של חטיבות קטנות שהייתי בעדו כמזכיר המפלגה יכול להצטייר כגילוי אנטי דמוקרטי. בינתיים הורכנו החזיתות, עלו כוחות חדשים, הסיעות לשעבר פג תוקפן ולכן היום אפשר לקיים מערכת של הכל בוחרים את הכל. אני מקווה שהדמוקרטיה הזאת תסייע במאבק על נפש הבוחר ומפלגת העבודה תזכה בבחירות.

שפייזר פנה אליך ביוזמתו להציע לשנות את שיטת בחירת מועמדי המפלגה לכנסת?

שפייזר לא פנה בכתב. הרקע היה בעיות בסניף ת"א והיריבות בינו לבין יהושע רבינוביץ'. רק בקונטקסט הזה יכולתי להתייחס להצעה של שפייזר. את הספר שלו שחושף את שיטות הבחירה במפלגה עוד לא קראתי, אבל אם אני רוצה אני יכול בקלות לכתוב ספר על שפייזר.

יש אנשים מהעולם הפוליטי שלמדת להעריך בשנים שהיית מזכ"ל?

אינני אדם שמתעב. אני מסתייג מכמה אנשים אך לא אנקוב בשמות.

חברים מהמפלגה יש לך?

אני אוהב את לובה אליאב. בחרתי בו לעשירייה הראשונה. הוא אישיות עם מוטיווציות ולהיטות. מאחר ועזבתי את הפוליטיקה, אין לי מערכת חברים מהעולם הזה. הדברים שמעניינים אותם לא מעניינים אותי. אם צריך לשוחח על קופסה שחורה, התגנבות יחידים, או רומן רוסי, אז אלה לא התחומים שהעולם הפוליטי עוסק בהם.

אתה מהראשונים שתמכו בממשלת ליכוד לאומי. המצטער שהמחיר של זה היה פרישת מפ"ם?

הם הוליכו לפרק ואי אפשר היה לגרום להם להישאר. אילו אפשר היה להקים ממשלה צרה הייתי מעדיף אותה אבל לא היה מנוס. בעיקרון אני מצטער על כל פירוק שותפות.

דיין עזב את המפלגה בזמנו. מה היה היחס שלך כלפיו?

עוד לפני הבחירות ידעתי שהוא יעזוב. נמסר לי דיווח על שיחותיו עם בגין והרשו לפני הבחירות. כביכול הוא עשה את זה במסווה של ביקור חולים. בגין היה אז מאושפז. אבל אני ידעתי ששם הדבר שאם בגין יצליח להרכיב ממשלה הוא יעזוב את מפלגת העבודה. ידעתי שאת דיין הנחתה מערכת שיקולים ייחודית לו ושונה ממערכת שיקולים ציבורית מפלגתית. כאשר הוא עזב גיניתי זאת כמזכ"ל והבעתי את החרדת המערב. דרך ידידים קיבלתי הערה שהוא אינו מבין את תלונתי.

השבוע עלה על הפרק נושא התרומות בחו"ל של המפלגות. מה דעתך על התופעה?

אם פונים אל מקורבים בארה"ב המבקשים תרומה אינני רואה בזה פסול. מי שצריך לעסוק בזה אלה הם נציגי המפלגה ולא ראש הממשלה או השרים. אם בזמן כמו עוזי ברעם יפנה אל אוהדים בארה"ב זה בסדר גמור. אני לא עסקתי בזה משום שסברתי שתקציב הכנסת לבחירות מספיק.

רבין פעם על מצבוע שולית מזכ"ל מפלגה כרוך לפני המהפך. אולי לא הרבת בספק להזהיר את המפלגה?

הריב בין פרס ורבין מנע עשיית רקמה חדשה במפלגה. הרקע הזה השתנה היום והיחסים ההוגנים ביניהם יצרו מציאות אחרת. סירבתי אז להיות יו"ר מטה הבחירות משום שגרסתי שמפלגת העבודה תקבל פחות מ־40 מנדטים. את יודעת מה זה לקיים את מוסדות המפלגה כאשר יש בין ראש הממשלה ושר הביטחון מערכת יחסים כל כך מסובכת. אמרתי או לפרס שעם הרעיון על רבין ויצירת מערכת התמודדות אנחנו נגיע לאטופיזציה.

באיזה יחסים נשארת עם שני היריבים?

אני היום בקיבוצי להוציא את העגבניות הבסיסיות שיש לחבר מרכז. אינני מתחכך בתחום הפוליטי. כשנפגשים לוחצים ידיים, גם עם שמעון, גם עם יצחק. אומרים יפה שלום אחד לשני. הם חיים בעולמם הפוליטי ואני בעולמי הקיבוצי. אני לא חושב שבלב אחד משניהם נותרה מרירות כלפי. יצחק כתב בספרו "פנקס שירות" שניהלתי את המפלגה ביושר ושמעון בסיבת הפרידה שעשה לי בהמכ"לות ציין להיזכר את הדרך הישרה שבה ניהלתי את המפלגה.

המבוגרים מזהים – החדשים כבר לא

"מדוע אתה עושה סקנדלים", שאלה גולדה מאיר את מאיר זרמי ב־1976, כשמזכ"ל מפלגת העבודה היה ב"שביתת בזמגר" עם ההנהגה. זרמי, שניסה לנווט את מוסדות המפלגה בתקופה הקשה ביותר בתולדותיה, בשנים שלפני אובדן השלטון, זכור בעיקר כמי שכל יום שני וחמישי התפטר מתפקידו. זה לא נכון, אומר זרמי, התפטרתי בסך הכל פעמיים, ונראה אם מישהו אחר היה מחזיק מעמד, כשפרס, בהתמדה ובעקביות, מערער על מעמדו של רבין, ראש הממשלה.

חוץ מהמריבה הבלתי נלאית, שמהיכרות מקרב בסניפים הרסה באכזריות, לדברי זרמי, כל חלקה טובה במפלגה, נחשפו אז אצל אנשי השנייה פרשיות השוחד והשחיתות. "לא הכל קרה בזמני, אבל אז הכל התגלה". ידין הוליט להקים את ד"ש ואל הלשכה של המזכ"ל הגיעו הפורשים מאיר עמית, אהרון יריב, דוד גולומב וישראל גרנית כדי להיפרד ולהסביר את המניעים.

"זאת היתה מועקה קשה. הייתי חסר אונים אל מול ההתפוררות הזאת. הערכתי שיהיו להם 10 מנדטים, לא שיערתי שהם יקבלו 15". זכר מכתב הפרידה הכואב מלובה אליאב עוד הדהד: "מפלגת העבודה של היום היא ישימון שבו לא מבכה שום מעיין ולא יכול לזרום שום נחל של מחשבה חדשה".

בזמן שכולם התכבדו על הרשא ברמת אפעל, נפגרים ממעצורים אחרונים של בושה, העיקר להיכנס לעשירייה השנייה, העדיף זרמי לנצל את פסק הזמן שבין ההצבעות כדי לבקר את אמו, בבית האבות הסמוך. "הלוואי שבגילה אהיה כה צלול, עם סקרנות אינטלקטואלית ושמחת חיים כמו שלה". זרמי, איש מאופק – "טיפוס" בלקסיקון הקיבוצניקי – לא נוטל חלק פעיל בכל המהומה מסביב – כמעט זר לפסטיבל ההמוני. "שלום זרמי, מה נשמע", נעצרים לידו ודווקא מבוגרים. החדשים בכלל לא מכירים את האיש שעוסק בבחירות בשביל כדי לא ללחוץ יותר מדי ידיים.

גם הוא לא מכיר חלק גדול מ־1,200 חברי המרכז. את המכתבים ששלחו לו המועמדים הקפיד לקרוא מתחת בקיבוץ מעיין צבי, ועל אלה שנראו לו מעניינים, ולא ידע עליהם מספיק – עשה עבודת מחקר קטנה. "למה שאוהב שרוצה להיבחר לא ישפר בן כמה הוא ואיפה התחנך. האינפורמציה הזאת בהחלט היתה בסיס לשיקול דעת". טלפונים הגיעו מעט, "הם התנבלו שלא רצו לפגוע בי והסבירו שעכשיו יש מזה חדשה לפנות לחברי המרכז בטלפון".

"אף פעם לא רציתי להיות מזכיר המפלגה, אבל ביקשו ממני ולא יכולתי לסרב. זה היה בתקופה שהמפלגה היתה שסועה ופנחס ספיר, מראשי "הגוש" של מפא"י, רצה מישהו שיכול לפשר בין הצדדים. לא הייתי כל כך נוח לאנשים מסוימים. כאשר הייתי סבור שאני צודק, לא ויתרתי. שלוש תכונות צריך מזכ"ל: חושים פוליטיים, יושר, ויכולת הידברות. זה לא שלא היו לי חושים פוליטיים, אבל הייתי חסר את הלהט הפוליטי". זרמי נעלם לחלוטין מהבמה הפוליטית ב־1977, כשפרש מהתפקיד.

"בלי בעיה יכולתי להיות ח"כ, אבל יש כמוני לא מעטים שאינם חפצים להיות בעולם הפוליטי, מכיוון שהוא עולם קשוח מאוד. בתורת המשחקים יש ענף שעוסק בסיטואציות של הכל או לא כלום, בעולם הפוליטי פועלים השיקולים האלה בעצמה רבה. אני איש שאוהב ספר, איש שאוהב עבודה. למרות הריחוק, חברים נועצים בי עד היום בשאלות פוליטיות – גם ברמה האידיאית וגם ברמה העניינית – כמו הדאגה למספר נציגי התק"ם שייבחרו לכנסת או לתפקידים ציבוריים אחרים".

עיריית תל־אביב
מינהל החינוך הנוער והתרבות

ידע עם

משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות
האגף לתרבות ואמנות
מרכז לשילוב מורשת יהדות

ארבעים שנות פולקלור במדינת ישראל

יום העיון השנתי השלושים לחקר הסיפור העממי

יום העיון ייערך ביום א' ד' בתמוז תשמ"ח (19.6.1988) באודיטוריום של הספריה העירונית המרכזית "שער ציון", "בית אריאלה", שד' שאול המלך 25, תל־אביב.
אוטובוסים: 9, 28, 70

מושב הפתיחה: 10.30-10.00
יו"ר: צ. המפל
ברכת עיריית ת"א־יפו: נתן וולוך, סגן ראש העירייה.
י. שפירא, מנהל מח' הספריות.
ברכת משרד החינוך והתרבות: ד. רונן.
ברכת המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח – משרד החינוך והתרבות: נ. יושע.

מושב ראשון: 12.00-10.30
יו"ר: ש.ז. כהנא.
– 11.00 י. בן־עמי: חקר הפולקלור מאז הקמת המדינה.
– 11.30 ד. נוי: חקר הספרות העממית.
– 12.00 ש.ז. כהנא: המדינה בראי הפולקלור.
הפסקת צהרים: 13.00-12.00

מושב שני: 15.00-13.00
יו"ר: ד. דווידוביץ.
– 13.30 א. מרכוס: החינוך בראי ההומור בסיפורי עם.
– 14.00 י. בראל: המכנה המשותף בין 'חויזק' לבלעם וישו הנוצרי
– 14.30 ד. אלמגור: ההומור הישראלי מהצ'יזבט הפלמ"י
– 15.00 בן ציון יהושע: מן המספר אל הספר.

מושב שלישי: 16.30-15.00
מפי העם – עדות מספרות
יו"ר: ד. נוי.

מושב רביעי: 18.00-16.30
יו"ר: צ. גיל.
– 17.00 נחום שטרנוביץ: המשכיות ושינויים בטכסי מסטורין תימניים.
– 17.30 י. גנוז: ילדי עולים מספרים על השואה.
– 18.00 צ. פרידהבר: הפולקלור הריקודי של עדות ישראל (בלווי שקופיות).
– 18.30 י. בן־עמי: דברי סיכום.

עוברים למגרשו של אללה

מאת רומן פריסטר

כ־80 מסגדים חדשים בכפרי המשולש והגליל, צעירים מגודלי זקן ונערות בלבוש מסורתי, הם סימנים חיצוניים לתהליך האסלאמיזציה העובר על ערביי ישראל. מימד חדש בתחושת הזהות הקולקטיווית המפגישה לאומנות ודת, בדומה למתרחש באחרונה בחברה היהודית

לפני שריקת הפתיחה של השופט, השתטחו צעירי לוד על אדמת המגרש ונשאו תפילה קצרה לבורא עולם. אללה שמע כנראה את קול תחינתם, העניק להם ניצחון ועמם את גביע הליגה האסלאמית, בה מתחרות 42 קבוצות כדורגל במשולש הגליל.

שום מדור ספורט בעיתונות העברית לא דיווח על האירוע, שחשיבותו הספורטיווית מועטה לעומת משמעויותיו החברתיות והפוליטיות. כמו מי שגם הגיאים לאימם, בלא לעורר תשומת לב מרובה, כך מחלחל האסלאם אל תוך החברה הערבית בישראל, ובצד תהליך הפלשתיניזציה מגבש מימד דתי חדש בזהותה הקולקטיווית.

זו אמנם הגדרה מדעית ששמענו מפי ד"ר אלי רכס ממכון דיין שליד אוניברסיטת תל־אביב, אך אין צריך להיות חוקר בקיא כדי להגיע למסקנה דומה. די לסייר בכפרים בימי שישי ולחזות במסגדים מלאים עד אפס מקום, רובם מעלים עדיין ריח של צבע וסיד חדש, או לבקר בהם בימי חול, כאשר הם גדושים ילדים הנעזר בלימודי דת או בפעילות חברתית. בסימטאות הכפרים נפגש בצעירים המגדלים זקן ועוטים גלימה מסורתית, הבנות הן מסתירות את שערן תחת צעיף לבן, ומקפידות על לבוש צנוע נוסח מאה שערים.

ואם בחומו של יום קיץ נורמן, למשל, לבקה־אל־גרביה ונבקש לרוות את הצמא – לשוא נחפש בירה צוננת. באמצים לציווי הקוראן, חדלו בעלי המכולות והמזנונים בכפר למזוג משקאות אלכוהוליים. שיכר אין, אבל ספרות דתית, המודפסת לרוב במזרח־ירושלים ובשטחים, יש כאן למכביר. אפשר לרכוש אותה גם בחנותו הקטנה של פריד אבו־מוך, שכה הושפע מהמהפיכה האיסלאמית באיראן עד שהקים ארגון מחתרתי מוסלמי, "משפחת הג'יהאד".

ב־1979 החלו 70 חברי הארגון לעסוק בחבלה כלכלית, הציתו חורשות ושרפו יבולים חקלאיים במשקים יהודיים, אך תוך פחות משנה נחשפו ונעצרו, ומרביתם שוחררו באמצע שנות ה־80. אחדים, כמו אבו מוך עצמו, ממשיכים לדגול באמצעי מאבק קיצוניים ונראה כי יש סיבה טובה לכך שבעל חנות הספרים בבקה־אל־גרביה נתון עדיין בהגבלות מנהליות, המקשות על חופש הפעולה שלו. אחרים, כמו שייח עבדאללה נימר דרוויש, יצאו מהכלא הישראלי כדי להפיץ תורה שונה: אסלאם שאין בו אלימות ואולי גם לא חזרה לעומק ה"שריעה" (ההלכה), אך יש בו הצפה למהפך בחיי החברה המוסלמית בישראל על בסיס עקרון הדתיות.

תוך זמן קצר מאוד היתה תנועת האסלאם מיסודו של השייח עבדאללה לכוח רוחני וחברתי אדיר, שאינו רק משנה את פני הכפרים הערביים, אלא אף גורם לעסקני המפלגות שישחרו לפתח ביתו, בכפר קאסם. יודעי דבר טוענים, כי דרשה אחת של שייח עבדאללה יש בכוחה להוסיף או לגרוע מנדט בבחירות הקרובות לכנסת.

[illegible] בלב

הוא אינו עושה רושם של דמות כריזמאטית: קומתו נמוכה, שיער בתשובה ולמד שלוש שנים במכללה דתית בשכם, בן 42, בעל מום בידו השמאלית, מקבל את אורחיו בחדר דל ריהוט, בבית צנוע, ברחוב לא סלול, בקצה המזרחי של

שייח עבדאללה: לא בכוח אלא במוח (תצלום: מאיר כפיר)

כפר קאסם. כאן הוא חי עם אשתו ועם חמשת ילדיו ומכאן מנהל את תנועתו. אפילו טלפון אין לו, ובכל זאת מגיעים דבריו והוראותיו לכל מקום במהירות בזק.

למרותו סרים מתנדבים רבים. קודם שכיבד אותנו בקפה, השמיע השייח את ה"אני מאמין" הרשמי שלה: "חקרתי רבות בכתבי הדת, ולא מצאתי שהיא גורסת שנאה. אני מטיף לדו־קיום ולאהבה. ברור שדו־קיום אפשרי אך ורק בין שווים, לכן איני פוסל מאבק – אך גם מאבק ומכיוונו של הערבי הישראלי יכול להתנהל בלי שנאה ואלימות. לבו של האדם המודרני נתון כל כולו להוויות, ואני מנסה לשתול בו פרח של רוחניות. זו מלאכה קשה, כי לאנשים רבים יש אבן, לפעמים מחצבה שלמה, במקום לב.

"אני יודע שזו מלאכה קשה, ארוכת־טווח, אך דבר אינו דוחק לי. יש לי סבלנות וכושר התמדה. אני עד למתרחש סביבי, לקיפוחו של הציבור הערבי, אך אין לי כל רגשי נקמנות. איני מאמין במדיניות של סביבות. ייתכן שיש הרוחשים על הבניינים, אך אין מתחשבים בהם. אם המדינה אינה מוכנה לתת את המגיע לנו, נעזור אנו לעצמנו".

תנועת האסלאמית הקימה לא רק את הליגה לכדורגל. היא גם יסדה עמותות לעזרה הדדית בכפרים. הציבור רואה את התוצאות, ותורם ביד רחבה.

דו־קיום של אדונים ועבדים?

ההקצנה הדתית מעסיקה גם את האקדמיה. יתכן שהיתה בכך יד המקרה בלבד, אבל שתי אוניברסיטאות הקדישו השבוע ימי־עיון לנושא – ושני המרואיינים העיקריים בכתבה זו נטלו בהם חלק. מכון טרומן באוניברסיטה העברית בירושלים כינה את האירוע "דיון על הדת כגורם לדו־קיום". שייח עבדאללה השתתף בכנס יחד עם הרב הספרדי הראשי של נתניה והמומר הפרופ' מרסל דיבאאה. המכון הסוציולוגי לחקר קהילות באוניברסיטת בר־אילן קרא לילד בשמו: "הקצנה דתית". גם בבר־אילן הקדישו הרצאה־אורח אחת למתרחש בעולם הנוצרי, אבל במרכז ימי־העיון עמדו ה"התחרות" ביהדות (פרופ' מנחם פרידמן), תהליך ההקצנה הדתית בחברה מודרנית (פרופ' ישעיהו ליבמן) וסקירתו של ד"ר רכס על תהליך האסלאמיזציה בחברה הערבית הישראלית.

מלחמת ששת הימים הפיחה בשני המחנות הדתיים רוח העמקה (או הקצנה; או התעוררות) וכן רוח לאומית, הקשורה לסיכוי הגאולה המוחשי באמצעות מימוש היעודות, שעד לכיבוש הגדה המערבית נראו אוטופיים. תוך הגאולה נוסח גוש אמונים, מצד אחד, והחזרת האסלאם לחברה שבין השנים 1948–1967, עקרו במידה רבה את שורשיה המוסלמיים ונטתה להתבולל בתרבות הישראלית־מערבית.

"ההקצנה ביהדות אך גם באסלאם, מתבטאת בעיקר בכך שאין היא מתירה לפרט כושר הולמה והכרעה ונוטלת מן האדם את זכות הבחירה, שהיא מסימני היכר המובהקים של העולם המודרני", גורס בהרצאתו פרופ' ליבמן. הוא עמד על המשותף בין שתי הדתות גם בטוטאליות שלהן, המועדת לשליטה מלאה לא על הפרט בלבד, כי אם על הציבור כולו. ביסוד שיתופה של דת ולאומיות, תופעה מקובלת בארצות רבות, רואה פרופ' ליבמן את "מאמציה של המנהיגות הדתית למצוא אצל המימסד הדתי לגיטימציה לסדר ציבורי ופוליטי שלה. מתן הלגיטימציה הזאת מאפשר למנהיגות הדתית לראות את המדינה כמכונת המשמשת לחיזוק מעמדה".

במכון טרומן בירושלים חיפשו כוהני הדת – נוצרי, יהודי ומוסלמי – את המכנים המחייבים באמונה באל אחד. אך בחלל האודיטוריום הדהדה שאלתו הנוקבת של השייח עבדאללה: "דו־קיום על־ידי הדתות – כן. אבל, האם ייתכן דו־קיום בשלום בין אדונים ועבדים, בין חזקים וחלשים, בין משפילים ומושפלים? דו־קיום חייב להיות מושתת על שוויון זכויות וכבוד הדדי. אפשר הצריך לבנות את הגשר הזה, כי להשפלה ולשבירת גאווה לאומית יש מחיר גבוה".

"לנגד עיני עומדת דוגמה היסטורית מעידה המוכיחה את כוחה ההרסני של השפלה. בתום מלחמת־העולם הראשונה הביאו המנצחים את המנוצחים לורסאי, השפילו את הגרמנים ושברו את גאוותם הלאומית. תוצאת המשגה ידועה לכל: התעוררות הלאומנות הנאצית שנגעה בעולם כולו, ובעם היהודי בפרט".

"אנו משלימים את החינוך הממלכתי בשיעורי דת, משפצים כבישים פנימיים, בונים מסגדים – בכפר קאסם לבדו הקמנו שלושה מסגדים לצד האחד הקיים – ומשקיעים רבות בשירותים רפואיים. מרפאות קופת־חולים נסגרות בשעה שתיים אחה"צ, ואנו מקיימים תורנות משלנו עד חצות. הרופאים מקבלים את שכרם מקופת העמותות, החולים משלמים סכום סמלי. אני מדריך את הדרשנים להוכיח מעל בימת המסגדים כי מן הראוי שכל ערבי יהיה מבוטח בקופת חולים. זה חשוב, כי בתי־החולים בארץ מכירים בהפנייה שנותנים רופאי התנועה האסלאמית.

"מדי פעם אנו מארגנים מחנות עבודה של מתנדבים, הנראים כמו חתונה גדולה הנמשכת שבוע או עשרה ימים: הנשים מבשלות והנוער והגברים עובדים בכביש או משפצים גני ילדים. כי האסלאם, כפי שאנו מבינים אותו, היא דת הקובעת לא רק את היחסים בין אדם לבוראו, אלא בראש ובראשונה את היחסים בין אדם לחברו".

המהפך המוסלמי

לדברי ד"ר אלי רכס, שייח עבדאללה הוא תוצר אופייני של המהפך שחל בחברה הערבית הישראלית אחרי 1967. במלחמת תשי"ח נמלטה או גורשה מהארץ ההנהגה המוסלמית הדתית־לאומית, ובהיעדרה נטו ערביי ישראל להילה. עם כיבוש השטחים, ואחרי 1978 גם הודות לחידוש העלייה־לרגל למכה, נוצר שוב הקשר הישיר עם לב לבו של העולם המוסלמי.

"ההשפעה היתה הדרגתית אך משמעותית", מסביר ד"ר רכס. "צעירים רבים נסעו מישראל למכללות השריעה בשכם, בחברון או בקלקיליה, וחזרו כדי לשמש כלי־קודש במשולש ובגליל. גם המועצה המוסלמית העליונה, שקמה מיד אחר מלחמת ששת־הימים ומשמשת זרוע רשמית של מיניסטריון הקדש הירדני, דאגה לספק למסגדים בישראל קאדים ואימאמים בעלי הכשרה מתאימה. בעקבותיהם באו מהשטחים נושאי דגל האסלאם העממי – הדרווישים המסורתיים, זמרי התהלוכות ומנהלי התפילה. כולם יחד משנים באיטיות את תודעת הזהות של החברה הערבית ואת אופי החיים, כשתהליך האסלאמיזציה אינו בא במקום תהליך הפלשתיניזציה, אלא משלים אותו.

"אין לראות את התופעה בפרופורציות המנופחות, אך אל לנו לשכוח כי מדובר בתופעה ברורה, שהתבססותה מהווה גורם מבולט, את הבשלתה אנו ראינו אך רק בזמן התרחשותה בשטח". לדעת ד"ר רכס, שום כוח פוליטי לא הגיע ב־5־6 השנים האחרונות לפריצת־דרך כמו תנועת האסלאם.

עבדאללה נימר דרוויש מיטיב לנתב את האסלאם לאפיקים חברתיים – וזה סוד הצלחתו. הוא משתית את פעילותו על האינטרפרטציה החברתית של האסלאם, שבאמצע המאה ה־20 גבר בה הזרם המודרניסטי, הנושא מסר חברתי שיש עמו מענה לצרכי החברה המוסלמית המודרנית.

גילויי המרע מוצאים את ביטויים בכתבי־הקודש החדשים, המדגישים כי אין סתירה בינם לבין ערכי הדת. הם קובעים נורמות מוסריות בהתנהגות הפרט ("מעאמלאת", בערבית), מעודדים למידה ואפילו אמנציפציה של האשה. בשנות ה־70 חקרו פרופ' שמעון שמיר, פרופ' רינה שפירא וד"ר אלי רכס את עולם הערבים בפעילות חברתית בשטחים.

"להפתעתנו, בבדיקת עמדות כלפי הדת, התברר כי האינטליגנציה, שכלפי חוץ אימצה אורח חיים מערבי, מושפעת חזק מאוד מהאסלאם. למרבית המרואיינים היה הסבר מודרניסטי לחיי היומיום. אומר לנו, כי חמש התפילות היומיות מיטיבות לא רק עם הנפש אלא גם עם הגוף, שהרי השתחוויות מרובות מועילות כמו התעמלות. אחד הנשאלים, רופא מנתח, סיפר שאינו יכול להתחיל את יומו בלי שיוכל לתקליט עם פרקי קוראן בשעת הגילוח. הוא לא היה קנאי דתי: הוא ביטא את העובדה שהאסלאם זוכה להתייחסות ראשונית בחיי החברה הערבית".

ד"ר רכס רואה בשייח עבדאללה מנהיג בלתי־מעורער של הזרם החדש בחברה המוסלמית בישראל, וסבור כי ישמור על מעמדו זה כל עוד יתמיד במדיניות אי־האלימות והימנעות מעימות עם השלטונות. "מנהיגים ערבים אחרים רק מקשקשים; לעבדאללה יש קבלות על הישגים. ברגע שיצטרף למאבקים פוליטיים גלויים, ישנה בסירה אחת עם תופיק טובי או עבד אל־והאב דראושה ויאבד את הנכס העיקרי שלו – ה"לגיטימיות".

ודוכי הנועם של עבדאללה לא מנעו מהשלטונות לפשוט בימים אלה על בית הדפוס באום־אל־פאחם, שם הוא מדפיס את ביטאון התנועה. לדבריה, לא נמצא דבר שעלול להוציאו ואפילו פיסת נייר אחת לא הוחרמה. "אפילו יפשטו על הבית ועל הלב שלי, לא ימצאו בו שנאה", סיכם דרוויש את הדרשה שהשמיע באזנינו. על אף הערכותיו של רכס, לא נבצר מעולמו הדתי של דרוויש גם המימד הפוליטי – שהרי איך אפשר אחרת במציאות שלנו?

בנימה של חיבה הוא מרחיב את הדיבור על חשיבותו של מחנה השלום הישראלי, ומדגיש את הצורך בהידברות שוטפת עמו. "אני מבין את מצבו הקשה; כאשר מכנים את יוסי שריד אש"פיסט, מדביקים לו אות של בוגד. כאשר אומרים עלי שאני אש"פיסט, אין בכך אלא הודאה בעובדה שאש"ף הוא נציגו הלגיטימי של העם הפלשתיני. אני מחשיב את מחנה השלום היהודי כי בסופו של דבר נחיה כאן יחד, זו ליד זו, מדינת ישראל ומדינה פלשתינית". על הקיצונים: "אינני שונא את המסיתים, המעלים את רעיון הטרנספר; אני מרחם עליהם, כי השנאה מעבירה אותם על דעתם. אכן, במדינת ישראל אנו מיעוט ויתכן שאפשר לעקור אותנו מעל אדמתנו בכוח – אך צריך להבין שגם יהודי ישראל מיעוט הם במזרח־התיכון, הערבי, ומי שמדבר היום על טרנספר לערביי ישראל יוצר פתח מסוכן לאלה שבעתיד ידברו על טרנספר ליהודים. ההיסטוריה אינה מתחילה ואינה מסתיימת ב־1988".

מלחמת העצמאות של דראושה

מאת מרדכי ארציאלי

בעוד פחות מחודש תתקיים ועידת היסוד של מפלגה חדשה – המפלגה הדמוקרטית הערבית. מייסדה, ח"כ עבד אל־והאב דראושה, בא השבוע למשכן הנשיא והזמינו לברך את הועידה. גם מוסה אל־בז, יועצו של הנשיא מובארכ, הוזמן. ולא נשכחו גם פרופסורים ערבים אמריקאיים ממוצא פלשתיני, המוכרים כמקורבי אש"ף. האם יבואו כל המוזמנים המכובדים לעתיד פתרונם.

ח"כ דראושה אופטימי ביחס לסיכויי מפלגתו החדשה ומאמין שהיא תיקח קולות לא רק מרק"ח ומהמתקדמת. "נמשוך קולות מכל הקשת הפוליטית, גם מהציבור היהודי". עד כה אף יהודי לא הצטרף רשמית, אבל פרופ' מינזן בגבעתיים, שדואין בכל העיר", אמר כי יצביע בשביל דראושה.

מה הטעם בעוד מפלגה? ח"כ דראושה משיב, שהסיכוי היחיד לשינוי המפה הפוליטית יכול לבוא רק ממפלגתו. בסקטור היהודי קיים איזון בין מחנה הליכוד ומחנה המערך. הקול הערבי של מפלגתנו יהיה לשון־המאזניים. ובמה שונים עקרונות מפלגתו מאלו של רק"ח והמתקדמת, שרוב מצביעיהם באים מהמגזר הערבי? "אנו נהיה מפלגה ערבית ישראלית עצמאית, שאינה קשורה לשום גורם חיצוני או פנימי. נקבל חברים יהודים, אך לא כמועמדים לכנסת, כי אנו רוצים להגדיל את הייצוג הערבי בכנסת. כיום יושבים בבית הנבחרים 5 ערבים בלבד. שניים ברק"ח, אחד במתקדמת, אחד במפ"ם ואני, שנבחרתי במסגרת מפלגת העבודה. יש גם שני דרוזים, אחד בשינוי ואחד בליכוד. מבחינת הפוטנציאל האלקטורלי, אנו זכאים ל־14 מנדטים".

לדעתו, הצבעת המונית של ערביי ישראל לרק"ח ולמתקדמת לא הוכיחה את עצמה. הן נשארו בשוליים הפוליטיים. השתתפותם של ערבים במפלגות הציוניות הגדולות היתה אכזבה מרה. הן ראו בהם כלי עזר שאין נותנים להם לקבל החלטות. לכן הקים את המפלגה הערבית אשר תהיה קבוצת לחץ, לשון־המאזניים.

מי שרואה את עצמו, כנראה, כיגאל ידין בסוף דורה ערבית, אומר שמפלגתו רוצה להשתתף בקואליציה, בתנאים מסויימים. "פריצת־דרך לפתרון מדיני וקידום תהליך השלום באמצעות מו"מ עם אש"ף, הנציג הבלעדי של העם הפלשתיני". יש לך קשרים עם אש"ף? "לא. יש לי קשרים טובים מאוד עם ההנהגה הפלשתינית בשטחים הכבושים, שגם מנהיגים ישראלים נפגשים אתם. ויש לי קשרים הדוקים עם ערבים אמריקאים ממוצא פלשתיני, המוכרים כמקורבים לאש"ף, אבל אינם נושאים בתפקידים רשמיים".

מפלגתו של הח"כ הערבי שפרש מ"העבודה" שואפת לנגוס קולות מכל הקשת הפוליטית, לרבות הקול היהודי

דראושה: העמקת הפוליטיזציה

"אש"ף שינה את האמנה הפלשתינאית, כשבפסגת פז נתקבלה ההחלטה המכירה בזכות הקיום של כל העמים והמדינות באזור"

יצא מאלמוניות לפני 4 שנים

הוא נולד לפני 45 שנים לאחת המשפחות הגדולות והמכובדות בכפר אכסאל, שליד תל־עדשים. עד לכניסתו לכנסת ה־11, לפני 4 שנים, הכירוהו רק בכפרו ובציבור המורים והתלמידים הערבים בצפון הארץ. הוא החל לעסוק בהוראה לאחר שסיים את הסמינר למורים ערבים ביפו. במרוצת השנים למד היסטוריה וחינוך באוניברסיטת חיפה וקיבל תואר ראשון. לאחר ששימש מנהל בית־ספר, מונה למפקח בחינוך העל־יסודי במגזר הערבי. הוא נבחר לנציג המורים הערבים בסניף ההסתדרות בנצרת ולחבר הנהלה והמרכז של הסתדרות המורים.

פעילותו הפוליטית החלה לפני פחות מ־10 שנים, כשנבחר ליו"ר מחוז הגליל המזרחי במפלגת העבודה. "השתתפתי במשלחות שייצגו את מפלגת העבודה בגרמניה ובשוודיה ופעם עמדתי בראש משלחת ערבית־ישראלית שיצאה לגרמניה". הוא נבחן לא רק בתדריך הפוליטי, אלא גם בתדריך הנסיעות לחו"ל. הוא נאבק על הזמנות לנסיעות תכופות הרבה.

תמיד, אומר הוא, שילב עבודה חינוכית בעבודה פוליטית, ותמיד שאף להגיע לכנסת. 6 ערבים ביקשו להיכלל ברשימת מפלגת העבודה לכנסת ה־11. הוא נבחר. "זכיתי לתמיכה מאסיבית של ציבור המורים הערבים ושל 60 חברי המרכז הערבים". הוא מוקם במקום ה־42 ברשימת המערך. 53 אלף קולות ניתנו למפלגה במגזר הערבי. דראושה ראה את עצמו כשליחם.

הרגשת שהוא בין שווים בין הח"כים במפלגה? "ביקשתי לקדם שני נושאים: שוויון בין כל חלקי האוכלוסיה במדינה וקידום תהליך השלום. אך הייתי ח"כ ערבי שלא תמיד תאם את ראיית הנהגת המפלגה". לא השכח על שאלתי, אמרתי: "חלק מהנהגת המפלגה וחברייה קיבלו הלם. לפתע נתקלו בח"כ ערבי עצמאי. קשה היה להם להשלים עם זה. הדבר התבטא ביחסם אלי. היו חברים בסיעה שהתנהגותם אלי היתה ממש עויינת. הם לא דיברו אלי כאל חבר שווה זכויות". מי הם? "כ"ץ־עוז, עדנה סולודר ואחרים".

מסתיר מרירות רבה

בדברו על המפלגה ממנה פרש, אין הוא מסתיר את מרירותו וזעמו. "הרגשתי שקיים הבדל תהומי בין ההצהרות לבין העשייה. מדברים על שלום ולא מקדמים את תהליך השלום. מדברים על שוויון ומגדילים את הפערים. הצעתי להגיש הצעת חוק לשוויון בהקצבות לילדים המשולמות ע"י הביטוח הלאומי. בסיעה החליטו להצביע בעד. אך הנהלת הסיעה השהתה את הצעת החוק 8 חודשים, וכאשר הבאתי אותה להצבעה במליאה, רוב חברי הסיעה עזבו את המליאה ואלה שנשארו הצביעו נגדה".

"בתחום המדיני האכזבות היו מרות יותר. ניסיתי לקרב לבבות ולקדם את תהליך השלום. באחד מביקורי בארה"ב נפגשתי עם זהדי טרזי, נציג אש"ף באו"ם. הוא אמר לי שערפאת מבקש להעביר מסר לראש־הממשלה פרס. ערפאת מוכן לשלוח שליח אישי להיפגש עם נציג ישראלי מוסמך לקידום תהליך השלום. העברתי לפרס את המסר והוא השיב בשלילה".

ואז החלטת לצאת לדרך, דרך קפריסין, כדי לנאום לפני המועצה הפלשתינית? "הובטח לי כי בקפריסין אקבל אישור להגיע לעמאן. לצערי, הדבר לא עלה בידי ואחרי 48 שעות חזרתי". בצעד זה עורר ביתוך וכעס. היו שאמרו שהוא תמים, חובבני, שתיאם את צעדו עם גורמי אש"ף בשטחים ולא עם גורמים פרו־ירדניים. במפלגתו כעסו על שלא שאל ולא התייעץ. ביקשו להעניש, אך ויתרו. צעד זה העניק לו הישג דו־משמעי כפוליטיקאי: הוא עלה לכותרות.

מהמפלגה פרש על רקע האינתיפאדה, בינואר השנה. הוא התרוצץ בשטחים ונפגש עם פלשתינאים. "הצעתי לרבין להיפגש עם 13 פלשתינאים אותנטיים, מנהיגים בשטחים". עם מי הוא מתסס ומשיב: "חנא סניורה, פאיז אבו־רחמה, סעיד כנען, אליאס פרג', סרי נוסייבה ואחרים. רבין סירב לפגוש אותם והשתכנע מהסבר. במקום לדבר עם הפלשתינאים, הורה לצבא להכביד את היד, להכות, לשבור עצמות. היה לי אתו ויכוח קשה בסיעה. אך הרוב תמך בו. היונים בסיעה חששו להתבטא. אורה נמיר התרגשה עד דמעות. חיים רמון הושתק, ויצמן התרגז, הלך למזנון הח"כים, שבר כוס ואמר: 'מפלגה מתורבנת'. יו"ר הסיעה, רפי אדרי, מנע ממני לדבר. נחמן רז צעק לעברי: 'אתה מייצג את ערביי ישראל או את הערבים בשטחים?' קיסר שאל את עדנה סולודר: 'זה מייצג את מפלגת העבודה?' עזבתי בטריקת דלת ואמרתי שלא אחזור למפלגה המתנהגת אלי כך".

אופוריה

בהפגנת המונים לרגל יום השלום, בנצרת, הוא הכריז על פרישתו ממפלגת העבודה, נשא דברים שנעמו לאוזני רק"ח והמתקדמים, נישא על כפיים ושעה ארוכה היה באופוריה. יש האומרים שלא התעורר ממנה, שהוא רואה את עצמו כיאר־ינג או כצ'אושסקו, המסוגל להביא פתרון לסכסוך במזרח־התיכון.

כיום עמדותיו הרבה יותר קיצוניות מאשתקד. על האמנה הפלשתינית אמר: "אש"ף שינה את האמנה כאשר בפסגת פז נתקבלה החלטה המכירה בזכות הקיום של כל העמים והמדינות באזור. זה כלל הכרה דה־פקטו בישראל, בעקיפין. אל תשכח שהאמנה הפלשתינית נכתבה ב־1964 ע"י אחמד שוקיירי. אני יודע שאש"ף מוכן למחוק באמנה את הסעיפים שאינם בזכות הקיום של מדינת ישראל, אם ישראל תכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני ותראה באש"ף פרטנר למו"מ. ואיש־שלום אמיתי צריך לשאוף להכרה הדדית וסימולטנית. אבל הממשלה הזו ורוב הציבור הישראלי רוצים שאש"ף יבטל את האמנה הפלשתינית ויכיר בזכות הקיום של ישראל, אך לא מוכנים לראות בו פרטנר. באש"ף גם חוששים, שאם יקבלו את תנאיה של ישראל, היא תאמר להם: לכו לעזאזל. אנחנו לא צריכים את ההכרה שלכם. אתם טרוריסטים. היות דה־רגליות".

ומה על זכות השיבה לחיפה, לעכו וליפו? "בפגישות עם הנציגים הפלשתינאים, הם אמרו לי שכוונתם לגבולות 1967. אם יתברר לי שהתפישה של הפלשתינאים בשטחים אינה כזו, לא אתמוך בה ואפעל לפתרון שיבטיח את זכות הקיום של ישראל בגבולות 1967 וזכות השיבה תהיה רק לשטחי המדינה הפלשתינית שתקום ליד מדינת ישראל".

העמקת הפוליטיזציה בערביי ישראל

לדעתו, לא חלה הקצנה בקרב ערביי ישראל, אלא רק העמקת תהליך הפוליטיזציה. רוב ערביי ישראל נשאר נאמן למדינה ורואה עצמו כחלק בלתי־נפרד ממנה. יש חריגות: הנפת דגלי אש"ף, יידוי אבנים בכביש ואדי־עארה. "אני מתנגד לפעולות אלימות בישראל, כי זו מולדת משותפת לרוב היהודי ולמיעוט הערבי ויש לשמור על מולדת זו". ואתה מצדיק פעולות טרור בשטחים? "הפלשתינאים בשטחים אינם אזרחים ישראלים. הם תחת כיבוש צבאי זר. הם רוצים להשתחרר ממנו, וזה לגיטימי. אני מבין את מניעי האינתיפאדה והסיבות שגרמו לה".

העברית שבפיו טובה. טובה בהרבה מזו של ח"כים יהודים לא מעטים. כשהחמאתי לו על כך, אמר: "פרס אמר לי פעם, שאין לספק מחמאות". אין ספק, שהוא זכה להרבה מחמאות מפי הפלשתינאים בשטחים. במפלגתו לשעבר אין מחמיאים לו. האומרים שהחליט לפרוש אחרי שהסתבר לו, כי יסולק. לאחר שנישא על כפיים בנצרת, אמר ש־70 ראשי המועצות הערביות בארץ תומכים בו. היום, כך מספרים, ידם מגיעה לשלושה בלבד. הפוליטיקאי המאמין שמפלגתו תוכל להיות לשון־המאזניים בין שתי המפלגות הגדולות, יהיה מאושר אם יצליח לעבור את אחוז החסימה.

האשה שלנו בטאבה

מאת גדעון אלון

פרופ' רות לפידות נסעה אתמול לחו"ל, להשתתף בישיבה הכוללת של צוות חמשת הבוררים בעניין טאבה, שיתכנס ביום שני הבא (20 ביוני) כדי להכריע בהצבעה אם יישאר אזור המריבה בטאבה בידי ישראל, או שיועבר לידי מצרים.

שלשום, בראיון בלעדי ל"הארץ", סירבה פרופ' לפידות, המייצגת את ישראל בצוות הבוררים הבין־לאומי, להתייחס להערכות ולניחושים שפורסמו בכלי־התקשורת, לפיהן כבר גיבשו הבוררים את החלטתם, והכריעו את גורלה של טאבה וקבעו כי היא שייכת למצרים.

עם זאת, היא ניאותה לספר, בזהירות רבה, כשהיא שוקלת כל מלה, על עמדותיה העקרוניות בנושא סכסוכי־גבולות בין מדינות והדרכים לפתרונם, וכיצד הוצע לה לשמש כנציגת ישראל בצוות הבוררים. "במאי 1986 הייתי בחופשה בבלגיה. לפתע קיבלתי טלפון מהארץ ועל הקו היה מנכ"ל משרד־החוץ דאז, דוד קמחי. הוא סיפר לי על מינוי צוות הבוררים הבין־לאומי והציע לי לייצג את ישראל. אחרי שהגעתי להסכמה עקרונית, שאלו את המצרים אם אין להם התנגדות למינוי שלי, ולשום נתנו את הסכמתם קיבלתי את המינוי באופן רשמי. מישהו אמר לי בצחוק: זה שהמצרים הסכימו למינוי – מילא, אבל זה שגם המערך וגם הליכוד תמכו בבחירתך, זה מפתיע".

בשנתיים שחלפו מאז מונה צוות הבוררים (היו"ר משוודיה והאחרים משוויץ, צרפת ומצרים), התפתחו יחסי ידידות בין חברי הצוות. "אפילו הרמנו כוסית לחיי הידידות בינינו. גם עם הנציג המצרי בצוות, פרופ' סלמן, יש לי יחסים טובים. יש הערכה הדדית בין חברי הצוות", מספרת פרופ' לפידות.

הבוררים ערכו רק ביקור אחד ויחיד (בפברואר ש. ז) באזור המריבה בטאבה, וקיימו מפגשים אחדים בז'נבה. בתקופה בה הושמעו הטיעונים ע"י נציגי ישראל ומצרים, התכנס הצוות ברציפות במשך שבועיים. פרופ' לפידות מגלה, כי "רוב העבודה נעשתה בנפרד, ע"י כל אחד מחברי הצוות. קיבלנו לידינו כמויות אדירות של חומר. הייתי צריכה לקרוא 16 כרכים עם מסמכים ועוד כמה כרכים עמוסים במפות".

מיטב המומחים הופיעו

לדבריה, גם ישראל וגם מצרים מייחסות חשיבות רבה לתוצאות הבוררות ושתי המדינות גייסו את מיטב המומחים למשפט בין־לאומי בעולם, אשר הופיעו מטעמן לפני הבוררים. כששאלתי אם היא אינה סבורה שיש הפרזה בחשיבות שמצרים וישראל מייחסות לתוצאות הבוררות על טאבה, היא הפנתה אותי למאמר שפירסמה בביטאון מקצועי ב־1985 (כשנה לפני שמונתה כחברת צוות הבוררים), בו היא מדגישה כי בסך הכל מדובר בסכסוך־גבול על שטח המשתרע על פחות מקילומטר רבוע אחד. "השקפת־העולם שלי", אומרת פרופ' לפידות, "היא שבסכסוכים בין מדינות, כמו בין אנשים, עדיף תמיד להגיע לפשרה. משום שבשעה שניתן פסק־דין תו־משפטי, תמיד יש צד אחד מפסיד – וזה גורם למרירות, לזעם ולתסכול".

להערכתה, ישראל ומצרים מייחסות חשיבות רבה כל־כך לתוצאות המחלוקת על טאבה, מכמה סיבות. א) זו הפעם הראשונה שיש בוררות בין ישראל לבין מדינה ערבית. ב) שני הצדדים מתוסכלים מן השלום, שלא התפתח בהתאם לציפיות ולתקוות, וכל אחד מהם נתפס למחלוקת על טאבה כדי לבטא את התסכול.

נציגת ישראל בצוות הבוררים אינה מכחישה שהשליחות הזו מטילה על כתפיה נטל כבד של אחריות. "למרות שבתת־הכרה אני יודעת שבסך הכל מדובר בסכסוך גבול על פחות מקילומטר אחד, אני עושה כל מאמץ ומשתדלת מאוד להצליח. אני אפילו חולמת על כך בלילה, כי אני רואה את החשיבות הרבה שהציבור והבחירות מייחסים לנושא הזה".

פרופ' לפידות מספרת, כי גם תלמידיה בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, מגלים עניין רב בתוצאות הבוררות על טאבה, ובהפסקות שבין השיעורים, אומרים לה: "אנחנו יודעים שאסור לך לספר, אבל האם נכון מה שכתוב בעיתונים לגבי תוצאות הבוררות?"

חיוך רחב כיסה את פניה, כששאלתי אם תחוש הקלה למחרת פרסום נימוקי פסק־הדין, ב־1 בספטמבר. "כשהבוררות תסתיים, ארגיש כמו אותו יהודי שהוציאו לו את העז מהבית. המון דברים שהתכוונתי לעשות, דחיתי בגלל הבוררות על טאבה. למען האמת, לא תיארתי לעצמי שזה יימשך כל־כך הרבה זמן. אילו ידעתי זאת מראש, הייתי מבקשת חופשה ללא תשלום מהאוניברסיטה".

כללי המשחק הפוליטי אינם לרוחי

בסמוך לחדרה הצנוע של פרופ' רות לפידות (58), בבניין הפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית על הר־הצופים, מצויים חדריהם של שופט ביהמ"ש העליון, פרופ' אהרן ברק, היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, פרופ' יצחק זמיר, ושגריר ישראל באו"ם בדימוס, פרופ' יהודה בלום, שגם הם נמנים על צוות המרצים בפקולטה למשפטים.

כשנפגשנו שלשום, היתה טרודה באריזת המזוודות לקראת צאתה (אתמול) לז'נבה לדיוני צוות הבוררים. למרות התרגשות הרצים היטם שלה, ניאותה להקדיש לי שעה ממנה.

לפידות היא אשה נעימת־סבר. לבושה בפשטות, מדברת בנחת, ללא שמץ של יהירות והתנשאות. כששאלתיה מדוע בחרו בה לייצג את ישראל בצוות הבוררים הבינ"ל, נעצה בי את עיניה הגדולות ואמרה: "אינני יודעת. צריך לשאול את שמיר ופרס. איני רוצה להתגאות, אבל נראה שבעת שעבדתי במשרד־החוץ, התרשמו מהידע שלי בתחום המשפט הבינ"לי".

לפידות, ילידת גרמניה, היתה בת 8 כשעלתה ארצה. במלחמת העצמאות שירתה בצה"ל בחיל־הרפואה ולמדה בפקולטה למשפטים בירושלים. את הדוקטוראט עשתה בפאריס. אח"כ לימדה בחו"ל, כשעשתה בשנות שבתון בוואשינגטון, ניו־יורק, לונדון, לוס־אנג'לס, ניו־אורלינס ושיקאגו. ב־1976 היתה חברה במשלחת ישראל לעצרת האו"ם. שנה לאחר מכן השתתפה בוועידה למשפט ההומניטארי בז'נבה, וב־1981 נטלה חלק בוועידת

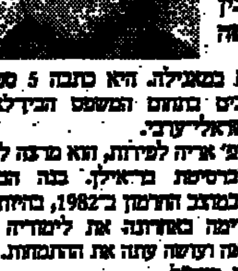

פרופ' רות לפידות: השופט השכן כתב להבין לי קשה

הצלב האדום בג'נבה. היא כתבה 5 ספרים ומאמרים רבים בתחום המשפט הבין־לאומי והסכסוך הישראלי־ערבי.

בעלה, פרופ' אריה לפידות, הוא מרצה לדיני מסים באוניברסיטת בר־אילן. בנה הבכור, מיכאל, נפל במבצע החרמון ב־1982, בהיותו בן 23. בתה סיימה באחרונה את לימודיה בפקולטה לרפואה ועושה עתה את ההתמחות. בנה הצעיר משרת בצה"ל.

פעמיים זכתה בפרסים מטעם המכון הלאומי למחקר מדעי ליד מיניסטריון החינוך הצרפתי, על "היחס בין המשפט הבין־לאומי והמשפט הפנימי בישראל" ועל עבודתה בנושא "כריתת אמנות בישראל".

את "הרומן" עם המימסד החלה ב־1979, כאשר שר־החוץ דאז, משה דיין, הציע לה לשמש כיועצת המשפטית של משרד־החוץ. גולת הכותרת של פעילותה במשרד־החוץ, היה המו"מ על האוטונומיה, בו נטלה חלק פעיל. בעת חתימת הסכם השלום עם מצרים בוואשינגטון, התקשר אליה ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, והזמין אותה לבוא לטקס. היא היתה משוכנעת שבגין מעוניין להסתייע בידע ובמוניטין הרב שצברה בתחום המשפט הבין־לאומי. להפתעתה, לא נזקק לעזרתה. היא השתתפה בטקס ההיסטורי כאורחת.

לפידות מודה, כי העיסוק בפוליטיקה אף פעם לא משך את ליבה. "אינני אוהבת את המפלגות ואת עסקניהן. כל כללי המשחק הפוליטיים אינם לרוחי".

ב־1984 נבחרה לעמוד בראש המועצה הלאומית למעמד האשה. היא אינה נלהבת להיזכר בתפקיד זה, אותו מילאה במשך שנה. "זה היה כשלון מוחלט. לא הצלחתי לשפר במשהו את מעמד האשה, כי לא העמידו לרשותנו שום אמצעים, וגם הסמכויות שלנו לא הוגדרו בבירור". בהשקפת־העולם שלה היא רואה חשיבות בהשוואת גיל הפרישה לגברים ולנשים.

פעם סיפרה, שהיא מצפה שצה"ל יעשה יותר לקידום החיילות. "יש משהו משפיל בכך שמפקד צעיר מבקש מהפקידה שלו להכין לו משקה. לפי דעתי, צריכה להיות הדדיות". שלשום אמרה: "בשנים האחרונות חל שיפור ניכר במעמדן של החיילות בצה"ל. הן לא משמשות רק כפקידות וכתבניות, אלא גם ממלאות תפקידים טכניים חיוניים".

לא אוהבים להרביץ, אך מרביצים

מאת איתן רבין

סגן עומר, נח"לאי בעזה: הם לא זורקים את האבן בגלל שלא רוצים אותנו. הם חושבים שזו עובדה שאנחנו נהיה פה. השאלה מה העולם יגיד. נגד הצבא קשה להם להילחם. יעשו משהו – אפתח עליהם באש

יום שקט, יחסית. בדיוק חצי שנה לאינתיפאדה. שקט בבסיס הצבאי ברצועה בו שוהה כעת יחידת נח"ל. שני אירועים ביום בלבד. הריסת בית וזריקת אבנים במחנה פליטים.

"לא מתווכחים פה אם עלינו להיות כאן או לא, מתווכחים אם להרביץ חזק או חלש והאם זה אנושי", אומר סגן עומר מ"פ ביחידה, ארבע וחצי שנים בנח"ל.

"לא שונא ערבים, יהודים לא יודעים לשנוא", אומר סא"ל דודי, המג"ד. דודי, גבוה וסמכותי, נשוי ואב לשניים, מתגורר באשקלון עם משפחתו. נמצא בעזה חודש וחצי ויהיה שם עוד זמן. אנחנו יושבים במשרדו, באוהל מטופח בבסיס. מספר לי דודי: "אנחנו גדוד מרחבי באזור ואיפה שיש בעיה מזעיקים אותנו. במקביל אני גם מנסה לשמור על כושרם הקרבי של החיילים. מצד שני אין ליחים פה להתאמן". הוא מוסיף, ספק בצחוק ספק ברצינות: "החיילים מתלוננים שאין פה מספיק אבנים ומשעמם להם. כמובן שהשהייה פה פוגעת בכושר הקרבי של החיילים. רוב הזמן אנחנו יוצאים למשימות בלילה לשמור על השירות המבצעי של החטיבה. מקווה שבעתיד גם נוכל לצאת לאימונים באש חיה מחוץ לאזור עזה. בסופו של דבר היעוד העיקרי שלנו זה לחימה בינתיים מתנפקים במסורי מנגנות, מסודרי מ"פ, ואני מחזיק כל פעם יחידה האורות בצפון. החיילים היום ביהודה מבינים את המשימה, אין להם 'פיצול אישיות'. הם מקבלים את זה, הם יודעים מדוע עושים מה שעושים. יש לנו כאן משימה צבאית מוגדרת, ומול האלימות נגיב באלימות ונטפל בכל הפרת סדר ביעילות, ובעיקר – ללא חריגות. כן, היתה חריגה אחת. חייל הרביץ יותר מדי, לדעתנו, ונשפט כאן. ביהודה, ללא ויתור. החיילים שלי צריכים לדעת את הגבול".

סגן עומר: "יותר קל בצפון. שם אתה יודע שכל מי שחוצה את הגבול או מחזיק נשק אתה יורה בו. כאן אתה צריך להפעיל את שיקול הדעת אלף פעמים, אין חוק במלחמה עם אזרחים".

לשני הקצינים גם דעות אישיות בנושא של המצב. "תראה הערבים תלויים בנו גם בפתרון ועתידי במקורות המים, בתעסוקה, ובדרכי גישה לעולם. אם נצא מפה תהיה פבצת זמן נוראית וזו הטרגדיה. אנו היחידים שמסוגלים לפתור להם את הבעיה בשטח, וגם העולם יודע את זה. צה"ל לא מתעסק בתעמולה, ואז השטח נשאר פרוץ לגורמים אחרים וזה מצטייר לא טוב. אני חושב שעם הזמן ההסטוריה תוכיח שנהגנו כמו שצריך. מבחינה – אין פתרון טוב יותר ממכות. תוספים אבנים, אז מה? ברירה בזמן האלטרנטיבה הטובה ביותר כרגע היא מכות," אומר המג"ד.

"אמא שלי פוחדת שיזרקו עלי אבנים. אני לא מרביץ. אני נגד אלימות. כשמרביצים לאב או צועקים עליו לפני ילדים ואשתו, הורסים לו את כל הסמכות בבית"

פתרון – רק פוליטי

סגן עומר מדבר כמו שמכיר את הערבים, את רצונותיהם ואת המטרה שלשמה הם נלחמים. "הילדים הערביים רואים אותנו ובורחים. מודדים גם המבוגרים, אבל כולם מבינים שאנו צריכים להיות כאן, כמו שאנחנו מבינים שהם צריכים להיות פה". אני שואל אותו: "איך זה מסתדר יחד?" הוא עונה: "הם יודעים שאם הם לא יעשו רעש אף אחד לא יכיר בהם. הם לא זורקים את האבן בגלל שלא רוצים אותנו. הם חושבים שזאת עובדה שאנחנו נהיה פה. השאלה מה העולם יגיד. נגד הצבא קשה להם להילחם, יעשו משהו אני אפתח עליהם באש".

האווירה בין החיילים היא לא אווירה של שנאה, יותר משתדלים להבין את הצד השני, משתדלים לא לירות. ביחידה שני פצועים מאבנים. "תפסנו את הבן אדם, הוא לא זורק אבנים יותר", צוחק עומר.

עומר חושב שהפתרון הוא לא צבאי, רק פוליטי. "פה אף אחד לא חושב שצריך להרוג את הערבים. אנחנו לא מתעצבנים מזה שמקללים אותנו, אנחנו לא מג"ב. זה מרבא ללכת יום שלם בתוך מחנה פליטים. זורקים עליך אבנים, מקללים אותך. ומצד שני אין שום ברירה. אני לא שומר על ישובי הדרום, אני שומר על סדר, כמו שוטר. זה מה שהצבא אמר לי לעשות כרגע. אני אישית חושב שמגיע לערבים מדינה. צריכים לעשות סולחה, להיות אתם כמו האמריקאים עם המכסיקאים".

ליחידתי קבוצת חיילים שתפקידם לאבטח הריסת בית בדרום הרצועה. בדרך החיילים מדברים על כל הנושאים המעסיקים אותם באופן אישי, לא על המשימה העומדת בפניהם. המשמעת החזקה מתבטאת במהירות ביצוע הוראות, ללא הרמת גבות וללא שאלות והערכות.

שמחה מיוחדת ביותר מורגשת בגלל קבלת כמתנה חדשה בקרוב. מנהלים ויכוחים על מספר הקילומטרים שיצטרכו לצעוד כדי לקבל אותה.

דביר אומר לי: "אמא שלי פוחדת שיזרקו עלי אבנים. אני לא מרביץ. אני נגד אלימות. כשמרביצים לאב או צועקים עליו לפני ילדים ואשתו, הורסים לו את כל הסמכות בבית. אני מתייחס לערבים כמו אל כל בן אדם. כאשר זורקים עלי אבנים הם מעוררים בי זעם, אבל גם לגבי יהודי שהיה זורק עלי אבן הייתי חש אותו דבר. בתחילה הייתי חושב על הדברים יותר, היום כבר לא כל כך הרבה. יש דברים שמתרגלים אליהם. בהתחלה היה לי קשה מאוד לראות מכות. ממש ממש לא נעים".

אין סימני תבוסה

סיור שיגרתי בבני סוהילה. התושבים בחזרות מנופפים לחיילים. שקט מוחלט בשלב זה. מצב הרוח בין החיילים טוב. צוחקים. מודיעים לעבר התושבים. אין מתח ואין פחד. "לא, אני לא פוחדת. יש בכך שיגעון מסוים ויציאה מן השגרה," אומרת אחת החיילות המתלווה אלינו לסיור. "אנחנו לא מפוחדות על המצב. אין לי דעה ברורה, עדיין לא גיבשתי דעה. חייבים שיהיה כאן צבא בעזה אך בגבולות. הם לא יסתדרו לבד. אני גאה מאוד לשרת בנח"ל לא בחרתי לשרת בעזה. גם אני נתקבלתי באבנים אבל עם הזמן מתרגלים וזה לא נורא. בהתחלה פחדתי".

יפעת, קצינה ביחידה, נמצאת בעזה רק שבועיים. "קשה, מה אני אגיד לך. עצוב מאוד, מאוד קשה. הגורל של החיילים די בסדר. נסבר להם, אבל בסדר. אני בעד שתהיה להם מדינה פה. אני חושבת שהצבא צריך לצאת מפה. אולי לא עכשיו, יש עוד דברים לגמור כאן, אבל לכולם צריכה להיות מדינה, גם לפלסתינאים".

מגיעה הודעה – הפרות סדר במחנה פליטים. יוצאים להשליט סדר. לא יודעים מה היקף ההתקהלות. נכנסים למחנה עם נשק שלוף. מספר מועט של צעירים וילדים זורקים אבנים. החיילים צועקים "רוח אל בית," הערבים עונים להם בקללות, ובורחים. תוך חצי שעה בלבד פוזרו המפגינים ללא הפעלת כוח וללא ירויות. חוזרים לבסיס, עד הקריאה הבאה. בערב יש להם הרצאה על ציונות.

החיילים לא נראו מתוחים, לא רוגזים. הם פעלו בביטחון, ללא סימנים של תמיהה. מדברים בנחת פשוטות, מביעים דעות, לא כמורדים. כולם בכל זאת רוצים צפונה, רוצים להתאמן, רוצים להיות קרביים. לא נהנים בפעולות השיטור – אבל עושים. המשימה הוסברה להם היטב וביטחונות. נראה כי הם מנסים להבין את ערביי השטחים, לראותם מתייחסים לעצם היותם בני אדם, מרחמים עליהם ועדיין ממשיכים לבצע את המוטל עליהם.

לא אוהבים להרביץ – אבל מרביצים. המצב בשטח מחייב. מעדיפים להרביץ במקום להרוג, אם כי התלבטות קיימת. לא כולם שמחים. מנסים להסביר, לא תמיד מסכימים, אבל מבצעים פקודות. כולם רוצים לצאת משם, שיהיה פתרון פוליטי.

مكذا من الأصل

פרסטרויקה בשירותי הרפואה

המערכת נותנת פתרון המתאים יותר לנותן השירות מאשר למקבלו. האתגר: איך לא לזרוק את התינוק עם המים. מודל אפשרי הוא המתנ"סים, המהווים נקודת אור בודדת בשירותי הרווחה בארץ

מאת ד"ר דב צ'רניחובסקי

הכותב מונה השבוע כחבר ועדת החקירה הממלכתית לבדיקת במערכת הבריאות. המאמר נכתב לפני מינויו

הבעיה הבסיסית של מערכת שירותי הרפואה היא חוסר יכולתה להענות לרצון הפרט והציבור, בדומה לסקטורים אחרים במשק. השירותים הפכו בלתי־רגישים ל־מגמות שחלו ברצון הציבור, והפכו יותר ויותר לכלי־שרת בידי הנהלות העובדים בהם.

שלוש בעיות מאפיינות את מערכת שירותי הרפואה: הראשונה היא בעיית התורים, בעיקר לניתוחים אלקטיביים. התור הפך אמצעי הבקרה העיקרי לרמת השימוש בשירותים. גם אנשים ממעמד בינוני, היכולים להרשות לעצמם מבחינת הנפשה בחו"ל, אינם מסוגלים לקבל שירות הנראה מתאים להם, למרות שזה קשור בחייהם ובחיי בני משפחתם. הבעיה השניה היא אי יכולת המערכת לספק שירותים לבעלי העדפות שונות: היא אינה מסוגלת להגיב לרצון הפרט. היא נותנת פתרון המתאים יותר לנותן השירות מאשר למקבלו.

הדוגמה הבוטה ביותר היא העדפת אישפוז על פני טיפול בקהילה; רופאים מעדיפים סביבת עבודה של בית־חולים מאשר סביבה קהילתית. וקיימת בעיית המחיר אשר הפרט נדרש לשלם בעבור החלק שאינו רפואי של השירות, בעיקר במתחים של זמן המתנה בתורים, מיעוט בדמים לארגונים וכיו"ב.

בנוסף לאלה, בשנות השבעים ובתחילת שנות השמונים גדלו המשאבים המוקדשים לרפואה בקצב גבוה מהצמיחה של המשק בכללו. עתה התהפכו היוצרות. נותני שירות אינם יכולים לקבל משאבים בקצב העבר, לנוכח הגבלות תקציביות כלליות, ולנוכח התחושה הציבורית־פוליטית שהאמצעים המוקדשים לשירותים אינם מנוצלים בצורה יעילה.

ניתן ליחס את בעיות המערכת לאידיאולוגיה שלה ולאופיה הארגוני־כלכלי. המערכת באה לענות על "צרכים" על־פי גישת שונות (לדוגמה, טיפול שיניים אינו "צורך") והיא מושתתת על התפישה של מתן גישה ושירות שוויוניים. הישגי המערכת בתחומים אלה מרשימים. האתגרים העיקריים הם כיצד לענות באמצעות מערכת כזו על "רצונות פרטיים" ולהתייעל. התשובות אינן פשוטות, במיוחד במערכת ציבורית.

מה מעיק על המערכת?

במערכת כזו, בפרט של שירותי רפואה, אין משוב (FEEDBACK) מתאים מצד צרכני השירות לספקים כמו במערכות כלכליות פרטיות. ראשית, אין מדדים ברורים לתפוקה. שנית, למרות שמקבל השירות מודע לטיב השירות בכללו, הרי שאין הוא מודע בדיוק לטיב השירות הרפואי (!) שהוא מקבל. במערכות כאלה, הנטיה היא לשים דגש על תשומות ולא על תפוקות. פעילות שוטפת מרובה, גם אם אינה מלווה בתפוקה של ממש, נתפשת כתפוקה.

האמצעים הופכים למטרה. מכאן גם קצרה הדרך לראות בנותן השירות ולא במקבלו את מטרת קיום השירות.

ניתן, אפוא, לראות מספר גורמים היוצרים לחץ על המערכת:

א) לחץ מצד צרכנים לשירות טוב יותר ולסיפוק רצונות שלהם;

ב) המרה של העדפות הצרכן בהעדפות ספקי השירות;

ג) הגבלות ובקרה על התקציבים למערכת;

ד) העדר מנגנונים להערכת תפוקת המערכת.

לחצים אלה מזעזעים את המערכת ומביאים למגמות של הפרטת שירותים פרטיים בתהליך למערכת הציבורית הקיימת.

הדברים לעיל נכתבו ביחס למערכת השירותים השוודית.

כלי־שרת פוליטי

למערכת הישראלית מספר בעיות נוספות. השירותים הפכו לא רק לכלי שרת בידי העובדים אלא גם לכלי שרת בידי המערכת הפוליטית. מינוי פוליטי "קל" יותר בקופ"ח כללית, למשל, מאשר ב"בנק הפועלים", מאחר שה"נזק" לתפוקה בקופ"ח פחות מדיד ופחות נראה לעין. קצב העליה ברמת החיים והשכלה בישראל הוא מהגבוהים בעולם כמו גם קצב העליה בתיחכום של הצרכן הישראלי ודרישתו לשירות טוב יותר. מכאן לחץ רב יותר לשיפור ברמת השירותים וליותר "דמוקרטיזציה" בהם מאשר בשוודיה. ישראל של סוף שנות השמונים אינה ישראל של שנות החמישים ואין עוד מקום ליחס פטרנליסטי מצד קברניטי השירותים לצרכנים. בנוסף לאלה, המערכת מסמכבת לימודי הרפואה, סיעוד, וקליטת עליה, אשר מסתיימים באבטלה סמויה, בצורה שאין לה דוגמה בעולם המערבי. חמור מכל, המערכת חסרה כוח־אדם מקצועי ומערכות ניהול מודרניות.

מוסכם שצריכים לבוא שינויים ארגוניים ומנהליים במערכת. האתגר הוא למנוע את שבירתה. בדומה למערכת השוודית, המערכת הישראלית היא מהמפוארות בעולם המערבי. שירותים פרטיים, נוסח ארה"ב, לדוגמה, או נותני שירות רבים המתוגמלים על־ידי הממשלה, כפי שהוצע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי 1981, אינם פתרון כללי. גם לאמריקאים השגות חמורות ביחס למערכת שלהם, שהיא פרטית בעיקרה, כפי שמתבטא הדבר במצע מועמדי המפלגה הדמוקרטית לקראת הבחירות הקרובות.

שירותים פרטיים עונים, ראשית לכל, על צורכיהם של בעלי המניות, ולא של החולים. הם מטפלים בקבוצות ובנושאים סלקטיביים משיקולים של רווח והפסד, ורצון להימנע מסיכונים רפואיים, ולא בהכרח משיקולי בריאות הציבור. לדוגמה, ביה"ח "אסותא" החליט לסגור מחלקת יולדות, מכיוון שאינה רווחית. מערכת של נותני שירותים פרטיים רבים, המקבלים החזר מהממשלה, עלולה להתחיל באסון כלכלי, כפי שלמדה ארה"ב מניסיונה במתן שירותים לקשישים ולמעוטי יכולת על־ידי רופאים פרטיים שקיבלו החזר מהממשלה.

בשירותים פרטיים קיימת בעיה חמורה של בקרת איכות בתחום בו הצרכן הוא הדיוט. במצב של היום בישראל, כאשר המערכת הציבורית מנוצלת בצורה לא־יעילה, בעיקר עקב אי־זמינות ציוד, עידוד שירותים פרטיים יביא לבזבוז במשק הלאומי בעיקר על־ידי השקעות נוספות לארגונים בבניין ובציוד.

השאלה הנשאלת היא, כמובן, כיצד יכולה המערכת לייעל את עצמה בלי לאבד את צביונה הציבורי, ובמידה רבה — ההומאני.

"אוטונומיה אזורית"

מושג שקנה לו אחיזה בחיפוש אחר פתרון, הוא זה של "אוטונומיה אזורית" או "ביזור", אשר מגלם את התפישה של מה שהכלכלנים מכנים "מנגנוני שוק" שיש להכניס לשירותים הציבוריים. תפישה זו זכתה לביטוי PUBLIC COMPETITION על־ידי המחברים המתייחסים למקרה השוודי. הצעה מעשית המגלמת תפישה זו נוסתה כבר לפני כ־5 שנים במרכז למדעי ושירותי הבריאות של אוניברסיטת בן־גוריון בנגב.

הרעיון המרכזי ב"אוטונומיה אזורית" הוא להשתחרר מנהלה מרכזית רחוקה ופוליטית ולהחזיר את הרפואה לקהילה; להפוך את תושבי האזור או המרחב ורצונותיהם למטרות קיומם של השירותים. האמצעי הבסיסי להשגת המטרה הוא העברת תקציבים להנהלות אזוריות, בהן יישבו נציגי ציבור, והם שיקצו משאבים לפי צרכים ושיקולים מקומיים. תפישה זו מאמצת בעצם את המודל הבריטי, המבטא גישה לדמוקרטיה על־פיה השירותים שייכים לקהילה ולא לנותני השירות. אין זה מודל מושלם, אך הוא עדיף על המודל הקיים שהביא לניכור בין ההנהלות המרכזיות והגורמים המקומיים.

לצורך התייעלות, יוקצו משאבים מההנהלות המרכזיות למרפאות קהילתיות, הזקוקות גם הן לעיצוב מחדש. צריך שיהיו אלה מרכזים רפואיים שבהם מועסק סגל רפואי רחב, המציע מגוון שירותים, ומשרת בלימנית מספר שכונות. מרכזים כאלה יכולים לעבוד 24 שעות ביממה עם צוותים בהתאם לצורך. למנהל מרפאה או מרכז כזה תהיה הזכות "לקנות" שירותים, כולל שירותי אישפוז, כראות עיניו ולפתח שירותים משלו בהתאם לצורך ועל־פי השיקולים של הצרכים המקומיים והכלכליים. עודפים תקציביים ישמשו לחלוקת תמריצים למרפאות ולצוותיהן. מרפאות או מרכזים אשר לא יהיו להם מספיק חולים, ייסגרו. כלומר, למערכת יהיה תמריץ ל־חולים על הצרכן בקהילה ולא על התקציב בממשלה.

בתי־חולים "ימכרו" שירותים

בתי־חולים על כל רכיביהם יצטרכו "למכור" שירותים לקהילה, ואולי אף להתחרות על מכירת שירותים אלה עם בתי־חולים אחרים. על־מנת לאפשר לביה"ח להתחרות ביעילות עליו להתייעל. זה יושג באמצעות תקציב מחלקתי או יחידתי. כל יחידה תיהנה מתקציב אשר בחלקו יבוא ממכירת שירותים לקהילה לפי מחירונים מקובלים.

לחולה תהיה הזכות לבחור בין רופאים בתוך מרפאה, או במרכז, ולשנות בחירה זו אחת לשנה. דהיינו, לצרכן לא תהיה רפואה פרטית (שהיא יקרה), אלא בחירה בין ובתוך מרכזים בעלי אופי ציבורי, אשר בינם ובתוכם קיים אלמנט של תחרות על טיב שירות.

לגורמים מרכזיים כגון ממשלה, רשות שירותי רפואה, או הנהלת קופ"ח יישארו התפקידים בתחום קביעת מדיניות, בקרת איכות, בקרה על תהליכי השקעה, מחקר והערכה, ובודדות.

שתי בעיות בסיסיות קיימות לגבי יישום הרעיון. ראשית, יש צורך בשינוי במבנה הארגוני של השירותים ובהקמת תשתית בכוח־אדם ובמערכות מידע, לניהול מודרני עצמאי בכל הדרגים של המערכת. השינוי כרוך בתהליך יקר במונחי כסף וזמן, אך הוא בלתי־נמנע אם מעוניינים לגבור על משברים חוזרים, לשמר את אופיים הציבורי והשוויוני (יחסית) של השירותים ולמנוע בזבוז נוסף במשק. הוא דורש השקעה שהמערכת במצבה היום אינה יכולה לשאת. יש מגמות, הן במשרד הבריאות והן בקופת־החולים הכללית, לתמוך בהכשרת כוח־אדם מנהלי לשירותי הרפואה, ולהכניס מערכות־מידע מודרניות תוך הדגשתו של מידע מנהלי כלכלי. יחד עם זאת, עם כל ההבנה לעמדת האוצר ביחס לשירותי רפואה, הוא חייב לסייע במימון התהליך ואולי אף להתנות כל מימון נוסף למערכת בשינויים ארגוניים ומנהליים לצורך התייעלות.

בעיה שניה, חמורה לא פחות, נוגעת לוועדי עובדים והסכמי שכר. עיקרון־יסוד בניהול מודרני הוא אחריות מנהלית אפקטיווית: חופש החלטה מנהלי בכל דרג בנושאי העסקת עובדים ותיגמולים. סוד גלוי הוא, שהשירותים — בעיקר בקופה — "משותקים" לעיתים, מנהלית, עקב מתח בין רופאים, אחיות ועובדים מנהליים, והסכמי־עבודה המוכתבים לעתים על־ידי מועצות פועלים ולא על־ידי הגיון כלכלי.

בכלל, גם במגזר הציבורי השירותי אלי מצויות דוגמאות של ניהול עם מנגנוני שוק ומערכות תמריצים מתאימים. החברה למתנ"סים היא דוגמה של ארגון ציבורי עם הפנים לקהילה, גם במאמץ לגיוס משאבים. למנהלים אחריות, סמכויות ותמריצים מתאימים, ולעובדים תחום אישיים. אולי אין זה מקרה שהמתנ"סים הם נקודת־אור, גם אם קטנה, במערך שירותי הרווחה הישראליים. אין סיבה עקרונית שלא לאמץ כללים דומים בשירותי הרפואה.

R. B. Saltman and C. Von Otter, "Re-Vitalisation Public Health Area Systems: A Proposal For Public Competition In Sweden" Health Policy, 7, 1987, 21–40

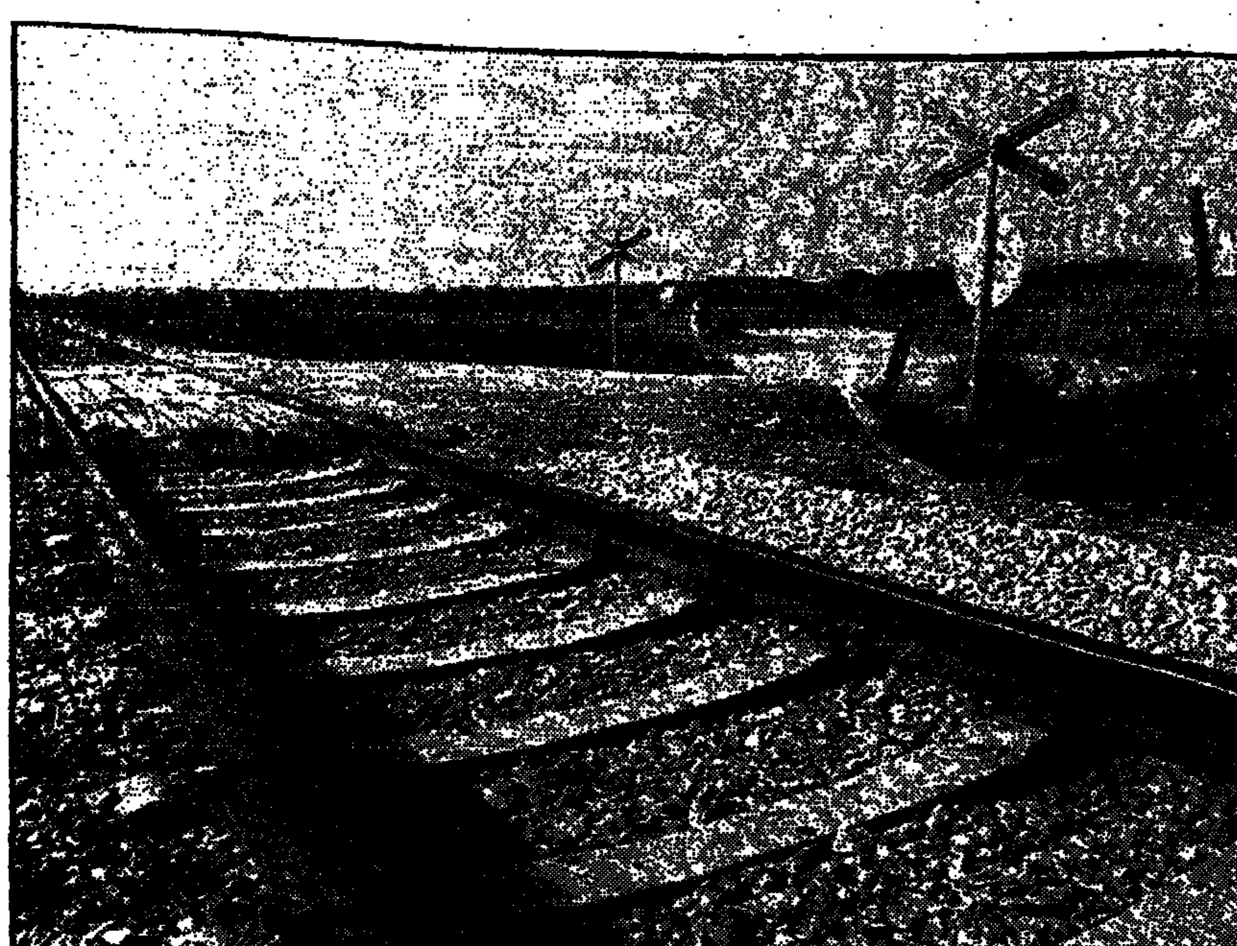

מפגש צומת הבונים שבו נספו ילדי בית הספר מפתח־תקווה. מה נעשה בנדון? (תצלום: עודי קרן)

עד התאונה הבאה

3 שנים לאסון הבונים שבו נספו 21 ילדים. כמה ליקויי בטיחות תוקנו מאז?

מאת יפעת נבו

כבר של ברושים ירוקים וצעירים, גליעד של אבן גדולה ועליה נכתב בשחור "כתה ד' 12". לפני האבן, כמו קבר ליד מצבתו, שני פסי ברזל. פרחים רבים, שהונחו שם יום־יומיים לפני כן, פזורים בין הפסים בחום הלוהט, מתקרבים לקמול. כך נראית עתה הכבר לזכר 22 קורבנות התאונה בצומת הבונים, שאירעה כאן לפני שלוש שנים, ב־11.6.85.

מפגש דרך העפר עם פסי הרכבת ליד קיבוץ הבונים, דרום לעתלית, היה פינה שכוחת אל עד שהצומת תבע לעצמו קורבנות אדם, ילדים רכים ונהגת. היה מי שהשווה בין השלמה עם מות בכביש לבין השלמה עם הקרבנות שדרש המולך בזמן העתיק. גם הוא אהב ילדים.

אך יש שאינם משלימים עם גורל הקורבן. מעיון במימצאי ועדות הבדיקה, שניסו לרדת לעומקן של נסיבות התאונה, עולה בבירור כי את האצבע המאשימה יש להפנות אל הרשויות, שלא עשו די כדי שתאונה כזאת לא תקרה. היום, שלוש שנים אחרי, האם למדו הרשויות את הלקח?

ועדת ליבנה קבעה, כי "תקינות המעבר מבחינה גיאומטרית, השיפועים, הנגישות, חשובים מאוד לבטיחות המפגשים של מסילות ברזל עם דרכי עפר". ועדת קמא אימצה קביעה זו. הוקמה ועדה בין־משרדית, זו חייבה להציב תמרורי "עצור" בכל מפגש עם מסילת ברזל, פרט לאלה שיש בהם מחסומים.

כאשר יורדים מטרום המלצותיהן של הועדות אל השטח, נראים הדברים אחרת. במפגש דרך העפר של מושב רישפון עם פסי הרכבת יש פנס אזהרה ויש תמרור "עצור". לכאורה, נפתרה הבעיה — אלא שמרוב תמרורים ואביזרים, נשכחו פרטים קריטיים בקביעתה של ועדת ליבנה: השיפועים, הנגישות, העניין הגיאומטרי. במפגש רישפון בולט הדבר במיוחד: התמרור "עצור" הוצב בשיאו של שיפוע תלול וקצר. רכב פוסי הבא ממערב נאלץ לעצור כשחרטומו נוטה מעלה; שדה הראיה שלו מצטמצם לכ־150 מטרים בלבד (תלוי בגובה הרכב הנוהג).

הזנקת הרכב ממצב כזה, שני מטרים לפני פסי הרכבת, מחייבת לנהג אופציה אחת בלבד: נסיעה איטית, חסרת תנופה, שגם מוטב — במקרה של רכב ישן או נהג חסר מיומנות מספקת — "גימגום" של המנוע וכיבויו על המסילה עצמה. קשה לקרוא לזה בטיחות. מצב דומה קיים גם בקיבוץ יקום.

בסך הכל יש בישראל 251 מפגשי דרך עם מסילת ברזל. מהם — 96 מפגשים מוגנים על־ידי מחסומים אוטומטיים עם רמזור (המהבהב עם פעמון) וכמה מחסומים ידניים; 142 מפגשים לא מוגנים ו־13 מפגשים עם דרכים פרטיות. המדובר בקווים נהריה — ת"א, חיפה — ירושלים, בעךציון צפון, לוד — ירוחם/דימונה, אשקלון — קרית־גת. מתוך זה, 36 מפגשים הם בקו תל־אביב — חיפה. בקו זה יש 28 מפגשים מוגנים, 6 בלתי מוגנים ו־2 פרטיים. את מספר המפגשים שנבנו בצורה פיראטית קשה לאמוד.

מה קרה בצומת הבונים, הנכלל בקטגוריה של הבלתי־מוגנים? מי שינסה להגיע לצומת מדרך העפר של היישוב דור, לא ייתקל בשום שלט האוסר את המעבר על רכב המסיע 11 נוסעים ויותר, כפי שחייב משרד התחבורה בעקבות המלצות הועדות השונות. היכן, אם כן, מוצב השלט? הנה, הוא מוצב [illegible] בכביש החוף [illegible] משני צדי הדרך המובילה למסילה מקיבוץ הבונים. [illegible] שהאחראים לנושא [illegible] ידי תגובה בהציבם את השלט רק בדרך הדמים שכבר תבעה את קורבנותיה, או שמא מדובר "רק" במעשה הלכה?

ועדת קמא קבעה במסקנותיה כי "ביצירת המפגשים במפגשי רכבת מעורבים גורמים רבים, אך למרות זאת, ואולי דווקא בשל כך, קיים ערפול לגבי האחריות של הרשויות והגופים השונים. ניתן לומר, כי גם אם קיימות סמכויות בידי הרשויות השונות ונושאי התפקידים הציבוריים, הרי שאין קיימת אחריות בצד הסמכויות".

דובר הרכבת אילן פלקוב הבהיר, כי המפגשים של דרכי עפר עם פסי הברזל נמצאים עדיין בתהליך בחינה אצל הועדות השונות, בעיקר ועדות התכנון המקומיות והמחוזיות. שלוש שנים אחרי התאונה, ועדיין "בוחנים". הכוונה היא לבטל את המפגשים המיותרים, ולהסדיר את האחרים בהתאם לחוק ולתקנות שנוספו בעקבות תאונת הבונים. ומאחר שיש כוונה "להסדיר", נשאלת השאלה מי אחראי לכך. "עדיין לא ברור", אומר פלקוב. ועדת קמא קבעה במסקנות כי אחד הגורמים למפגעים הוא הסמכויות שבידי הרשויות, שאינן מלוות באחריות מקבילה, ולמרות זאת, ממשיכות הועדות הרלוונטיות בשלהן ואינן עושות דבר, מתוך ידיעה ברורה ששום אחריות לא תוטל עליהן, ולא על היושבים בהן.

הרכבת, לעומת זאת, יישמה כמה מההמלצות: חזית הקטרים נצבעה בכתום־צהוב, עם פסים שחורים על הרקע הצהוב ופסים זהובים זוהרים בחזית. כל הקרונות נצבעו בפס זהב זוהר. נכונה ההמלצה להתקין פנסים מרצדים על הקטר, אך מומחים בלתי־תלויים קבעו כי אלה אינם מתאימים. לכך: מהמפגשים המוגנים בידי מחסומים, הוצבו תמרורי עצור בכל המקומות האחרים. הוסרו גם מכשולים שהסתירו את שדה הראיה לנהג בתחומי המפגש — בעיקר עצים וקירות.

האם הותקנו ב־14 המחסומים עליהם המליצה הועדה הבין־משרדית? "רצינו לעשות זאת, אבל [illegible]", אמר דובר הרכבת.

עוד אחד שאכל אותה...

"התיישבנו במסעדה שאינה מנסה אפילו למצוא לה שם עברי והיא "סטייק האוס, וייט הול". לא התחרטנו.

הטי־בון של המקום הוא אומצת גדולות של כל סוגי הבקר והעגל. הקטנה ביותר 200 גרם, יש גם 800 גר' ויש גם צלע עגל 1,000 גרם. ומי שמצליח לגמור אותה, כך מבטיח המקום, מקבל מנה נוספת.

יש גם סלטים בשירות עצמי ויש גם מנות ראשונות. הסלטים טעימים וסדריים אחד אחד.

השירות מהדר תעים, האוכל טרי ועסיסי. פשוט מקום טוב ובמיוחד לרעבים. ללא שום דמיון למה שבארצנו קוראים סטקיה".

■ עמוס קינן - ידיעות אחרונות

steak house® WHITE HALL

ת"א - פנדלי 6, טל. 03-249282

רעננה - אחוזה 198 מרכז גולן 052-445206

נגיסה אחת תשכנע אותך

גניבת דעת ב"ריאלי"

מאת ידה טל

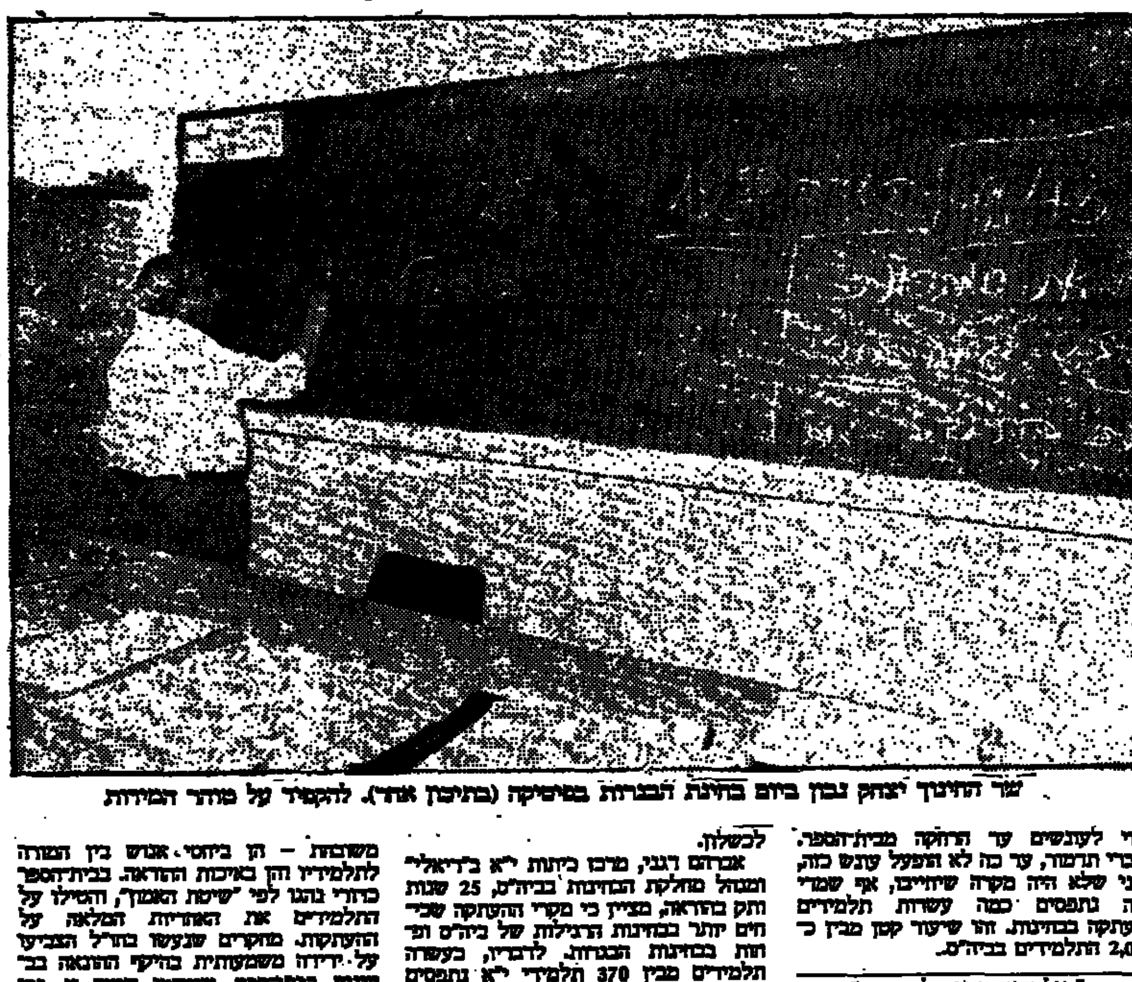

שר החינוך יצחק נבון ביום בחינת הבגרות במוסיקה (בתיכון אחר). להקפיד על טוהר המידות

הנוף הפסטוראלי המקיף את בתי קמפוס בית־הספר "הריאלי" העברי על הכרמל, "בית בירם", לא הצליח השבוע להבליע את הסערה הפוקדת את בית־הספר הוותיק היוקרתי, שחרת על דגלו את הסיסמה "והצנע לכת".

במשך 75 שנות קיומו לא ידע בית־הספר מעשה כה חמור, אולי מן החמורים שנחשפו עד היום במערכת החינוך בישראל: 23 מתוך כ־40 תלמידי כיתות י', כולם חניכי הפנימיה הצבאית (המסונפת ל"ריאלי") הושעו מלימודיהם עד לבירור, לאחר שנתגלה כי טפסי בחינות סוף השנה הגיעו לידיהם בדרך לא חוקית לפני מועד הבחינות. בצעד חסר־תקדים העבירה הנהלת בית־הספר את החשדות לחקירת מחלק הנוער של משטרת חיפה.

החקירה עדיין בעיצומה, ומהממצאים שהתגלו עד כה עולה החשד כי תלמיד כיתה י"ב, חניך לשעבר בפנימיה הצבאית, פרץ לחדר השיכפול בו הודפסו הבחינות המסכמות וגנב טפסי בחינות באנגלית, מתימטיקה, היסטוריה, גיאוגרפיה ומוסיקה, שיועדו לכיתות י'. שאלוני הבחינות נמכרו לתלמידים שהתכוננו במרץ לבחינות המסכמות באמצעות מתווך, חניך הפנימיה הצבאית.

עד כה ידוע על 23 תלמידים המעורבים במעשה המרמה. חלקם אף הודו במעשה והביעו חרטה. כל תלמיד שילם חמישה ש"ח עבור כל אחד הגנובים, והכסף הועבר באמצעות המתווך (לאחר ניכוי "עמלה") לגנב הטפסים. הכנסתו מהעיסקה הללו הסתכמה לכל הפחות ב־100 ש"ח לכל טופס, ובסך הכל לא פחות מ־600 ש"ח. המשטרה עודנה חוקרת, ונמסר כי לא מן הנמנע שבפרשה מעורבים תלמידים נוספים, גם מחוץ לפנימיה הצבאית.

"תגובה חריפה אך חינוכית"

מנהל "הריאלי", ישעיהו תדמור, התייחס למקרה בחוזר השנתי שהפיץ השבוע בין התלמידים העולים בשנה הבאה להסיבה העליונה: "בימים אלה מיטלטלת ספינת בית־ספרנו ע"י מקרה של פגיעה קשה בטוהר הבחינות. אנו נוקטים כלפי התלמידים האשמים תגובה חריפה וקשה, ועם זאת חינוכית על־פי אופיה ויעודה. אבל המטרה הנכספת — ולא בשמים היא — שנתחנך כולנו לדגול ולנהוג בערכי יושר. האמת. התלמידים שמעלו באמון טענו, בין השאר, כי היו לחוצים בעומס לימודים ובחינות — אבל מבחנם של היושר והאמון הוא בתנאי לחץ. באין לחץ ופיתוי אין שום יחודיות ליושר ולאמון, ואין זו "חכמה" גדולה למלאם. התלמידים שנכשלו במעשה מבינים עתה את חומרתו ומתחרטים. לכם אני מציע, מבקש ואף דורש (...) שתתכונו את עצמכם ותמלאו את ערכי היושר והאמון בכל תנאי".

לזכותו של מנהל "הריאלי" ייאמר, שאינו מנסה לטשטש ולטייח את המקרה החמור, כפי שלעתים נוהגים מנהלים שבבית־הספר שלהם נחשפו חריגות. תדמור מדגיש כי המקרה חריג בחומרתו. בית הספר, אומר תדמור (לשעבר מפקד הגדנ"ע ומנהל הטלוויזיה) מדגיש הדגשה יתרה את טוהר הבחינות כבר מכיתות היסוד. נקבעו עונשים לכל צורת מירמה בבחינות, החל מפסילת הבחינה וכלה בהעתקה מכוונת. במקרים החמורים במיוחד אין שיקול דעת למחנך: הבחינות נפסלות והתלמיד מקבל במקצוע זה "בלתי־מספיק".

אם חוזר התלמיד על מעלליו, מתקיים בעניינו דיון בהנהלה, בשיתוף ההורים, והוא צפוי לעונשים עד הרחקה מבית־הספר. לדברי תדמור, עד כה לא הופעל עונש כזה, מפני שלא היה מקרה שיחייב, אף שמדי שנה נתפסים כמה עשרות תלמידים בהעתקה בבחינות. זהו שיעור קטן מבין כ־2,000 התלמידים בביה"ס.

"כולם מעתיקים להעתיק"

תדמור ממליץ שלא למהר ולהסיק מסקנות מהעובדה שהמקרה הנמצר האירוע היה בפנימיה הצבאית. הוא הדגיש כי בין המעורבים במעשה היו גם תלמידים מצטיינים בלימודיהם. מפקד הפנימיה הצבאית סירב להתראיין לכתבה זו בנימוק שדובר צה"ל אסר עליו לשוחח על הנושא עם עיתונאים.

השבוע פגשתי את אחד התלמידים המעורבים בפרשה, יוסי מרמת הארץ. העצבנות וההתרגשות ניכרו בו היטב. הוא ביקש להתקבל לראיון אצל המנהל כדי להסביר, להבהיר, להתנצל ולבקש מחילה. "הכל קרה בגלל הלחץ שיש עלינו בלימודים ובצבא. קשה היה שלא להתפתות כאשר מגישים לפניך מראש את טפסי הבחינות. אני מוריד את הכובע בפניה של המרכזת, אלה מרה, שחשפה את העניין".

בחצר המטופחת והחנונה־הדרים, בבית דשא שבהם עצים ופינות מוצלות, בקמפוס התיכוני של "הריאלי", מתגודדת קבוצת תלמידים שזה עתה סיימה בחינת בגרות. משווים תוצאות. יש עולצים, אך יש גם בעלי פנים נפולות, מודאגות. "כמעט ואין תלמיד שלא העתיק לפחות פעם אחת בבחינות", מודים כמעט בגלוי מספר תלמידים.

אפרת כרגר, הי אורי ואבביאל רונן, תלמידי כיתה י"א (ריאלית), מבחינים בין מקרים של העתקה מחבר, לבין העתקה מכוונת או גניבת בחינות. לדבריהם, העתקות בבחינות היו לנורמה מקובלת. לא רק התלמידים החלשים מעתיקים. דווקא המצטיינים עושים זאת יותר, בגלל החשש לכשלון.

אברהם דגני, מרכז כיתות י"א ב"ריאלי" ומנהל מחלקת הבחינות בביה"ס, 25 שנות ותק בהוראה, מציין כי מקרי ההעתקה שכיחים יותר בבחינות הרגילות של ביה"ס ופחות בבחינות הבגרות. לדבריו, כעשרה תלמידים מבין 370 תלמידי י"א נתפסים מדי שנה בהעתקה. יש מורים, הוא אומר, שכיתותיהם מועדות להעתקה. לדעתו, מן הראוי לעבור לשיטה של בחינות עם חומר פתוח במרבית המקצועות — ואף לוותר על הבחינות בכיתות שבהן מספר מועט של תלמידים. כאשר למורה יש בכל כתה כארבעים תלמידים, אין הוא יכול להכיר את התלמיד ולהעריכו אלא באמצעות בחינה.

התלמידים לא רואים בכך עבירה

מורים עמם שוחחתי קבלו על היחס הסלחני שמגלים לעתים קרובות ההורים לילדיהם שנתפסו בהעתקות. במקום לבוא בטענות לילדיהם, הם מתמרמרים על בית־הספר.

באפריל '86 העביר המרכז הארצי לבחינות והערכה שאלון אנונימי ל־2,000 מועמדים לאוניברסיטאות. 56.3% מהתלמידים הודו כי נעזרו במרמה בבחינות הבגרות, 31.9% הודו כי נעזרו במורה או במשגיח ו־26.8% הודו כי העתיקו מחומר עזר אסור בבחינה.

מסקר ראשוני על "מעשי רמייה בבחינות", שערך פרופ' ברוך נבו מאוניברסיטת חיפה, עולה כי 34% מהתלמידים אינם רואים כלל עבירה בהעתקה, או שאינם רואים בכך עבירה חמורה. 12% מתייחסים להעתקה כאל פשע. כשליש מבין המעתיקים אינם מוטרדים מאי־הנעימות של פעולתם, ונמצאיתם מוטרדים מהעניין רק "לפעמים". מהסקר מסתבר גם כי מרבית המורים אף אינם מודעים להעתקה בכיתותיהם.

לדעת פרופ' נבו, האמצעי הבדוק ביותר להפחתת רמייה בבחינות הוא הוראה משובחת — הן ביחסי אנוש בין המורה לתלמידיו והן באיכות ההוראה. בבית־הספר כרמל נהגו לפי "שיטת האמון", והטילו על התלמידים את האחריות המלאה על ההעתקות. מחקרים שנעשו בחו"ל הצביעו על ירידה משמעותית בהיקף ההונאה בבחינות בבתי־ספר, שיישמו שיטה זו. נבו מציע גם פתרונות טכניים — למשל, לקיים את בחינות הבגרות מחוץ לכתלי בית־הספר, במקום בלתי מוכר לתלמידים (באוניברסיטאות או במרכז ארצי מיוחד, דוגמת זה שבצרפת), כאשר הנבחנים זרים זה לזה.

פרופ' כהן: בגלל השיטה

פרופ' אריה כהן, ראש החוג לחינוך באוניברסיטת חיפה, שולח אצבע מאשימה לשיטת החינוך כולה. "בשיטה של ממוצעים ושיקולים הדלים לראות את התלמיד, את צרכיו, אישיותו וכישוריו".

לדעתו, יש להגיע בהדרגה לביטול מוחלט של בחינות הבגרות תוך מתן אוטונומיה רבה יותר לבתי־הספר, ויצירת כלים להערכה מתמדת של התלמיד תוך כדי למידה. פרופ' כהן, מרגיש, עם זאת, שאין בכך כדי להצדיק מעשי מירמה בבחינות, אך הוא סבור שמנהל "הריאלי" שגה כאשר העביר את הנושא לחקירת המשטרה. נושאים כאלה, אומר כהן, חייבים להיות מטופלים בדרך חינוכית במסגרת בית־הספר.

מסיבה זו הוא שולל גם את חוזר המנכ"ל האחרון ששלח משרד החינוך, ובו נקבעה התמורה בענישת הנתפסים בהעתקה בבחינות הבגרות: "כל מערכות הענישה הן אנטי חינוכיות. וזאת הענישה כשלעצמה אינה מעודדת את התלמיד להפנים ערכים".

ובינתיים, בפנימיה הצבאית מאמינים כי מה שלא נגנב בדרך הראש יכבס אולי באמצעות הרגליים; לתלמידי כיתות י' מהפנימיה, שעמדו השבוע במוקד הסערה, נערך מסע רגלי בן 70 ק"מ.

רימוני הגז אינם רק מדמיעים

מאת רונית מטלון

פדרל טכנולוג'י, הקונצרן האמריקאי שבבעלותו "המעבדות הפדרליות" בזלצבורג, פנסילווניה, השעה בתחילת החודש מכירת רימוני גז לישראל, עד שיקבל מהממשלה "התחייבות מניחה את הדעת" שאין היא עושה ברימונים האלה "שימוש לרעה", או "מפעילה אותם שלא על-פי הוראות השימוש".

ההוראות שמצרפות ה"מעבדות הפדרליות" לרימוני הגז המדמיע שהן משווקות, מנחות את המשתמש לא להטיל את הרימונים בתוך בניינים, ולא לכוון אותם במישרין אל מפגינים, "אלא אל הקרקע לרגליהם".

לפחות בתחילת ההתקוממות נזרקו פצצות גז למסגדים, חנויות, ובתים אחרים. הפגיעות במקומות סגורים, היו בחלקן בלתי מכוונות. עיתונאים שסיקרו את האירועים בשטחים מעידים על שלושה מקרים לפחות שבהם הושלכו רימוני גז לתוך בתים, מקרים שראו במו-עיניהם. שימוש בגז בתוך בית אירע בשעת עריכת חיפוש תוך התמודדות עם התנגדות של בני משפחה. במקרה כזה נזרק, בעבר, רימון גז כדי להרחיק את המתנגדים לאחור.

דובר צה"ל, שהתבקש להתייחס לעניין זה השיב, כי השימוש בגז נעשה רק במהלך פיזור הפגנות. הדובר לא ידע אם נפגעו אזרחים שלא השתתפו בהפגנות, "ואם יש טענה כזאת, היא תיבדק".

הפגיעות הבלתי-מכוונות במקומות סגורים נובעות מהגדרתו של הצבא ל"שטח פתוח". בפועל, זוהי הגדרה בעייתית: מחנות הפליטים צפופים ומאוכלסים מאד. לא פעם הועף רימון גז לעבר מפגינים ונחת בדרך מקרה במרפסת. הצפיפות הגדולה של בתי המגורים יוצרת לעתים מצב שבו הטלת רימון הגז בחוץ, כמוה כהטלתו בתוך חלל סגור.

על סף הרגישות, בעניין הטלת גז מדמיע במקומות סגורים, יעיד המקרה הבא לפני כעשר שנים, בזמן התפרעות של תלמידי תיכון בבית ג'אלה, הכניסו חיילים תלמידים לכיתות ויידו גז מדמיע לתוך הכיתות. הוגשו תלונות ונערך דו"ח על התנהגות החיילים במקרה זה. עזר וייצמן, אז שר הביטחון, החליט להשעות את מפקד יהודה ושומרון דוד הגואל, בעקבות מימצאיו.

ספר ההדרכה של "המעבדות הפדרליות" מציין כי השלכת רימון יותר בתוך חדר סגור "יכולה לגרום מחלה חמורה, ואפשר שאפילו מוות". במקום אחד אומר ספר ההדרכה כי סוג אחד של גז, המכונה

מתוך דו"ח של רופאים ישראליים: נמסר לנו שבמקרה של ילד שמת כתוצאה מגז מדמיע – אין אישור לכתוב את הסיבה בתעודת הפטירה. מותר לכתוב: אי ספיקה נשימתית

CN, עלול "לסכן את חייו של אדם ממוצע בתוך שטח 6.25 מ"ר בתוך שבע דקות". ספר ההדרכה חוזר על אזהרה זו ומנסחה גם באופן הבא: "אנו: עלול להוות [illegible] מתוכם בתוך של 6.25 מ"ר, בתוך שבע דקות".

מי הוא "אדם ממוצע"? ד"ר אליהו ריכטר, אפידמיולוג, טוקסיקולוג ומומחה לרפואה תעשייתית מבית החולים הדסה עין כרם, מסביר: "'אדם ממוצע', בהוראות השימוש בגז של החברה המייצרת, הוא איש בריא בן שלושים. עד כמה שידוע לי, קשה לסמוך על הפדראל לבורטוריס, ולראות בה מקור מהימן שאפשר ללמוד ממנו מי הוא 'אדם ממוצע'. הבדיקה שהם מציגים היא בדיקה של בעלי עניין. עד כמה שידוע לי", אומר ד"ר ריכטר, "הם בדקו מתנדבים צעירים ובריאים. אלה שסובלים מחשיפה לגז אינם בהכרח, במובן זה, 'אדם ממוצע'. בכלל, כל תהליך קביעת התחלות לגבי כמויות חשיפה 'נסבלות' של גז, הוא חשוד בעיני". בהגדרת "אדם ממוצע", לפי ד"ר ריכטר, לא נכללים אישה תינוקות, קשישים, חולים

או כל מי שכלול במה שמכונה "קבוצת סיכון".

"המרכז הפלשתיני לזכויות האדם", במזרח ירושלים, שהוא חבר של ארגון אמריקאי הנקרא "רופאים למען זכויות האדם", מספק רשימות של נפגעי גז מדמיע. את הרשימות אי אפשר לאמת ממקור נוסף, ואין מצורפים אליהן מימצאים רפואיים, כמו נתיחה שלאחר המוות.

ברשימה האחרונה של "המרכז" מופיעה התפלגות סטטיסטית זו: 22 מאלה הנחשבים להרוגי גז במהלך האינתיפאדה הם ילדים קטנים, רובם תינוקות; 13 מן הנפגעים הם אנשים בני 60 שנה ויותר; גילם של האחרים נע בין 20 ל-40. הרשימה חוזרת גם על טענות ששימוש בגז גרם הפלות.

נתונים אחרים, על עזה לבדה, סיפקו רופאים בבית-החולים שיפא בעזה, הרופאים בארגון הסהר האדום. מקרי-מוות המיוחסים לגז מדמיע בעזה, במשך חודשי ההתקוממות, מראים התפלגות סטטיסטית דומה לזו של "המרכז הפלשתיני": 15 מקרי מוות מיוחסים לתינוקות מתחת לגיל שנה, שני מקרי מוות הם של ילדים בגילאים 10–14; 5 מקרי מוות של מבוגרים שגילם עולה על 65, 3 מקרי מוות של נשים הרות. ארבעה מקרי מוות הם של אנשים בגיל 45–60. מנתונים אלה עולה שמקרי המוות השכיחים הם בקרב תינוקות ומבוגרים.

ל"מרכז הפלשתיני" נמסר תצהיר בחתימת האספיה בדאהא, תושבת מחנה הפליטים ליד עספר, ליד רמאללה. ב-10 בינואר השנה, בזמן התנגשויות בין מפגינים ובין הצבא, "הסתער הצבא על המחנה, ירה אש חיה, קליעי גומי ופצצות גז מדמיע מסוגים שונים". סאמר, תינוקה בן ארבעת החודשים של גב' בדאהא, "ישן בעריסתו, כאשר פיזר הצבא גז מדמיע במרחק של כמאה מטר מביתם. רוח עזה נשבה את הגז המרוכז לכיוון הבית. בחלונות לא היו זגוגיות ועד מהרה התמלא חלל הבית בענן לבן של עשן". על פי התצהיר הרגישה האם מייד את השפעת הגז: "עיניה דמעו, גרונה דקר, ואגב שיעול היא פלטה כמויות גדולות מן הרגיל של ליחה".

באותו יום, אחר הצהריים, לא הבחינה האם בסימפטומים דומים אצל תינוקה, חוץ משיעול קל שנמשך עד שהילד נרדם, בשש בערב. רק למחרת בבוקר, כאשר התעוררה גב' בדאהא, מצאה אותו מת. "כל גופו היה כחול, בייחוד פניו, וליד פיו מצאה האספיה חומר יבש בצבע צהוב". המסמך מוסיף, עם זאת, כי סאמר לא נלקח לבית-החולים, לא נבדק ולא קיבל טיפול מידי "עובד רפואי", ונקבר באותו היום, על ידי

הריה. הם – כותבים בעלי המיסמך – היא "תושבת מחנה פליטים, פשוטה וצעירה", ולא יודעת "אילו צעדים עליה לנקוט במקרה כזה". [illegible] הרופאים שבעקיפים בבית-החולים לצבא רק "השמה קפדנית".

ד"ר הווארד הו, מבית-הספר לבריאות הציבור של אוניברסיטת הרווארד, אומר כי בתחום זה לא נעשה מחקר מספיק, אף כי בספרות הרפואית יש לפחות מקרה אחד שבו מת תינוק מבוסס בריאותית, לאחר שנחשף ל"ריכוז נמוך יחסית" של גז מדמיע. עדותו של הרופא האמריקאי מופיעה בגיליון האחרון של "מד אלטרנשנאל מוניטור", כתב-עת היוצא לאור בוואשינגטון.

ד"ר הו בדק השפעות של גז מדמיע בדרום קוריאה, שבה התחוללו בתחילת השנה מהומות רחוב רחבות-היקף נגד הממשלה. הוא ביקר אצל בעלי חנויות ברחובות שבהם פיזרה המשטרה גז מדמיע, וגילה "שכיחות ניכרת של אנשים עם בעיות בשימה ארוכות טווח". משלחת אמריקאית, שד"ר הו היה

אחד ממשתתפיה, מצאה גם "אנשים רבים עם כוויות עור", ואשה אחת שכנראה שאפה או בלעה גז מדמיע וסבלה מנקבוביות במעיים". כן פגש ד"ר הו שניים שתעודתו, כאשר סמוך להם התפוצצו רימוני גז מדמיע. התעודותיהם, היתה "צירוף של חדירת רסיס אל העין עם כוויה מיקאל מגוה, שגרם כוויה כימית".

מימצאי ד"ר הו מתפרסמים במאמר "שפירטס" "מגטוטה" [illegible] הוואשינגטוני על השימוש בגז בגדה המערבית ובעזה. המאמר, מאת אלאן בירין, מבסס גם דין וחשבון של הארגון האמריקאי "רופאים למען זכויות אדם", שהתפרסם בבוסטון בחודש מארס השנה. משלחת רופאים סיירה, בחסות הארגון, בגדה המערבית ובעזה במשך שמונה ימים. חברי המשלחת ליוו רופאים פלשתיניים בעבודתם ועמדו על דרך הטיפול ועל הבעיות הכרוכות בעניין הגז המדמיע. הדו"ח מזהיר מפני פוטנציאל קטלני של הגז "בייחוד על תינוקות, ילדים, קשישים ואלה הסובלים מקשיי נשימה". הרופאים התייחסו בעיקר לאפקטים של גז מסוג CS, בו משתמש צה"ל. השר רבין הצהיר כי צה"ל משתמש בגז זה, בכנסת בתשובה לשאילתה של ח"כ דדי צוקר.

דו"ח הרופאים גם מביא דיווח על סוג חדש של גז שהופיע ברצועה,

הגורם לבחילה חריפה, הקאות, התכווצויות בבטן ושלשולים, בעיקר אצל ילדים". האם משתמש צה"ל גם בגז אחר שאינו CS, כפי שנטען בדו"ח? דובר צה"ל אמר שצה"ל משתמש אך ורק בגז בו משתמשים צבאות אחרים.

בביקור שערכה קבוצה של חמישה רופאים ישראלים בעזה לפני כשלושה שבועות, ביוזמתו של חה"כ דדי צוקר ובליוויו, העלו מצבו רד שגיו פלשתינים טענות, בעמות לאלה שצוינו בחודשים הקודמים, על ידי הרופאים האמריקאים. מדברי הרופאים העזתים עולה כי מקרים של הכאות אכן פחתו בצורה ניכרת, אך אלה עמדו על עובדת השמוש המאסיבי, לדעתם, בגז מדמיע.

עם שובם חיברו הרופאים הישראלים דו"ח שאותו הגדירו "כבדיקה ראשונית האמורה לדרבן גורמים מקצועיים, הממונים על הנושא, לבצע מעקב שוטף, להסיק מסקנות ולהמליץ למערכת הבטחון והבריאות על צעדים נדרשים". ד"ר אליהו ריכטר, שנכח בפגישה, התרשם כך מעמיתיו העזתים: "הרופאים היו מקצועיים, בריטמנא, זהירים ופתוחים בנוגע לאינפורמציה שהעבירו. האווירה היתה שלווה, ברוח של רצון-טוב ושיתוף פעולה". בדו"ח עצמו מסייגים אנשי הבריאות הישראלים ואומרים: "למשלחת לא היתה אפשרות לאמת או לבדוק את מהימנותם של כל האירועים והמקרים הספציפיים עליהם דווח לנו".

הרופאים העזתים טוענים שהבחינו, לפי הסימפטומים, בשלושה סוגים של גז. מאפייני הסוג הקל של הגז הם גירוי הריריות והפרשת נוזלים, גירוי בעור עד כדי כוויות, שיעול וליחה. הסוג הקשה מאופיין, לדבריהם, ביובש בפה, הרגשת חנק, קשיים בנשימה, ירידה עד כדי פניקה, תגובה קשה של מערכת העצבים עד כדי קומא ומוות – לא רק אצל ילדים וזקנים. סוג שלישי, לדבריהם הוא גז המוטל ממטוסים, שהוא זהה בסימפטומים לסוג הקשה, אך שונה בריחו.

בפגישת הרופאים הישראלים הם עם רופאים עזתים נכח גם קמ"ט בריאות בעזה, ד"ר נמרוד שושן, שחלק על אבחנתם של האחרונים בין סוגים שונים של גז. לדברי שושן, ההבדל בסימפטומים אינו נובע משימוש בגזים שונים, אלא בהפרש הזמן עד הגעת החולה לבית החולים. אם הגיע מהר, טוען שושן, זו התופעה המתוארת כגז "הקל", אם הגיע באיחור, לאחר כשעתיים, אלה התופעות של יובש, חנק, קומא ומוות.

הנקודה המכריעה בכל מקרה, היא עניין ההחשפות לגז, כל גז מדמיע, במקומות סגורים: כך נכתב בדו"ח הרופאים הישראליים: "עצם הטענות על פגיעות שנבעו משימוש בגז מדמיע בחללים סגורים מחייב אותנו להזכיר את המידע הטוקסיקולוגי החד-משמעי על הסיכון הרב למי שנחשף לגז מדמיע בחללים סגורים, אף לפרקי זמן קצרים. אנו מעלים אזהרה זו ללא נקיטת עמדה לגבי מידת המהימנות או הדייקנות של פרטי הדיווחים על פגיעות אלו". הדו"ח נמסר לשרות הבריאות, שר הביטחון והיועץ המשפטי לממשלה.

פרופ' ג'ון גולדסמית לשעבר מביה"ס לרפואה בבאר שבע ופרופ' אליעזר גרינוולד, דיקן ביה"ס לבריאות הציבור בביה"ח הדסה, שהצטרפו להערכות הדו"ח הנ"ל, מוכיחים בצ"ר אחר כי "בבתי מגורים במקומות סגורים צפוי להיות רכוז גבוה של גז העלול לסכן במיוחד פעוטות, תינוקות, זקנים שלא יוכלו להמלט מחשיפה". בתנאים כאלה, הם סבורים, צפויה סכנה גם לבריאים שבגלל "הגבלות מסוימות" אינם יכולים להמלט מהחשיפה. בהקשר זה של "הגבלות מסוימות", יש לציין את טענתם של הרופאים העזתים כי בזמן העוצר על מחנות הפליטים אכן יש קושי מסוים להמלט מהחשיפה לגז במקום סגור. בכל מקרה, לגבי קבוצות הסיכון, קבע הדו"ח בביזור כי "חשיפה גבוהה במשך יותר מ-10 דקות לגז CS, כאשר מדובר בתינוקות, ילדים או חולים במחלות לב או מחלות נשימתיות, עלולות לגרום למוות".

טענות בדבר הקשר שבין החשיפה לגז מדמיע והפלות מושמעות, פחות או יותר, מתחילת ההתקוממות. בדיקת הקשר שבין הפלות לגז מדמיע היא בעייתית. כמעט שלא ניתן לייחס הפלה ישירות לפעולת החומר, אך כנראה יש קשר בין תוצאות הלוואי של הגז ובין ההפלות, בעיקר בשל ההיסטריה והמצוקה הנובעת מהשפעת הגז.

בספרות המדעית מופיע מחקר על הקשר שבין גז מדמיע מסוג CS והתפתחות עוברית של ולדות ארנבות. המחקר הזה, שבדק השפעה של גז מדמיע במהלך הראשונה או עד 2/3 מתקופת ההריון של ולדות, הראה שאין קשר בין הגז להפלות. לצד זה, מראה מאמר אחר כי הגז CS גורם להפרעות נשימה ולהגברת לחץ הדם. הגז הזה גורם להיסטריה בחלק המקרים, קובע המחקר, בריאן בלנטיין ("אמצעים לפיזור הפגנות", בריאן באלנטיין, מאמר סקירה בשנתון הרפואי 1977).

"בהתייחסות למות עובר בהריון מתקדם, על פי נתוני ביה"ח שיפא, בין דצמבר 1987 ופברואר 1988 – לא נמצא הבדל ביחס לשנה קודמת באותם חודשים. אולם במארס 1988 היו 23 מקרים לעומת 16 בשנה הקודמת. בחודש זה, מארס 1988, נמצאה עליה בכל סוגי הפגיעות מגז מדמיע" כך מציינים אנשי הבריאות הישראלים בדו"ח. ד"ר נמרוד שושן, קמ"ט בריאות בעזה, מציין בתזכיר מבורר כי מתוך 478 מקרי הפלה, שנרשמו בביה"ח שיפא בתקופה דצמבר 1987 – מארס 1988, הצהירו 116 נשים כי הן נחשפו לגז מדמיע לפני ההפלה. הרושם הקליני של הרופאים המטפלים הוא, כי כ-30 בלבד מתוכן אכן נחשפו לגז שעות ספורות לפני הגעתן לביה"ח. במקרים אלה, כותב ד"ר נמרוד שושן, "ניתן להסביר את ההפלה לפי הנאמר לעיל".

הרופאים הישראלים צפו בשתי מאושפזות בביה"ח שיפא: אשה בת 29 בחודש השמיני להריונה שאושפזה עקב דימום שלייתי בעקבות חשיפה לגז מדמיע. הסימפטומים הראשונים היו "צרידות, לחץ בחזה והכרות באזור האגן". נאמר שהאשה צפתה בהפגנה. במקרה שני, אושפזה אשה בת 35 בסוף הריונה, בעקבות מות תוך-רחמי של העובר. "לתוך ביתה נזרק רימון גז פעמיים. בפעם הראשונה נזרקו לביתה שתי פצצות של גז מדמיע ובמקרה השני נזרק רימון סמוך לרגליה". ד"ר שושן קבע שחשיפה לגז מדמיע במקום סגור היא "ענין קריטי".

לגז CS היו, עד לתקופה האחרונה, לפחות שני ספקים: המעבדות הפדרליות בארה"ב ומפעל ישראלי בשם "ישפאר". בתחילת ההתקוממות לא עמד הייצור המקומי על הביקוש וגז מסוג CS יובא מארה"ב. מאז דצמבר 1987 אישר המפעל האמריקאי לישראל 120,000 פצצות גז. נשיא חברת-העל האמריקאית "טרנס טכנולוג'י" קבע כי הגז אינו קטלני, הוא "טורדני" ואין לו בדרך כלל תופעות לוואי.

הגז מכונה CS על שם הכימאים האנגלים שסינתזו אותו לראשונה ב-1928. אחד הפרמטרים שנבדקו במחקרים הוא מה כוח הסבילות של אנשים לגז, כש"סבילות" מוגדרת כאותו ריכוז גז שמחצית מהקבוצה הנבדקת לא תוכל לסבול אותו אחר דקה.

אחד המחקרים המצוטטים ביותר עד היום ביחס לגז והשפעותיו נעשה ע"י ועדת הימנסוורת', שמסרה ב-1971 דו"ח למשרד ההגנה הבריטי. ועדה זו קבעה סטנדרטים חדשים של התייחסות לגז המדמיע. עד להקמתה התייחסו לגז המדמיע כנשק. הוועדה קבעה שהסטנדרטים של בדיקת הנזק על אנשים בעקבות שמוש בגז מדמיע צריכים להיות על פי אמות מידה קפדניות של תרופה ולא נשק. גז מסוג CS היה בשימוש זה כארבעים שנה. בעיקר סטודנטים נחשפו לו בהפגנות הגדולות.

הוועדה התמקדה בשלושה כיוונים של חקירה:

1. קבוצות אוכלוסיה מיוחדות: קשישים, ילדים, עוברים, חולים בדרכי הנשימה, קבוצות סיכון.
2. השפעות אפשריות של הגז לטווח ארוך: האם הגז גורם לסרטן?
3. מה קורה לגז כשהוא בתוך הגוף, לאיזה תוצרים הוא מתפרק?

הממצאים, שעלו בעקבות סקרים שנעשו באוכלוסיות לנוער והסביבה, באזור פתוח, היו כדלקמן: CS יכול לגרום להתקף אקוטי לחולי ברונכים או לחולי אסטמה. התקף זה אינו חמור יותר מזה שנגרם עקב נסיבות טבעיות. לא נמצא שקבוצת הגיל של קשישים וילדים הם בעלי סיכון גבוה. לא נראית השפעה של CS על הפלות או על אי-נורמליות של הילוד.

ל-CS, לפי המקורות, פוטנציאל ציאניד. בכל זאת, כמויות הציאניד שנוצרות כתוצאה מהתפרקות רחוקות מלהיות מסוכנות. התערובת הפירוטכנית, לפי הממצאים, מפרישה ציאניד ובכמויות גדולות יותר מ-CS עצמו. עניין הריכוזים ראוי לתשומת לב: כדי שתערובת הפירוטכנית תגרום נזק דרושים 40–50 כדורים או פצצות גז מדמיע שבכל אחת 12.5 גרם של תערובת פירוטכנית לתוך חדר סגור. ריכוז כזה מוגדר בדו"ח כקטלני.

בהמלצותיו הסופיות מביא דו"ח "הימנסוורת'" עדות של רופאה קפריסאית ששהתה בדיסגאם ומצאה שמתוך כשלושים נפגעים שהגיעו לבית החולים, מחצית נפטרו עקב שימוש בגז מדמיע בתוך מקלטים.

כתוצאה מהדיווחים המליצה הוועדה להקטין את כמות התערובת הפירוטכנית מ-12.5 גרם ל-5 גרם. הוועדה המליצה לפתח פצצה בת 5 גרם המיועדת לשימוש במקומות סגורים. הוועדה המליצה שגם שימוש במינון זה בתוך בתים בצפון אירלנד צריך אישור מסמכות ממשל גבוהה, כל מקרה לגופו.

בפצצת גז CS ממוצעת, מיצורה של החברה האמריקאית יש, לפי הוראות השמוש, 25 גרם של חומר פירוטכני. זו גם הכמות הממוצעת בפצצות גז מתוצרת הארץ. טיבו של הגז מתוצרת ישראלית, לא ניתן לבירור עד כה.

הוראות השימוש של המעבדות הפדרליות המספקות בין השאר גז מדמיע מסוג CS לישראל, מספקות נוסחאות שעל פיהן אפשר לחשב את מידת הסיכונים הרעיליים של גז מדמיע במקומות סגורים. לפי חישוב שערכו הרופאים הישראלים נמצא כי "חשיפה של 15–30 דקות במקום סגור ברמה של 25 מ"ג ל-CN או ל-CS בחדר בגודל 30 מ"ר יכולה לגרום למוות".

אחד הכתבים של ה"מוניטור" ראה שצה"ל משתמש גם ברימונים הדומים של CN וגם ברימונים הכוללים של הCS. האחרון ידוע כפחות רעיל. בהוראות השמוש של החברה האמריקאית יש נוסחאות לחישוב המידה הקטלנית של הגזים, כשהיא מבוטאת במספר הדקות שבהן מחצית מהנבדקים יפגעו פגיעה קטלנית. לפי החישובים של ה"מוניטור" עולה שלגז CN יידרשו שבע דקות כדי לגרום לתוצאות קטלניות ואילו ל-CS כ-18 דקות.

תנאי הבדיקה הם חדר סגור של 3x3 מ"ר.

לעומת זאת מציין כתב ה"מוניטור", כי בהוראות השימוש של "המעבדות הפדרליות" עולה דבר אחר: הוראות השימוש אומרות שבCN יש פוטנציאל הזיק שגורם לפגיעות אנושות וכי התוצאות של CS חמורות יותר. תוצרי הלוואי של CN, אומרות הוראות השימוש, מתפרקות מהר יותר מאשר אלה של הCS. הוראות השימוש של החברה מעידות כי הCS פותח לאחר שה-CN הוכח כבלתי יעיל בפיזור הפגנות, כלומר, חלש יותר.

ממצא מעניין אחר של בריאן בלנטיין קובע, כי כמות הנזק הנגרמת מגז מסוג CS למפגין בעל מוטיבציה, קטנה בהרבה מכמות הנזק הנגרמת לצופים הנפגעים בגז.

סעיף 7 בדו"ח אנשי הבריאות הישראלים שכותרתו "נוהלי דיווח רפואיים בעזה", מתאר מציאות כזאת: "כפי שנמסר לנו ואושר על ידי אנשי המינהל האזרחי, אין לרופאי משרד הבריאות אישור לערוך מחקר המבוסס על נתונים בקשר לפגיעות מהכאות או מחשיפה לגז מדמיע. במהלך פגישותנו נמסר לנו שמספר רב של ילדים בעזה סבלו, לאחר חשיפה לגז מדמיע, מסיבוכים נשימתיים, פירכוסים ומצב של קומה. אולם לא יכולנו לקבל נתונים לגבי סיבת הפגיעות, או כל מידע רפואי לגבי המהלך והתוצאות של אירועים אלה.

"נמסר לנו כי במקרה של ילד שנפטר כתוצאה מגז מדמיע אין אישור לכתוב את הסיבה בתעודת הפטירה. הסיבה המותרת לכתיבה הינה: אי ספיקה נשימתית. חוסר הגישה לאינפורמציה בנוגע לאחר המוות מקשה ביותר על אפשרות של קבלת מידע הנחוץ בבחינה מקצועית. בהמשך נמסר על ידי נציג המינהל האזרחי כי ידוע על 4–5 מקרי מוות שנקשרו לחשיפה לגז מדמיע אולם המינהל לא קיבל עליהם דו"חות שלאחר המוות.

המינהל האזרחי מעודד בתי חולים לדווח על כלל הפגיעות (כולל גז מדמיע והפלות) אולם הרופאים המקומיים מהססים לעשות כן. אחד הרופאים אמר במפורש: "אם אני אומר שאין קשר בין הפגיעה והשימוש בכוח או מחשיפה לגז מדמיע, אש"ף יכעס, ואם אני מדווח שקיים קשר, השלטונות הישראלים יכעסו". בעיות קשות קיימות בכל הקשור להעברת מידע מן המכון הפתולוגי באבו כביר לבית החולים בו נפטר המנוח. רופאים מתלוננים שהם לא קיבלו כל תוצאות מן הנתיחות שבוצעו באבו כביר. "בגלל החשש מפני תוצאות הנתיחה, הדרוש הרופאים, הם לא חוששים לקבל את התוצאות", נכתב בדו"ח.

לד"ר ריכטר יש דיעה משלו בעניין זה: "השאלה היא האם בכלל צריך לנתח. לדעתי, אם מוצאים שרידי גז על בגדים – זה מספיק. גז CS אינו מתפרק בקלות וקשה להסיר מבגדים ואפילו מן המזון שספוג בגירוי. לכן, אם אין ניתוח שלאחר המוות, אין זה אומר שלא ניתן לקבוע הבחנה סבירה ואפילו סבירה ביותר לסיבת המוות. אסור שהעילה הזאת של ניתוח שלאחר המוות תשמש מוצא להמלט מהיקפי הבעיה. זה מאד נוח להסתתר מאחורי הסירוב שהמשפחה לוקחת את הגופה ולא מאפשרת ניתוח. על סמך בדיקת שרידי הגז על בגדים אפשר לתת הבחנה סבירה אפילו בלי נתיחה פתולוגית".

קצין רפואה ראשי בצה"ל, יהודה דנון, מסר שאנשיו סקרו בכתב על פני כ-100 עמודים את נושא הגז המדמיע. הסקירה מסווגת. דנון אמר כי הוא מכיר את הספרות בנושא הגז המדמיע, אך עניין השימוש בגז אינו בתחומי סמכותו.

הרופאים הערביים בשטחים מהססים לדווח על נזקים מהגז. אחד הרופאים אמר במפורש: "אם אומר שאין קשר בין הפגיעה והשימוש בכוח או מחשיפה לגז מדמיע, אש"ף יכעס; ואם ארווח על קשר, השלטונות הישראלים יכעסו"

כוחות משטרה יורים גז מדמיע לעבר מפגינים בעזה, בדצמבר 1987 (תצלום: יוסי אלפיה)

CORRECT THROWING METHOD OF CHEMICAL AGENT GRENADES

THE POSSIBLE TOXICITY OF CHEMICAL AGENTS
Chemical agents (CN and CS) are generally considered harmless. Normal exposure in the field causes no known lasting effects. However CN and CS, like any chemical that has some effect on the human body, can cause serious illness or possibly even death in a large enough overdose.

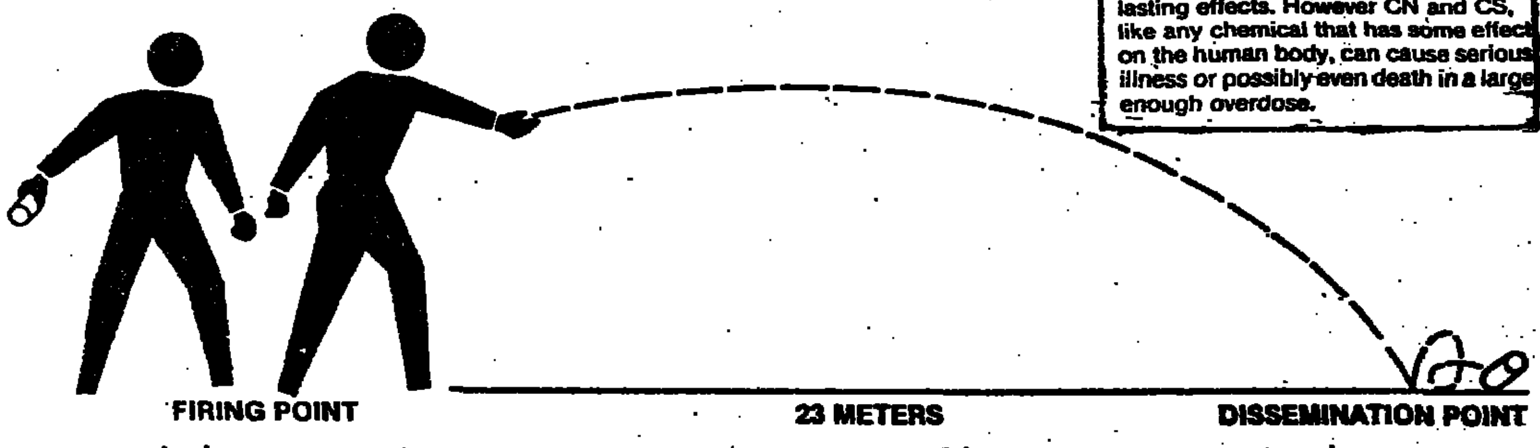

מתוך עלון הוראות השימוש שהפיצה "פדראל לבורטוריז" – החברה המייצרת את רימוני הגז המדמיע – הדרך הנכונה להשליך רימונים. CN ו-CS, כמו כל חומר כימי בעל השפעה על גוף האדם, עלול לגרום – במינון מופרז – למחלה חמורה או אפילו מוות"

אין ילדים בבית

מאת אודי ניר

חיילים רבים שהשתמשו בגז מדמיע בשטחים יודעים שמדובר באמצעי בעל תכונות מיוחדות, לעיתים חריף ואפקטיבי, אבל במקרים רבים בלתי יעיל, מתסכל ומגוחך.

האפקט המוגבל של הגז המדמיע, כשהוא מתפשט בחלל הפתוח, עלול להטעות וליצור רושם שגם בחללים סגורים השפעתו מוגבלת וחולפת במהרה. קצין מילואים צעיר, שהשתתף בימים אלה משירות קבע בשומרון, אמר שהאפקט של הגז המדמיע הוא בעל יעילות נמוכה מאוד: "אנחנו יורים טיל גז, מרובה מיוחד, וכמעט במחצית המקרים הנערים שמתפרעים מולך מצליחים לתפוס אותו ולזרוק בחזרה. לפעמים הרוח מחזירה את אדי הגז אליך. גם אם הגז מתפשט ליד המתפרעים, ההשפעה שלו זמנית. פעם ירה מישהו מהחיילים בטעות את רימון הגז לידנו. הרגשתי דמעות ומחנק, למשך עשרים שניות בלבד, ואחר-כך זה עבר. להערכתי היעילות של הדבר הזה טובה רק כשהוא פוגע ליד ילדים; שנבהלים מעצם העניין, או כשהוא נכנס לתוך בית. קרה לנו פעם אחת שירינו טיל גז, והוא נכנס בטעות דרך חלון של בית. ראינו שאנשים וילדים יצאו מהבית במהירות ובזעם".

חיילי מילואים וסדיר מתלוננים לא אחת על שאין הם מקבלים תדריכים והוראות ברורות לגבי אופן השימוש בגז המדמיע. לפני כשלושה חודשים שמעתי מפי קצין זוטר בשירות סדיר שאיש לא אמר לו כי קיים איסור חמור להשתמש בגז מדמיע בתוך מבנים סגורים. הקצין אמר לי את הדברים לאחר שראיתי אחד מחייליו משליך אבנים על חלונות בית, בפאתי עיר ערבית, ומנפץ את השמשות.

שאלתי אותו לפשר התנהגות של החייל. הוא הסביר שהחייל עשה זאת כדי שאדי הגז המדמיע יתנדפו מהבית. קודם לכן אישר לחיילים להשליך את רימון הגז המדמיע לתוך הבית, משום שלא ידע שהדבר אסור. המטרה, לדבריו, היתה לנטרל ומבית כמה נשים ונערות שהיו בו, והפריעו למהלך מעצרו של חשוד מבית שכן.

שלושה מעולפות בשכם

לאחר שהחיילים הסתלקו מן המקום, עם החשוד, נכנסתי לבית אפוף אדי הגז.

נערה כבת 12, אחת מכעשר נשים ונערות שהיו בבית, כולן מצטופפות סביב בצל גדולים אל אפן, הציעה גם לי להצטייד בבצל. הבית היה ספוג גז, ועיניהם של כל הנוכחים בו צרבו ודמעו, למרות שדלת החזית שדרכה הושלך רימון הגז נסגרה מייד לאחר השלכתו. איש לא העז להיכנס לחדר.

בכמה מקרים אחרים נכנסתי לבתים ספוגי אדי גז מדמיע. במקרה אחד, במחנה הפליטים עין בית-אלמא, ליד שכם, נכנסתי לבניין שמתגוררות בו שלוש משפחות השייכות לאותו בית-אב. הבית היה ספוג כולו אדי גז מדמיע.

המחנה היה שרוי בעוצר וכל התושבים ישבו בבתיהם. התפלאתי לראות שבבית הזה לא היו כלל ילדים. רק אבי המשפחה הגדולה, בנותיו וכלותיו. דיירי הבית סיפרו כי בלילה הקודם באו חיילים לבצע סריקה בבית ועצרו אחד מהצעירים. הנשים ניסו כנראה להתווכח ולהתמקח עם החיילים ואלה – לדברי הנשים – השליכו רימון גז מדמיע במהלך יציאתם מהבית, כדי להרחיק אותן.

היה אסור לצאת מהבית, בשל העוצר. הנשים סיפרו ששלושה מהפעוטות נשנקו, נתקפו קשיי נשימה חמורים ופונו לבית-חולים. את הילדים האחרים שיכנו בינתיים בבתי השכנים, עד שאדי הגז יתפוגגו. אלו הן רק דוגמאות בודדות למקרים שבהם היה ברור שנעשה שימוש בגז מדמיע בתוך מבנים סגורים. כולם שייכים לחודשים הראשונים של האינתיפאדה. נראה שבחודשים האחרונים קיימת בקרב הכוחות הפועלים בשטח מודעות גבוהה יותר לכתובת האזהרה המוטבעת על מכלי הגז, הכתובת האומרת כי השימוש בו בתוך מבנים סגורים אסור בתכלית. בכל זאת, עדיין נשמעות תלונות מתושבים בשטחים על "הריגים", בהקשר זה.

הסינית מס' 1 חוגגת 10 שנים.

אנו ממשיכים בחגיגות העשור

והחודש:

הברווזון המפואר
PEKING DUCK

חגיגה גסטרונומית שבמרכזה ברווז בנוסח פקין.

במשך החודש מחכה לך ולאורחיך
ארוחה שלמה על טהרת מטעמי הברווז:
★ חביתיות במילוי עור ברווז - מוכנות לעיניך על יד שולחנך
★ מרק ברווז ★ ברווז באננס ★ ברווז סצ'ואני ★ אורז עם ברווז
(וקינוח על חשבון הבית).

והחידוש
סעודת הברווז המיוחדת תוגש לשולחנכם
בהזמנה מוקדמת של 3 שעות בלבד ולא 24, כמקובל עד כה.

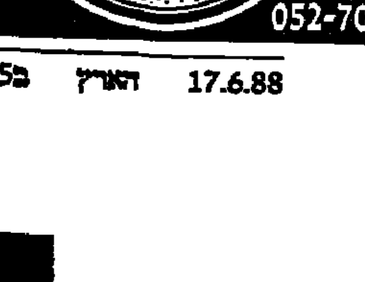

כפר שמריהו
טיידסט אוף סצ'ואן
10 שנים של טעם טוב!

מרכז מסחרי כפר שמריהו 052-70448, 547722

הארוע הקולנועי של השנה

"חור בלבנה" מרטו הפלילתי הראשון של אורי זוהר על פי תסריט מאת עמוס קינן. בהשתתפות אורי זוהר, אברהם הפנר, שמוליק קראוס, אריק לביא, שושיק שני, זן בן אמוץ ועוד...

אחד מהסרטים שהארכיון הישראלי לסרטים / סינמטק ירושלים שמר ושיחזר...

"פרודיה פרועה ומשוחררת ממסגרות על ישראל של שנות השישים המוקדמות... חלוציות, קרתנות, אקסהיביציוניזם, שייקספיר והקולנוע..."

פסטיבל הרדיו והקולנוע
סינמטק ירושלים 30.6.88 - 9.7.88

מכירת כרטיסים מוקדמת החל מ-17.6

בבית ביכורי העיתים רח' הפטמן 6, תל-אביב		בקופת סינמטק ירושלים		בקופת סינמטק חיפה
א'-ה'	17.00–22.00	א'-ה'	10.00–22.00	מידי ערב
ו'	10.00–14.00	ו'	10.00–16.00	עם פתיחת הקופות
מוצ"ש	19.00–22.00	מוצ"ש	18.00–22.30	

בחסות ידיעות אחרונות

هكذا من الأصل

אנדריאס פפנדריאו וטורגוט אוזאל. ראשי ממשלות יוון וטורקיה חייבים להתגבר על העבר

יוון וטורקיה: ציפיות, זהירות

בראשונה זה 36 שנה נועדו ראשי יוון וטורקיה לשיחה – על רקע היסטוריה עקובה מדם ותקווה לדו־קיום בעתיד

מאת אנדריאס קולשיטר

DIE ZEIT

מיוחד להארץ

הפיסגה בת שלושת הימים באתונה בין אנדריאס פפנדריאו וטורגוט אוזאל, שהסתיימה ב־15 ביוני, אינה אלא רק תחילתו של תהליך משא־ומתן קשה. כל צד הקשיח במשך שנים רבות את עמדותיו בשאלות הפולי־טיות השנויות במחלוקת, והאיבה היוונית־טורקית, שניסודה עומד כעת סדר היום, היא בת מאות בשנים. משום כך לא היתה סיבה לצפות הצלחה מרשימה של הפיסגה. ראש ממשלת יוון פפנדריאו וראש ממשלת טורקיה אוזאל חייבים להתגבר בעמל רב על העבר ול־הינתק מסטריאוטיפים שיש לכל צד על הצד השני. בשתי המדינות מטפחים ומשמרים זכרונות מרים – בעי־דודים של אידיאולוגים לאומנים – המובאים בישוי גם בספרי הלימוד.

נפילת קונסטנטינופול והקיסר היווני האחרון ב־1453 מתוארת כאילו היתה אירוע בת זמננו על כל השלכות האקטואליות. לעיניהם של יוונים עולה בלהבות הרובע היווני של סמירנה – היום, איזמיר – בדיוק כפי שנשרף בספטמבר 1922. הצד הטורקי חי מחדש את כיבוש קונסטנטינופול בידי כוחות בעלות־הברית והיוונים בנובמבר 1918, את תכתיב שלום סאור ב־1919 או את מלחמת התוקפנות של היוונים באנטוליה ב־22"–1919. נראה שעדיין מיטלטלים ומתעוררים גופות התליים על פנסי רחוב ושערים בפוגרום האנטי־יווני ב־1955 באיסטנבול. והטורקים שנרצחו במעשי טבח בקפריסין בשנות ה־60 עדיין אינם שוכבים בשלום על משכבם.

דעת הקהל עוינת להסדר

רקע היסטורי זה מקשה על כל פיתרון של הבעיות הנובעות התלויות ועומדות בין שתי המדינות. דעת הקהל בשתיהן מגנה כל סימן לנכונות לפשרה במהירות רבה מדי כ"מכירה בוגדנית של המולדת". והדבר חל על שני הנושאים המרכזיים שהועלו בפיסגה באתונה: הסכסוך באזור הים האגאי ובעיית קפריסין. פעם נוספת מדובר בתיחום זכויות הריבונות היווניות והטורקיות באזור הים האגאי, באוויר, בים, ומעל לכל בקרקעית הים במדף היבשתי.

לדעת אתונה יש לאיים היווניים, גם אלה השוכבים בקירבת חוף טורקיה, מדף יבשתי משלהם. על־פי השקפה זו, כמעט כל האזור האגאי הוא אזור כלכלי ריבוני של יוון. אנקרה, לעומת זאת, אומרת שהמדובר במצב גיאוגרפי יוצא־דופן, כופרת בזכותם של איים אלו לקרקעיות ורואה אותם כ"מתיישבים" על המדף היבשתי הטורקי־אנאטולי המגיע עד לקו המרכזית של הים האגאי. או שהקו המפריד יהיה בקו האמצע, או שיש לקבוע אזור ניצול קרקעית הים במשותף יווני־טורקי. פפנדריאו רוצה להעלות שאלות אלו בפני בית־הדין הבין־לאומי בהאג. אוזאל דורש משא־ומתן דו־צדדי, בלי להוציא עם זאת מכלל אפשרות לגמרי פניה להאג. הסכסוך האגאי הוביל את שתי החברות בנאט"ו ב־1976 ובמארס 1987 עד לסף מלחמה, בגלל מחלוקת על זכ־פושי נפט באזור.

בפגישתם בדאבוס בינואר השנה, הכריזו שני ראשי הממשלות: "למלחמה כזו אסור אי־פעם להישנות". השניים, שהלם העימות האגאי טילטל אותם, קראו להנצחה פוליטית של "רוח דאבוס" גם במיפגש באתונה. פירוש הדבר, ויתורים דו־צדדיים. טורקיה אינה יכולה להסכים להפיכת האזור האגאי, בגלל מיקום האיים היווניים, ל"ים פנימי יווני" סגור. פפנדריאו חייב לשחרר את אנקרה מהטראומה של כיתור אגאי. אוזאל חייב ליטול מהטורקים את הפחד לגורל איים הסמוכים לטורקיה ולהרגיע את הסיוט הישן־נושן שנולד מחדש בפלישה לקפריסין 1974, מפני "התפשטות נוסח אטילה" של טורקיה.

סלע המחלוקת הקפריסאי

בזמנו סירב פפנדריאו לכל פגישה עם אוזאל, כל עוד לא תפנה טורקיה את כוחותיה מקפריסין. אחר־כך נסוג מדרישה זו בדאבוס, תוך הכרזה מפורשת שלא ייערך שום משא ומתן בנושא קפריסין. כעת מעלה אתונה מחדש את פיתרון בעיית קפריסין כמפתח לשיפור בר־קיימא של היחסים. לאחר אי־אילו היסוסים, היה אוזאל מוכן לדון בבעיית קפריסין וכך לפרוץ את כללי המשחק של דאבוס. אולם טווח הפעולה שלו מוגבל ביותר. מסיבות פוליטיות פנימיות, אין הוא יכול להרשות לעצמו התקרבות לאתונה במחיר "אובדן קפרי־סין" והפקרת המיעוט הטורקי באי. בה במידה, לא יכול פפנדריאו להרשות לעצמו "בגידה" ביוונים הקפריסאים ולהסכים לפיוס עם טורקיה ללא ויתורים כבדי־משקל מצידה של זו האחרונה. המכשול הקפריסאי נראה כמכשול שאי־אפשר לגבור עליו או לעקוף אותו. הוא חוסם גם את הדרך לפשרה אפשרית בסכסוך האגאי.

פפנדריאו ואוזאל באו לפגישה מפוכחים וללא ציפיות מופרזות. הם דבקים בקדימויות הצנועות מאוד עליהן הסכימו בדאבוס: מניעת מלחמה, נכונות לדרישה, מדיניות של צעדים קטנים רבים ככל האפשר, זה אחר זה. בתחום זה התחולל מאז דאבוס רבות בכל הקשור לדיפלומטיה מעשית ומעשים של רצון טוב. זו הפעם הראשונה מאז 1952 ביקר באתונה שר־החוץ הטורקי. שרת־התרבות של פפנדריאו, מלינה מרקורי, יצאה לאנקרה. ראשי עיריית אתונה ואיסטנבול ביקרו כל אחד אצל רעהו. הפטריארך האקומני של קונסטנטינו־פול נפגש עם אוזאל. באתונה הקימו אנשי־עסקים משתי המדינות מועצת עסקים משותפת. אנקרה ביטלה את האיסור הקיים מאז 1964 על העברה ומכירה של הון יווני בטורקיה – איסור שהיה בתוקף מאז 1964, וחתמה סוף־סוף על הסכם השותפות בין הקהיליה האירופית וטורקיה בשנת 1963.

הוועדות שהוקמו בדאבוס הכינו תוכניות פעולה, על־פיהן אמורות שתי המדינות להילחם יחד בטרור, בפי־ראטיות ובסמים, לשתף פעולה בתחומי התיירות, התקשורת וקשרי התחבורה, להגיע עד לתיקון ספרי ההיסטוריה בבתי־הספר. "רוח דאבוס" תועיל, בסופו של דבר, גם לנאט"ו, שעכשיו – לאחר ביטול החוזה היווני־הטורקי, יכולה להיקם על האי סקירוס מבצר תחמושת, מערכת ניווט והגבלה לתנועה ימית.

לשונות רעות אומרות, שפפנדריאו ואוזאל השאפ־תניים חולמים על פרס נובל לשלום, אולם עד שהתקרבות בין שתי המדינות תגיע לגבהים כאלה, יעבור עוד זמן רב. פריצת־דרך פסיכולוגית אין פירושה פריצת־דרך פוליטית. לפי שעה, עשו אתונה ואנקרה רק את הצעדים הראשונים.

גלאסנוסט ואלוהים

חגיגות האלף לקיום הנצרות ברוסיה נערכות באווירה של פתיחות־יתר כלפי הדת, אך פיקוחה של המועצה לענייני דת הדוק כשהיה ורוב המאמינים ממשיכים להסתיר את אדיקותם

מאת קנת וודוורד

Newsweek

מיוחד ל"הארץ"

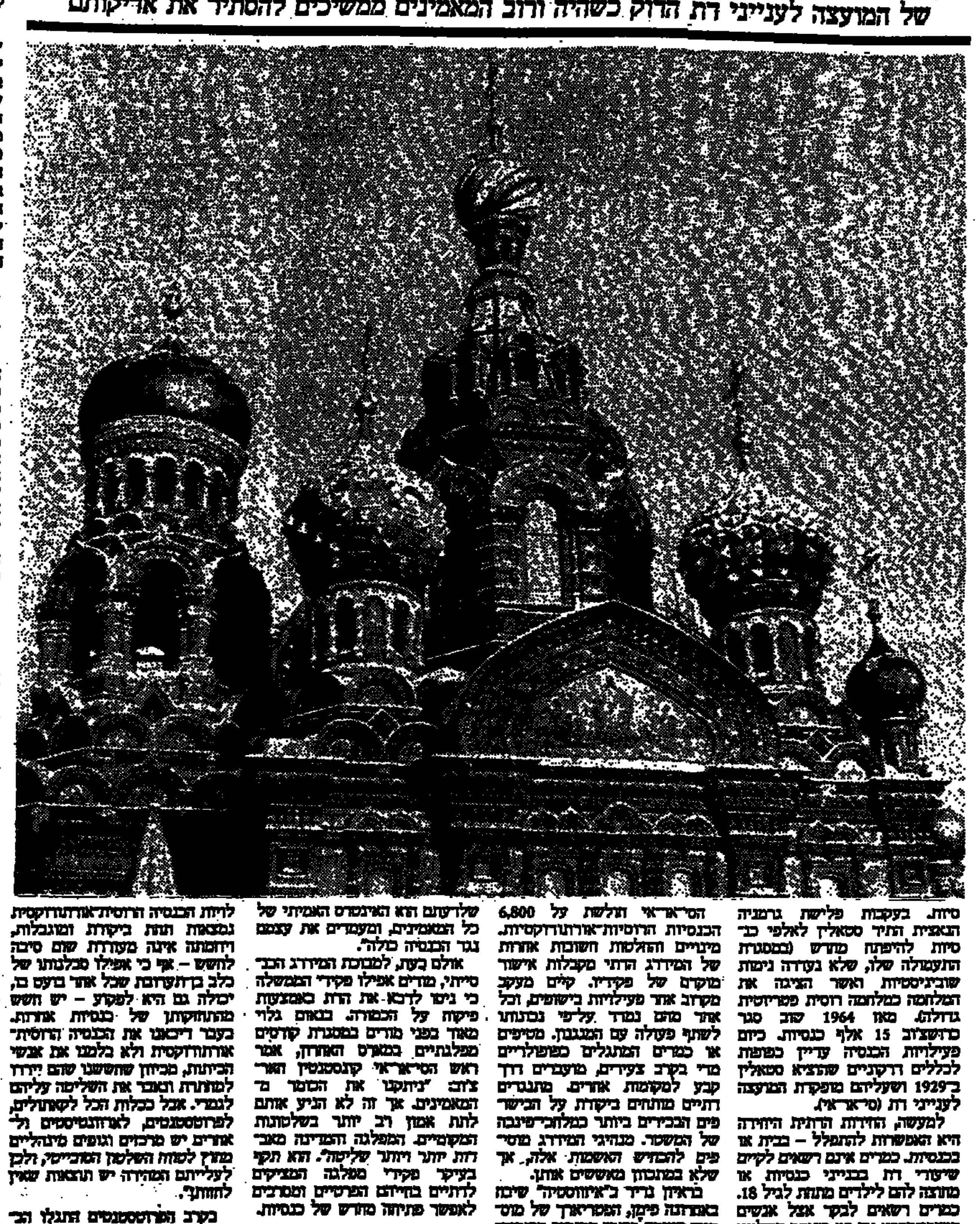

היה זה כמו ציור־קיר ימי־ביניימי שהתעורר לפתע לחיים: ארכיבישו־פים ביזנטיים, בישופים מזוקנים, קרדינלים מהוותיקן, המטיף בילי גרהאם – כולם נהרו למוסקווה בשבוע שעבר כדי לחגוג את שנת האלף לקיום הנצרות ברוסיה. אף כי האפיפיור יוחנן פאולוס השני נעדר, מזכיר המדינה שלו מסר מכתב שכתב למיכאיל גורבצ'וב. בתיאטרון "בולשוי" התקיים קונצרט בנוכחות ראיסה גורבצ'וב, ובקתדרלת ה־התגלות נערכה תפילה ממושכת שעייפה אורחים רבים. "אני לא יכול לעמוד במשך ארבע שעות", אמר הבישוף הקאתולי וילהלמס נוקס מלאטוויה, "זה אינו במסורת שלנו".

על אף עשרות שנים של דיכוי שיטתי, הדת בברית־המועצות שו־רדה, וקיימת ומלאת חיות יותר מאשר באנגליה, שוודיה או מדינה אחרת במערב־אירופה. על־פי ה־אומדן, 40 עד 60 אחוז מ־285 מי־ליון האזרחים בברית־המועצות הם אנשים דתיים. אולם להוציא זקנים, מדירים הרוב את רגליהם מהכנסיה ופוקדים אותה רק בחגים. מבין המאמינים, שרובם מסתירים את אדיקותם, כ־50 עד 90 מיליון הם רוסים־אורתודוקסים, 10 מיליונים נוספים הם קתולים – למעלה ממחציתם חברים בכנסיה המזר־חית באוקראינה, וכ־4 מיליונים משתייכים לכנסיות פרוטסטנטיות שונות. מבין הלא־רוסים, כ־60 מי־ליון הם מוסלמים.

בו בזמן יש סימנים ברורים שה־אתיאיזם בברית־המועצות התפורר לאותה אגנוסטיות אגבית האו־פיינית למערב החילוני. תופעות אלה לא היו בולטות כל־כך לעין אילולא הכלכלה המתמוטטת והגלאסנוסט העומד על סוף־ויה. כמ־אמציו לגייס תמיכה בפרסטרויקה, מחזר גורבצ'וב אחר מאמינים דתיים ובני דתם במערב ברמזים והבטחות לחירות דתית נרחבת יותר. "לא תיתכן הצלחה כלכלית ללא דמוקר־טיזציה, ולא תיתכן דמוקרטיזציה ללא חופש המצפון" אומר אלכסנדר נזרוב, עיתונאי שתחום עיסוקו – ענייני דת – בשבועון "חדשות מוס־קווה" הוא לכשעצמו סימן לשינוי. אולם דברים מסוימים נותרו בעינם: "אנחנו לא יכולים לומר שהכנסיה חופשית בחברה זו", הוא מוסיף.

מלחכי פינכה של המשטר

למען האמת, המשטר הנוכחי לא היה הראשון שכבל את הכנסיה הרו־סית למדינה. ב־1721 הפך פטר הגדול את הכנסיה למחלקה ממשל־תית. הבישופים דיווחו ל"מפקח עליון", שירותה במישרין לפטר. קתרינה הגדולה החרימה את נחלות הכנסיה. בשאה הזאת העניק לנין לכנסיה תקופה קצרה של עצמאות ב־1917, אחר כך החרים את רכושה והכריז כי הדת היא "מין יי"ש רו־חני שבו עבדים מטביעים את דיוקנם האנושי".

בשנות ה־30 רצה סטאלין, אשר אז הגלה עשרות מיליונים, בהם נוצרים מאמינים, אנשי כמורה ור־בים, הוא סגר כמעט את כל הכנ־סיות. בעקבות פלישת גרמניה הנאצית התיר סטאלין לאלפי כנ־סיות להיפתח מחדש (במסגרת התעמולה שלו, שלא נעדרה נימות שוביניסטיות האשר הציגה את המלחמה כמלחמה רוסית פטריוטית גדולה). מאז 1964 שבו סגר כרושצ'וב 15 אלף כנסיות. כיום פעילויות הכנסיה עדיין כפופות לכללים דרקוניים שהוציא סטאלין ב־1929 ושעליהם מופקדת המועצה לענייני דת (סי־אר־איי).

למעשה, החירות הדתית היחידה היא האפשרות להתפלל – בבית או בכנסיות. כמרים אינם רשאים לקיים שיעורי דת בבנייני כנסיות או מחוצה להם לילדים מתחת לגיל 18. כמרים רשאים לבקר אצל אנשים חשוכי־מרפא אך רק בהיתר השלטון המקומי. עליות לרגל והלוויות דתיות, להוציא טקסים בתוך בנייני כנסיה, אסורות. הטפה דתית אסורה על־פי החוק. באחרונה הותר לכנ־סיות לייבא את כתבי הקודש; ב־70 שנה נדפסו בברית־המועצות רק 370 אלף עותקים.

הסי־אר־איי חולשת על 6,800 הכנסיות הרוסיות־אורתודוקסיות. מינויים והחלטות חשובות אחרות של המימסד הדתי מקבלות אישור מוקדם של פקידיו. קיים מעקב מקרוב אחר פעילויות בישופים, וכל אחד מהם נמדד על־פי נכונתו לשתף פעולה עם הממשל. מטיפים או כמרים המתגלים כפופולריים מדי בקרב צעירים, מועברים דרך קבע למקומות אחרים. מתנגדים דתיים מותחים ביקורת על הבישו־פים הבכירים ביותר כמלחכי־פינכה של המשטר. מנהיגי המימסד מוס־יפים להכחיש האשמות אלה, אך שלא במתכוון מאששים אותן.

בראיון נדיר ב"איזווסטיה" שיבח באחרונה פימן, הפטריארך של מוס־קווה העומד בראש הכנסיה הרוסית־אורתודוקסית, סוציאליזם נוסח בר־יה"מ כ"קרוב לאידיאלים הנוצריים", וגינה אנשים בכמורה ומחוצה לה שאינם מסכימים עם דרך הכנסיה. "בדרך־כלל אנשים אלה מותחים ביקורת על מנהיגות הכנסיה, נוטלים לעצמם זכות לומר בתוך מה שלדעתם הוא האינטרס האמיתי של כל המאמינים, ומעמידים את עצמם נגד הכנסיה כולה."

אולם כעת, למבוכת המימסד הכנ־סייתי, מודים אפילו פקידי הממשלה כי ניסו לדכא את הדת באמצעות פיקוח על הכמורה. בנאום גלוי מאוד בפני מורים במגמת קודשים מפלגתיים במאקס האקדמיה, אמר ראש הסי־אר־איי קונסטנטין הארצ'ב: "ניתקנו את הכומר מן המאמינים. אך זה לא הביא אותם לתת אמון רב יותר בשלטונות המקומיים. המפלגה והמדינה מאבדות יותר ויותר שליטה". הוא תקף בעיקר פקידי מפלגה המציקים לדתיים בחייהם הפרטיים ומסרבים לאפשר פתיחה מחדש של כנסיות.

הבעייתיים – באוקראינה

בהרצאתו שהתפרסה על נושאים רבים ושהוקלטה בחשאי, הוא הגיע בה ניכר לכנסיה הרוסית־אורתודוקסית המבטיית, והחשש מפעילויות של אחרות. "על אף העובדה שפעי־לויות הכנסיה הרוסית־אורתודוקסית נמצאות תחת ביקורת ומגבלות, ויוזמתה אינה מעוררת שום סיבה לחשש – אף כי אפילו מכלבתנו של כלב ברית־עוקבית שכל אחד בועט בו, יכולה גם היא לפקוע – יש חשש מהתחזקותן של כנסיות אחרות. בעבר דיכאנו את הכנסיה הרוסית־אורתודוקסית ולא בלמנו את אנשי הכיתות, מכיוון שחששנו שהם יירדו למחתרת ונאבד את השליטה עליהם לגמרי. אבל בכלות הכל לקאתולים, לפרוטסטנטים, לאוונגליסטים ול־אחרים יש מרכזים וגופים מינהליים מחוץ לתחום השלטון הסובייטי, ולכן לעלייתם המהירה יש תוצאות שאין לחזותן".

בקרב הפרוטסטנטים התגלו הב־פטיסטים כמיליטנטים ביותר בדר־ישת זכויות דתיות. בכנסיה הב־פטיסטית בלנינגרד מקיימים כיתות לימוד של כתבי הקודש לילדים וב־לילות רביעי נערכות שיחות עם אתאיסטים במרתף הממוקם ב־חצר. עד לשבוע האחרון הם נאסרו על כנסיות לערוך פעולות צדקה. אולם במוסקווה כבר מסייעות בפטיסטיות מתנדבות, העובדות סב־לים דתיים, לחולים זקנים בבית חו־לים ממלכתי.

לדידו של המשטר, הנוצרים הבע־יתיים ביותר נמצאים באוקראינה, לשם הביא נסיך קייב ולאדימיר את בשורת הנצרות לפני 1000 שנה. שני־שלישים מכל הכנסיות האורתו־דוקסיות נמצאות באוקראינה והן מספקות 85% מכל תלמידי ה־סמינרים האורתודוקסיים. גם מחצית הכנסיות הבפטיסטיות נמצאות באוקראינה. בחלק המערבי של הרפובליקה מזוהים שבעה מיליוני קתולים עם הכנסיה האוניאטית המחתרתית, המשלבת פולחן אורתו־דוקסי עם נאמנות לאפיפיורות.

לא בהשפעת הבבושקה

אלכסיי זולסקי (51) הוא אחד הגיבורים השקטים של הנצרות הרו־סית. אלכסיי, פרופסור ומתרגם מצרפתית וגרמנית במשך 15 שנים, פרש למעשה ממעמד האינטליגנציה כאשר קיבל עליו את הדת האורתו־דוקסית. עכשיו הוא עובד כפועל. נימוקו: "באינטלקטואל, הם יכולים לעשות בך מניפולציות, אבל כש־אתה פועל פשוט הם לא יכולים לעשות דבר". בנו הבכור אלכסיי, בן 12, אומר מרבית חבריו הוטבלו אך אינם הולכים לכנסיה כמוהו. כאשר התגלה בכיתה שהוא עונד צלב לצוואר, ביקר המורה בבית כדי לברר אם הבבושקה היא זו ששיכנעה אותו.

אצל אלכסיי המצב הפוך. הב־בושקות שהגנו בתקופת סטאלין הן חוששות כי הנכדים הדתיים יהיו מנודים בחברה. אביו של אלכסיי הסביר כי הוא מגדל את ילדיו כנוצרים, והמורה נסוג וביקש רק שאלכסיי לא יראה את הצלב שלו, לבל ישפעו ילדים אחרים. מזלה של קטיה בי. (המשפחה רצתה להישאר בעילום שם) לא שיחק לה כל־כך. אביה הסתבך במעצר כאשר אירגן בשכונה בית־ספר של יום ראשון, שם לימדה בתו לא רק את יסודות הדת אלא גם רכשה ידידים. אינה חוששת לגדולה כאשר תחל ללמוד באוניברסיטה ומה יקרה אם תתגלה כאתאיסטית.

לדידם של מאמינים דתיים, מבחן הפרסטרויקה הוא אם יקיים גור־בצ'וב את הבטחתו להעביר חוק המבטיח את חופש המצפון. המשפטן יורי רוזנבאום, חבר באקדמיה ה־סובייטית למדעים הזקהית במכון המדינה והחוק, ניסח חוק כזה. אבל הוא, אתאיסט בעצמו, מזהיר שבגני מועצת השרים ניסחו חוק אחר, שכעת הם דנים בו בדלתיים סגורות ושיותיר את מרבית ההגבלות הנוכ־חיות בעינן. נראה שהאסטרטגיה של גורבצ'וב מיועדת ליצור דמוקרטיה מספקת כדי לזכות באמונתם הפר־טית של אנשים דתיים, תוך קיום פיקוח איתן על הכנסיות. כפי שהס־ביר זאת הארצ'ב לפונקציונרים המפלגתיים: "בין אם זה מוצא חן בעינינו ובין אם לא, הדת נכנסת כמו רכבת על מסילת ברזל. הכיוון שהכוח שייך לגמרי לנו, אני חושב שאנחנו מסוגלים להציב את [illegible] "כי האמונים שלנו".

המקל והגזר של פ. ו. בותה

מאת ספנסר רייס

Newsweek

מיוחד ל"הארץ"

אין שום סימן מזהה לקבוצת המשרדים בבניין ממשלתי רב־קומות הנשקף על הכניסה לפרלמנט של דרום־אפריקה. זה מושב מועצת ביטחון המדינה (אס־אס־סי), שבה חברים תריסר פקידי צבא וביון בכירים ושרי מפתח בממשלה. בראשה עומד הנשיא פי. וו. בותה עצמו, ותפקידה לנהל את מלחמתה של פרטוריה במהפכה. בימים אלה שוררת שם אווירת אופטימיות זהירה. אומר אחד מחבריה, גנרל מוצקחוה: "כאיש צבא הכשירו אותי להיות פסימי, להתכונן לגרוע ביותר. אבל בשנה האחרונה השגנו התקדמות ניכרת בהריסת המתקפה המהפכנית".

אין זו התפארות שוא. במידה רבה, המרי הגלוי ששטף את ערי השחורים בדרום־אפריקה נמחץ. כי־ום נותר רק זעם מפעפע וניצוצות התנגדות המתעופפים מדי פעם. בשבוע שעבר חידשה הממשלה, בשלישית, את משטר החירום, וסביר כי הוא יהפוך עובדה של קבע בדרום־אפריקה. אווירת הזעם ברחובות השחורים מזכירה את פו־לין שלאחר נפילת סולידריות או את צ'ילה של אוגוסטו פינושה.

עכשיו יוצאים בותה והגנרלים שלו למתקפה, כדי להבטיח שהמיכסה אכן יישאר סגור. מערכה זו, הידועה בחוגים הרשמיים בשם "אסטרטגיה טוטאלית", אמורה תחילה למחוץ את ההתנגדות, בכל מחיר, אחר כך לצאת "לכבוש לבבות ומוחות" ולבסוף להביא את השחורים להסדר של "שותפות בשלטון", הסדר שינטרל דרישות לשל־טון רוב ולעקרון של אדם אחד – קול אחד.

הקשיים הניצבים בפני בותה ואנשיו אדירים: קודם כל השנאה העזה לאפרטהייד בקרב הש־חורים. רק בשבוע שעבר שבתו שני מיליון שחורים במשך שלושה ימים במחאה ארצית אילמת נגד תקנות משטר החירום. רק בסקטור אחד, החיוני לכלכלת דרום־אפריקה, נכשלה ה־שביתה – במכרות הזהב. הקונגרס האפריקאי הלאומי מוסיף להיות כוח שאין להתעלם ממנו ומגלם את חלום השחרור עבור מיליוני שחורים. אולם החזית הדמוקרטית המאוחדת (יו־די־אף), ברית של עשרות קבוצות המתנגדות לאפרטהייד, שבשיא המרי התייצבה בראש החזית של התנועה, נראית כעת כשרויה בגסיסה. רוב מנהיגיה נע־צרו או שפיותיהם חסומים. כנסיות האיגודים המקצועיים השחורים מפולגים פילוג פנימי חריף בנושאי אסטרטגיה, כמו גם האי־אנ־סי עצמו. ליבראלים אופטימיסטים מקווים שהמשבר הסתום יעודד "ריאליזם חדש", בכל הכיוונים. ההתפתחות הסבירה היא גלישה לפאשיזם גלוי ובוטה, מלחמת אזרחים או אפילו מצב דמוי ביירות.

"די מאן ואט ויט" – האיש שיודע, זהו כינוי של אדם המקורב לחוגים הפנימיים של המשטר, בעל טור בעיתון הבורי הליבראלי "די־ביר אפריקאן" (הדרום־אפריקאי). "חלפו הימים שבהם הממשלה כולה החליטה", כתב איש זה לאחרונה. "כעת הכוח הוא בידי "מימסד הביטחון" – שירות הביון, משטרת הביטחון, הגנרלים והאיש המכונה "התנין הגדול", בותה. מטרתם, הוא אומר, "לעשות ניקיון כללי, כמיקי נרחב". הכלל המקובל על אנשים אלה: "אל תרופף את הלפיתה שלך כשידך על העליונה".

גם מנהיגי אי־אנ־סי בלוסאקה אומרים כעת שלא היו להם שום אשליות, בתקופת המרי הכללי בשנים 84'–86', כי אכן מתקרב קץ האפרטהייד. המרי עודד את בותה ואנשיו לעמדה תוקפנית בדרכה: המרכיבים העיקריים של "האיסטרטגיה הטוטאלית" הוכנו מזה עשר שנים. תיכננה אותם ממשלת צללים הידועה בשם "מערכת ניהול הביטחון הלאומי". היא משלבת את המינהל האזרחי, המשטרה והצבא ברשת פיקוד ארצית מקיפה. "הכל כבר היה קיים", אומר פקיד ביטחון בכיר לשעבר. "כל מה שעשינו כאשר הוכרז מצב החירום היה ללחוץ על מתג".

התוצאה הראשונית, לפחות, היתה הרסנית. המיליטנטיות עדיין קיימת אבל רבים מהארגונים נאבקים על חייהם. על־פי תקנות החירום בוצעו גלי מעצרים של פעילים מהשורה. גם ויג'ילנטים ימניים שחורים, הנהנים מתמיכה ועידוד רשמי, פעילים באזורים רבים יחד עם יחידות של שוטרים עירוניים שחורים בעלי הכשרה מינימ־לית. התוצאה – גם לעיני השחורים ה"חמות" ביותר שורר שקט מתוח הנופר מדי פעם בהתקפות על כוחות הביטחון ותגובה משטרתית אכזרית. המפתח לשינוי זה הוא המערכת של "מרכזי הנ־יהול המשותפים" המקומיים שמספרם נאמד ב־350. כל תא של מרכז ניהול כזה, הממוקם בתחנת משטרה בערי השחורים, כולל כתריסר חברים – מפקדים מקומיים של כוחות הביטחון, אדמיניסטרטורים לבנים, שוטרים שנבחרו בק־פידה. אלו האחרונים הם בדרך־כלל אנשי עסקים, כמרים שמרנים, או "אזרחים טובים" שזהותם נשמרת בקפדנות.

השאלה היא אם אפילו מערכת יעילה ואכזרית שכזו יכולה לנטרל את מה שהמימשל בפרטוריה מכנה "האקלים המהפכני הבסיסי". זה היעד השני של "האסטרטגיה הטוטאלית": להשיג את תמיכתם של שחורים שאינם מחוייבים. כפי שאומר גנרל באס־אס־סי: "לאנשים אלה יש כמובן שאיפות משלהם, אבל מה שבאמת מעסיק אותם הוא לחם וחמאה, דיור, בתי־ספר, מכוניות, "הדברים הטובים". אם אתה רוצה את התמיכה שלהם אתה יכול לקנות אותה".

ברוח זו פותחו הגנרלים של בותה בביצוע תו־כנית חסרת תקדים לשיפור תנאי החיים הבסי־סיים בערי השחורים. עד סוף השנה יוצאו קרוב לשני מיליארדי דולרים על דיור, בתי־ספר, כבישים ושירותים ציבוריים ב־34 ערי שחורים סוערות במיוחד. שמונה מיליארדים הוקצבו ל־200 ערי שחורים נוספות במהלך חמש השנים הבאות. במקביל מגושם המרכיב השלישי של האיסטרטגיה הטוטאלית – הקמת מפלגות וארגונים פוליטיים שחורים. היעד הסופי הוא למשוך "מתונים" המוכנים למשא ומתן על מסגרת חוקתית חדשה על פי תבניה של רשות "שותפות בשלטון" אך לא שלטון הרוב. כדי להשיג יעד זה חייב המשטר להשתיק סופית את קולות המתנגדים.

"תמצא כאן הכל", אמר השוטר המציג לראווה אב־טיפוס של כלי־רכב לפיזור מהומות באחד יד־ידים ליד יוהנסבורג. "מיזוג אוויר, הינע של ארבעה גלגלים ואשנבי ירי אטומים כך שהגז המדמיע לא יחזור אליך לפרצוף". ליד תצוגה של שתי בובות המייצגות לוחמי אי־אנ־סי המגיחים מוקש בפיסת גלגל משוחזרת, בודקים שלושה ילדים מסוקרנים את שרידי מכונית שנהרסה על ידי פצצה ביוהנסבורג, בשנה שעברה. "זה אמיתי?" שואל אחד מהם. לידם מתבונן זוג לבן בגיל העמידה ב"חזון העתיד" – דגמי שני בתים חדשים של עיירת שחורים (במתכונת גודלם הטבעי), מוק־פים ירק. "זה מה ש־99% מהשחורים רוצים", אומר הגבר. "הקומוניסטים הרדיקאלים הם המסיתים והגורמים למהומות".

מרבית הלבנים בדרום־אפריקה מבקרים רק לעיתים נדירות, אם בכלל, בערי השחורים. הם כמעט שאינם מבחינים במצב החירום. אבל נראה שרק לבנים מעטים חשים לגמרי בנוח באווירת הגרוטסקות הנוכחית. התמיכה המפלגת וגדלה במפלגה השמרנית הימנית קיצונית וב"אחדות־בור" הפשיסטי המובהק היא מסממני הספקות של לבנים כלפי "האסטרטגיה הטוטאלית" של בותה. לדידם, העולם השלישי הפאיים מתקרב אליהם בגל גואה. אבל בדבר אחד אין ספק: יו־די־אף וארגונים חשובים אחרים המתנגדים לאפרטהייד לא "יוהנו" יותר מהחזה הליבראלי, כפי ששרר לפני מצב החירום. כאשר חודשו תקנות החירום בשבוע שעבר נסתמו פרצות בהגבלות הקיימות על סיקור עיתונאי של תסיסה פוליטית, פעולות משטרה ו"עבירות ותרות". "כאשר תיכתב סוף ההיסטוריה של המקום הזה", אומר דיפלומט מערבי ותיק בפרטוריה, "ייזכרו שנות ה־80 המוקדמות כימי הזוהר של זכויות האזרח, חופש העיתונות והמחאה הפוליטית".

מנקודת מבטם של לבנים רבים, ההוצאות הכספיות על שיפור תנאי החיים של השחורים מוצדקות רק אם יסכימו השחורים לקבל את הצעת הממשלה – כספים ו"חלוק בשלטון" תמורת שקט פוליטי. אבל האמת היא שהלבבות והמוחות של השחורים לא ייקנו ב"רשרושת" כאלה. פקידי מימשל מודים בשיחות פרטיות כי עד כה היו דווקא השחורים מהמעמד הבינוני, שמצבם טוב יחסית, התומכים החזקים ביותר של התנועה נגד האפרטהייד. אפילו בותלאזי, מנהיגם המסורתי של בני זולו, שהואשם על ידי שחורים מיליטנ־טים בבגידה על שהסכים לעמוד בראש "אחד המולדות העצמאי" של קוואזולו, דוחה מכל וכל את תבניות הממשלה.

"לא נימוג"

הם עומדים ללא הרף על המשמר. חלקם הספיק להשתתף במרד סואטו ב־1976, אחרים הם "האריות הצעירים", ה"חברים" או פשוט "הילדים" – הצעירים השחורים שב־אמצע שנות ה־80 הרימו אבנים, סכינים ובקבוקי תבערה ויצאו למלחמה. כיום מלחמתם שונה – להחזיק מעמד, ולהקים מחדש את ההתנגדות. איש אינו יודע כמה אנשים יש במחתרת בדרום־אפריקה כיום. קשה להגדיר מה היא, שכן כשמדברים על מחתרת מתכוונים גם לצעירים לבנים בעלי מקצועות חופשיים המחליפים מקום מגורים מדי ששה חודשים כדי להשתמט מגיוס צבאי. על אלפי מיליטנטים שחורים הפעילים בארגוני נוער, ארגוני אזרחים בערי השחורים וקבוצות אחרות, כפה מצב החירום שיטת פעולה חדשה לגמרי. הם מתחבאים ב"בתים בטוחים", נפ־גשים בחשאיות ומעבירים הודעות מוצפנות. הם חייבים להתנתק מידידים לשעבר ובני משפחה, לגלות מלשינים ולחשוב איך לעמוד בחקירה כשטורות. "אף אחד מאיתנו לא היה באמת מוכן למה שקרה", אומר חבר קונגרס הנוער הדרום־אפריקאי (סאיק"ו) שמחצית מנהיגיו אסורים והשאר מסתתרים. "עכשיו למדנו".

הם מפרידים בין "המסתתרת למתנה", הארגונים הפוליטיים המתחמקים מפיקוח משטרתי, והגרעין הקשה – החברים המעורבים בחבלות ובהתקפות בנשק. רבים מלוחמי הרחוב של השנים האחרונות מתפרנסים מהקצבות דלות, שהם מקבלים מקבוצות המתנגדות לאפרטהייד, מבלים את ימיהם בחלוקת עלונים, גיוס חברים, תיכנון שביתות. אין מחסור בלוחמי גרילה פוטנציאליים, המקווים כי יום אחד יקבלו לידיהם רימון יד או אדוקה 47. החיים במחתרת גובים את המחיר.

"לא באתי הביתה לבקר את המשפחה כבר שנה", אומר איש סאיק"ו אחד. "המשטרה באה לשם כל יום". אולם עצם האינטנסיביות של חיים כאלה יכולה לספק זן חדש לגמרי של מהפכנים. "אנחנו בונים מנהיגות חדשה, שאי אפשר לתפוס אותה בקלות", אומר צעיר ביוהנסבורג. "ברור לכל שאנחנו לא נימוג וניעלם, סתם כך".

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למדעי הרוח
המדרשה ללימודים מתקדמים

תכנית לימודים למ"א בהיסטוריה, פילוסופיה וסוציולוגיה של המדעים

התכנית פתוחה לבעלי תואר "בוגר" מכל הפקולטאות. לתלמידים ייקבעו תכניות אישיות בהתאם להכשרתם הקודמת ולפי כיווני התעניינותם.

התכנית כוללת את התחומים הבאים: היסטוריות הפילוסופיים של המדע המודרני; גישות היסטוריות שונות לחקר התפתחות המדע מהזמן העתיק עד ימינו; חקר יחסי הגומלין בין מדע, חברה, תרבות ופוליטיקה.

לתכנית קשר הדוק עם מרכז אדלשטיין למחקר בהיסטוריה, פילוסופיה וסוציולוגיה של המדעים, ועם אוספים נדירים בהיסטוריה של המדע בספריה הלאומית.

לפרטים נוספים נא לפנות למזכירות החוג לפילוסופיה, חדר 5516, טלפון 883759, בבניין הפקולטה למדעי הרוח, הר הצופים.

ייעוץ יתקיים ע"י ד"ר מרה בלר, מרכזת התכנית, כבר בתקופת הקיץ, בתיאום מראש.

הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה, תל־אביב

בפיקוח משרד החינוך והתרבות
רחוב שטריקר 19, תל אביב, 62006 טל. 5460־524

מודיע

על בחינות כניסה לשנת הלימודים תשמ"ט

1. כל הכלים הקלאסיים
2. פיתוח קול ומעגל מקהלה

הבחינות תערכנה בתאריכים 5,6,7 ליולי.
לקביעת מועד:
נא להתקשר לטל' 5460524
מתאריך 26.6.88 מ־10.00 עד 18.00

3. מעגל מרים כלי – גילאים 4½ – 6, ללא בחינות

הרשמה החל מתאריך 20.6.88
משעה 10.00 בבוקר ועד 18.00

עיריית תל־אביב־יפו

הודעה לציבור

ברח' מוהליבר, בקטע בין הרחובות יצחק אלחנן ורח' יעבץ, תבוצע עבודת ביוב.
הכביש יהיה סגור לתנועת כלי רכב בין התאריכים 19-24.6.88.
הנהגים מתבקשים להשתמש בדרכים חילופיות.

חברת הימנותא בע"מ

חברת הימנותא בע"מ מבקשת לקבל הצעות רכישת בעלות כמפורט דלהלן:

מספר מכרז	גוש	חלקה	מהות הנכס	כתובת
2/88	30009	27/10	דירה בת 3 חדרים	כ"ט בנובמבר 18 ירושלים
3/88	30024	21/21 21/22	דירה בת 2 חדרים	הרב ברלין 30 ירושלים
4/88	10813	90/5	דירה בת 4 חדרים	יפה נוף 30 חיפה
5/88	7154	308	מגרש	הנביאים 43 (41) בת ים
6/88	7155	240	מגרש	כצנלסון 74 בת ים
7/88	6541	101	מגרש	רח' ההסתדרות פינת ארלוזורוב, הרצליה

בדבר פרטים נוספים של תנאי המכרז וקבלת טפסי הצעה, טפסי חוזה התקשרות וחמני ביקור בדירות יש לפנות בשעות העבודה הרגילות למשרדי הימנותא בע"מ ברחוב צבי הרמן שפירא 11, תל־אביב טל' 03–287840; רח' קק"ל 6, ירושלים, טל' 02–249746/7; בחיפה רח' הרצל 16, טל' 04–641297 (במשרד קק"ל).

את ההצעות יש להגיש במעטפה סגורה בציון מספר המכרז.

על ההצעות להגיע למשרדי החברה המפורטים לעיל בדואר רשום או במסירה אישית לתיבת המכרזים לא יאוחר מיום 1.7.88 שעה 12.00.

הצעות שאינן בהתאם לתנאי המכרז והוראותיו לא הובאנה לדיון.

להצעות יש לצרף ערבות בנקאית בתוקף ל־60 יום מתאריך ההצעה לפקודת חברת הימנותא בע"מ בשיעור של 10% מערך ההצעה. על ערבות זו יחולו התנאים המפורטים בטופס ההצעה.

אין חברת הימנותא בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

השתתפות במכרז וקבלת תנאיו או זכיה בו אינם יוצרים מחויבות מכל סוג מצד הימנותא בע"מ כלפי הזוכה או כלפי המשתתפים האחרים ורק חוזה מכר בנוסח שהוצג ע"י הימנותא בע"מ בין מסמכי המכרז החתום על ידי הימנותא בע"מ והזוכה, יחייב את הצדדים.

הזוכה במכרז מתחייב לחתום על החוזה הנ"ל לא יאוחר מ־7 ימים מתאריך קבלת הודעת הזכיה אשר תשלח לו.

כתב זר / תום שגב

אבי האתגר. באסם עסיילי (צילום: רחמים ישראלי)

היורש

מובארק עוואד, שגורש השבוע לאמריקה, השאיר אחריו את נאפז עסיילי האומר שיש חיים אחרי עוואד ומודה ליצחק שמיר על השירות

המרכז לחקר אי־אלימות שוכן באחד מבנייני המוסדות הלאומיים של הפלשתינאים. במזרח ירושלים אפשר עכשיו לקבל מפה באנגלית, המציינת בדיוק היכן ממוקם כל אחד מהמוסדות האלה – "המרכז ללימודים ערביים", "הפורום למחשבה ערבית", תיאטרון "אל חכוואתי", מערכת "אל פאג'ר" וכיוצא באלה מוסדות של המדינה שבדרך.

ביום רביעי השבוע היה המרכז לחקר אי־אלימות שומם. לא היו צוותי הטלוויזיה, לא היו המנהלים ולא האוהדים ולא המתנדבים ולא המעניינים, ולא היה שם מובארק עוואד עצמו, אלא רק פרופסור אחד מאמריקה שנקלע לשם אולי מפני שלא שמע שעוואד לא עובד שם עוד, ואפשר שבא לעודד את היורש, באסם עסיילי, הנושא עכשיו בתואר מנהל־בפועל. האומר שיש חיים אחרי עוואד.

עסיילי הוא איש עגלגל בן 32, מאיר פנים ורך מבע, כל כולו אי אלימות. זה בגלל שהיה בן יחיד, סיפר לי. באין לו אחים, נזהר תמיד שלא להסתבך בקטטות עם הילדים האחרים, שהרי לא היה מי שיבוא לעזרתו. תמיד ברח כשהיתה קטטה. עד היום לא הרים יד על איש, בגלל שהוא בן יחיד, כאמור, וגם בשל מה שקרא בכתבי גנדי ובובר, בעיקר ב"אני ואתה", שהוא ספר חשוב מאוד. אחר־כך גילה את מובארק עוואד.

הוא נולד ולמד בירושלים, ומיום שעמד על דעתו אינו מכיר אלא את הכיבוש הישראלי. אביו נמנה עם אנשי השומרים של מסגד אל־אקצה. לפני 48 [illegible] בית־קפה, שאחרי המלחמה נותר בצד הישראלי של הגבול, אשר [illegible] בחברון, אך חלקו הגדול הופקע כדי להרחיב את שטחה של התנחלות קריית־ארבע, אמר עסיילי.

עם סיום לימודיו נרשם באוניברסיטת אנג'את, למד אנגלית וסוציולוגיה. פעם כתב עבודה סמינריונית על תורת אי־האלימות, ופעם הלך לשמוע הרצאה מפי מובארק עוואד. אחר־כך התנדב לעבוד במרכז שלו ועד כשיו הוא המנהל בפועל, עובד בשכר. קודם עבד כמורה לאנגלית וצרפתית בבית הספר הקופטי בו למד בעצמו. יש לו שני ילדים.

הוא מאמין שיחלפו עוד 40 שנה לפני שהישראלים ינלו את התבונה ויסתלקו מהשטחים. כל אותו הזמן, האינתיפאדה תימשך. הוא מאמין שביום מן הימים, הישראלים יחדלו לירות בתושבי השטחים. המוסר הי־הודי יבלום אותם.

עסיילי נתן לי מחקר המנתח את 17 הכרוזים הראשונים של הנהגת האינתיפאדה. מהמחקר עולה ש־95% מהפעולות שתושבי השטחים נדרשו לעשות הן פעולות לא אלימות. משביתות מסחר ועד צילצול בפע־מוני הכנסייה. רק כ־5% מהפעולות הן אלימות, כגון ידוי אבנים והשלכת בקבוקי תבערה.

עסיילי שולל את בקבוקי התבערה ואת האבנים, אך הסביר לי מה שלא ידעתי – שמוסלמים העולים לרגל למכה נוהגים להשליך שם אבנים על עמוד אבן המסמל את השטן, לא מפני שהם מאמינים שיגברו את השטן בעולם אלא כביטוי לרצונם לגבור את השטן בתוכם. אולי זו הסיבה לכך שהם מיידים אבנים בגרה, אמר עסיילי, אך הסכים אתי שיש לזה ודאי גם סיבות פחות פילוסופיות ויותר מעשיות.

שאלתי אם הצתת יערות היא לדעתו פעולה אלימה או לא אלימה, ועסיילי אמר שאינו יכול לקבוע זאת בהכללה. באופן אישי הוא שולל הצתת יערות שיש בה משום אלימות כלפי העצים. הוא דיבר הרבה על החיים ועל הנפש ועל המוסר. השמות מרטין־לותר קינג ואלברט שוייצר עלו פעמים אחדות בדבריו, וגם יסודות אחדים בתורת הקוויקרים שהוא מעריץ, אף כי הוא עצמו מוסלמי.

בימים הקרובים ייצא לוואשינגטון, אך ישוב בעוד כששה שבועות ואז יחדש המרכז שלו את פעילותו במלוא היקפה. במרכז מתרגמים ספרים על אי־אלימות, מארגנים הרצאות וסמינרים, מגבשים דרכים למאבק לאראלים בכיבוש הישראלי ומקווים לטוב. השנה יוציאו כ־90 אלף דולר שקיבלו כתרומות, אמר עסיילי.

גירושו של עוואד העציב אותו מאוד אך הועיל להם, הוא מעריך. הודות לממשלת ישראל הגיעה תורת אי־האלימות לכל בית בגרה ולמיליוני בתים בארה"ב, והכל יודעים. עסיילי אמר שהוא מודה לממשלה על סיועה. לא, עוואד לא השתתף בניסוח כרוזי האינתיפאדה, אמר עסיילי. לא, הוא לא מנהיג. כל מה שרצה לעשות זה לפתור את הבעיות אשר כיום מן הימים יניבו גאנדי פלש־תינאי, מוסלמי.

הסכמנו שמבחינתה של ממשלת ישראל, היה זה טפשי מאוד לגרשו. עסיילי אמר בנימה פילוסופית שמנהיגים פוליטיים תמיד עושים שטויות. גם מנהיגי העם הפלשתינאי עשו שטות כאשר דחו את החלטת החלוקה של האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947.

הוא יושב עכשיו מתחת תצלום גדול של עוואד ואומר שהכל יימשך, אבל לא יהיה אותו הדבר, בין היתר מפני שבאסם עסיילי הקרח והעדין, שברח מכל קטטת ילדים, אינו מובארק עוואד שופע התלתלים, שהיה אלוף האיגרוף בנגרה. אין בו הדבש ולא הכאריזמה ולא האינטלקט ולא הלהט שעוואד בה מיטיב למכור לטלוויזיה האמריקנית.

לעומת זאת, עדיין לא הצליחו לקלקל אותו, איש תמים, אוהב אלוהים ואדם שנועד לשמש את עצמו בפני המצלמות. כאשר קרא לא מכבר כי יצחק רבין מציע לתושבי השטחים לבקש רשיונות לעריכת הפגנות, כתב עסיילי לשר הביטחון וסיפר לו שהוא ביקש כבר כמה פעמים רשיון להפגין, ובכל פעם דחו את בקשתו. אולי יואיל שר הבטחון להדריך אותו, מה עליו לעשות כדי שיקבל את הרשיון הנכסף.

כמו בסוד גילה לי עסיילי, שהוא תמיד מבקש לערוך את ההפגנות שלו בשעות אחר־הצהריים, כדי שזה יפול אחרי שעות העבודה הרגילות של השוטרים השומרים על הסדר, ואז תצטרך המשטרה לשלם להם גם עבור השעות הנוספות, וזה טוב – כי אחת ממטרות המאבק הלאראלים היא לייקר ככל האפשר את מחיר הכיבוש.

משהו מציק יותר מזה הוא לא יודע לעשות, כנראה. גם מובארק עוואד לא עשה הרבה יותר מזה. אני הייתי שולח את עוואד לסיור הרצאות מטעם משרד־החוץ, במקום להפקיד אותו ביד אש"ף.

המשטרה חוקרת

השבוע היתה הזדמנות לשלוח הביתה את חיים בר־לב, אך שמעון פרס חיפה עליו כפי שבר־לב מחפה על שוטריו. בעיה אמיתית

כשני תריסר כתבי־חוץ ועוד שניים־שלושה כתבים ישראלים באו השבוע למסיבת העיתונאים שכבב סלייטר, כתב השבועון האמריקני "טיים", כינס בבית־אגרון בירושלים כדי למחות בשם איגוד כתבי החוץ בישראל על שמשטרת ת"א היכתה שלושה צלמי ט־לוויזיה בעת הפגנה של "יש גבול", בשבוע שעבר ברחוב דיזנגוף.

אחד הצלמים המוכים, סתן נאקסטראנד, המייצג את סוכנות הידיעות הצרפתית, סיפר כי שוטרים היכו אותו "מכות מקצועיות" באיזור הכליות, ושם, כידוע לכל מי שעסק אי פעם בהפעלת לחץ פיסי מתון, אין נותרים סימנים. זה כואב מאוד. גם הכוהו על ראשו מכה כאלה, וזה היה כמו פיצוץ. שני הצלמים האחרים היו אנדריי ברוסמן ומשה רוזנצוייג.

סלייטר אמר שהאגוד שלו "מוחה נמרצות" על יחסם של השלטונות, שלדבריו מעודדים אוירה עוינת נגד כתבי החוץ ומתנכלים להם בכל הזדמנות: סוגרים בפניהם ללא צורך אזורים מסויימים בשטחים ובמקרה אחד ניפצו מצלמתו של צלם, מסרבים אותם בגמל התעופה בלוד, נוטלים מהם רשימות ומעכבים אותם במשך שעות, טען סלייטר.

כמובן, זה לא בסדר. כן, פגיעה בחופש העיתונות, גם העיתונות הזרה, היא פגיעה בעקרונות היסוד של הדמוקרטיה, אבל איכשהו התקשיתי להתרגש מזה. בשלב זה נראה לי שהמשטרה עדיין לא הולכת על מדיניות של פגיעה פיסית בעיתונאים מסויימים. לעומת זאת, נדמה לי שהוא מתבררת יותר ויותר לתוך הנסיון להתעלם ממה שמתפרסם בעיתונות על בריונותם של שוטרים נגד אזרחים, בעיקר אזרחים ערבים. המונח המקובל הוא "המשטרה חוקרת", והוא מקביל למונח "צה"ל בודק".

החיים אחרי. אבן.

לפני כחודשיים שלח חבר הכנסת אמנון רובינשטיין למפכ"ל המשטרה, דוד קראוס, את תלונתו של חליל ג'עבר, בבן 14, מאבו גוש, שהוכה קשות בעת חקירתו במשטרת ירושלים. הוא נחשד בזריקת אבנים והוחזר הה הפרך אחר־כך.

רובינשטיין צירף לתלונתו תעודה רפואית ובה מי־מצאים קשים המאשרים לכאורה את טענות הילד. הסי־מנים שנמצאו על גופו "יכולים היו להתאים למכות שוט, או אלה", כתוב בתעודה. הילד אומר שהוכה באלה.

המשטרה, כדרכה, "חוקרת". קראוס הבטיח לרובינש־טיין שהעניין "ייחקר עד תומו". אחר־כך הבין רובינשטיין מדברי המפכ"ל שחקירת המשטרה "נתקלה בקשיים", מפני שאינה יכולה לאתר את השוטרים המעורבים בפרשה. רובינשטיין למפכ"ל, בניסוח פרלמנטרי: "אני חייב לומר שהעניין נראה לי תמוה". למעשה נראה שזה משטרה מורחת את החקירה ואת חבר־הכנסת גם יחד.

הילד זוכר כי תוך כדי חקירתו חתם על פרוטוקולים של החקירה, וגם חוקריו חתמו עליהם. יש, אם כן, את מי לשאול. הילד זוכר גם שקצין בשם עזיז נכנס לחדר והורה לחוקרים שיפסיקו להכותו. יש תאריך. יש שעות. את מי העמידו למשפט, או לפחות סילקו מהמשטרה בשל הכאת הילד הזה, שאלתי השבוע. אך במשרדו של דובר המטה הארצי של המשטרה ידעו רק לומר שהדו קירה נמשכת. לא, למרבה הצער הם לא יכולים להגיד לאן הובילה החקירה. הם לא מפרסמים פרטים כאלה, אמרו, ולכן אין כמובן כל סיבה להאמין להם.

אין תשובה מהמשטרה גם בפרשת הטבח הירושלמי שנעצר ברחוב ואולץ יחד עם אחרים להפשיל את מכנ־סיו. זה קרה – ופורסם כאן – לפני כששה שבועות.

כמה אנשי משטרה הועמדו למיסדר זיהוי בפני האיש, והוא לא זיהה אותם. לפי שעה, המשטרה לא מצאה אותם. נראה כי ללא שם השוטר, שם האב, שם האם, מספר אישי, כתובת ומספר טלפון, הם לא יכולים למצוא את הבריונים שלהם.

הרושם הוא שהמשטרה של בר־לב וקראוס מחפה על מעשי הבריונות של אנשיה, ובכך מעודדת אותם. השבוע היתה למפלגת העבודה הזדמנות טובה לשלוח את בר־לב לגמלאות, אך שמעון פרס חיפה עליו כפי שבר־לב מחפה על שוטריו. בר־לב הצליח מאוד באינ־תיפאדה, אמר פרס, המפלגה הדמוקרטית־כל־כך הציבה אותו בעשירייה הראשונה.

*

פעם שמעתי מאבא אבן את המשפט הזה: "בפוליטיקה יש חיים אחרי המוות". אני יכול לחשוב עליו כעל שגריר ישראל בברית המועצות, למשל. סתם מחשבה.

ראש אחד

כל שרצית לדעת על שיער הערווה של ביל קוסבי ולא העזת – בשבועון חדש ש"ידיעות" מוציא לילדיהן של קוראות "לאשה"

"ראש אחד". הוא שבועון חדש לאשכנזים, השייך לל"ד־דיעות אחרונות". השבוע יצא לאור הגליון מספר 9, נייר כרומו בצבעים. קראתי בו בהשתאות מסויימת, הייתי [illegible]

בשער – צילום של בחורה נחמדה ושמה עליזה אבר־ג'יל. "זמרת עם עקרונות" וגם עיניים "ירוקות ורשפות ועוד קטיפה בצבע מוקה". הגימיק הוא שהיא דתיה ולא רוצה לעשות מהעובדה הזאת גימיק.

הכתבה המרכזית עוסקת בבחינות הבגרות: "כל מה שרציתם לדעת על העתקות והתביישתם לשאול". אחר־כך יש ארבעה עמודים צבעוניים ובהם סיפורי יח־צנות על זמרים ושחקנים. עכשיו באה הכתבה המרכזית המאוזכרת בשער תחת הכותרת השנונה כל־כך "קריאת בטולין". זה סיפורם של הסופר העיתונאי אורן צ'יבלין, בן 19, ושל חברתו הילה סימוד, תלמידה בת 18. השניים מספרים לחבר'ה איך זה היה אצלם בפעם הראשונה.

קודם היה איזה קושי גיאוגרפי, אם הבנתי נכון. סימוד לצ'יבלין: "זה יותר למעלה, אורן, כן, פה, בערך... איפה" צ'יבלין התפלל: "בבקשה, בורא עולם, שלא יפסיק לעמוד לי". הבורא לא רצה להשתתף בכתבה הזאת והם נכשלו, אבל אחר־כך בכל זאת הצליחו.

צ'יבלין "נהרסים (?) והחלק בגימה במקהלות" שהפ־תיעה אותו: עוד "אי־קסן"־דיסיקסאבל בלב (?) והצלחנו... התחברנו. ממה את הראש הצידה ומסתכל בפרופיל. אני זה הילה הזלה האנשי בדיוק כמו שרציתי. ועכשיו יש גושפנקא פיזית. האהבה הגדולה מבעד לפתחים, הציפה את שנינו. כל תנועה דומה עוד ועוד רגש לגוף, לנשמה (...) איפה מיכלאנג'לו שינציח את המעמד הזה בפסל ר"בהודו"?

סימוד: "קצת קשה לי לשתף מישהו בחוויה הזאת. בטוח שלא קורא זה, שלא יודע מי אני ומה אני באמת". אבל אחר־כך היא כתבה על זה ספר יותר אינו, ולדבר־יהם הספר "נוגע לכל אחד בפופיק"(!) צ'יבלין, במידה של כושר אבהה, מתיישר ב"חשד מבהיל" שמא הוא "מתחיל להישמע כמו תרכיב". אבל גם על כך הוא מתגבר, שהרי "הרגע ההוא היה באמת רגע אדיר".

אצל סימוד זה היה כרוך ב"כאב מוכר" (!), אבל גם היא התרגשה מאוד: "אורן, זה בפנים", קראה בשמחה, כמו שקוראים אנשים שמצליחים לחבר את השטקר אל הפרקולטר החדש שלהם. ארבעה עמודים.

שלושת העמודים הבאים בשבועון עוסקים ביכולתם הנפשית המופלאה של אנשים לכופף כפיות ולבקע יה־לומים. עמוד אחד נושא את תמונתו של אורי גלר בעצמו, וכן היתר מופיעה בו הפיסקה הזאת: "אשה אחת, שעברה ניתוח להסרת התוספתן, היתה עדיין בהכרה כאשר סכין המנתחים קיפה הזיין בבטנה. היא לא יכולה לזעוק שכן לשונה היתה אחוזה, אך כאביה חלפו כאשר הצליחה לרחף מחוץ לגופה. רק אז חשה רגיעה ושלווה".

קריאת בטולין: "ראש אחד"

החלק הפוליטי של הגליון, שני עמודים, עוסק בצעירי מפ"ם. כאשר ארז חלפון, בן 17 וחצי, מספר לכתבת רות בר־אבא כי השתתף בהפגנה נגד מגורי השר שרון ברובע המוסלמי בירושלים, שואלת בר אבא: "מי אתה שתגיד לו היכן לגור? כשהמדרה שולח אותך להסתפר, הוא לא פולש לפרטיות שלך?"

בין צעירי מפ"ם יש ילדה בת 15 וחצי, ובר־אבא שואלת אותה: "ובאמת היית מתחתנת עם ערבי?" כי היא הרי ממפ"ם. (הילדה אומרת שכן, אילו היתה אוהבת אותו באמת). בעמוד 32 מודפס דיאלוג בין השחקן האמריקאי ביל קוסבי לבין שיער ערוותו: "בוקר אחד (מדווח קוסבי), גיליתי שערה לבנה באזור המפשעה שלי, שם אני רוואה מעריץ שיער שחור. הרגשתי מרוכא, שכן לא נראה לי שהאפור מוסיף נופך כלשהו של הדרת פנים למפשעתי. זה היה סימן לגמרי לא מכובד של הזדקנות. המעגל נסגר: מאותה תקופה בה השתוקקתי לראות את שערת הערווה הראשונה שלי ועד התקופה בה צצה השערה הכלת־ידה הראשונה".

עכשיו הפלאשבק: בתחילה לא צימח שיער ערוותו. כשגילה סוף סוף את השיערה הראשונה שאל אותה: "אולי את יודעת במקרה אם הזרועות שלך כבר בדרך?" זה תופס שלושה עמודים עם המשך בעמוד 58, שם כתוב גם שאחד הרגעים המביכים ביותר הפוקדים גבר בן חמישים הוא הצורך להשתין תחת לחץ, כשהתור ארוך משתרך מאחוריו. זו בעיה הצבה לעתים קרובות בקר־לנע, במגרש הכדורגל או בפאב. קוסבי: "אני תמיד מרגיש שהאיש מאחורי מסוגל לדעת אם אני מזיין, אם אני עושה מופע פנטומימה בשירותים".

שיער הערווה מופיע בעיתון הזה פעם נוספת במדור להדרכה מינית, עם שרטוטים מפורטים מאוד.

אורי די הרבה זמרים ושחקנים מהוליווד ועד אשדוד, ספורט ואופנועים ומחשבים וקצת צבא – מברב העיתון עצה לקוראות הצעירות: "לבשי תמיד בגדים תחתונים מתואמים. אף פעם אי אפשר לדעת מה מחכה לך בסוף היום".

יש להם מודעות לזה ("לאורנה מועלם בעלת העיניים היפות ביותר – מזל טוב לרגל קבלת הBMX, מכל המשפחה בחיפה"). ויש קריקטורה הנושאת את הכותרת "ניקי־פיפי". בעמוד 46 יש בשורה משמחת בשם שבועון "לאשה", השייך אף הוא ל"ידיעות אחרונות". מעשה במיכל ביטון מנהריה, תלמידה בת 16, מגומשת ואהובת שיער, שרצתה לשלב לימודים בדוגמנות, אבל כמו שהיא נראית, איך תהיה דוגמנית. על כן שלחו אותה אל הספרית של "לאשה", והספרית, העונה לשם דקלין לי־בנשטיין, נתנה לה למיכל ביטון מהודרה מראה חדש.

בסוף יש בריס ריינולדס ומודעה לטמפונים: "החופה בעזרת האצבע – הוא בפנים. משיכה בחוט – והוא בחוץ", כתוב שם.

רשות השידור

משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות
האגף לתרבות ולאמנות

מועצה אזורית הגליל העליון

ימי המוסיקה הקאמרית בגליל העליון 1988

כפר בלום, 7 באוגוסט-13 באוגוסט

מנהלת אמנותית: עדית צבי

[illegible]
קולות ילדים מטעך מקהלות קונסרבטוריון ת"א הגליל העליון בהדרכת עטרת אושרה יעקב

יום א' 7.8 21:00
באך – קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 5.
מעיני – רביעיה לנבל ולשלישיית כלי־קשת.
ברהמס – 4 דואטים אופ. 28 למצו־סופרן, לבריטון ולפסנתר.
מהלר – שינברג – שירי שוליה נודד, לבריטון ולאנסמבל כלי.
דבוז'אק – סרנדה אופ. 44 לכלי־נשיפה, לצ'לו ולקונטרבס.

יום ב' 8.8 21:00
מסיאן – רביעיה לאחרית הימים לכינור, לקלרינית, לצ'לו ולפסנתר.
איבר – שלישיה לכינור, לצ'לו ולנבל.
פולנק – שישיה לפסנתר ולכלי־נשיפה.

יום ג' 9.8 17:00
סנפיר הגולדמן – "ההבדי" לקולות ילדים, לכלי־נקישה, לפסנתר ולסינתסייזר (יצירה מוזמנת) עיבוד כלי: רן הגולדמן.
גנד – "סימפוניה קטנה" לכלי־נשיפה.
הנדל – "ההורהודיה" אופ. 42, ל־2 חלילים ולפסנתר.
סרימטס – קונבל הודיות.

יום ג' 9.8 21:00
פליאל – רביעיה לאבוב ולכלי־קשת אופ. 20 מס' 1.
שינברג – רביעיה לכלי־קשת מס' 2 אופ. 10, עם זמרת סופרן.
ברהמס – רביעיה לפסנתר ולכלי־קשת מס' 3 בדו מינור, אופ. 60.

יום ד' 10.8 21:00
תכנית מבולסון
■ האריאציות וסקרצו אופ. 81 לרביעיית כלי־קשת.
■ סונטה בדו מינור לויולה ולפסנתר.
■ דואטים אופ. 63 ל־2 קולות ולפסנתר.
■ שירים לקול ולפסנתר.
■ שלישיה לפסנתר, לכינור ולצ'לו מס' 2 בדו מינור, אופ. 66.

יום ה' 11.8 21:00
פרנק – חמישיה לפסנתר ולכלי־קשת בפה מינור.
מוצרט – חמישיה לפסנתר ולכלי נשיפה, ק. 452.
בריו – שירי עם למצו־סופרן, לחליל, לקלרנית, לויולה, לצ'לו, לנבל ול־2 נגנים בכלי־נקישה.

יום ו' 12.8 17:00
דאג פראנצה – 5 קטעים ודיים לנבל ולחליל.
בריטן – המנון מס' 3 אופ. 55 לטנור, לקרן ולפסנתר (מילים: אדית סיטוול).
מוצרט – סונטה בדו מינור לכלי־נשיפה, ק. 388.
צ'ייקובסקי – שלישיה לפסנתר, לכינור ולצ'לו בלה מינור, אופ. 50.

יום ו' 12.8 חצות
מוסיקת סלון
יוהן שטראוס (עיבוד: ובורן) – ולס האוצר אופ. 418, לרביעיית כלי־קשת, להרמוניום ולפסנתר.
מוצרט – קנונים.
בריזאלדי – "קונבל מוצ'יה" לחליל ולפסנתר.
יוהן שטראוס (עיבוד: ברג) – ולס: "יין, נשים ושירה", אופ. 333.
קוסטבצקי – "שיר נוגה" ויולס מינאטורי" לקונטרבס ולפסנתר.
ביזה – פרפרזה: פנטזיה "כרמן" (קטעים) לטרימבה ולפסנתר.
יוהן שטראוס (עיבוד: שינברג) – ולס "שושני הדרום", אופ. 388.
אימפרוביזציות על מקצב הולס ל־2 נגנים בכלי נקישה.
סול גרדמן – "סימפוניאה" ל־2 נגנים בכלי־נקישה.

מוצאי שבת 13.8 21:00
בוכר – "יואף והבריא" אופ. 3, לבריטון ולרביעיית כלי־קשת.
מוצרט – דואו בסול מגור ק. 423, לכינור ולויולה.
שוברט – "צלי התהנה" ד. 930 ל־3 קולות ולפסנתר.
ברהמס – שישיה לכלי־קשת מס' במול מגור, אופ. 18.

מפיקים: עדית צבי ושולמית קורץ ("קול־המוסיקה")
דני פלדר, טיבי פורת וגד יעקב (מועצה אזורית הגליל העליון)

רכישת כרטיסים:
הפצה ראשית: אסתי בן־צבי, קיבוץ אילת השחר, טל' 06-937592, 06-932219
בימים א'-ו' 08:30-14:00 ניתן להזמין ארוחה + כרטיסים כבתי ההארחה באזור:
"הגושרים", טל' 06-945231/2 ■ "כפר־גלעדי", טל' 06-941414/5 ■ "כפר־בלום", טל' 06-943666
"איילת השחר", טל' 06-932611 ■ קיבוץ מנרה, טל' 06-946111 ■ מלון "הצפון", קרית שמונה, טל' 06-944703-7 ■ מלון "המבריא" – מטולה, טל' 06-9450150, 06-943237
מלון "ארזים", מטולה, טל' 06-944143/4/5 ■ מלון "שלג הלבנון", מטולה, טל' 06-944015/6/7

"ימי המוסיקה קאמרית בגליל העליון" מתקיימים בסיוע:
קרן התרבות אמריקה־ישראל
עיתון "הארץ"
משרד התיירות
הסוכנות היהודית
אמנות לעם
אל על – חברה ישראלית להעלות בע"מ

כספת /

נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

■ ממתינים לאוצר

לפני שבועיים טופספו פרטים ראשונים על תכניות המשך למיחזור המניות הבנקאיות קייפוץ באוקטובר 1988. המידע הגביר את המבוכה בקרב המשקיעים, שכן הסתום בו רב על הנגלה.

אך בינתיים מתעלים המשקיעים לשווה, בבקך אפיקי ההשקעה. תיק ההשקעות של "כספת" יקח בחשבון את ההנחות הבאות: מדדי המחירים ישארו ברמתם הנוכחית ועד האחד בנובמבר לא יהיה פי־חות. נניח גם כי שאיפתך להשיג גזילות מירבית.

מה לעשות, איפוא, ב־10,000 שקל פנויים?

60% מק"מ: זה אפיק ההשקעה המעניין ביותר הנראה כיום. התשואה עליו נעה בין 16 ל־17 אחוז לשנה. המק"מ הוא נזיל, שכן ניתן למכור אותו בבורסה עד לפני תאריך הפדיון.

20% תפ"מ: עודפי הנזילות הגדולים במערכת הבנקאית הורידה את הריבית על תפ"מים לכ־11% במגזרים שנתיים, אך אפיק זה מאפשר נזילות מיד־בית בלי קשר לביקוש או להיצע.

20% מניות בנקאיות: הנוכן כי לא יהיה פיחות, אך כדי שלא נהיה חשופים להלוטין, מומלץ לרכוש גם אפיקים הולריים, כמו בנקאיות שבהסדר.

בלי אגרות־חוב ובלי מניות: אגרות־החוב נסחרות כיום במחירים גבוהים, וקיימת סבירות גבוהה לי־רידת מחירים, נוכח מאמצי בנק ישראל למיחזור החוב הפנימי. בקשר למניות, ראה להלן.

■ כדאי להתלונן

אם נענית לפניית הבנקים ב־1986 והכנסת לפרות בחקים משכנתה, שלקחת לאחר שהבטיחו לך הנחה ניכרת, יתברר לך שהבנקים ניצלו גם הזדמנות זו כדי להכניס יד לכיסך. לא כל הבנקים. רק בנק לאומי למשכנתאות והבנק לפיתוח ומשכנ־תאות, שגבו עמלת פידעון מוקדם, עמלה שהקטינה במידה ניכרת את ההנחה שהובטחה ללקוחות באותם מבצעים.

המפקח על הבנקים, שאליו הגיעו תלונות בנושא, הפעיל את סמכותו החוקית ואילץ את שני הבנקים – על אפם ועל חמתם – להחזיר (בערכים ריאליים) את עמלת הפידעון המוקדם שגבו, לכל אותם הלקו־חות שהקדימו את פירעון המשכנתה. אם לא קיבלת עדיין את ההחזר – פנה ותקבל.

■ תעלולי קופות הגמל

קופות הגמל הבנקאיות נוהגות להתהדר בהסכמות שהן מרעיפות על עמיתיהן. ביטוח חיים, שהוא אחד מההטבות הללו, ניתן כמובן תמורת ויתור על חלק מהתשואה, אך את זה הן לא מפרסמות. יותר מזה, סכום הביטוח מגיע עד ל־3,000 שקל לקופה. אל תיפול בפח גם אם יש לך יותר מחשבון אחד, באותה קופה, לא תקבל ביטוח כפול.

ההיפך הוא כן קורה: אם יש לך מספר חשבונות באותה הקופה, ולמרות ש"הכיסוי הביטוחי" שלך הוא לקופה אחת בלבד, הבנקים גובים ממך פרמיה כאילו אתה מבוטח בכל אחד מאותם החשבונות, למרות שהמקסימום שאותו תקבל יהיה 3,000 שקל.

במקום ליפול קורבן לתעלולי הקופות, בחר קופה בלי ביטוח חיים, או ותר על הטבה מגוחכת זו בקופה שבה אתה חוסך כיום, כי מחירה גבוה מדי.

■ בלי עוגמת נפש

"מסר", בנק הסתדרות המורים, ידוע בתעלוליו. הפעם שלח לציבור המורים הצעה נרגשת להצטרף לקופת "מורג", שהיא קופה מרכזית לפיצויים, כדי לחסוך באמצעותה את דמי פיצויי הפיטורין לעזרת הבית, למקרה שהמורה "יאסאס בה ויפטרנה".

אנשי "מסר" מעידים למורים להצטרף באמצעות הוראת קבע, אך הם לא מזהירים לצרף נתון יסוד קטן אחד: מהי הריבית או ההצמדה שתיתן קופת "מורג". הם לא מתחייבים לכלום.

הצעת "כספת": חסוך בעצמך. כך לא תחשוף את עצמך לעוגמת נפש אפשרית.

■ עוגיות יקרות

היבוא המסחרי של עוגיות הבאה בקופסאות פח, מרגמרק, הביא למהפכה זוטא בארץ בתחום זה. המחירים ירדו והתחרות גברה. יצרנים מקומיים ניסו למנוע את יבוא העוגיות מדנמרק, שנמכרו בב־7 שקלים לקופסה, ברשתות השיווק, בטענה של כשרות או של תגרות לא הוגנת עקב סבסוד התבואה בדנמרק – אך בפועל היבוא נמשך.

המעניין בכל הסיפור הוא שרמת המחירים של עוגיות התמאה הללו עדיין גבוהה מאוד. אותה קופסה של עוגיות נמכרת בגרמניה במחיר 3 שקלים בלבד.

■ בלי התייקרות

חברות הביטוח פועלות בימים אלו במרץ כדי לייקר את ביטוח החובה בכ־20%. כעצתם היא סקיים גירעון מבטחי חברת "אבנר", שאותו הן לא יכולות לשאת, עקב ריבוי תאונות הדרכים. אם ועדת הכספים של הכנסת אכן תאשר את ההתייקרות, היא תחול על כלל ציבור הנהגים, ללא יוצא מהכלל.

יש דרך להימנע בתשלום תוספת מחיר זו. אתם בעלי פוליסות שתוקפן יפוג סמוך למועד ההתייקרות, ואפילו חודש לאחר הבועד, יכולים לפנות לסוכן הביטוח ולבקש להקדים את תוקף הפו־ליסה ליום שלפני מועד העלאת מחיר הפוליסה. כך תמשיכו לשלם את תעריף הביטוח הישן ההפסד של ימי הביטוח בדרך כלל זניח.

■ בורסה חולה

שרם. לא יורדת

המחזורים הנמוכים, ירידות השערים ואי־הקונת־פות הקהל הרחב הביאו את יצחק שרם, משנה למנכ"ל "כלל", לצאת השבוע בהצהרה די עצובה על הבורסה: "זו בורסה חולה, לא בורסה יורדת".

שרם מוסיף שמאז המשבר של 1983 לא חזר הקהל לבורסה, והיא מאבדת את יכולתה לגייס הון ישיר. גם מערכת הבנקאות יצאה מהבורסה וה־ייעוץ, עקב מסקנות ועדת בייסקי, וחברות הבי־טוח לא הצליחו למלא את החלל שנוצר.

המערכת הפנסיונית אינה רוצה להשקיע במניות, כי קל יותר ומסוכן פחות לרכוש איגרות חוב ממשל־תיות. חוץ מזה, הנהלת הבורסה לא עשתה כלום כדי לעודד את ההנפקות.

המסקנה שלנו: רחוק כמה שתוכל מהזהב אחד העמ־54.

למפעל בטון דרוש משקיע באזור חיפה

נא לפנות בכתב לת.ד. 403, רמת־ישי

Hotel Waldhaus Dolder Zurich

Your preffered-hotel in Zurich, surrounded by parks and woods. All rooms with kitchenette, balcony, radio, TV, marvellous view. Swimming pool, sauna, solarium, massage, restaurants, snack-bar, shopping area, transportation to the city. Moderate prices. 10% reduction on room rate for Israel residents. (paying cash)
The traditional hotel for Israelis in Zurich.
Kurhausstrasse 20 CH-8030 Zurich
Telefon 0041/1/251 93 60
Telex 816 460
Telefax 0041/1/251 00 29

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

מכאן الأصل

هكذا عن الأصل

תרבות וספרות

בין חכמי ירושלים

מאת יורם ברונובסקי

עלי להתחיל את הסיפור על מסע־הצליינות שלי בקרב חכמי־ירושלים ובעקבותיהם בהכרותו של חכם מקבוצת יזרעאל, הוא הד"ר אברהם שפירא, המוכר לידי־דיו הרבים בכינויו פאצ'י, עד כדי כך שקשה להם לחשוב עליו בשמו האמיתי שבו חתם בין השאר על מחקרו במשנת מרטין בובר, ובו הוא חותם על מפעל העריכה הגדול שנטל על עצמו בשנים האחרונות: עריכת כל כתביו של גרשם שלום, כולל תרגום הכתבים שלא ראו עד היום אור בעברית. אכן, הצליינות הירושלמית שלנו התחילה בכך שפאצ'י גמר אומר לשתפני במפעל תרגומי כתביו הלועזיים של שלום, אלה שמכונן חקר־הקבלה כתבם באנגלית ובגרמנית.

בראשיתו של שיתוף זה, לפני כשש שנים, הציע פאצ'י שנעלה יחדיו ירושלימה ונבקר אצל כמה אנשים הקשורים בעולמו של שלום, שנפטר זמן לא רב לפני כן. עד אז, בכל שקראתי בהתעניינות גוברת בספריו של שלום, לא עלה בדעתי להתקרב אל עולמו הקונקרטי של החוקר והסופר הגדול, ואף החמצתי במודע הזדמנות שהיתה לי להכירו אישית. פאצ'י הוכיח אותי על כך, ומתוך נאמנות לעיקרון ה"אני־אתה" הבובריאני עמד על החשיבות שבהתוודעות האישית לחוקר ולעולמו, ול־קשירת קשר, ולו במישור שיחתי־סיורי בלבד. לאחר חיבוטים קלים הסכמתי לנסות דרך זו, בכל שנראה לי תמיד שאין היא דרכי, דרכו של עט־סופרים המתקשה בקשר עם בני־אדם, ועומד נרהב ונבוך לנוכח מסתורין האישיות החיה.

מרטין בובר, ש"ה ברגמן, ע"א סימון (1963): ...ואנו שוקעים במחשבות על החוג הירושלמי המדהים הזה, המאורות הגדולים, וכה רבים אחרים, מלומדים ואנשי הגות ההולכים ונעלמים בשנים האחרונות, אך נדמה שעדיין אפשר לגעת בקצה כנף האדרת הקסומה שלהם

כך או כך. באותו יום זכור לטוב עלינו, פאצ'י ואני, ירושלימה. התחלנו את היום הארוך בביקור מקסים בחנות הספרים של מר שטיין, ואחר־כך ביקרנו את הגברת פניה שלום, אלמנתו של המלומד, שהאירה לי פנים ובמשך שעות ספורות של שהייה בבית הירושלמי הנהדר וידעה אותי לאווירה שבה חי ויצר שלום, טוב יותר משיכולה היתה לעשות זאת קריאה בכרכי ויכוחים רבים. בביקור הזה מצינו, כמסתבר, עדיין בבית ספרייתו המהוללת של גרשם שלום שבינתיים הועברה כמעט כולה לאולם המיוחד בבית הספרים הלאומי בגבעת־רם. הכל נראה עדיין, כמסתבר, כאילו אדם עזב החכם את החדר לשעות ספורות. הגברת פניה שלום עצמה אישיות רבת־חן ורבת דעת, שותפה למפעלי גי־לוי ומחקר רבים של שלום, ואף מצטיינת בכושר־ניסוח מבריק הניכר בכתבי שלום יותר משיודעים הקוראים. לימים היתה לי הזדמנות להעמיק את הקשר שקשרנו באותו ביקור במסע לפולין שבו השתתפנו שנינו, פניה ואני, לצד חכמי־ירושלים אחרים מחוגו של שלום, ביניהם אחד מתלמידיו המובהקים, מלאכי בית־אריה (ועליו עוד להלן). כך או כך, באותו יום שמלפני כחמש שנים, הוסיף עוד פאצ'י להתוודעותי בנתיבי ירושלים וחכ־מיה – והכל בסימנו של גרשם שלום שיותר ויותר הצ־טייר לי כמין דמות־סמל, מי שהביוגרפיה האישית שלו היא בעצם ביוגרפיה של תקופה שלמה לא רק במדעי־היהדות, אלא גם במגזר חשוב של החברה היהודית מבר־לין עד ירושלים.

לפני חודשים אחדים הציע לי פאצ'י הבלתי־נלאה, החביב, הצעה נוספת: שבעת ביקורי המתוכנן בארץ אעלה עמו שוב לירושלים, ונחזור שוב על מעגל־הביקורים ה"שולמיים" שלנו, ואולי אף נרחיבו. הפעם הסכמתי בלא היסוס, זוכר את הקסם שבו השרה אותי הביקור הקודם, ופאצ'י ניגש לתכנון תכנית־הביקור ותיאומה רב־הכיווני. אפסח על עיכובים וחיבוטים שונים, ואגיע אל הביקור שהורחב כעת ליומיים, בירוש־לים של שלהי מאי, ירושלים של חוקרי־קבלה וחכמי לשון ומדעי היהדות ששמותיהם ועבודותיהם מוכרים לי זה שנים, ועתה זכיתי להכירם פנים.

יומנו הראשון נפתח, בהתאם למסורת הקצרה של ביקורינו, בבית גרשם שלום ברחביה, אצל אלמנתו (לא היה סיפק בידינו לפקוד את חנותו של מר שטיין). פניה של הגברת שלום היו טובות ורוחה היתה עולצת – בעת הביקור הראשון ניכרה בה עדיין האבלות החדשה וכולה שרויה היתה בעוגמה עמוקה וקשה שלא יכולה היתה להיעלם גם מעיניו של זר – ושוב ישבנו שעות אחדות ודיברנו בהוויות־העולם, העולם שהווה ושהיה. שמו של שלום עלה שוב ושוב, כמובן, כשאנו מדברים על הספרים שכבר הופיעו במסגרת מפעל כינוס הכתבים, ויותר מכך על אלה שהם כמעט מוכנים להופיע – אלא שפניה ופאצ'י ממשיכים את מסורת הנקדנות המופלאה של שלום ומבקשים שהספרים יצטיינו במידה יתרה של שלמות מבחינת טיב התרגומים, שהם עוברים עליהם עוד ועוד עשרות פעמים, ומכל בחינה אחרת.

אחר־כך מראה לי הגב' שלום כמה שכיות־חמדה ביב־ליופיליות שנותרו בבית גם לאחר שהספרייה הקבלית כולה הועברה לבית־הספרים הלאומי. ביחוד אני מתפעל מן הספרון שיצא ב"הוצאת אוניברסיטת מורי" – אותו מוסד שיסדו שלום וולטר בנימין בעת שהתגו־ררו בעיירה מורי שבשווייץ, ועליו מסופר בעמוד 62 של הספר העברי "ולטר בנימין – סיפורה של ידידות" ("היינו שנינו מעין אקדמיה לעצמנו, באשר כה מעט ניתן היה ללמוד באוניברסיטה, ומכאן יסודה, ספק ברצינות ספק בצחוק, של אוניברסיטת מורי"...). הספרון, הכולל שירי אלפא־ביתא מחוכמים ומשעשעים, נשלח כמתנה לגרשם שלום מאת אחיו שבאוסטרליה, ליום הולדתו השמונים של החכם. הוא נדפס בבית־הדפוס של האב, ארתור שלום, וההקדשה היא ל"הוד מעלתו הרקטור ולטר בנימין".

מובן שאני מורשה רק לעלעל בספרון החמוד, המסו־בנן, אך רגעים אחדים לאחר־מכן מתירה לי הגב' שלום לקחת כמעט כל מה שארצה מאוצר התדפיסים והספרים הרבים של ספרי שלום שנים השמורים בארון מיוחד. כמין שועל בלול תרנגולות אני עורם לי ערימה של מאמרים, ספרים גרמניים וצרפתיים אחרים, חוברות מיוחדות וכיו"ב: שרידים אחדים של חינוך טוב ומהוגנות מאפשרים לי לחדול מן הביזה הזאת שברשות, ועם זאת אני יוצא ברכוש גדול ובתוספת נאה למדף השולמיאנה הפרטי שלי (חלקו בדירתי התל־אביבית וחלקו עמי בגולת לונדון). בין שאר המתנות החדשות מצויה החוברת "מאמר משרא קטרין", פרי־עטו של המקובל ר' אברהם בן אליעזר הלוי, שבו עסקו כמה מסות יפות מוקדמות של שלום, המהדורה ערוכה ובעצם כתובה בידי מלאכי בית־אריה מיודעי, בתוספת דברי־מבוא של שלום. זו, כמדומה, אחת הפעמים המעטות שבהן שיתף שלום תלמיד משלו בעצם מעשה העריכה והכתיבה של מונוגרפיה בתולדותיו של מקובל ויצירתו.

אך נפרדנו מפניה שלום היקרה ומן הבית שהוא המרכז הרוחני של העלייה־לרגל שלנו (עוד היום תהיה בית ועד לחכמים ולאמנים שונים: פניה סיפרה לנו על ביקורו אצלה של צ'סלב מילוש, ורגעים מעטים לפני צאתנו באה ציירת הולנדית לבקר את פניה או שמא לצייר את דיוקנה), ואנו פנינו לבניין האקדמיה הישר־אלית למדעים, שוב, וחוזרים על מסלול ביקורנו הקודם. שם מיועדת לנו פגישה עם נתן רוטנשטרייך, וכן גם עם פול מנדס־פלור האמור לקחתנו עמו לביתו כתום שהותנו באקדמיה.

נושאי השיחה עם הפרופ' רוטנשטרייך הם רבים ושונים, אף שגם ביניהם בולט נושא גרשם שלום שרו־טנשטרייך רוחש לו הערכה רבה ובעת שיחתנו הקודמת הביע תרעומת על כי הוא ידוע פחות, יחסית, בעולם, מידידו ולטר בנימין ("יהודי שלום גדול בהרבה מבנימין"). הפעם הוא מספר על אותה הערצה למפעלו של שלום שבה נתקל בעת שהות בכינוס מדעי בפרנק־פורט, כאשר מלומדים גרמניים מצטטים את "הזרמים הראשיים" כאחד מספרי־המופת של ההגות המודרנית. גרשם שלום שוב אינו רק "ידידו של ולטר בנימין" בעיני העולם.

איכשהו נגעת השיחה לוויכוח על האוניברסיטה המודרנית בכללה, ועל ספרו של אלן בלום בפרט. בעודנו משוחחים על כך – מאוחר יותר עתיד רוטנשטרייך להשתתף ביום עיון על ספרו של אלן בלום – נכנס לחדר חיים גולדנברג, עורך פרסומי האקדמיה, ועל ידיו הוא נושא אוצר שלם של פרסומים חדשים וחלק מהם נועד לי, ואני שמח עליהם שמחה אדירה שוב מתעוררת השיחה על האקדמיה, בפרט ובכלל, תוך כדי שליחת מבטים לעבר התצלומים הנהדרים של חכמי ירושלים המנוחים, ומעל לכל התבוננות בתצלום נפלא ביותר של שמואל הוגו ברגמן, הנראה בו כחכם זן לכל דבר, ואשר רוטנשטרייך הוא תלמידו ושותפו למפעל תרגום כתבי קאנט. ואנו שוקעים במחשבות על החוג הירושלמי המדהים הזה: ברגמן, שולם, סימון, בובר, המאורות הגד־לים, וכה רבים אחרים, מלומדים ואנשי הגות ההולכים ונעלמים בשנים האחרונות, אך נדמה שעדיין אפשר לגעת בקצה כנף האדרת הקסומה שלהם. אני מעלה חלום על מונוגרפיה מקיפה על חוג חכמי ירושלים אלה.

ייתכן שאין איש המתאים יותר לכתיבתה של מונוגר־פיה כזאת מפול מנדס־פלור, המלומד הצעיר ממוצא אמריקאי העוסק בתולדות החיים האינטלקטואליים של יהדות גרמניה, ובכתבי בובר, שלום ורוזנצווייג בפרט. גם לפול התוודעתי בביקורי הקודם והוקסמתי הן מן האיש עצמו, המלאזגרוש העמוק מאוד, והן מביתו הלא־רגיל שבו התארחנו אז, ובו אנו מתארחים כעת במשך שעות כל אחר־הצהריים. קסם מיוחד מהלכת עלינו נות־ביתו של פול, רישה היפה, בת האי קוראסאו, מקומו של היישוב היהודי הקדום ביותר בעולם החדש.

יופיה של רישה הוא יופי ספרדי חד, אך שיחתה ענוגה ומלאת־דעת. היא מספרת על האוטוביוגרפיה המיוחדת בשיטתה שהיא מתכוונת לכתוב, ואף כתבה את טיוטתה הראשונה שאני זוכה לקבלה לקריאה. פול עצמו עוסק כעת בחיבורה של ביוגרפיה מלאה על חיי פראנץ רו־זנצווייג, ספר שיהיו בו הפתעות וחידושים למכביר. ה"סקופ" הגדול יהיה בלא ספק תיאור פרשת אהבה לא־מוכרת של רוזנצווייג, אשר נשארה אחריה עדות שלא־תיאמן בדמות 1500 מכתבים של הוגה "כוכב הגאולה" מן השנים המרכזיות כל כך להתפתחות הגותו, 1917–1922! פול מראה לנו אפילו כמה מן המכתבים הללו, ואני חווה את אחד הרגעים המרגשים ביותר אפילו ביום זה: נגיעה במכתבו של רוזנצווייג לאהובה אפלטונית (במובן המדויק והלא־מדויק של מושג זה) וכל זה עוד מחכה לנו בספר הגדול, ההולך ונכתב, על חיי פראנץ רוזנצווייג, החיים שמבחינות רבות הם מפתח להבנת החוג הירושלמי שרוזנצווייג לא זכה להימנות עם אנשיו, כמובן.

אני תולה עיניים מתפעלות בפול, בעל המפתחות, וסוקר בפליאה את אוספי התעודות שהכין לקראת כתיבתו של הספר, ואת הספרייה שליקט לצורך זה. ובעודני עושה כן בא פול ומביא לי את הכרך עב־המידות של "מילון המחשבה הדתית היהודית המודרנית" שאותו ערך יחד עם ארתור כהן המנוח. נוסף על הכל מתברר שהספר הענק, המלאזגרוש (יש תכנית להתקין את מהדורתו העברית), ניתן לי במתנה, וכבר אין טעם למחות שהרי פול הזריז הקדיש לי הקדשה. נותרה רק המלה הבבלית הזאת שצריך להטעין אותה במטען גדול כל כך: תודה. ואני חושש שאני רשמי מדי בעיני פול הנדיב, החכם, הענוג.

עודנו מדברים, והנה מגיע איש צעיר לבקר את פול: דוב הרצברג, פאריסאי שעלה ארצה, איש מדעי היהדות באוניברסיטת בר־אילן, המספר לנו על תכניתו לכתוב ספר על המשמעות המטפיסית של הגלות. פול, שהרבה לכתוב על היבטים שונים של גלות וגאולה, הוא הכתובת הנכונה לשם בירור סוגיות אחדות במסכת ארכי־יהודית זו, אך גם פאצ'י ואני איננו קוטלי קנים כשהמדובר בתופעה רבת־פנים זו, ועד מהרה אנו מוצאים את עצמנו דנים בנושאים שבתוכו של עולם ממש: ציונות, אירופה, גלות, מטפיסיקה, זהות. כולנו מדברים עברית, אך כל אחד מאתנו חושב בשפתו שהיא לא רק צרפתית במקרהו של דב, לא רק אמריקאית במקרהו של פול. לראשונה מופיעות בשיחתנו זו שאלות מן הימים הללו ממש, ואפילו המלה אינתיפאדה עולה פה ושם.

שלושתנו – דב, פאצ'י ואני – יוצאים לבסוף לעבר שעת־הדמדומים הירושלמית, מניחים את פול בחברתו שאין־מושלה של פראנץ רוזנצווייג, בעודו מחכה לשובה של רישה שיצאה בינתיים העירה. צקלוני עמוס עתה במידה שלא תיאמן, ובכל זאת עוד לא תם אפילו היום הראשון של חיפוש החכמה והחכמים שלנו. דב, ידידנו החדש, מסיע אותנו עד שערי השלוחה הירושלמית של "היברו יוניון קולג'". כאן אנו אמורים לשמוע את הרצאתו של הפרופ' משה אידל בנושא שכותרתו המתמיהה, תולדות הקבלה, ואחר־כך להיוודע אישית עם אחד החוקרים הבולטים ביותר של הדור הצעיר שעוד זכה להימנות עם תלמידי גרשם שלום. התכנית יוצאת כולה אל הפועל, ככל תכניותיו של פאצ'י, ויומנו מסתיים בשיחה בת שעות אחדות עם משה אידל, בבית קפה שבמדרחוב בן־יהודה.

אך על שיחה זו ארחיב כבר בחלק השני של רשימה זו, ואפילו היא שייכת עדיין ליום הראשון מבחינה כרונולו־גית. מבחינה תכניתית תמטית ייתכן שאמנם ראוי להעביר את איזכורה לשבוע הבא, לסיפור אירועי היום השני.

(מאמר ראשון מתוך שניים)

רבי המכר של שבוע הספר

דביר
כל יהודי הוא מלך, רפאלה בילסקי

זמורה ביתן
זכרונות אדריאנוס, מרגריט יורסנאר
חיי המשוררים, א.ל. דוקטורוב
העור, קורציו מאלאפארטה

הספרייה
כאב קטן, יהודית הנדל
הטבלה המחזורית, פרימו לוי
מוות בוונציה, תומאס מאן

כתר
ציפורי צל, דן בניה סרי
בדרך חורף, יהושע בר יוסף
את והב בסופה, עמוס קינן

ספריית מעריב
אפריקה אפריקה, תמר גולן ואמנון דנקנר
רוק בבית הסוהר, יהונתן גפן
המצילים, עידו נתניהו

סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד
הזמן הצהוב, דויד גרוסמן
חשק, מחדרי הגוף, איוב ואחרים, חנוך לוין
זכרון דברים, יעקב שבתאי

עם עובד
רומן רוסי, מאיר שלו
עת הזמיר, חיים באר
קופסה שחורה, עמוס עוז
התגנבות יחידים, יהושע קנז

שוקן
קולות המלים השבורים, עמנואל ולדר

אביב שנות, עמיה ליבליך
האיש ללא תכונות, רוברט מוסיל

כל הנתונים נמסרו על ידי הוצאות הספרים.

בשבוע הספר שנפל השבוע הציגו כ־110 מו"לים את ספריהם. התחושה בסיומו היתה מורכבת: מצד אחד שירת ברבור לתור הזהב שהיה לספרים בשנה האחרונה. לשוק הוחזרו כמויות אדירות של ספרים שלא עלו להלוכן. סיום השנה התאפיין בהתפוררות של חלק מהוצאות הספרים. להוצאת "כתר" מונה כונס נכסים, "מודן" תחת פיקוח בנקאי, ואילו ב"מסדה" יש קיצוצים ופיטורים.

בשוק התל־אביבי בלטו הדוכנים שעשו להתמחות מגוונת לשבועונים ולירחונים חדשים למוסיקה, לאסטרולוגיה, לענייני נשק, ולחיים יפים – מאגזין לבריאות הגוף, הנפש והמשפחה.

בדוכנים הקטנים של המו"לים העצמאיים אפשר היה למצוא אנתולוגיה של שירי ערש יידיים בעריכת ברכה קופשטיין, ספרון של גיא יעקבסון "צילום במלים", תרגום של "המדע המודרני של בריאות הנפש", של רון ל. הבארד, שעמד בראש כת הסיינטולוגיה. את הטון נתנו ספרים של גאולה, פרסית או קולקטיביות, משיחיות או אליליות. הליצן שפעל בשבילים והרכב שהסתובב בקהל משכו תשומת לב לא פחות מן הספרים.

אנו מתנצלים על הטעות שנפלה במדור הקודם. ספרו החדש של יהושע בר־יוסף יצא בהוצאת כתר.

צבי סקל

מחסום הביישנות

כהל, שירים, מאת אריה זקס. הוצאת שוקן, 1988

מאת יצחק לאור

אריה זקס הוא משורר של קורס ניו־קריטיציסטי בשירה. קשה לו לומר משהו על עצמו, על אינותו, על יישותו

בספרו החדש של אריה זקס "כהל" נכללים רק 16 שירים חדשים, שאפשר לכנותם גם "רזים". יחד עם ט"ז השירים החדשים, מקובצים בספר כמעט כל שירי המשורר משלושים ויותר השנים האחרונות, בכ־80 עמודים.

מה שמאפיין את השירים החדשים של זקס הוא הוויתור על מלאכת הצורפות, שבה עסק כאשר כתב שירה מתוך כוונות לפואטיקה מוגדרת משלו. גם כאשר, בדרך כלל, לא אהבו זאת הרצנזנטים והמבקרים היתה לו, לזקס, כוונה להעתיק אל השירה העברית כמה מן הדברים שמצא ואהב בשירה המער־בית.

שיריו בעבר היו אותנטיים מאוד. בעמוד 48 של "כהל" נוכל למצוא דוגמה לדוכן תכשיטים כזה מן העבר: בתום היום הנגמר התרפים / בעיר שלא ביקרתי בה. הקומפארסיטה / בביצוע מאלאנדר ההולנדי / נשמעה בשמינית. / גר־מנוביה הרצליה. שנת אלף תשע מאות / ארבעים תשע. מורה למחול. וכן הלאה עד הסיום: מה עצוב הטנגו! ערגה לטינו־אמריקנית / ברחוב שינקין תל אביב / שנת 49 / שהיא שנת האהבה. כמו בשירים האחרים, יש מעט מאוד הנמקות למטענים הצלי־ליים או האקוסטיים. מדוע עצוב היה הטנגו? מה שיכול היה להיות מפתח לשיר נעצר ב"מאלאנדר ההולנדי" "קומפארסיטה" ושאר פעלולים.

אוסף הסונטות בספר שלפנינו, גם הוא מלא הצטעצעויות ("בין שיני. מסרק־קצוות שער בלוריתי/ כבה זה סקס בחדר בית מלון". מדוע "כבה זה?" אין הוא משיב על כך). אבל לפחות בסונטות הללו נמצא דוגמה למה שייחד את המשבצת שאותה התכוון זקס לאייש בקריירה השירית שלו. כאן, בז'אנר המסורתי, היה המשורר במיטבו: ממושמע, זהיר, תרבותי, אפילו וירטואוזי.

סוג של קישוט שהיה נפוץ אצל זקס היה השימוש הנפוץ באלוזיות ובשמות גיבורי התרבות האנגלו־סקסיים או הפראנקופונים בכל הזמנים. המשכיל הישראלי אוהב לפגוש מכרים מהתרבות המערבית, האוניברסאלית. כאן, בספר, נראה שזקס הולך לקצץ בקישוטים. אלא שמתחת לבגדים הרבים שנפשטו אין תמיד גוף. שיריו החדשים של זקס, קצרים, רזים, מקיימים, עם מעט מאוד דימויים כפריים ועם קצת הגי־גים על מוות.

כמו בעבר, כך גם בשירים החדשים, שולט חוסר היכולת של זקס לומר "אני". אלא שהנפנוף בדגל הריחוק הפואטי, האירוניה, הפרדוקס, או הנפנוף ברטוריקה הנוסטלגית, החוזרת שלו, אינם אלא מחסום בדרך אל הנפש פנימה. במלים אחרות, זקס הוא משורר של קורס ניו־קריטיציסטי בשירה. אבל, אם אין אלוהים ואין מהפיכה, מה נשאר עוד חוץ מהנפשה אקדמית, אולי. לזקס, מכל מקום, קשה לומר משהו על עצמו, משהו על אינותו, משהו על יישותו.

לפעמים ניכר הרצון של המשורר להתגבר על מחסום הביישנות ול־דבר גם על הדברים הממשיים, לא רק על השתקפות המתוכננת. הנה בשיר "בשם העברים. תלונה קטנה" (עמ' 13): "מעבר לפחה / המזויפת. גם אורות העיר בלילה / מסוגלים להעניק / הרגשה אלוהית". עכשו נעורה בנו תקווה, כי המשורר ישליך מן הכדור הפורח שלו את המיותר ויגביה מעלה מעלה, כדי לומר משהו על ההרגשה האלוהית ועל העיר שבה הוא חי. אבל מתברר שמעבר לכל זה נמצאת בסוף הכל "את יקירתי, בשירייך הקהירים". מעבר לפחה מחכה פחה אחרת: בחורה מחורבאל, ה"מרכבית על כסא" ולא על הכל־ "גמר ההדשה, סוף העניין.

לזקס יש הסבר אינטלקטואלי לתולדות: "השיר ציפור הדרור משת־בשבשת בשלוליות שנותרו אחרי סגירת הממטרה" (עמ' 11). זה הכל. אם נבין מה שהוא אומר על השיר, אכן זה מה שנותר למשורר, אסור לו לכתוב שירים, לפחות לא מומלץ.

יצחק לאור הוא משורר ומחזאי.

עגנון: התשתית הסמויה

שיחה עם הפרופ' גרשון שקד, עם סיום כנס מורשת עגנון, במלאות מאה שנה למותו

מאת רות אלמוג

לציון מאה שנה להולדת ש"י עגנון נערך בירושלים מטעם החוג לספרות של האוניברסיטה העברית כנס בהשתתפות חו־קרים וסופרים מן הארץ ומחו־צה לה, שהאירו – כל אחד בדרכו – זווית, קטע או פן ביצירתו הגדולה והבלתי־ניתנת למיצוי של עגנון.

על השאלה, האם הוצגו בכנס חידושים כלשהם, השיב יוזם הכנס, הפרופ' גרשון שקד:

"הדברים שהושמעו בכנס מר־אים פעם נוספת שכאשר מדובר ביוצר גדול, אותם פר־שנים שיש להם מה לומר, מפרשים בין השאר גם את עצמם. למשל, בדברה על "עידו ועינם", אמרה הסופרת היהו־דייה־אמריקאית סינתיה אוזיק דברים מעניינים מאוד על השי־רות התוקף משוררת שגולה בלשון אחת, כשהיא מגיעה למקום שהוא כביכול ארץ מולדתה ומגלה להוותה שמ־דברים שם לשון אחרת. כלומר: בדמות גמולה של עגנון ראתה סינתיה אוזיק את בבואת עצמה. ואילו א. ב. יהושע הדגיש, שי־תרה של הספרות טמון בטקס־טים המודרניסטיים וייתכן שגם הוא מרמז על משהו שאינו רחוק ממנו. באותו אופן דיבר משה שמיר על הטראנספורמציה ש־חלה בו במעבר מסוג אחד של אמונה לסוג אחר של אמונה, דרך שלב של ספקנות – וגם שמיר ביטא זאת באמצעות דברים של עגנון. היה חיים פר־טוק שגילה בעגנון את מאבק התרבויות, שהוא מוזה למעשה בעצמו וביצירתו".

על השאלה בדבר הנטייה הפסיכואנליטית החזקה ש־נתגלתה אצל חוקרי עגנון שהו־פיעו בכנס, עונה שקד, כי אכן היא כזאת, גם אצל שקד, גם אצל עדי צמח ואריאל הירש־פלד, אך בדרגות שונות של הגזמה. כל אחד מהם ניסה להאיר את הצד האפל של הקסם בסיוע תורה השואפת אל התשתית הסמויה של ה־טקסט הגלוי. בעיקר כגורם עסק הפרופ' באר בחישוף קשריו של עגנון אל פרויד. אבל, מעיר שקד, בצד כיוון זה התגלה גם הכיוון הפוליטי, שהרי שלוש הרצאות הציגו עמדות חברתיות־פוליטיות אצל עגנון: האחת, של דן חבר, שהדגישה כי עגנון נקט עמדה מפתיעה ביחסים הפנימיים ששררו בקרב יהדות גליציה, ושעמדתו היתה לאו דווקא ציונית; השנייה, של עמוס עוז, שטען כי בציונות הדתית האמיתית רצתה לממש את האידיאל העיר־בורגני ה־אוסטרו־הונגרי בארץ ישראל; השלישית, של פרופ' הראל פיש, אשר פירש, לשיטתו, את "תמול שלשום" כיצירה המצ־דיקה את האמונה הציונית הגדולה.

כדאי לציין, אמר שקד, ש־דווקא חיים באר הסופר נתגלה כחוקר, בעוד שעמר שלו הד־מתימטיקאי והסופר ניסה לפרש את עגנון בתחבולה משפטית דווקא.

שקד מעיר, כי הדברים המע־ניינים ביותר היו דווקא האישיים, כמו הסיפור האישי של גרשם שוקן על יחסי בית אביו עם עגנון, או קולה של אמונה עגנון, שבשעה שקראה מכתבי אביה היה קול אביה מהדהד בו, וגם זאת שכל יושבי־הראש – פרופ' אורבך, פרופ' יעקב כ"ץ, חיים גורי, פרופ' שרה יפת וגרשם שוקן – תרמו כל אחד בדרכו תרומה משמעו־תית גם לעניין וגם לאווירה שהיתה חגיגית ביותר. אבל העיקר, מעיר שקד, הלא היה זה, שאמן כשלמה ניצן, קריינים אחרים, סופרים וחוקרים, שיתפו פעולה כדי להגיש את עגנון עצמו.

ש"י עגנון: הצד האפל של הקסם

קסם המלים הפשוטות

גברים ללא נשים, סיפורים מאת ארנסט המינגווי. מאנגלית: לאה זגגי. עיצוב עטיפה: רותי חנני. זמורה, ביתן, 1988

מאת צור שיזף

המינגווי הוא איש של מלים פשוטות, דיאלוגים ישירים שהסופר אינו טורח להוכיח מי מדבר בהם. בכמה מהדיאלוגים יש לחזור כמה שורות לאחור על מנת לזהות את הדובר. באנגלית הדבר עוד יותר מסובך, מכיוון שאנגלית אינה מאפשרת את זיהוי מינו של הדובר. המתרגמת, אף־על־פי שתרגמה את הסיפורים תרגום הוגן, ייפתה את השפה במקומות שהמינגווי עצמו השאיר אותה כמו שהיא. ועם זאת, התרגום אינו מכשלה בספר זה, של המינגווי המוקדם, שיש בו כל מה שיתפתח לסופר חזק, של ציד, שתייה, מלחמות שוורים, מלחמה וקרבות אגרוף.

ארנסט המינגווי מניח לחדור לתוכו, כמעט פרוזות במקומות מסוימים, מתיר להתוודע מאין בא ולאן יילך

זהו המינגווי צעיר, שעדיין מרשה לעצמו לדבר בגוף ראשון ולהביע דעה קודרת על איטליה. כמה מהסיפורים הם רק שרטוטי תמונות, לא יותר. וכמו בסיפורים המאוחרים־יותר, הנשים הן השולי, או הלא־קיים, וכל מה שקשור בגברים, בידידות או באלימות ודרכי־הלב שביניהם, הוא מרכז רוב העלילות.

בסיפורים על איטליה מטמיע לתוכו הסופר הצעיר את מראה הסביבה, קולט ומרגיש פנימה. הדברים יגיעו לידי פיתוח שלם וגמור בספר "הקץ לנשק". הדברים מרומזים, הסיפורים הקטנים נראים ברובם כמו הת־פתחות אמיתית בזמן, עיתונאית. הקורידה, מלחמת השו־ורים ("הלא מנוצחים") וקרב האגרופים ("חמישים אלף"), הם הסיפורים הטובים שבקובץ. קרב השוורים מניח את היסוד לספרים מאוחרים־יותר כמו "החמה השמש" או "חגיגה בתנועה" ("A Movable Feast"). היחסים המעורערים שבין המינגווי לאשתו הראשונה מתב־טאים בעדינות דרך שיחה עם אמריקאית תרשת הז־

דברים מגיעים לידי ביטוי מוגמר בספרים המאוחרים שכתב המינגווי בזמן שישב בצרפת. סממני הראשוניות נראים גם בסיפורים על נערותו. תחום זמן כתיבת הספר אינו יכול לעבור את הפרק שבו היה המינגווי בשנות העשרים לחייו.

ועם כל זה, עונג הוא לקרוא את המינגווי, אולי דווקא מפני שהוא מניח לחדור לתוכו, כמעט פרוזות במקומות מסוימים, מתיר להתוודע דרך הסיפורים מאין הוא בא ולאן יילך. השפה עוד לא מוגמרת, עדיין לא קשה וחזקה כמו שתהיה. המינגווי מחזק מספר לספר את המצבים, מתקרב אל הטבע ומתרחק מהקיום שבו ישב בערים והיה עיתונאי. כאן הוא עדיין סולד מהמלחמה, שבאחד מהספרים המאוחרים־יותר יגדיר אותה כאחד הדברים המרתקים שישנם.

לקרוא את הספר למי שאוהב את המינגווי, הרי, אפילו בהשלמה ובראיה לאופן שבו מתפתח סופר גדול – החל מסיפורים בני עמודים ספורים, שהם גישושים, וכלה ברומאנים בני מאות עמודים הגודשים בכל מה שהמינגווי מסוגל להציע. כאן אלו השכבות הראשונות. וחוץ מהאהבה הפשוטה לכתיבה הנפלאה הניכרת כבר, עם כל הראשוניות שבה, הקסם הוא בהצצה בסופר מתהווה, ממרחק זמן של עשרות שנים, עשרים ושבע שנים אחרי שהחליט שהבל הבלים, שם את הקנה של רובה הציד בתוך הפה ולחץ על ההדק. נותן לציפורים להתרומם בבעתה מעל הענפים ואחר־כך, אחרי שהרעש גבר להתגלגל בין העצים ובמדרונות ההרים, לרדת חזרה ולהמשיך לפספס כרגיל.

עיצוב העטיפה מעניין ואינו מפריד את המינגווי מצ'נדלר או כל סיפור בלשים. שילוב הצבעים מעורר דיכאון קל ואווירה של הרוח. ייתכן שהמינגווי זכאי ליותר בהירות בעיצוב העטיפה של ספריו.

צור שיזף הוא סופר ומטייל.

פרפרת לסעודה אהובה

העשור האבוד, סיפורים מאת סקוט פיצג'רלד. מאנגלית: אורי בלסם. זמורה ביתן 1988, 149 עמודים

מאת הנרי אתגר

גרטרוד שטיין, שעשתה לעצמה שם כבשורה לעשות שם לאחרים, כינתה אותם "דור אבוד". תווית זו ריחפה על מצבם של אותם אמריקאים שחיפשו בפאריס את הרפתקת הבוהמה, את הרומנטיקה של הגלות, ואת כוח הקנייה הגדול של הדולר באירופה הנדושה. היה זה עידן "שברו של החלום" – איזה חלום? אולי החלום של וודרו וילסון – חלום של עולם שליו עשיר ומאושר תחת פטרונותה של אמריקה אוהבת. אבל החלום הזה שקע בבוץ החפירות הצרפתיות־גרמניות, נרמס בשרשראות הטנקים הראשונים, נדיק בשוחות הערבסקיות של "המלחמה הגדולה", שבמהלך ארבע שנותיה סחפה את כל המוצצאטים של העתיד, ואת כל האידיאלים של העבר.

באופקים הצבעוניים של אקוסטיקה מומצאת, אלא במתן צבע חדש לאקוסטיקה קודמת. כך גיבש, כחלום פרטי לגמרי, את ה"מטפיסיקה" של הכסף הגדול – מוריד לתוך הג'ונגל של משרדי ברוקרים ובנקאים את הזוהר הקסום של מיתוס הכסף שלו – הכסף כגורם מאגי, כבישוף מודרני, כמזכרת קולקטיווית מגן־עדן אבוד.

ה"כסף הגדול" ניזון בכוח המאגי של שיגעון: הוא נהפך בעבור פיצג'רלד אבן־פילוסופים, קובעת קדושה של רעל פרטנלי, מין נזיר לאקמוס המאתר את החלשים ומוחץ אותם עד תום. גיבוריו אינם מצליחים לגבור על החלום הזה ומשום כך הוא מכלה אותם. גטסבי מת כשבר לבו האהבה בבבואה של ויקטוריה־שילר מחכה לה יום שלם עד בוא הערב. ואילו ריק רייזר צולל בשבר־לות השכבה, מתמוגג לתוך הארץ, מפני שעיניו תעו אחר הקסם הכחול של תכיה מבעבעת – ובדרך ניתצו את קיזות אישיותו שלו. כששהלו כמה מה"בביסיטי" של הלי־סטרים לקפוץ בשנת 1929 מהגנות הגבוהות, הביט בהם פיצג'רלד בחלוקה מכשפת, בעונג נבעת – הנה, גם בהם טבע הסם, גם הם טבעו במבול, ולא נותר עתה כלום.

בין שתי תמונות אותה התקופה – בין העולם שמת־חיל להיראות כמו "ארץ הישימון" של אליוט, לבין זה שביל משל עצמו בהתרפקו על העלים המקומלים של רומנטיקה מהדור הקודם שורה עליה רשן מודרני של קפיטליזם אירוני. הוא האמן הגדול של מרירות המתענגת על עצמה. גיבוריו אינו העשיר הישן כיקבין גטסבי, שהכסף מטיל בו תזות מיוחדות, גם לא העשיר החדש משקיף מהצד, ממורמר ועצב – מתבונן פילוסופי הכבד מחוץ לכותלי העולם הזה.

הסיפורים בקובץ שלפנינו הם סיפורים מאוחרים. הם חוסרים את הפאתוס הגדול ואת הדיוק הספרותי שהורבב מכמרים קשוחי התפעלות על קוראים של חלום באיזוי ועל מתוכם העודגה המתהססת, המסוכסכת עם עצמה – שהיא של כשלון המוגזם את הלב כמו ב"שלוש שעות בין רות כי" – שבו חוזר גבר בשנות הארבעים לעיירת יל־דותו, עד שמתברר כי היא חושבת אותו למישהו אחר.

קורא שטעם מן הרומאנים של פיצג'רלד יקים בתיאבון פרפרת זו לסעודה אהובה. קורא שלא זכה בכך – נפתח כאן לפניו שער צר המוביל לממלכה רחבת האמריקאית, דור אבוד אף הוא.

סקוט פיצג'רלד הוא האמן הגדול של מרירות המתענגת על עצמה, מספר המשקיף מהצד, מחוץ לכותלי העולם הזה

דור אבוד מהלך האמריקאים שהגיעו לפאריס, אל הסוריאליזם, אל פיקאסו, אל חיקה האימהי הגדול של גרטרוד שטיין – נתנו שם במבצע החושים, לצלילי ג'ז אמריקאי, או בבתי זונות, באודיסאה הוללת נוסח הנרי מילר, או במאבקים החולניים נוסח המינגווי. סקוט פיצג'רלד "השתייך" אליהם אך לא בצורה מלאה. הוא הביא בצקלונו מאמריקה לבטים בעלי כיוון שונה, לבטים מטאפיזיים, לבטים מהסוג שהיה חווה הנרי ג'יימס לוא שכנוהו לכתוב תסריטים בהוליווד.

פיצג'רלד סקוט, שהיה רגיש לשמו הראשון והסתיר מאחורי אותו אילמת – מפני שמצא שצלילו נשי – חווה "אבידה" מסוג אישי יותר, ומצא לה פתרון שמאחוריו עומדת מסורת ספרותית אמריקאית ישנה יותר. האבידה היתה זו של אמריקה מהמאה הקודמת – אמריקה של העיירות ושל מובי דיק, ושהקלברי פין משליג בה על פני המיסיסיפי שאין קץ לו. אמריקה של הנפש. אמריקה רומנטית. לפיצג'רלד היה רגש ההחמצה מוגדר. הוא התמיד בדורו אחר את אמריקה של החלומות והוא הצטער על כך נואשות. והאלכוהוליזם, המסיבות הפרועות עם זלדה הזוהרת המשוגעת, הרומאן עם הבולאית שירה הוססת על הרופק הפרוע לתוך הלילה של הבוהמה החדשה – היו פתרונות אישיים. הבשורה שלו כמעצב באותי של רגעי ההחמצה ספרותיים – היה פתרון ברמה אחרת, נצחית יותר.

בעוד המינגווי כותב ב"הקץ לנשק" ולאחר מכן נמלט אל שלגי הקילימנג'רו ואל המלחמה הספרדית, אל הסאמאמרי הגדול של החיים ואל הדרמטיזציה המהוללת של המוות (כשירה כדור בראשו, אם אמת היא מה שאומרים) – פיצג'רלד ביקש את הרומנטיקה שלו לא

הנרי אתגר מלמד פילוסופיה באוניברסיטת תל־אביב.

עורך: בני ציפר

שבוע של ספרים

מאלאפארטה: לרשע, בכבוד

סביון ליברכט: משפחה

תרגום

העור. רומאן מאת קורציו מאלאפארטה. מאיטלקית: שמעיה פמילן. זמורה, ביתן, 345 ע'

נאפולי של סוף מלחמת העולם השנייה היא עיסת בשר רקוב העושה מאמץ להציל את עורה, להינצל מהדבר, אותו דבר סמלי שהוא גרוע יותר מהמלחמה. לאחר שמגיפת הדבר פושה, הכול מתהפך: מתים הולכים ברגל, הבידור היחיד הוא הבכי, ומחיר נערה או ילד בשוק השחור הוא כמחיר חפיסת סיגריות או קופסת שימורים, צדקה יכולה להתפרש כפחדנות ובגידה, והגינות – כפחדנות בורגנית.

איטליה ונאפולי של "העור" מצטיירים כחלק הלא נוצרי של אירופה. מקום שהחשיבה הקארטזיאנית אינה תקפה בו. זהו עולם בלי אלוהים, המצוי מתחת לתחומי המוסר הנוצרי. בעולם כזה נועדו בני אדם לשאת את כבלם ללא תקווה.

אין פלא לכן שגם המשחרר האמריקאי, כ"כובשים" ו"משחררים" רבים לפניו, עומד המום מול הפאגאניות של הטבע והגוף האנושיים. גלריה ססגונית של דמויות צועדת או שרועה מול האמריקאים, המצטיירים כשיא התמימות והאנושיות – כל אותן תכונות נפלאות המביאות אך נזק. מאלאפארטה מלווה את המפגש בין האיטלקים המובסים לאמריקאים המנצחים דרך תפקידו כקצין קישור. הוא טעון בשנינות ובציניות. אולם אלה נמוגים מול הרחמים הנוצריים האידיאליסטיים שלו. האידיאל הנוצרי הקדום הוא הדרך שלו לשמור על אנושיותו. לעולם הוא מסרב למלא את תפקיד המוקיון. המסקנה שלה: "אין דרך לנצח במלחמות אלא על ידי השלת כלי נשקך והגליך לרפש, בכבוד".

יגאל צור

חיי המשוררים. מאת אדגר לורנס דוקטורוב. מאנגלית: גדעון תלפז. סדרת מבחר, זמורה ביתן, 1988, 167 ע'

"קדימה ילד, אתה מסוגל להוציא עוד שלוש שורות מתורבתות" מעודד את עצמו דוקטורוב בסוף הנובלה שיחד עם שישה סיפורים קצרים מהווה את הספר והכותרת נקרא על שמה. גיבורה של הנובלה מוכר למדי, ואין לדוקטורוב שאיפות גדולות בכיוון חידוש הצורה שלו, אבל מבטו החודר, המפוכח והאוהב מבטיח דיוק בפרטים, פרופורציות נאותות ואמפתיה.

הרבה זוגות, נפרדים, מתגרשים, מתחילים מחדש, מנסים לחזור. ניו יורק משתנית במהירות, עוד של מהגרים היספנים וצהובים. מוגרים זה כבר לא יהודים כמו פעם. המשבר הגדול הוא חווית ילדות רחוקה, ושנות הששים חלום נעורים, ואנשים עוסקים בריאטאות ומיני ספורט ואומנות. אומנויות קצרות מועד. לייטס פולינג הזעיחמן סי שלו, וילהלם רייך והארגון, גורואים מכל הסוגים. השימוש האפקטיבי שלו בזמנים עיתונאיים, המוכר מ"רגטיים", עובד יפה גם פה.

למרות הזרות והעיר הגדולה, אין תחושת ניכור או מתנק, אלא מין פאמיליאריות המרגישה עוד יותר את הדמיון בין ניו יורק לתל אביב. המספר אמנם עוזב את ביתו וגר בודד במנהאטן תחתית, אבל הוא נשאר בעולם האינטליגנציה המקומית, וכל החוזר אינו אלא רקע צבעוני ומעוצב יפה ומרוחק דיו שלא לאיים עליו. הסיפורים הקצרים המלווים את הנובלה מפתיעים יותר ומוצים לא פחות.

דן דאור

מקור

סוסים על כביש גהה. סיפורים מאת סביון ליברכט. ספריית פועלים, 1988, 180 ע'

הסיפור הראשון, "סוסים על כביש גהה" (ראשון באסופה של שבעה סיפורים קצרים), נפתח בבית הקברות. בינה פוסעת עם פמליית האבלים הקטנה אחר ארונו של חמיה, משה ברשנובייך ושואלת בלבה איך תנהג בירמיהו ביסה – אהובה משכבר הימים – ואיך תשב שבעה תמים אתו ועם אחיו, יוני בעלה. אלו וכיוצא באלו הן הבעיות הקיומיות המטרידות את מנוחתה של בינה, גיבורת הסיפור, ושל גיבורי הסיפורים האחרים.

כל הסיפורים נטועים חזק בהוויה המשפחתית. המשפחה היא בועה של יחסי־אנוש, סיר־לחץ שבתוכו רותחים ומתערבלים רגשות, אהבות ותסכולים. המשפחה קובעת את גבולות המגרש כי היא הדי תיכון לנצח. זוהי משפחה יהודית, שבניה לא ייפרדו, ומה שנשאר הוא לצעוק, לקלל, ולשכלל את האמנות העדינה של העקיצה האירונית.

הסיטואציות הקטנות שליברכט מתעסקת בהן בלי הומור רב, יש לומר, חוזרות־על־עצמן, וסופן שהן מנטרלות זו את זו. עם זאת שולטת ליברכט בהולם בעיצוב הדמויות, בדיאלוגים שלהם ובמריבותיהם.

אביעזר רז

אונה, רומאן מאת דורית פלג. סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד, 1988, 231 ע'

דורית פלג, שהראתה כבר את כוחה בתיאור האשה הנודדת משום־מקום בחלק מסיפוריה שבספר "קוים לבנים", הופכת את התנועה בחלל הפיסי, התנועה של הילדה הנודדת, תנועת השיירות האמורפיות האירופאיות, למטוגות ולארץ המובטחת ולאמריקה, ואת התנועה הרוחנית בנפשה של אונה, לרומאן משכנע של פירוק ואינטגרציה, של חשיפת שורשים ועקירתם.

אונה הבוגרת מתרצה ונפתחת לילדה מן הגלות, תוליך התעתועים הפנימית משתקף גם בהתקרבות הנוף. באחד הפרקים היפים ביותר בספר יש תיאור של קולנוע־ראווה בטיימס סקוויר, ההולך ומתגלה כקולנוע בעיר מזרח־אירופית ארבעים שנה קודם. פלג מפליאה בתיאור הצגות והעליבות, הטעויות, הדיזה, של עולם ממשי מאוד, שבגילה (שלושים וארבעה) בוודאי לא יכלה להכיר.

החלקים הבעייתיים היחידים ברומאן ראשון זה הם השירים. יש לא מעט, והדרך כלל ההגיון הפנימי מצדיק אותם, אבל נדמה לי שפלג לא נתנה דעתה די הצורך על הפרדה מספקת בין הפרוזה שלה, שהיא מוזיקה, גמישה ומגוונת, לבין השירים הסוררים רחוטים, מורכבות ההדוק צורני.

דן דאור

מין

בגוף ראשון, רומאן מאת אורן ציבלין והילה סימור. הוצאת "ליאב" 1988, 176 ע'

בקשר למין, מאת זוית אברמסון. הוצאת כנרת, 1988, 176 ע'

החודשים הראשונים, מאת פנלופי ליץ', מאנגלית: עיבל ריפין. הוצאת אלפא / זמורה ביתן, 1988, 142 ע'

אני מקווה שמטאפורה בישולית קטנה לא תעורר עלי זעם: שלושת ספרי ההדרכה המינית־משפחתית האלה נמשלו לשלושת חלקיה של ארוחה. "בגוף ראשון" הוא ההקדמה, המתאבן לעניין עצמו; זוית אברמסון היא המנה העיקרית; ו"החודשים הראשונים" הוא המנה המתוקה שבסוף.

אברמסון מלמדת אותנו כבר זמן רב מהו מין טוב. לזכותה ייאמר שהיא עושה זאת במקצועיות ללא רבב, ובחוש־הומור בריא. מין טוב, על־פי אברמסון, הוא "חוויה של עונג גופני ונפשי למשתתפים, המעלה את הרגשת הערך העצמי שלהם ואת היחס לעצמם וזה לזה".

"החודשים הראשונים" נועד כנראה להיות ספר מתנה לזוג צעיר הנאבק תינוק. וככזה הוא בהחלט מצדיק את קנייתו: ההסברים ולוחות, הצילומים טובים, המגנון בהיר, העיצוב יפה.

"בגוף ראשון" הוא כבר סיפור אחר. מחבריו, אורן ציבלין בן ה־19 והילה סימור בת ה־18 הם חברים זה כמה שנים. שניהם היו כתבי־נוער. מאחורי ציבלין כבר שני ספרים, "מתבך מרכבי" ו"המדריך למתגייס". כשהיו בני 16 החליטו שהם רוצים לקיים יחסי מין מלאים ועל זה כל המהומה. הגימיק הוא אם כן – זוג צעיר מכניס אותנו אל חדר המיטות שלו, וחולק עמנו את חוויותיו האינטימיות. יש גימיק, אין ספרות. זה אינו "רומאן" פליליסטי מרתק, סתוי, מרהים בכנותו – להיפך: בתור רומאן הוא חד־מימדי, ומדי־על־עצמו חדור. הבעיות הם כנראה דבר חשוב הרבה יותר מכדי להשאירם לבני־הנוער.

אביעזר רז

טבע

מדריך פרחי הבר בישראל, חלק שני – צמחיית המדבר. מאת אבי שמידע. צילומים דרור מרום. כתר, 1988, 334 ע'

מכל שיטות מיון הצמחים שאפשר להעלות על הדעת, השיטטמטיקאים במשך הדורות העלו על הדעת, הלוקה לפי צבעים היא כנראה הפשוטה ביותר. בשביל מי שקשה לו ללמוד להשתמש במגידים, זאת אולי השיטה היחידה. אחרי שמזהים את הצבע, ומוצאר על פרחים כאלה שהתיאור עלול לרצות לדעת את שמם, ומסתכלים בלוח השנה, ובמפות הקטנות שליד הטקסט הבהיר המלווה תמונות יפות, ובתמונות עצמן, אפשר לנחש בסבירות גבוהה שמה שרואים זה הרגע השיטים. ספיל בעל פרחים ארומים, גדל בערבה, בעיקר על עצי שיטים, במשך כל השנה, ולא יתנוק המדבר, ספיל בעל תפרחת צהובה, הנצמד לשרשי המלוח הקיפח בחודשים מארס אפריל, בערוצי הנגב הדרומי. גם אם לא אכפת לכם מהחוצי, יש נחת גדולה בזיהוי בספר. שמות נפלאים, ביוגרפיות קצרות (בדרך כלל עוסר פרי הלפית השיכבית הרשים רבים על הצמח היבש ונופל רק מטבה חזקה בקיץ או מגשם עז בחורף הבא, ונושא פוגרני).

דן דאור

כתב עת

חדרים, כתב־עת לשירה, מס' 7, בעריכת הלית ישורון. הוצאת גלריה גורדון, אביב 1988, 184 ע'

"חדרים" הוא לבטח היפה שבכתבי־העת היוצאים בארץ, ולפחות עד לגיליון הנוכחי – גם היחידי שהיה בו טעם של אקסקלוסיביות אמיתית, של ניקיון ושל אסתטיציזם מעודן, שאינו מתפלש בעפר היומיומיות הספרותית.

"חדרים" טיפח מתחילתו שירה הנוטה לאקספרימנטליות צורנית הבעתית כלשהי, או לדחיות־מצועצעת, וגם את הטעם לכעין נדב של שירה "מקוללת" במובן שהגדירו בשעתו המשורר הצרפתי ורלן. ואמנם במאמר מצוין בגלעת המוכיח מאוד את ההתמעמות האקספרסיוניסטית מיסטית של ורלן, מביא המשורר יוכב קפלן מתרגמת של חמישה משוררים שהשפיעו עליו יותר מכל: ולרה, רמבו, אבות ישורון, יונה וולך ואמיר גלבע. עוד צבי עירבה פראגמנט מסקרן מתוך כתבים מעיזבונה של גרטרוד קראוס. הלית ישורון תרגמה הקדימה מבוא להתכתבות המרתקת בין אנטונן ארטו לז'אק ריווייר, שהיתה ליצירה־ספרות בפני עצמה. שירים נפלאים־כתמיד של ישראל פנקס והליה רביקוביץ. משהו מרילקה ומד פאול צלאן בתרגומו של שמעון זנדבנק – כל אלה מעט משכיות התמורה של הגיליון.

הכל שהיה צריך לעבות את הטבור והאליטיסטי משהו הזה הרבה הרבה מאחורות השירה החדשה פחות והדרושה יותר.

בני ציפר

ארץ־ישראל

סיורים בירושלים, מדריך למטייל. מאת אליהו דגן. בית ההוצאה הירושלמי, הוצאת "כתר", 336 ע'

לפנינו מדריך לירושלים שאינו נופל במאומה מן המדריכים העיתונאיים האירופים המצוינים של הוצאות כמו "האשאט" או "מישלאן" הצרפתיות ואולי אף עולה עליהם. המדריך מציע למטייל 24 סיורים רגליים בעיר העתיקה ובעיר החדשה, וכן סיורים באתרים כמו עין כרם, גבעת רם וסביבתה ואתרים אחרים, ועוד סיורים ברכב באתרים ובנקודות תצפית. לכל סיור מבוא המשרטט בקצרה את הדרך, מציין את המרחק ואת הזמן הדרוש ועוד פרטים מוצגים. הסיור עצמו מתואר לפרטי פרטים, בלוויית מפה וצלומים.

כך, למשל, סיור מס' 11, "מקברי המלכים למערת צדקיהו", מתחיל בכניסה לתחנת הדלק הבנוי המחופשת ושבטי ישראל, עובר דרך המושבה האמריקאית, קברי המלכים, סנט ג'ורג', החומה השלישית, סנט אטיין, קבר הגן, סנט פאולוס, שער שכם ומערת צדקיהו. משך הסיור כחמש שעות והוא כולל ביקורים במוזיאון ובמערת צדקיהו.

במדריך 386 תמונות צבעוניות ו־33 מפות ודיאגרמות. הוא מומלץ לכל חובב ירושלים, וגם לאלה שכבר מכירים אותה היטב, אך מעוניינים להוסיף ידע.

יוסף הריש

מעולם הספרות והאמנות / רות אלמוג

לצייר את סזאן במלים / שעירים לעזאזל ומלכים / מה מצאה העוזרת בג'ויס / נשיקה לשוט / סיגריות / הוסרליאנה

פול סזאן, הצייר הגדול, מת ב־1906 ושנה אחר־כך נערכה בסלון הסתיו בפאריס תערוכה רטרוספקטיווית של יצירותיו. המשורר ריינר מריה רילקה פקד את התערוכה דבר יום ביומו ובילה שעות ארוכות אל מול הציורים. תוצאת הביקורים הללו היתה שורה של מכתבים, הרהורים עליהם האינטנסיביים על הצייר ועל המאמץ האמנותי בכלל, השתפכויות פראיות אך רבות השראה, הגיגה של צבעים ושל אור.

במכתבים עושה רילקה מאמץ לצייר את סזאן מחדש במלים. הם נשלחו אל אשת המשורר, הפסלת קלרה וסטהוף. אלה הם מכתבי אהבה ללא מלות אהבה, מכתבים מסוגננים ומעובדים, שרילקה כתבם מתוך תקווה שיראו אור אי פעם.

קטעים מן המכתבים הוכנסו ללא שינוי אל הרומאן שכתב באותו זמן, "רשימותיו של מלטה לאורידס בריגה". כתיבת המכתבים, או ליתר דיוק, הפגישה עם סזאן, סייעה לרילקה להיחלץ מתוך שיתוק שעיכב בעדו מלהמשיך בכתיבת הרומאן ולגבש בתוך עצמו כוח חדש. המכתבים ראויים לקריאה הן מצד כתיבתם המהודרת, הן כמבוא לסזאן. (אוברוהורו).

Letters on Cezanne
by Rainer Maria Rilke
Cape

☘

מיכאל לוי, בספרו "גאולה ואוטופיה", מבקש למצוא מכנה משותף אידיאי בין ג'יאורג לוקץ', ולטר בנימין, גוסטב לנדאואר, מרטין בובר, גרשם שלום וארנסט בלוך, כולם אינטלקטואלים יהודים בני מרכז אירופה שנולדו ברבע האחרון של המאה ה־19. מיכאל לוי, יליד ברזיל, בן למהגרים מוינה, לימד באוניברסיטאות של ירושלים, תל אביב, מנצ'סטר והואנה, וזה מזה עשרים שנה בפאריס שבה הוא משמש במנהל המחקר ב־CNRS.

ספרו הוא "ניסיון מוצלח ביותר", לדברי "לה מונד", לחקור את "הקרבה שבבחירות השונות בסוציולוגיה של התרבות". לוי יוצא מתוך אבחנה של קטגוריה תרבותית שנולדה בסוף המאה שעברה – האינטליגנציה היהודית של מרכז אירופה – זו אשר הצמיחה מתוכה את המשיחיות ההיסטורית, ומגלה את הקרבה שבין העולם הדתי והתהוות הפוליטית. על פי לוי פרחו האינטלקטואלים היהודים של סוף המאה שעברה, אלה שנתחנכו באוניברסיטאות של ברלין ווינה, וניזונו מן הרומנטיקה, בהזיוים המתבוללים, מה שהותיר להם רק שתי דרכים: נסיגה אל תרבותם הישנה או האלהת האוניברסליות.

רוח התקופה אל המשיחיות היהודית, האולם, בין אם היו לאנרכיזם, כמו לציונות, כמו מרטין בובר, בין אם היו ליהודים מתבוללים אנרכיסטים בעלי נטייה לקומוניזם כג'יאורג לוקץ' וארנסט בלוך, הם עסקו באותן שאלות־יסוד: דתיות הקאפיטליזם, הבה לפילוסופיה של הקידמה, האמונה באוטופיה, שבאת המדינה המודרנית והרצון ליצור "חברה נטולת מעמדות".

מיכאל לוי רואה בדור זה של אינטלקטואלים תלמידים של באקונין, אשר הטיפו להגשמת המשיחיות על בימת ההיסטוריה בדרך של פעולה מהפכנית. כך למשל, צריכה ישראל, על פי ליאו לווהנטאל, לתרום לייסוד חברה סוציאליסטית מופתית, "חברה טבעית" שבה כל בני האדם הם בעת ובעונה אחת גם "שעירים לעזאזל גם מלכים". דרכם של מרטין בובר, גרשם שלום או פרנץ רוזנצווייג, אנרכיסטים דתיים, כפי שהם מתוארים כאן, הוליכה לירושלים, בעוד שזו של ג'יאורג לוקץ' וארנסט בלוך, שהמשיחיות שלהם קיבלה גוון אטופיסטי, הוליכה למוסקווה. רק ולטר בנימין, הגם שהיתה לו אהדה מתמשכת לברית המועצות, התעכב על פרשת הדרכים, נשאר נאמן לפסימיזם שלו, והבין את הסכנות הטמונות בתיאוקרטיה אנרכיסטית.

ולטר בנימין: על פרשת דרכים

Redemption et Utopie
de Michael Loewy
Presses universitaires de France.

☘

נורה בארנאקל, אהובתו, ולימים אשתו, של ג'יימס ג'ויס, העסיקה לא פעם חוקרי־ספרות. מה ראה בה ג'ויס, שברח אתה לאירופה, אך סירב לשאתה לאשה, הגם שילדה לו ילדים.

הוצאות ברנדה מאדוקס מציגה בספרה "נורה" את השאלה במהופך: מה ראתה נורה בג'יימס ג'ויס? היא ראתה בו קודם כל אדם משכיל חמר מביות, ונראה שביקשה לפצות את עצמה דרך הקשר אתו על תחושת החייה עמוקה, שנולדה כתוצאה מכך שהורחקה מביתה שבמערב אירלנד כשהיתה בת שלוש ונשלחה להתגורר עם סבתה. את תחושת הקיפוח שלה הסתירה מתחת למסיכה של אדישות ובמקביל פיתחה תיאבון לזכויות יתר, מה שגרם לה להימשך לאנשים משכילים.

בת 19 היתה נורה כשפגשה את ג'ויס בדאבלין. היא לא ציפתה שאדם משכיל כמותו יתרשק לה ויעריצה. היא אהבה את קולו המוזר, והבינה בביישנות שמאחורי נהגו הנוקשני וקיוותה להיחלץ מחיים אפורים.

הביוגראף של ג'ויס, ריצ'רד אלמן, יעץ לברנדה מאדוקס לסגת מן הרעיון על כתיבת הביוגראפיה של נורה. "אין בה ולא כלום", אמר למאדוקס. אף־על־פי־כן הצליחה מאדוקס לכתוב סיפור מעניין ולחשוף כמה חידושים כגון שנורה וג'יימס נישאו ב־1931, 27 שנים לאחר שברחו יחד, כתוצאה מלחץ שהפעילה עליהם משפחת קאסטור העשירה בניו־יורק, משעמדה בתם הלן להינשא לג'ורג'ו ג'ויס.

יש בספר מידע חדש על חייה של לוצ'יה, בתם הסכיזופרנית של בני הזוג ג'ויס, ועל שנות אלמנותה של נורה. אבל לבו של הספר הוא כמובן חקר פרשת האהבה שבין נורה לג'יימס ג'ויס, המגלה את אישיותו של הסופר מזווית אחרת, אולי קצת מפתיעה.

Nora
by Brenda Maddox
Hamish Hamilton

☘

"נשיקה למטה" היא אנתולוגיה מקיפה של שירת נשים במאה ה־17, שנערכה בידי ז'רמן גריר ואחרות, הכוללת בקצרה את ההיסטוריה התרבותית של הנשים בעת ההיא, ותוהה על האופן שבו ראו נשים סופרות את תפקידן וכיצד התייחסו אליהן הגברים – בבוז וחשד, כמובן. המאה ה־17 היתה תקופה סוערת, רצופה מאבקים דתיים ופוליטיים ובה התרבות פתאומית. על אלה נוספו ההתנסויות הפרטיות של הנשים, ולפיכך נמצא בין האצרים המקובלים שירי פרידה מן הבעל, בתנוחה שהאשה תמות בשעת לידה, שירי צוואה לילדיה שיישארו אולי יתומים, הצוהרה הרוחנית של שיר על מותו של ילד, או שיר הלל על הולדת ילד. השירים כולם רווים בניה לאל החורף גודלות (מכאן שם הקובץ – שם שעורר סערה). בכרך שירי אהבה ושירי דת, שירים על ידידות ושירי תודה לפטרונים, סאטירות, בורלסקות, ולקראת סוף המאה – קטעי מחזות.

כלולות בו קרוב ל־50 משוררות, חלקן עלומות־שם, חלקן בשם בדוי, מפני שבעת ההיא לכתוב לשם פרסום נחשב כלא יאה לגברת. השמות הגדולים הנוכחים כאן הם אפרה בן, אן בראדסטריט, קתרין פיליפס ומרגרט קאוונדיש, שאותה העריצה וירג'יניה וולף. (אוברוהורו).

Kissing the Rod
An Anthology of 17th Century Women's Verse
Edited by Germain Greeer, Jeslyn Medoff, Melinda Sansone and Susan Hastings
Virago

☘

הארי מתיוס, הסופר האמריקאי, הקדיש את הרומאן החדש שלו "סיגריות" לזכרו של ז'ורז' פרק, הסופר הצרפתי שהיה מן החברים הבולטים בקבוצת "אוליפו" שנוסדה על ידי ריימון קנו, ואשר התפרסם ברומאן שלו "ההיעלמות" שנכתב בלא שתופיע בו אף לא פעם אחת האות e. הארי מתיוס היה אף הוא חבר ב"אוליפו" וב"סיגריות" שלו יש קוי דמיון לספר אחר של ז'ורז' פרק, "החיים: אופן שימוש".

ב"סיגריות" 13 גיבורים ראשיים, המופיעים בזוגות ב־15 פרקים ומחליפים את בני זוגם בסדרה של יחסי־מפתח: זוגות נאהבים, זוגות נשואים, אב ובתו, אם ובנה וכן הלאה. את 13 הגיבורים מקשר מתיוס ביחסים של אהבה, תשוקה, נישואין, משפחה, בגידה. הרומאן מדלג בין הזמנים למן שנות ה־30 ועד שנות ה־60 ומן הדור הצעיר אל הדור המבוגר ולהיפך.

כל זה עשוי להשמע מרגיז, אבל אינו פרסה, אלא סיפור רציני רשיר, ולעתים אף נוגע ללב, בניגוד גמור לנטייתו של הפורמליסט אל שעשוע חסר אחריות וחסר אנושיות. (ס. ל. ב.)

Cigarettes
by Harry Mathews
Manchester: Carcanet

☘

אדמונד הוסרל. בקונגרס העולמי לפילוסופיה שיהיה באוגוסט בברייטון שבאנגליה יוקדשו אירועים מיוחדים להעלאת זכרו של הפילוסוף אדמונד הוסרל, שהשנה ימלאו 50 שנה למותו. הוסרל ייסד את הפילוסופיה של הפנומנולוגיה שעסקה בהתנסויות של האני ופותחה על ידי תלמידו של הוסרל, מרטין היידגר הגרמני, ועל ידי מרלו־פונטי וסארטר הצרפתים. הוסרל הוא נציג השביל האמצעי בפילוסופיה, זה שבין המרקסיזם לבין הפוזיטיביזם המודרני.

הוסרל נולד בפרוסניץ שבמורביה ב־1859 לאב יהודי סוחר בבגדי אופנה. הוא למד אסטרונומיה, פיסיקה ומתמטיקה ופילוסופיה בלייפציג, ברלין ווינה. עם הופעת ספרו "מחקרים בלוגיקה" פרץ את דרכו אל קתדרה באוניברסיטת גטינגן, שם היתה אדית שטיין תלמידתו. ב־1913 הופיע ספרו על הפנומנולוגיה ובעקבותיו קיבל מינוי בפרייבורג שבה מונה היידגר לעוזרו, אשר ירש את הקתדרה עם גירושו של הוסרל ממשרתו ב־1933. הוא מת ב־1938 ובעזבונו נמצאו 40 אלף דפים כתובים במכונת כתיבה שיפורסמו במשך הזמן בסדרה "הוסרליאנה".

תערוכה / טלי תמיר

אישי ואנונימי

פיני צינוביץ, גלריה דביר, תל־אביב

הדבר המעניין ביותר בציור של פיני צינוביץ הוא אולי העובדה שהוא כל כך משכנע. למי שמאמין שהציור סיים כיום את תפקידו האיבר מכוח, מציע צינוביץ ציור שהוא במבט ראשון על טהרת הציוריות המאמינה בעצמה, ציור שהוא על גבול המופשט, אקספרסיוניסטי בנישתו הבסיסית, שאינו מעורר עם זאת תחושה של אקאדמיזם, או פאתוס סתמי של תפנית מגושם, כזה שהתאים לשנות החמישים.

הסוד טמון אולי באקספרסיוויות הציורית שהיא נטולת הראויות ונקייה מכל מאגירה של פאתוס, באמירה אישית שאינה מתרפקת על עצמה ברגשנות אלא נבלמת בדימויים שהם על סף התמונתיות: רגל, כישון, מטפס – דימויים המופיעים בשלב של מגזית הציור והתכנסותו פנימה.

הציור מתחיל כ"אקשן פיינטינג" של כיסוי במברשת (אנה, יהודה, ש־צינוביץ משתמש בה) ומסתיים בהופעה של צורה, קונטור, דימוי המקבל משמעות. אבל המשמעות לעולם אינה סימבולית, אינה אישית באופן ישיר, ואינה נאראטיבית. הדימוי מופיע מתוך שכבות הציור כמין התגלות שלאחר־מעשה, המפתיעה גם את האמן עצמו, ולכן הדימוי נשאר סתום כמיגהה מסוימת ואינו סותם את הציור למערבולת של פרשנות. כנגד ההעמדה הסתמית־לכאורה, כמעט־אנונימית, של הדימוי היחיד, הופכת החתימה של האמן לדימוי האישי ביותר בתוך הציור. אולי בעקבות החתימה של קופפרמן שהיא חלק מכתב היד של הציור כולו, צינוביץ מגדיל את החתימה שלו ו"מצייר" אותה אל תוך המכלול הציורי.

הפיכת החתימה לדימוי, לשרבוט ציורי, מגבירה את חשיבותה מצד אחד ומטמיעה אותה ברמה התמורית־האנונימית מצד שני. המתח בין האישי לאנונימי נראה כמתח הבסיסי בציור של צינוביץ, והוא אולי אופן אחד לנסות להגדיר את המתוק שבו. האישי מתאפיין בתנופת המברשת ובשרבוט האוטומטי, לפי המסורת הדינאמית האקספרסיווית, והאילך האנונימי מסתגך בריבון, בסתמיות והאפאתיה המסוימת הקיימת בציור.

בדיפטיכון הגדול "דיכאון" מנסה צינוביץ (בניסיון ראשון ואחרון לדבריו) להעביר מצב נפשי באמצעות ציור. וגם כאן עמדת המוצא האקספרסיווית נבלמת, או מוסטת, על־ידי הלובן המטפס ועולה על הכתות של השכבות הפנימיות, ומשאיר רק "עור" כמו המעטפה פנימה.

הציור של צינוביץ עומד בין המופשט האקספרסיוניסטי האמריקאי למופשט הלירי הישראלי, ואינו דומה לא לזה ולא לזה. הוא אינו לוקח את הצעבבות של המופשט האמריקאי ולא את העידון האסתטי של המופשט הלירי. אף־על־פי שהסטודיו שלו ממוקם במרחק מטרים ספורים מהסטודיו של זריצקי בצובה, התפתח צינוביץ בכיוון שונה לגמרי, שובר הן את המחסום האסתטי והן את המחסום הפיגורטיווי.

קשר נוסף של צינוביץ אל הציור הישראלי הוא הקשר אל הציור של קופפרמן. צינוביץ קרוב לקופפרמן במונוכרומיות הצבעונית (אם כי קופפרמן שומר על אחדות מונוכרומית וצינוביץ בוחר לכל ציור מונוכרום אחר) ובדרגת ההעצמה האישית שהכוונת היא תנאי ראשון לה. אך צינוביץ גם מפר את הנזירות הקופפרמנית באמצעות הזורת הדימויים, הפנייה אל הטבע והפשרת התמורה המוסרית. צינוביץ בא אל הטבע ומקבל אותו כמו שהוא, האור, הטפטף, הכיסוף האדרגני, הדימוי המזרחי, מושכים אותו בלי להעלותו לפסגות מטפיזיות.

בדרכו שלו, צינוביץ הוא צייר של טבע, ולא צייר של אתוס. הציור המופשט היה קשור במקורו לאמביציה מטפיזית של תיקון עולם ויהוד החברה. הציור של צינוביץ קשור אמנם סגנונית למסורת הזו, אך אינו קשור לאמביציה המסורתית שלו.

פיני צינוביץ, כיסוף ללא מברשת, 1988

נחום גוטמן
תערוכת מחווה לאמן
נחום גוטמן
6.6—27.6.88
ז'אק סוזנה–גרפיקס, גלריה לאמנות והוצאה לאור
רחוב פייר קניג 37, תלפיות, ת.ד 4219 ירושלים 91041 טלפון 02-762678

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
תל־אביב רחוב מזא"ה 4, טלפון 03-297856

ספרי לימוד ועבודה עצמית
לקראת שנת הלימודים תשמ"ט

טיפוח הבנת התורה – בראשית
פירוש תעימד פרופ' שלמה הרמתי על פי שיטת "השיכתוב הדידקטי". לשיפור הבנת הנקרא.

תורה לילד למתחילים
ספר בראשית – כתוב בשפה קלה בליווי ציורים.
מאת פרופ' ש. זקס. ב. אביבי בקרוב תופיע חוברת לעבודה עצמית.

תורה לילד – מן האגדה
נסדר על־ידי ברוך אביבי
אגדות לילדים בצירוף פירושים. בליווי ציורים של ה. הכטקופף.

חשבון לשעות הפנאי
מאת שרה בורק
שלוש חוברות לכיתות א', ב', ג'. מיועדות לביסוס החומר הנלמד בכיתות בהתאם לתכנית הלימודים החדשה.

טיפוח הבנת הנקרא
מאת עדה ישי
מהגן לבית הספר – שלב המוכנות לקראת קריאה, כתיבה וחשבון.

טיפוח הבנת הנקרא
מאת עדה ישי
לילדים בכיתות א', ב', ג'.
בשלש חוברות: חוברת א' שלב המלה, חוברת ב' שלב המשפט, חוברת ג' שלב הקטע

להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים בארץ

מכון לבון לחקר תנועת העבודה / ארכיון העבודה והחלוץ
המכון לחקר הציונות / אוניברסיטת תל־אביב
מזמין את הציבור
לערב עיון
על ספרו של ד"ר יצחק גרינברג:
מחברת עובדים למשק עובדים – התפתחות רעיון חברת העובדים בשנים 1920–1929
דברי פתיחה: הח' ירוחם משל – יו"ר מכון לבון
דברים: ד"ר יצחק גרינברג
פרופ' יוסף גורני
הח' דני רוזוליו – מזכיר חברת עובדים
הערב יתקיים ביום ד' ה־22.6.88 בשעה 17.30
במכון לבון רח' נהרדעה 3 תל־אביב.

אמינון בע"מ
רחוב גורדון 78 תל־אביב 64388
ת.ד. 2095 רחובות 76120
מודיעה כי הספר
"סדרי הדין האזרחי"
מאת הד"ר יואל זוסמן
מהדורה חמישית
יצא לאור
המהדורה החדשה נערכה ע"י שופט בית המשפט העליון ד"ר שלמה לוין. ומעודכנת לתחילת חודש נובמבר 1987.
ניתן להשיג את הספר בחנויות לספרי חוק ומשפט.

הזמנה
לקבלת הצעות
להשכרת נכס בקרית שמונה
מוזמנות בזה הצעות להשכרת מבנה, בשכירות חופשית בקרית שמונה. המבנה כולל 32 יחידות דיור. שבכל אחת מטבחון, בית שמוש ומקלחת, וכן אולם בשטח 733 מ"ר נטו. ונמצא ברחוב טרומפלדור 45, קרית־שמונה (גוש 13136, חלקה 22).
פרטים ניתן לקבל:
חברת השתתפויות בנכסים בישראל בע"מ, שער פלמר 3, חיפה. טלפונים 672808, 04-664081.
שמאי העריך את דמי השכירות ב־$6.500 לחודש בשקלים.
הצעות אפשר להגיש בכתב למשרדי חברת השתתפויות בנכסים בישראל בע"מ:
רחוב לויד ג'ורג' 4, ירושלים. או שער פלמר 3, ת.ד. 33111 חיפה. עד 24.6.1988.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא ושומרת לעצמה את הזכות לנהל מו"מ עם המציעים השונים.

משרד החינוך והתרבות / מינהל התרבות / האגף לתרבות ולאמנות
ועד הנאמנים של פרס יצירה לסופרים הכותבים בשפה הערבית
המועצה לתרבות ולאמנות / המדור לתרבות ערבית
התאחדות אגודות הסופרים בישראל
הודעה לסופרים ולמשוררים
על
הענקת פרסי שר החינוך והתרבות
תשמ"ט לסופרים הכותבים בשפה הערבית
לקבלת פרסי היצירה זכאים לפנות סופרים ומשוררים אזרחי מדינת ישראל החיים בה דרך קבע וכותבים בשפה הערבית.
הסופרים המעוניינים יכולים לפנות בכתב לד"ר אבינדור שחן, מזכיר הקרן רח' תל־חי 3 ת"א.
עם קבלת הפניה ישלח לפונה טופס בקשה אותו יש למלא ולהחזיר עד יום שישי 15.7.88.
כב' השופט חאג' יחיא
יו"ר ועד הנאמנים

مكان الأصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

אין חיים מחוץ לכדורגל

חוק מיוחד יהודי עבר או לא עבר בכנסת? מה עלה בגורלו של החוק לשינוי שיטת הבחירות? מי הצביע עם מי? מי שביקש מידע ביום שלישי בערב מצא עצמו מתוסכל וסקרנותו לא באה על סיפוקה. במשך היום לא הספקתי להאזין למהדורות החדשות והיומנים ברדיו. ציפיתי איפוא ל"מבט" והשתדלתי לסיים את כל עיסוקי עד תשע בערב. מאחר שאיני צופה בתפלות המכונה "אחד יותר מדי", שכשמה כן היא, פתחתי את הטלוויזיה כמה דקות לפני השעה תשע. הספקתי להיאחז באפיסקופה החיוך של דניאל פאר, מבלי שיתברר לי מה קרה במשך היום. [illegible] לפחות, אי־אפשר להאשים את הטלוויזיה (אבל למה הם שובתים זמן כה רב ולאיש לא איכפת?)

ושוב – משחק הכדורגל. ואל תשאלו אותי בין מי למי. זה השולחן היומי החדש, המשכש את לוח המשודרים עד לבלי הכר. ואין זה סיפור חד־פעמי: כמו יום שישי שעבר אנו שרויים בבולמוס כדורגל שהשתלט על הטלוויזיה. כנראה מסיבה זו קוצצה וקוצרה תוכנית מרכזית כ"יומן השבוע". מי שאינו חובב כדורגל לא יכיר את לוח השידורים. "מבט שני", תכנית תעודה מרכזית, בוטלה זה כשבועיים; תכניות אחרות מתקצרות ומתבטלות אף הן או נדחקות אי־שם וגורמות לצופים סחרחורת ממש.

שוב אין ספק: האירוע המרכזי במציאות של האינתיפאדה – גירושו של מובארק עוואד והדיונים שהיו לכך – ודיונים חשובים שלנו בכנסת והם ביסוד קיומנו – כל אלה מתאפסים אל מול משחקי אליפות הכדורגל. יטענו נגדי כי למשחקים אלה יש קהל צופים גדול ונלהב מאין כמותו, שזו אטרקציה לגברים רבים המוצאים כאן ביטוי לגבריותם המהוללת. אבל יש קהל צופים לא־מבוטל שחייו אינם מתחילים ומסתיימים בכמה צעירים הרודפים אחר כדור על כרי דשא. אמנם מנכ"ל רשות השידור אורי פורת מוכר כחובב כדורגל מושבע, אך אי־אפשר לכפות על הצופים להשתתף ערב־ערב בחוויותיו ולהזדהות עד כדי כך עם טעמיו האישיים. יש גם חיים מחוץ לכדורגל. ובעצם, כבר איני משוכנעת בכך.

אם הסיסמה היא "לחם ושעשועים", אני, כמשלמת אגרה, רוצה גם בשעשועים מסוג אחר. כבר היו שהציעו לשדר את המשחקים שלא בשידור ישיר, אלא בשעות הלילה המאוחרות, לאחר תום השידורים הרגילים. כך מובטח לו לפורת שאוהדי הכדורגל לא יחמיצו חוויה זו. אבל הוא אינו מוכן כנראה לפגוע בהרגלי השינה שלו. ומי שאין נשמה גברית פועמת בקרבם סובלים ומתענים. אולי ההחלטה שלא לשדר הערב את המשחק בשידור ישיר יש בה מפנה.

בדבר אחד אני משוכנעת: בין נגמנים לנגמנים, שלמה קור, הכוכב החדש שזרח בשמי הוועד המנהל, ואהרן פאפו, ודאי מחייכים בקורת רוח למראה טלוויזיה נקייה מפוליטיקה ומצרות. ואולי אפילו רפיק חלבי כבר אינו טורד את מנוחתם בשעות אלה.

פארודיה על פארודיה

שפרד. יש לה מה להציע

אני מנסה לשווא למצוא נקודת אור בסדרה החדשה "בלשים בלילה", הזוכה בהצלחה רבה בארה"ב. אולי האטרקציה היא השחקנית סיביל שפרד, שנעדרה זמן ממושך מהמסך, למגינת לבם של מעריציה, אך חזרה ועתה יש לה מה להציע.

אם אינני טועה, קראתי שזו אמורה להיות מעין פארודיה על סדרות מתח נוסח אמריקה. אני מודה, שאלמלא העירו את אוזני על כך, לא הייתי מגלה זאת בכוחות עצמי; ואולי הגבול שבין פארודיה לרצינות הוא דק עד מאוד. האמריקאים, גם כאשר הם מנסים לצחוק מעצמם, אינם יודעים לתחום את הגבולות הנכונים והמדויקים. בינתיים הסדרה משעממת וטפשית.

בינתיים נמשכת הקרנתה של הסדרה האנגלית "הבלש המזמר", המפתיעה מכל הבחינות. אני אמנם משהה את הכתיבה עליה עד לסיומה, אבל בין משחק כדורגל אחד לאחר, אל תחמיצו. – למרות שעת השידור המאוחרת.

תעודת פטירה לאינתיפאדה

האם האינתיפאדה. מתגמ כתבים ושדרים התאהבו כמדומה במה שבארה"ב היו קוראים שאלת מיליון הדולר. אין הם מניחים נכס יקר זה מידם ומפיהם. ולא רק הם. ראש הממשלה ואחרים מתייצבים מול המצלמות מדי ערב, במהדורות "מבט" – אם אנו זוכים לצפות בה – ומכריזים בבטחה מקצועית שהאינתיפאדה, אם לא מתה מות קליני, היא גוססת וימיה ספורים.

אבל האינתיפאדה משטה בהם. היא כמו מעמידה פנים, שבה ומרימה ראש ושמה לאל את כל התחזיות המבוססות על משאלות לב.

גיל סדן יוצא לצפות במו עיניו בתהליך הגסיסה המיוחל שלה. הוא מגלה שיטה חדשה שאימץ לו המינהל האזרחי בשטחים. המינהל הפך לזרוע מענישה. הוא מטרטר את האזרחים הנדרשים לשירותיו. השיטה נחשפת לנגד עינינו, והיא מרושעת וגם תוצאותיה מפוקפקות. אמנם כולנו אזרחים מטורטרים, גם בגבולות הקו הירוק. גם בגבולות אלו אפשר לחשוד שמפעילים עלינו שיטות עינויים במשרדים ממשלתיים, בגלל ביורוקרטיה גלוזה, וחסר יעילות וטמטום.

אבל בשטחים הגיעו לשיא של יעילות דווקא בטרטורים. ואם כדורי הגומי אכזריים ופוגעים פי כמה, בכל זאת יש משהו מעליב ומשפיל במראה אזרחים – זקנים ונשים מכל הגילים – המחכים לחסדיהם של אנשי הממשל ונענים בלך ושוב. זה גם מטופש מבחינת המדיניות. שוב מתגלה אטימות־לבם של הכובשים.

גורן. לא למד לקח

אטימות־לב זו נחשפת בהופעתו של מתאם הפעולות בשטחים, שמואל גורן, מיד לאחר הכתבה, בראיון עם גיל סדן. גורן מצטייר כאדם נוקשה, חסר כל גמישות מחשבתית. הוא כמו לא למד דבר. הוא חוזר על פראזות שחשבנו כי יצאו מכבר מן המחזור.

גורן לא למד לקח מכישלונו – הרי הוא האיש שלא־צפה את סימניה המתקרבים של האינתיפאדה, למרות אזהרות חוזרות ונשנות. כנראה היה זה הוא שהרגיע את שר הביטחון, שעשה אז בארה"ב, באומרו כי זה עוד גל של התפרעויות בשטחים ותו־לא.

במקום אחר היו מוצאים לו מחליף מכבר. אבל גורן ממשיך בתפקידו, ועכשיו הוא משיב על שאלות בעניין הטרטורים, כאילו עשה עמנו חסד שניאות להופיע באולפן.

"החזרנו נוהלים שהיו בעבר", הוא אומר. אבל העבר איננו עוד. ולמה לשוב לנוהלים נפסדים, מזיקים ומעוררי מרירות, דווקא בקרב אותה אוכלוסיה שעד היום לא השתתפה באינתיפאדה (סוחרים אמידים וכו')? ושמא רעתו של גורן נחושה לקומם עלינו את כל האוכלוסיה?

האהבות והשנאות של יעבץ

הפרופ' צבי יעבץ אינו צריך לדאוג לעצמו כפי שהוא דואג לבריל בצלמון. את בריל עלולים היו מבקרי טלוויזיה לקטול בקביעה שהוא חסר הופעה טובה. פרופ' יעבץ "עובר" מסך גם בפיג'מה, ויש לו תדמית מצוינת, יכולת ביטוי וכוח שכנוע, אהבות ושנאות ברורות ומוגדרות, שאין הוא מוותר עליהן.

לא לחינם הסיט רם עברון ב"זה הזמן" את הראיון עמו לשיחה אקטואלית על ספרו החדש "אוגוסטוס – ביצוונה של מתינות", בציפיה לאנלוגיות היסטוריות. לדעתו של פרופ' יעבץ, "כל אחד לומד מן ההיסטוריה מה שהוא רוצה ללמוד", ואוגוסטוס, דמות מורכבת מאוד, אינו מזכיר ולא אחד מהמנהיגים הישראלים. יתכן שהוא שילוב של שלושה ארבעה מהם. את לוי אשכול מזכיר יעבץ בחוש ההומור, את בן־גוריון במתינות ("היה הפשרן הגדול ביותר גם אם לא הודה בכך").

יעבץ. עובר גם בפיג'מה

פרופ' יעבץ מודה כי אין הוא יכול לדעת היום מה היו רגשותיו של אדם שחי לפני כ־2,000 שנה, אך הוא למד להכיר את האיש ודמותו כדיקטטור – מפני שתמיד זכר את גורלו של יוליוס קיסר, ואבן מת במיטתו. ביחסיו עם אנשי רוח ואמנים לא היה לדראגוניסט, מספר פרופ' יעבץ, אך ידע להפוך אותם למשרתי המשטר.

לצערי, טרם קראתי את הספר המסקרן, ולכן אין בידי לשפוט אם רם עברון – מראיין הזוכה לשבחים הרבה – אכן שאל את כל השאלות הנכונות. אבל פרופ' יעבץ הוא איש שיחה מעולה ורהוט, שהשאלות אינן מפריעות לו.

איטלולית של מלה

חידונים מכל הסוגים והמינים גורמים לי אלרגיה. הם הפכו מכת־מדינה, משועשעת משום מה, ומעידים על מציאות שהכל הפך בה למשחקים חברתיים, והרצינות ממנה והלאה. איני רואה מה יש בהפגנת ידע, שעיקרו לימוד על־פה ויכרון טוב, כדי לרתק אותנו.

משום כך לא עקבתי גם אחר החידון "עברית שפה יפה", אבל ירון לונדון הצליח לכפות את נוכחותו, והופעתו הצנועה הפעם בחוש קצב מעולה ממש. לונדון התרחק על הבמה משחודר לגמרי מהמשפה המאולצת והמלאכותית, מבלי שאיבד מהידע הלשוני ומהשפה המצוחצחת. דומה שהפעם נהגה הבאה פרובה ממלאכת הבחירה.

מבלי משים מצאתי עצמי צופה בחידון, וגיליתי שהפעם רמתו שונה. המתמודדים הפגינו ידע בשפה העברית. לפחות זכתה לעדנה השפה הזאת, שמתעללים בה, אונסים אותה וכופים עליה מעשים מגונים בניגוד לאופיה ולרצונותיה.

לבד מהיותה שפה יפה, העברית היא יצירה מופלאה, חיונית, תוססת ומפתיעה. זו אולי השפה שקובעת את זהותנו ושייכותנו. לא לחינם יש המכריזים היום כי השפה העברית היא המולדת האמיתית שלהם.

מעניין היה לשמוע את המלים שזכו לאישורה של האקדמיה אך לא נקלטו בעברית החיה־המדוברת, ונותרו בחוקם מאובנים. כאשר התבקש המועמד חנוך הכישף, אלעזר, לקרוא בשמם התקני של פריטי הלבוש על גופן של הדוגמניות, השתי הודחות עם מבוכתו. זה היה הקטע ההומוריסטי היחיד בחידון. האם לא הגיע הזמן שמלים מכוערות כמעפורת, פליונית, לסרסה חינ, שאיש אינו יודע את מובנן, ייסקו מהמילון?

לבחירה האומללה של "איטלולית" עבור קריקטורה איני מייערת ימים ארוכים, דומה שגורלה יהיה כגורלו של הטוסיג, שאמור היה להחליף את הפיקניק. ותאז לכם אחר שמאטלל.

תמוהה החלטתו השרירותית של צוות הבלשנים המלומד בראשות עוזי אורנן, לקבל את "טינה" כמלה מנוגדת ל"אהדה", וכך להעניק בתום מירוץ צמוד את הפרס הראשון לרן עדה. בעניין זה צלצל אלי צופה, שגרס כי המלה הנכונה היא "סלידה" ולא "טינה", וסיפר כי חבר השופטים הסכים בלית־ברירה לקבל תשובה זו, מפני שברשותם היתה תשובה "צהיבה". מי שמע, מי ידע. העברית היא שפה חיה עם תאוות ורצונות משלה, שיש לכבדן.

טוב יותר בשדרות

עד לאמצע הראיון ב"זה הזמן" עם מוסיקה ציון – שהקימה עם חבריה קיבוץ במתכונת חדשה דווקא בעיירה שדרות – תהיתי אם רם עברון ישאל מה היה הסבא המפורסם שלה אומר על הרגם החלוצי החדש. מתברר שיעקב חזן נתן את ברכתו לנכדתו ועשית חבריה, אם כי הוא חושש וכנראה גם מפקפק בהצלחתם.

תמהתי אם נתן חזן את ברכתו לחורגים, המחפשים מסגרות חיים משותפות חדשות ומבקשים להסתגל לקיבוץ הארצי, מתוך אהבתו לנכדתו הדתית והרצינית, המצטיידת כאידיאליסטית צעירה וכנה – או שמא זה מפני שכמוה הוא מאמין כי התנועה הקיבוצית מיצתה את עצמה, וזה יעודה החדש. ואולי הרגיש חזן בחושיו המחודדים כי לפנינו סימפטום נוסף לחוסר הנחת בקרב הדור הצעיר בקיבוץ, אשר מוטב שימצא את ביטויו בשדרות ולא בלוס־אנג'לס או ביערות האמאזונס.

מכתבים למערכת הארץ

לדברים שרואים מחו"ל

כנגד ההקצנה לימין התובעת משירות מילואים בשטחים, חייבת מפלגת העבודה המפלגות המקורבות אליה לעודד הקיץ נסיעות לחו"ל, אולי על־ידי ביטול מס הנסיעות ההיטל על מטבע זר.

בדרכנו לחו"ל נגלה, כי התיירות לישראל נוססת ובחו"ל ניווכח כי מוצרים ישראלים, עליהם גאוותנו, נעלמים מן המדפים או נמכרים עתה ללא ציון ארץ המוצא.

בארה"ב ובמערב־אירופה ייחשפו התיירים הישראלים לתקשורת המקומית ויבינו עד כמה מגוחך ראש ממשלתנו בניסיונותיו למנוע הידברות.

אלה שייצאו הקיץ לחו"ל בוודאי יקראו בעיתונות לא־מצונזרת, או יראו על המרקע הזר, כיצד תודמים המתנחלים ליבידי המוחמות בשטחים, ולעיניהם ייחשפו "ישראלים מכוערים" המתעללים בתושבים ערבים תוך הגברת האיבה ההדדית.

המורה מכל אלה העובדה, שאנו נתקלים בחו"ל בשנאה גלויה לישראל, ולישראלים, ההופכת את כולנו, תהיה דעתנו הפוליטית אשר תהיה, למצורעים בלתי־רצויים במקומות בהם בעבר התקבלנו בכבוד ובהערכה.

ד"ר מיכאל צייבריך
הרצליה

אחריות האמהות

הזעזוע מן המקרים ששתי תינוקות נפגעו בעיניהן בשוגג מקליעי גומי שנורו לעבר מתפרעים בעזה ותתעוררה, משותף לכלל הציבור הישראלי. עובדה היא, שאף לא אחד מהמחנה "הלאומי" העז לומר בהקבלה מה שאמר השר חיים בר־לב לפני שמונה שנים על קורבנות הרצח ב"בית הדסה", שנורו בגבם: שאם הם לא היו שם, לא היו נהרגים.

אולם כדאי לדעת, שבכל מדינה מתוקנת היו שוקלים בכובד־ראש להעמיד למשפט את האמהות של אותן תינוקות, על רשלנות פושעת בהפקרת קטינים. יש לא מעט זעזוע מן העובדה, שאמהות יצאו להתפרעות, מכל סיבה שהיא, עם תינוקות בידיהן, ולא נתנו את דעתן לתוצאות הקשות שפעולות היו לקרות.

ישראל מידד
שילה

לשרת עם פרופיל 21

הכתבה "פרופיל" (מוסף "הארץ", 10.6.88) עושה עוול לרבים וטובים וכן משרישה סטיגמה משופשת בציבור, אשר אוטומטית משייך פרופיל 21 לבעיות נפשיות ולא כך הוא.

שירתתי 24 שנה. חליתי בסוכרת, תקשטה דגלי כתוצאה מכך, ולמרות זאת שירתתי עוד שנים אחדות עם פרופיל 21.

בני התגייס עם בעיות ראייה חמורות, הוא התנדב, ובגלל עיוורון נקבע לו פרופיל 21. הוא משרת בגרעין נח"ל כנח"לאי גאה בהצטיינות ליד אילת.

כשם שההכללה "כל הנשים זונות" אינה נכונה, כך לא כל פרופיל 21 מעיד על בעיה נפשית או שחורה.

גד פרמן
אשקלון

המפגר כקורבן מותר לאונס

ב־26.5.88 התפרסמו שני פסקי דין בנושאי אונס.

1. צעיר מעזה שאנס תיירת נענש בשמונה שנות מאסר.

2. צעיר חיפאי, יעקב משולם, התעלל בנער מפגר יחד עם עוד ארבעה כלאו אותו במקלט, היכו אותו ועשו בו מעשה מגונה. על כך נקנס ב־500 ש"ח ומאסר על תנאי בלבד.

המסקנה: דמו של המפגר מותר. על התעללות אכזרית של נער מפגר שנולד מוכה גורל, אין אפילו חודש אחד של מאסר.

יש בפער המשווע בין פסקי הדין, כדי לעודד למעשי התנכלות למפגרים. וזה מסעמו של המשפט המתייחס למפגר כאילו חייו וסבלו אינם חשובים.

כהורים לילדים מפגרים, שנתנו גורדת, ואין צורך להסביר מדוע.

ירושלים רבקה סנה

מגפה שחורה

תום שגב בשיחתו עם דב ירמיה, ("הארץ" 3.6.88): "השורש מלחמות: כשירמיה אומר 'המלחמה' הוא מתכוון למלחמות העצמאות, הוא מביך הרבה סיפורי זוועה מימי המלחמה ההיא, לרבות מעשי רצח ואונס שעשו חיילי צה"ל הרועלה באכזבעות חידקי מחלות מדבקת" (ההדגשה שלי ח.ב.).

ילמדנו רבינו על סמך מה אפשר לזרוק לחלל האוויר האשמה נוראה כזו?

האם ירמיהו ראה במו עיניו את המורעלים בחידקי מחלות, ההוא קבע זאת כבר־סמכא רפואי? האם כן, מדוע החזיק האשמה נוראה זו כל כך הרבה שנים בתוכו, ושתק?

חיים ברומברג
חיפה

ביום ג' 14.6.88
נתנה הכנסת
תקוה חדשה למדינה

ביום הזה החלה הכנסת במהלך היסטורי
לתיקון המשטר בישראל.
ביום הזה הוכח שאפשר לשנות דברים
במדינה.
ביום הזה ראינו שרצונם של אזרחי ישראל
כן יכול להשפיע.
ביום הזה התאחדו חברי הכנסת מימין
ומשמאל, כדי להביא למדינה את:

שינוי שיטת הבחירות

היה דרוש רוב (כמעט בלתי אפשרי) של
61 חברי כנסת

69 הצביעו בעד

1. אבא אבן
2. אדרי רפאל
3. אולמרט אהוד
4. איתן מיכאל
5. איתן רפאל
6. אלוני שולמית
7. אמוראי עדיאל
8. ארבלי שושנה
9. ארד נאוה
10. ארנס משה
11. ארצי יצחק
12. בן-אליעזר בנימין
13. בן-אלישר אליהו
14. בן-מאיר דב
15. בר-לב חיים
16. ברעם עוזי
17. גולדשטיין פנחס
18. גור מרדכי
19. גרופר פסח
20. גיל יעקב
21. דורון שרה
22. דקל מיכאל
23. הורוביץ יגאל
24. הלל שלמה
25. ויינשטיין אריאל
26. וייס שבח
27. ויצמן עזר
28. וירשובסקי מרדכי
29. חריש מיכאל
30. יעקבי גד
31. כהן יגאל
32. כהן רן
33. כץ-עוז אברהם
34. לוי דוד
35. ליבאי דוד
36. לין אוריאל
37. לין אמנון
38. לנדאו עוזי
39. מגן דוד
40. מצא יהושע
41. נאסר א-דין-אמל
42. נבון יצחק
43. נחמיאס אהרן
44. נחמקין אריה
45. נמיר אורה
46. סולודר עדנה
47. עטשי זיידאן
48. עלי עובדיה
49. עמר שלמה
50. פרס שמעון
51. פרץ יצחק
52. פת גדעון
53. צוקר דדי
54. צור יעקב
55. קולס אליעזר
56. קיסר ישראל
57. רבין יצחק
58. רובינשטיין אמנון
59. רז נחמן
60. רייסר מיכאל
61. רמון חיים
62. שחט אברהם
63. שוסטק אליעזר
64. שחל משה
65. שלום אפרים
66. שליטא בני
67. שפייזר אליהו
68. שריד יוסי
69. שריר אברהם

אנו גאים על רגע זה של אחדות לאומית
והתעלות מעל אינטרסים צרים למען טובת
המדינה. אנו מודים לרבבות חברי ותומכי
הועד הציבורי למען חוקה לישראל אשר
בעבודתם ובתרומותיהם הביאונו להישג זה.
זהו הישג חשוב - אבל צעד ראשון בלבד.
על הכנסת לאשר את החוק בקריאה שניה
ושלישית וקבלתו תסלול את הדרך
לכינון חוקה לישראל.

הועד הציבורי למען
חוקה
לישראל

מכתבי תמיכה ותרומות יתקבלו בתודה בת.ד. 50305 ת"א - 61500.

הלוח הארצי

הארץ חדשות

הארץ

לא סגרת
לא שילמת
בה לוח העיר
קבלת מודעות
מ־8.00-20.00
03-383322

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הרום הלוח הבטוח

כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

דירות כללי

קבלנים מציעים

וילות ובתים

פנטהאוזים

קוטג'ים

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

דירות בדמ"ב

דירות מרווחות

דירות בשכ"ח

ביקוש דירות

סלע
חברה לבניין בע"מ
"רמת אורנים"
שכונה העלית
בירושלים בחוד שי עגנון
(בהמשך רחוב הפלמ"ח)
דירות
4, 5, חדרים
...
02-221194
02-224022

מכוניות

מרצדס

מיני־מינור

סובארו

פיז'ו

אוסטין

אלפא

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דלתא

וולבו

סיאט

סיטרואן

סוזוקי

פולקסווגן

לנציה

מסחריות

פיאט

רנו

פורד

משאיות

אאודי

אוטוביאנקי

אופל

אופנועים

הצעות עבודה

הבלון השמח
הליצן עם הבלונים
...
קישוט ותקורציה בבלונים

הבלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ירושלים

עבודה עכשיו

לסניף ירושלים, טל' 02-233436
בית יואל, רח' יפו 33, קומה 5 א'-ה' 09.00-14.00

למחלקת מלונאות

עובדים/ות כלליים לרשת מזון גדולה, לתקופה ארוכה, אחרי שירות צבאי.

מנהל/ת מחלקת בשר + נסיון בקצבות, לתקופה ארוכה.

עובדים/ות ברשת מזון.

קופאי/יות לאחר שרות צבא/לאומי לרשת מזון, עבודה במשמרות.

מגישים/ות לחדר אוכל — לת"ק קופה ארוכה.

קונדיטור/ית בעל/ת נסיון מוכח של 4 שנים לפחות, לתקופה ארוכה.

עובדים/ות להכשרה במפעל. ב"ג וגרי צבא או שרות לאומי, לתקופה ארוכה.

למחלקה הטכנית

מחווטים/ות יוצאי רח"א, מקצועיים בלבד.

טכנאי/ת/הנדסאי/ת מכונות ידע, במכבשים אקצנטריים, הידראולים, רצוי ידע במיזוג אויר ותרמודינמיות.

מנהל/ת מחי אריזה למפעל — יוצא צבא עדיף קצין. כושר ארגון וניהול, נכונות לשעות לא מקובלות — מ"מורים בירושלים.

חרט/ת — **כרסם/ת**

רסס צבע — לענף רהיטים.

הנדסאי/ת/מהנדס/ת — ידע בבקרת איכות של חלקים מכניים מחומרים הפלסטיק לצרך כתיבת מפרטי בקרת איכות.

טכנאי/ת מיזוג אויר — יכולת הכרות גן למערכת.

מבקר/ת טיב — רקע מכני, שימוש מחשב במדידה, גיל 40—30. משמרות.

בחור/ה מקצועי/ת — למחלקת תכנון במפעל.

טכנאי/ת כימיה — לבורנט/ית — כימאי/ת לעבודה ביצור.

מפעיל/ת חדר מחשב, הנדסאי/ת מחשבים או אלקטרוניקה, נסיון. עדיפות לי"א או נסיון ב־36 או 38.

טכנאי/ת מכור־נות/הנדסאי/ת, ידע בפלסטיקה, כל־יהול מחלקה במפעל.

מהנדס/ת הנדסאי/ת צעיר עם יוזמה, לפיתוח מערכת שיווק של מוצר חדש בשטח מערכות בקרה ואינפורמציה.

דפס/ת אופסט.

רתכי אלקט־רודה — נסיון בריתוך נירוסטה.

מחסנאי/ת ראשי/ת — ידע בניהול כרטסת ממוחשבת, אחריות על משלוחים.

מחסנאי/ת — נסיון בעבודה במחסן ממוחשב.

מנהל/ת עבודה נסיון בענף העץ — מכונות לעיבוד עץ — ידיעת שרטוט חובה, ניהול צוות של 15—10 עובדים.

מנהל מח' צבע — לניהול קו צביעה בתחום הרהיטים, נסיון בענף הכימיה, פלסטיקה פרמצבטיקה או דפוס, ניהול צוות של 10 עובדים.

מהנדס קונסט־רוקציות עם נסיון של 5—3 שנים בתכנון מבני פלדה.

מהנדס מכשור ובקרה, נסיון מוכח בתחנות כח. שליטה מלאה באנגלית.

למחלקה המשרדית

עובדים/ות עם נסיון במקצועות הבאים:

מזכירות עברית לתקופות קצרות, למתאימים קורס עיבוד תמלילים חינם!

עבוד תמלילים עברית, כל התוכנות משרה מלאה.

עיבוד תמלילים אנגלית כל התוכנות משרה מלאה.

כתבנות עברית/אנגלית כלל הכתבנות, עברית/אנגלית מעברית לאנגלית, משרה מלאה, לתקופה ארוכה.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
יותר טוב מנפאואר

דרוש
מבנה או מגרש
מתאים למוסך באזור אשדוד
לפנות לטל. 08-524558, 08-543048

קרבין / קובו / הרפז
אדריכלים ומעצבי פנים
דרוש
אדריכל / מעצב פנים
ניסיון בתוכניות עבודה
טל' 03-440089

WORDMILL®
מעבד התמלילים מס' 1 בישראל

עם התרחבות החברה והמעבר למשרדים החדשים

דרושים/ות

■ **איש/ת מכירות בכיר/ה**
לקידום מערך המכירות של "וורדמיל" בישראל, טיפול בלקוחות וספקים, פיתוח שווקים חדשים.
— נסיון מוכח בענף התוכנה והמחשבים האישיים
— העבודה כרוכה בנסיעות

■ **מתכנת/ת מעולה**
לפיתוח תוכנה בתחום המשרד המסוחשב
— השכלה אקדמאית במדעי המחשב/מתמטיקה
— שלוש שנים נסיון ב־PC
— שליטה בשפות C ופסקל
— נסיון ביישומים גראפיים רצוי

■ **מדריכים/ות לוורדמיל**
להדרכה ותמיכה טכנית
— רצוי בוגרי לימודי מחשב במוסד מוכר
— עדיפות לבעלי נסיון בהדרכה
— אפשרות למשרה חלקית

■ **פקידה למחלקת מכירות**
לעבודה אחראית הכרוכה בקשר עם לקוחות, קבלת וביצוע הזמנות
רצוי רקע במחשבים ותוכנות

■ **פקידת קבלה**
לעבודה עם קהל וטלפונים
— אחראית, חרוצה ובעלת הופעה נעימה
— רצוי בעלת נסיון בעבודה חמה
העבודה במשרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע

לפניות, נא לשלוח פירוט נסיון מקצועי, בצירוף קורות חיים בכתב יד אל: מח' כח-אדם, ת"ד 4424 ירושלים 91043

אינטרסופט הנדסת תוכנה בע"מ

קונים
קיט ונופש
שידוכים

לפנויים סוף שבוע בטבריה והגליל

פסנתרים
וידיאו
טלויזיות
ציוד משרדי
מחשבים
בעלי-חיים
בתי-אבות
רפוי והדיה
שיפוצים
מוצרי חשמל
מקררים
כלי-נגינה
בריאות
משרדים

כאן דרום | אזור הדרום

דירות למכירה
וילות ובתים
4 חדרים ויותר
3 — 3.5 חדרים
מבני-תעשייה
מגרשים
שכ"ח
ביקוש דירות
מכוניות
אאודי
אופל
ב.מ.וו.
דייהטסו
סאאב
סובארו
סוסיתא
סיאט
פולקסוואגן
פורד
פיאט
פיג'ו
רנו
אופנועים
משאיות
מגרשים
חשמל ואלקטרוניקה
נהגים
שמירה ואבטחה
עסקים
מכירות ושירותים
הצעות עבודה
קיט ונופש
אולמות
הלוואות
מבני-תעשייה
מחסנים
מכירות ושירותים

בתלפיות להשכרה 200 מ"ר ק"ג + מעלית וגימור מעולה
(3283) 783603

לחברת המזרח לשיווק מכוניות
מתקן אשדוד
דרושים:

★ **מכונאי רכב**
★ **עוזר חשמלאי**
★ **נהגים**
★ **עובדי אחזקה ונקיון**

בוגרי שרות צבאי מלא
רשיונות נהיגה ותעודות חובה
לפנות לישראלה בטלפון 08-523670

לאוריון שרותי תקשורת בע"מ
דרוש/ה
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
לשעות עבודה גמישות
(ליסה) 02-380221

לחברת חקירות ארצית לסניפה בירושלים
דרושים
מועמדים להשתלם בחקירות פרטיות, הכוללות עבודת־שטח מעניינת
מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות-חיים, בכתב-יד, לת"ד 3310 ירושלים
—סודיות מובטחת—

אביב
ביקוש עבודה
עסקים
תעשיות
עורות ומטפלות
סיעוד
רפואת שיניים
חבר

ORS שרותי כח אדם

לאו.אר.אס. ירושלים
אבן ישראל 5
245561 242159 242152

בחורים לעבודה במטבח+ניקיון ארוחות, הסעות, שכר הולם
תופרות למשרה מלאה, הסעות, עדיפות לתושבי מעלה אדומים
חמ"מ/חש"ב יוצאי ח"א לעבודה רצינית, שעות גמישות
מנהל מחסנים ממוחשבים מנוסה, רקע בכימיה, שליטה באנגלית
טכנאי כימיה לבורנט להכנת תמיסות, ארוחות, הסעות
עובדי/ות ייצור במשמרות, ארוחות, הסעות
בוגרי מכניקה עדיפה יוצאי צבא, לעבודה במשמרות, ארוחות, הסעות
מלווה לנכה למשרה מלאה, שכר הולם
גגרי רהיטים בעלי נסיון, משרה מלאה
מכוני מכונות אוטומטיות למשרה מלאה, יוצאי צבא
מזכירת כח אדם דינמית, למפעל תעשייתי, משרה מלאה
מעבדות תמלילים א — ב וורדמיל, וורדסטאר, איינשטיין, תמליל
קלדניות מעולות למפעל תעשייתי למשרה מלאה, ארוחות, הסעות
מזכירת שפת אם אנגלית לניהול משרד רציני
מעבדת תמלילים וורדמיל, וורדסטאר, לוטוס, לחצי משרה
חשב/ת שכר עם 3 שנות ניסיון לפחות, למשרה מלאה
מסגר מכני פחח רכב, צבע רכב, מנוסים
מלגזן עובד מחסן למשרה מלאה
מסגר מכני לעבודות אחזקה, ידע בריתוך וחשמל, קריאת אנגלית טכנית חיוב
חשמלאי תעשייתי מוסמך בעל רשיון של 200 אמפר, עבודה במשמרות
טכנאי מכונות לעבודה כמנהל משמרת במרץ ודינמי

הטובים שובדים קבוע ORS

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בירושלים דרושים:
למחלקה המשרדית

◆ **קלדניות חשבשבת** לשעות הבוקר ואחה"צ עדיפות לידע בהנהח"ש.
◆ **מעבדות תמלילים** עברית/אנגלית, ספרדית בתוכנות וורדמיל, איינשטיין, וא-ב.
◆ **לעבודת קייץ בדיילות** סטודנטיות, תלמידות תיכון. בשעות גמישות. עדיפות לידע בשפות
◆ **מוכר/מוכרת**. באזור תלפיות. גיל 50-40 + נסיון - קבוע.

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ירושלים, בן יהודה 34
טל. 02-234265-6-7

לעבוד בחבר - להרגיש בבית

לקייטנת חמד
דרושים
1. רכז
2. עוזרי רכזים
3. מדריכים
מבוגרי י"א — י"ב, סמינריסטים, בעלי נסיון
טלפונים 232805, 249949

העיר צומת השרון

תל אביב גוש דן והשרון

לא מכרת לא שילמת

רק בלוח העיר

קבלת מודעות

בי' 20.00–8.00

03-383322

דירות למכירה

דירות נופש

וילות ובתים

קבלנים מציעים

מבנים כפריים שיטת ארכ תפץ

דומקריט חברה בע"מ

מבצע:

וילה 4 חדרים

$42,000

יחידת נופש

$13,000 2 חדרים

03-477968, 03-5449708

domecrete

מצודה

ר' באייר 28 ת"א

03-219188-9

נכסים אינטרנשיונל בע"מ מציעים:

● חנות להשכרה בבן יהודה בבסיס מתאים למשרד נסיעות

● חנות גדולה ומפוארת בבן יהודה בדמ"פ

● משרדים 60/160 בבנין מפואר בבן יהודה בשכ"ח

● להשכרה בבן יהודה 2 חדרים גדולים למשרד 450

● להשכרה באלנבי פנטהאוז 2 חדרים וגג גדול 500

בן יהודה 36 ת"א

03-294661 2

03-288418

קידמה

ישראהאוז

רח' אחוזה 77, רעננה

052-441088, 052-456049

גוש דן

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

ראשל"צ

חולון ובת־ים

איזור השרון

תל־אביב

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קונים זהב מהציבור

ויהלומים גדולים

ZAMLER

טל: 03-235924

"תופסים אמריקה"

טניס 20+

אצלנו תמיד יש עם מי לשחק

טל: 03-232938

רוכש דירה? בקורת לקניים

"בדק בית"

03-485174, 03-498652

"אספלט ארד" מומחים!!!

03-803233

03-846145

Oscar

ארוחת עסקים

בין השעות 12.00–16.00

16.- ש"ח בלבד

מבחר סלטים / מרק / עוף בסלסלה / שניצל / המבורגר / נקניקיות / דג סול / מוס שוקולד / מוס לימון

אוסקר

לא מכרת לא שילמת
לקבלת מודעות
לוח העיר
ודרושים
03 625015
5365759
עד חצות ובאשראי

פרסום משולב למכרזים

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר

הזמנת הצעה לרכישת רכב (1/88)

סוג הרכב	מס' רישוי
פיאט ריתמו 60	40-463-84
פיאט פיורינו	21-014-55
פיאט דוקאטו - דיזל מסחרי	21-056-56

ניתן לראות את הרכבים בימים א'-ב' 19-20.6.88
בין השעות 08.30-15.30 בחניון בית הטקסטיל והאופנה,
רח' קויפמן 2 בתל-אביב.
לתאום מוקדם ולקבלת טופסי הצעה, נא לפנות לטל רביב.
טלפון - 642107 - 03
את ההצעות יש להגיש במעטפה סגורה עד ל- 26.6.88
למחלקת הרכש ב"נילית" ת.ד. 276 מגדל העמק 10500.
בצרוף המחאה בנקאית על סך 10% מערך ההצעה.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

אוסטין

אינוצ'נטי

אלפא רומאו

ב.מ.וו.

אופל

אמריקאיות

אוטוביאנקי

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

סאגרי רכב ממוחשבים
03-625552 אשראי
מחיום קונים ומוכרים רכב באמצעות המחשב.
קונה: מידע מפורט על מאות כלי רכב - אחד מהם בודאי מתאים לך.
מוכר: פרסם ומכור מיד את רכבך באמצעות המחשב.
חסכון: חסכון בזמן כסף וטרחה.
מידע מעודכן, מדויק ומפורט ביותר.
הפרסום אינו מוגבל בזמן ובמספר המילים.

דירות בדמ"פ

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

3—3.5 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

קנה מכונית מ"AVIS וזכה בחופשה באירופה

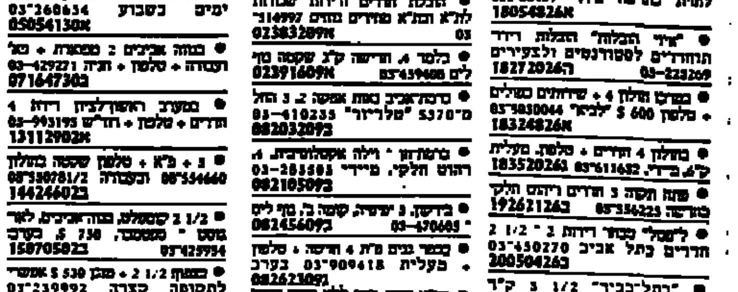

אחת לשבוע, בכל שבוע, החל מה-29.5.88 ועד ה-1.7.88
תוגרל בין קוני מכונית "אוויס" מדגמי 87,
חופשת חינם בחו"ל.
לבחירת הזוכים אחד מהפרסים הבאים:
★ חופשה בלונדון
★ נופש בקורפו או ברודוס
לפרטים אנא פנה עוד היום אל: "אוויס"

המשך ת"א גוש דן והשרון

סיטרואן

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

פורד

פיאט

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

ג.ס.א.

סאאב

סובארו

וקסהול

פלבם

לנציה

מיצובישי

ג'יפים

דייהטסו

רנו

רלתה

רכב ישראלי בע"מ
מכוניות · טנדרים · טנדרים
טלפונים 03-825666,
03-839653, 03-825778

מפעל לשיפוץ מנועים + גירים + הרכבה במקום (בהבטחה בדולרים)

בהזמנות מנועים משופצים למורד + פיאט + סובארו + אופל + אחרות

גירים + מנועים משופצים לכל המכוניות + הרכבה במקום (באחריות)

מלאי טנדרים פיז + 1980-1982 טרנזיטים 80-84 באחריות

מפעל לשיפוץ טנדרים פיז + טרנזיטים + פרטיות באחריות (+ אובדו)

סאגרי רכב ממוחשבים
03-625552 אהרון

מחיים קונים ומוכרים רכב באמצעות המחשב.
קונה! מידע מפורט על מאות כלי רכב – אחד מהם בודאי מתאים לך.
מוכר! פרסם המכור מיד את רכבך באמצעות המחשב.
יתרונות: חסכון בזמן כסף וטרחות.
מידע מעודכן, מדויק המפורסם בתוקף.
הפרסום אינו מוגבל בזמן ובמספר המילים.

חדש ★ החל מ־16.6.88 ★ חדש

רמי יצהר מחלק מליונים

כל יום חמישי ב־ המועדון

ערב משגע משעה - 22:00

★ ריקודים ★ אמן אורח ★ מסעדה ★ בינגו ★ המון פרסים ומתנות

פרס ראשון: הפלגה 3 ימים באונית קזינו בים התיכון.

להזמנת מקומות: המועדון, רח' ירמיהו 2 ת"א. טל. 03-451151.

אטרקציה

طبق الأصل

הבורסה הארצית - הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

דינמית סוכנויות

בית האופנועים הגדול בישראל

כל סוגי האופנועים באולם תצוגה ענק

חדשים, יד-שניה, והחלפות

עד 60 תשלומים

YAMAHA

מלטי 125 RANEER סמ"ק, שטח/כביש, כל המכללים המבנים מתוצרת "סוזוקי" יפן

22 כ"ס לכליפה

באבצע ש"ח 6,000.—

MOTO GUZZI

MOTO GUZZI

האופנוע עם הדרישות, שטל האמינות והשרות בארצות הגבוה והמשטרה

★ T.T 650 האידיאלי לטיולים ש"ח 6,000.—

★ "פלורידה" 650 "קסטום" (סטייל הרלי דיוידסון) מחמס ש"ח 22,035.—

★ "לריר ספורט 64 650 כ"ס ש"ח 18,720.—

פאסו 750

המלך של "דוקטי"

באבצע ש"ח 29,000.—

HONDA

קטנוע מבצע את כל השיווק בקירוני, נוחות, אמינות, ותחרות ובטיחות!!!

150—125—50 סמ"ק באבצע מיוחד ש"ח 2,000

תשלומים - תצוגה - נסיעת מבחן

דינמית סוכנויות צלנוב 37

ת"א 03-372890, 382481 (ליד תחנה מרכזית)

לראות אצלנו לכל אחד

משאיות

אוטובוסים

מוניות

טרקטורים

אופנועים

ביקוש רכב

חלפי רכב

מנועים מיבוא
ותיבות הילוכים
(גירים) לכל סוגי הרכב
חיבוני חלקים
נתניה - רח' הרכב 6
053-23217

עתיקות

הצעות עבודה

עבודה בחוטש

מודדים

פיז'ו

רנו

מסחריות

בביקוח משרד העבודה והרווחה
האגף להכשרה ולפיתוח כח אדם

מכללה טכנולוגית לנוער ולמבוגרים

ע"ש מכס פיין

נמשכת ההרשמה למסלול תעשייתי ארבע שנתי

מגמות הלימוד:

- חשמל תעשיה, פיקוד ובקרים מתוכנתים.
- חשמל רכב.
- מכונאות רכב.
- אחזקה מכנית (מכונות תעשייתיות)
- מכניקה עדינה: כרסום, חריטה, C.N.C
- מגמות נוספות.

בכל המגמות מקבלים הכשרה בסיסית במחשבים.

מסלול הלימוד:

כיתות ס': כיתות פוליטכניות — שישה ימי לימוד בביה"ס.

כיתות י' מסלול 1 — שישה ימי לימוד בביה"ס.

מסלול 2 — שלושה ימי לימוד בביה"ס ושלושה ימי עבודה במפעל תעשייתי מוכר, בשכר.

כיתות י"א-י"ב: שלושה ימי לימוד בביה"ס ושלושה ימי עבודה במפעל תעשייתי מוכר, בשכר.

בוגרי ביה"ס התעשייתי הארבע שנתי זכאים: לתעודת מקצוע של משרד העבודה ותעודת גמר ממשלתית המאפשרת כניסה למכינה בבתי"ס לטכנאים והנדסאים.

ההרשמה

פרטים והרשמה במשרדי ביה"ס בימים:

א'-ה' 07.30-13.00

ו' 07.30-11.00

כתובת: ת"א, דרך פ"ת 130 (מול הקריה) טל' 217234, 03-217233

המשך ת"א גוש דן והשרון

אזויות

גזירה ותפירה

דפוס

מהנדסים / אדריכלים

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

עובדי מתכת

עובדי ייצור

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מוסכים

נגרים

עובדי מוסך

יהלומים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות קופאים/יות

ספרים/יות

מזכירות

טבחים/ות

חזרות ומסעדות

עובדי סופר

עובדי מטבח

פועלים/ות

פקידים/ות קלדניות

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

מקדמי מכירות

לחברת אירועים גדולה
דרושים
אנשי מכירות
בוגרי קורס ניהול מו"מ טלפוני
ניסיון מוכח במכירת אירועים
חפצי הצלחה, עבודה במשמרות
למתאימים יינתנו תנאים טובים
לפנות בכתב יד בצירוף קורות
חיים, ניסיון, תעודות והמלצות
לת.ד. 24031, תל אביב

דרוש/ה
סוכן/ת למוצר חדש
ומעניין לקידום
מכירות
אפשרות לרווח גבוה +
משכורת
טל: 03-421857
חברת MGM

לבית מלאכה מכני
קיים (בבעלות פרטית)
לצורך הרחבה דרוש
בעל מקצוע + השקעה קטנה
03-717211 03-5708637

בעל עסק!!!
גביית תקבולים
בחברה אמינה
תן לנו לעזור לך
עכשיו ולא תתחרט:
מ.ג.ל. בע"מ
03-5465590 03-5463784

עסקים

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

תיווך "צמוד" אילת
059-73064
059-73213

דירות מכל הסוגים באילת
חנויות/מסעדות באזור המלונות
עסק מכון עסק באזור התעשיה
מסעדה יוקרתית בחוף האלמוגים
בנק דירות – חדרים – מיטות להשכרה לפי ימים

בשכר חודשי או למכירה
מתאים לבנק, מסעדה או בית
מסחר; 200 מ"ר, דו־קומתי +
שרותים + מיזוג + טלפון
ברח' אלנבי 113
(צמוד למשביר לצרכן)
לפנות ליצחק או למיכאל
03-611966, 03-615902

הספרייה הלאומית

הלוח הארצי · הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

לעתון הארץ

דרושים/ות

אנשים צעירים בתחום המכירות

- 3-4 פעמים בשבוע
- שעות עבודה גמישות
- שכר גבוה

להתקשר 03-5121339 עירית

מעונין בעבודה

כמזכיר אישי

★ עו"ד בעל נסיון במשפט מסחרי
★ דובר עברית, אנגלית, צרפתית

ת.ד. 39826 ת"א 61397

המועצה המקומית מבשרת ציון

דרוש:

מנהל מדור תברואה

תאור המשרה:
אחריות על תחומי ההדברה.
נקיון ואיסוף אשפה ביישוב.
פיקוח בנושאי תברואה, ניהול צוות עובדים

דרישות המשרה:
נסיון של 7 שנים לפחות.
יכולת ניהול ופיקוח על עובדים
תעודת תברואן מוסמך

המעוניינים יגישו מועמדות למזכיר המועצה עד יום 24.6.88 (מזכיר המועצה) 02-342991-3

לחברה העוסקת בתחום הפרסום והוצאה לאור

לסניפנו בחיפה ובירושלים דרושים/ות:

מנהל מכירות

נסיון במכירות ובהפעלת סוכנים

אנשי מכירות

נסיון בעבודת שטח
רכב רצוי

04-674202, 02-249980-1-2

עקונה

לעפולה דרושה מוכרת

לשעות אחה"צ, נסיון קודם רצוי

טלפון 767789

שמש

שרותי אבטחה ושמירה

קרל זינגר בע"מ

העצמאות 60, חיפה טל. 642528

דרושים:

מאבטחים/שוערים

לעבודה במשמרות למתקנים ובמרכזי קניות באזור חיפה

- עדיפות לבעלי נשק פרטי
- למתאימים תנאים טובים

תנובה

לתנובה מחוז תל-אביב

דרושים

מנהל חשבונות ראשי

לסניף תנובה בפתח תקוה

הכישורים הדרושים:

★ מנהל חשבונות מדופלם
★ נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות
★ בעל נסיון באירגון וניהול צוות של 30 עובדים
★ בעל ידע ונסיון במערכות הנהלת חשבונות ממוחשבות
★ בעל כושר הבעה בכתב ובעל פה
★ בעל יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים

מנהל חשבונות בכיר

הכישורים הדרושים:

★ מנהל חשבונות מדופלם
★ נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות
★ יכולת לנהל צוות של 10 עובדים
★ בעל ידע רחב בנושא מיסוי לשכירים, מיסוי כללי ומערכות שכר ממוחשבות
★ בעל יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים

מנהל חשבונות

הכישורים הדרושים:

★ מנהל חשבונות סוג 3

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל-אביב 61110

ויציינו משרה נדרשת.
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.

הברות

ארגון הפנויים הישראלי

אגודת מתנדבים בשיתוף עם ... תיירות ...

טיולים לחו"ל משולבים במפגשים עם קהילות יהודיות

שידוכים

למטרות נישואין בלבד: הכרות בינלאומיות לישראלים

מסלול יחודי, המשלב מפגשים של קבוצות איכותיות של פנויים ופנויות עם מסע שווה לכל כיס. ת.ד. 3673 חיפה

קורסים וחוגים

ביזנס

ביתוק

חצי חינם

דרושה לנו

מזכירה

* לאחר שרות צבאי מלא.
* השכלה תיכונית.
* יכולת לנהל משרד.
* הדפסה בעברית.
* בעלת אחריות ואמינות.

שעות עבודה א-ה 7.30-15.00
ו' 7.30-12.30

עדיפות לתושבי ק. ביאליק/מוצקין

נא לפנות בכתב יד
ת.ד. 5107 ק. ביאליק 27150

למשרד עורכי-דין בירושלים

דרוש

עורך-דין

בא בחשבון עורך-דין מתחיל

המעוניינים במשרה יפנו לת"ד 381 ירושלים
תוך ציון פרטיהם האישיים

לעיתון הארץ בחיפה

דרוש/ה

פקיד/ה לחשבונות

משרה מלאה
אחרי צבא
טלפון: 04-670696
אפי

לעיתון צומת השרון (ברעננה)

דרוש

שליח עם קטנוע

לקביעת ראיון
להתקשר טל:
(לתמי) 052-911110

רוצים לקנות

מוני איר

מדיח כלים

הברות

סירות וגלשנים

וידאו

מחשב

שעוני

אמנות/עתיקות

אסטרולוגיה

חיות בית

מלפונים ומכשירי קשר

גרפולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלווייות

כלי נגינה

מערכת סטריאו

מרכז הפטנטרים

מבצע לתושבי הקיץ החל מ-1500 ש"ח פסנתרים משומשים וחדשים ממיטב החברות

רהיטים

צילום

צילום יוצר

★ קורסים לצילום למתחילים ולמתקדמים
★ קורס לצילומי אולפן (סטודיו)

שיפוצים

לועדי בתים

סיוד חדרי מדרגות שכולל מעקה וארונות חשמל + חדר אשפה סך 500 ש"ח (אם קיים שיש) (עד 4 קומות) עם המלצות !!

052-444437
052-910467

אותיות דביקות

קופות רושמות

מוצרי חשמל

ריפוי והרזיה

גינון

תכשיטים וכלי כסף

מלגות ושיעות

מאזניים ומאזני נשר

מקרר

ניקוי ופוליש

נופש וקיט

בריאות

טיולים

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

הלוואות

ייעוץ השקעות הלוואות לשכירים ועצמאיים עד 60 חודש טל. 03-887702

בתנאים המועדפים ביותר בשוק ללא שיעבוד או משכנתא במהירות ובסודיות אישי 03-887702

"אביאל" השקעות נורדאו 26 03-913293

נכיון צקים מסחריים * הלוואות לשכירים

הלוח הבטוח
חיפה והצפון

דירות למכירה

חיפה 2–2.5

חיפה 3–3.5

חיפה 4–4.5

5 ויותר חיפה

וילות ובתים חיפה

דמ"פ חיפה

ביקוש בשכ"ח חיפה

קבלנים חיפה

ביקוש דירות חיפה

בניה קלקפיבית

שכ"ח חיפה

דירות קריות

קריות 1–1.5

קריות 2–2.5

קריות 3–3.5

קריות 4–4.5

וילות ובתים קריות

5 ויותר קריות

שכ"ח קריות

קבלנים קריות

דירות גליל

3–3.5 גליל

4–4.5 גליל

וילות ובתים גליל

שכ"ח גליל

דירות נצרת עלית ועמקים

1–1.5 נ"ע ועמקים

2–2.5 נ"ע ועמקים

3–3.5 נ"ע ועמקים

4–4.5 נ"ע ועמקים

וילות ובתים נ"ע ועמקים

ביקוש בשכ"ח נ"ע ועמקים

דירות טבריה

טבריה 3–3.5

טבריה 4–4.5

עסקים

חנויות ועסקים

אולמות

בתי מלאכה

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

משרדים

שירותים

גביית חובות

דלתות ביטחון

הסעות ומובילים

הדברות ושרותים

מיני לוח בטוח

הלוואות

חיות בית

חיטוי והדברה

חקלאות

יד שניה

מזגנים

מחשבים

מכשירי קשר

מוצרי מזון

מכירות

מעונות

מערכות קול

מקררים

סטריאו

סירות ושייט

עתיקות

פוליש והדברה

חדרי קירור

רהיטים

ריפוי ועיסוי

שטיחים פרסיים

כלי נגינה

תכולת דירה

תנורי אפיה

מכוניות שירותים

בי"ס לנהיגה

מוסכים

מכוניות מכירה

אופנועים

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולוו

טלבוט

מזדה

מרקורי

לנציה

مكذامن الأصل

مكذا عن الإعلان

הכוונה הארצי | הארץ חדשות

המשך חיפה

מורים

מיני מיינור

מסחריות

סוזוקי

סיאט

סיטרואן

מרצדס

משאיות

ג.ס.א.ו.

פולקסווגן

סובארו

פורד

פוז'

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים ומסגרים

חשמל ואלקטרוניקה

טבחים וקונדיטורים

טכנאים והנדסאים

אחזקה ותחזוקה

אינסטלציה

אריגה ותפירה

ביטוח

בי"ת לווה

מהנדסים ואדריכלים

מחסנאים

מוכרים וקופאיות

מסעדות ומלונות

הפצה וקידום מכירות

מורים וגננות

מזכירות

הצעות עבודה

בקשת עבודה

הצעות עבודה כללי

לעבודה מיידית בחֶבֶר

לסניפנו בח·פה דרושים:
לעבודה מיידית בתנאים מעולים!!
למחלקה הטכנית
◆ **מנהל משמרת** - בעל רקע טכני. הנדסאי/טכנאי מאזור עכו והקריות.
◆ **איש אחזקה מנוסה** בעל רקע במסגרות. מכונות, רתכות, חשמל. מאזור חיפה, עכו והקריות.
◆ **מכשירן/מרכיב מכני** בעל נסיון באלקטרוניקה.
◆ **מפעיל מכבש** במשמרות. בוגר בי"ס מקצועי - תנאים מצוינים!
למחלקה המשרדית
◆ **מזכירה כתבנית** עברית/אנגלית ידע במעבד תמלילים.
• הצטיידו בתעודות זהות ובהמלצות.

חברה לשרותי כח אדם
חֶבֶר
חיפה, רח' שמריהו לוין 5
טל. 04-667267, 663966
ירושלים, 02-234265-6-7
ת"א, טל 03-5101420
ראשל"צ, טל 03-9686208, 9666139
שעות הקבלה - 08:00-16:00
לעבוד בחבר - להרגיש בבית

דרוש ה
מנהל/ חשבונות
סוג 2
לקיבוץ בעמק הירדן
טלפון: 06-757502

לחברה בתחום הקשר
דרושות/ים
בעלי השכלה תיכונית
לעבודה במוקד
04-380242

לחברת שיווק קמעונאית
דרוש
מנהל סניף
השכלה: כלכלה/מנע"ס/שווק
גיל: 35-45
נסיון ניהולי במערכת הפצה קמעונאית חובה
04-645598

דרושים
חשמלאים
עם נסיון
עוזרים
חוזמי לרחות
טלפון: 728737

נסיא הצפון (1987) בע"מ
הזדמנות למצליחנים!
סוכני מכירות
עצמאים
למפעל המייצר כלים באיזורים חיפה מרכז ודרום
לפנות לדן 711441

דרושים
סוכני מכירות נמרצים
להפצת מוצר יחודי בכל הארץ
הכנסה גבוהה למתאימים
04-721007, 04-740122

דרושים שעות 08.00 — 18.00 רצוף
★ מנהלי עבודה — בענף העץ — ניהול צוות, ידע בשרטוט, נסיון בצבע
★ מהנדס תעשיה וניהול — שנתיים נסיון
★ הנדסאי מכונות — לאחזקת מכונות של מפעל אלקטרוניקה
★ מסגרי מכונות — חרטים
★ מבקרי איכות
★ מסגר רתך — אפשר תושב בית שמש
★ לחצי משרה — מזכירה תמלילנית — ידע בסיסי בלוטוס
★ מזכירה כתבנית ע/א — ללשכת מנכ"ל
★ פרוכנית — עברית אנגלית
★ קלדנית טובה — לתקופה ממושכת
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים
בן יהודה 7
02-242801
02-241878
02-233732
דואל
חברה לשרותי כח אדם בע"מ

לביה"ס קהילתי משגב • חטיבת ביניים ועליונה
דרוש/ה
★ **מורה לספרות**
★ **מורה לפיסיקה / מתמטיקה**
הסעה מובטחת
בפרטים נא לפנות למנהל ביה"ס
ד"ר אלי מנברג טל. 04-902354-6

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
משרה פנויה מס' ח/206/88
תואר המשרה:
מנהל כפר נוער דתי
חופים (ליד עכו)
תאור התפקיד:
ניהול חינוכי ואדמיניסטרטיבי של כפר נוער חינוכי לגילאי חטיבת ביניים
הכישורים הדרושים:
1. השכלה אקדמאית רצויה בחינוך
2. נסיון בעבודה חינוכית עדיף פנימייתית
3. נסיון בניהול צוות עובדים ועבודה ארגונית ומנהלית
4. על המועמד/ת לעמוד בדרישות החינוך הדתי
הדרגה המוצעת
בהתאם לכישורי המועמד/ת בדרוג עובדי ההוראה
הערה
מגורים במקום חובה.
מועד אחרון להגשת מועמדות — 28.6.88

מוסד הטכניון
למחקר ופתוח בע"מ
כימאי/ת או מהנדס/ת כימיה
למעבדה העוסקת בבקרת איכות של מוצרי נפט, לביצוע בדיקות ולעבודות מחקר ופיתוח.
הכישורים הדרושים:
תואר ראשון בכימיה או בהנדסה כימית.
מכרז מס' 46/88
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה — 32000
עד יום 26.6.88 בציון מס' המכרז.

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
לקריירה ירושלים דרושים/ות:
★ הנדסאי/ת ייצור — בעל/ת נסיון במדידת זמנים ובשיפור שיטות
★ מנהל/ת עבודה — בעל/ת נסיון במכונות+ידע בקריאת שרטוט
★ עובד/ת ייצור
★ מכונאי/ת מסוקים
★ מבנאי/ת
★ נהג/ת — בעל/ת רשיון ג' מעל 15 טון
★ מזכיר/ה ע/א — מנוסה, ידע בעיבוד תמלילים, ל־5 ימי עבודה בשבוע
★ פקיד/ה — בעל/ת נסיון בנקאי בתחום היבוא־יצוא
★ מעבד/ת תמלילים — א"ב, וורדמיל, וואנג, איינשטיין
ירושלים, מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348
(הכניסה מרח' כי"ח שער 5) 02-245001
עושים קריירה

לפיקוח וניהול פרוייקטים
דרושים:
מהנדסי בנין מנוסים
בהקמת תעשייה
בגדירה ובבאר-שבע
04-711441 04-711447

קריית־חינוך
אורט־ק.ביאליק
לשנה"ל תשמ"ט
דרושים:
מורים במקצועות:
* מחשבים * עיבוד שבבי
* גאוגרפיה * אלקטרוניקה
* טכנאי לאחזקת מעבדות אלקטרוניקה * כלכלה
* תנ"ך
* פיסיקה
* מקצועות האומנה
לקבלת פרטים נא לפנות למזכירות ק.החינוך
04-720141/2 04-729435

אורט ישראל
דרושים
מהנדסים, מורים ומדריכים
תל־אביב
למכללה הטכנולוגית אורט
ע"ש א. סינגאלובסקי
דרך הטייסים 28 טלפון 03-396171
★ **מהנדס/ת חשמל או אלקטרוניקה**
להוראת מקצועות הבקרה ולהנחיית פרוייקטים
חולון
1.
למרכז חינוך אורט
רח' הפרדס 41, תל־גיבורים 03-881562
★ **מורה לחינוך גופני (לבנות)**
2.
למרכז חינוך אורט ע"ש ספיבק
רח' שיבת ציון 1 טל: 03-5052272, 03-882525
★ **מורה/מדריך(ה) למקצועות החשמל**
★ **מורה לחינוך גופני (בנים)**
★ **מורה להסטוריה ואזרחות + ריכוז חברתי/ארועים**
בת־ים
לבי"ס תיכון מקיף אורט "הבונים"
רח' הבונים 7 טל: 03-5510431, 03-5512904
★ **מורה לאנגלית**
★ **מורה למזכירות ומינהל**
★ **מורה לכתבנות ולקלדנות**
★ **מורה לחשבונאות**
★ **מורה לפיסיקה**
★ **מורה לביולוגיה**
★ **יועץ/ת**
★ **מרכז/ת**
★ **מעבדה פדגוגית**

עבודה עכשיו
לסניף ירושלים, טל' 02-233436
בית יואל, רח' יפו 33, קומה 5 א'-ה' 09.00-14.00
דרושים/ות
בעלי השכלה תיכונית
לעבודה זמנית בשעות הבוקר
עדיפות לאנשי הוראה,
בחופשה או בגמלאות.
עבודה מיידית!
מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

למשרד הנדסה העוסק בתכנון חימום מיזוג אויר ואינסטלציה באחוזה
דרוש/ה
טכנאי/ת שרטט/ת
טלפון: 04-242286

דרושים:
חיילים משוחררים
לבעלי רקע טכני, לעבודה במשמרות, מקריות — עכו — נהריה.
טלפונים: 667933, 04-668166
04-449199, 756524

דרוש
מפעיל
למחפר הידראולי זחלי
יוצא צבא בעל נסיון
של 5 שנים לפחות
טלפון 04-721777
04-701704

דרוש
חרט
משלה
04-706773

לתיכון דתי יהודה עמלה
דרושים:
מורים לשנה"ל תשמ"ט
* מורה לאנגלית
* מורה למגמה ...
* מורה לחשמל, אלקטרוניקה
בדבר פרטים: נא לפנות בשעות העבודה 06-594523
בשעות הערב 06-541362

דרוש
מנהל שיווק והתקנות
עצמאי בענף העץ
ניהול צוות עובדים
+ כישורים טכניים
טל: 052-29787
052-913894

אם אתה איש מכירות טוב
המפעלים שבדגמי הפקמוליות ומכונות הצילום במתכונים לך
לראיון צלצל: 04-524680/6

כלכלנים
לגוף כלכלי דרושים
יועצים מנוסים
בנושאי:
★ קופות גמל
★ תוכניות חסכון
היעוץ ינתן במסגרת שתי ישיבות שבועיות, אחה"צ
לפרטים: ת.ד. 37392
ת"א 61373

למכון לבדיקות רפואיות
רופא כללי/ פנימי
למשרה מלאה/חלקית
תנאים טובים למתאימים
04—338411

דרושים:
1. מהנדס קונסטרוקציות
כשורים נדרשים:
★ מהנדס קונסטרוקציות עם נסיון של 3—7 שנים בתכנון מבני פלדה
★ נסיון באנליזה בעזרת מחשב
★ ידיעת תקני ארה"ב — יתרון
2. מהנדס מכונות
כשורים נדרשים:
★ 3 שנות נסיון לפחות בתעשיה
★ ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
★ נסיון ב־CAD — יתרון
3. מהנדס מכונות
כשורים נדרשים:
★ 5 שנות נסיון לפחות בריתוך תעשייתי
★ נסיון בהקמת קווי יצור, תכנון ובניה מתקנים
★ היכרות עם טכנולוגיה התוך ארגון בתעשיה
4. הנדסאי מכונות
כשורים נדרשים:
★ נסיון של 8 שנים לפחות בתיכון מכני של פתקי מכונות
★ ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
5. חשמלאי מוסמך
★ נסיון בפיקוד חשמלי
6. טכנאי קירור
★ 10 — 5 שנות נסיון בטיפול במערכות קירור מים ומיזוג אויר תעשייתיות.
7. טכנאי מכונות
★ 7 — 5 שנות נסיון באחזקת מכונות תעשייתיות
ידיעת השפה האנגלית מגורים בירושלים
לוז
משרות אלו מיועדות לגברים ונשים כאחד
מקום העבודה — ירושלים
נא לשלוח קורות חיים בציון שם המשרה ומסי טלפון למחלקת משאבי־אנוש —
חברת לוז
תעשיות ישראל ת"ד 7929
ירושלים 91079
לוז תעשיות ישראל בע"מ
האור של המחר. היום

מפעל גלידות שטראוס עכו בע"מ
הנמצא בתנופת התפתחות והתרחבות
דרוש
חשמלאי ראשי
לניהול מחלקת חשמל.
התפקיד דורש - אחריות ורמת מקצועיות גבוהה בעבודה בתעשייה. נסיון קודם הכרחי.
נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם
דיאנה שבאג - גלידות שטראוס בע"מ
אזור התעשיה עכו.

למחלקת המחשב בנהריה
הנמצאת בתנופת התפתחות והתרחבות
דרוש/ה
מתכנת/ת
• נסיון של שנתיים לפחות ב־ COBOL
עדיפות לבעלי ידע במערכות
DATA GENERAL
מסדרת M.V, S.Q.L ובסיסי נתונים
• מגורים: נהריה והסביבה הקרובה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
למחלקת כח אדם ת.ד. 5 נהריה 22100
סודיות מובטחת

למוסך באשדוד
דרושים
★ **פחח** בעל הסמכה
★ **צבעי**
תנאים טובים למתאימים
טל: 08-524558

דרושים
3 סוכנים/ות
נמרצים
למכירת מוצר פרסומאי, עונתי.
לפנות לטל:
04-535374 04-532571

לחברה מסחרית
דרוש/ה למשרה מלאה
פקיד/ת גביה
* השכלה תיכונית - רצוי ידע בסיסי במחשב
* יכולת הבעה טובה בע"פ
* יחסי אנוש תקינים
תנאים טובים!!
נא לפנות בכתב לת.ד. 1046
קרית מוצקין לידי החשב
סודיות מובטחת

לחברה באיזור טבריה
דרוש/ה
מעבד נתונים
ליישום מודלים מתמטיים ולפתרון בעיות הנדסיות
דרישות המשרה:
* אקדמאי עם ידע ושליטה בתכנות מדעי כולל בשפה האנגלית.
* יועדף בוגר מדעי המחשב או הנדסה אזרחית בתואר גבוה
מקום מגורים — טבריה והסביבה.
הצעות בכתב יש להגיש לת.ד. 610
נצרת עלית מיקוד 17105

למפעלי גמליס בע"מ מפרץ חיפה
דרושה:
פקידה — מזכירה
כישורים הדרושים:
שליטה מלאה בניהול משרד.
ידע בהפעלת מעבד תמלילים
נסיון מוכח של 5 שנים לפחות
04-740231-3

לחברת מחשבים
דרושים
* **מהנדסי אלקטרוניקה**
נסיון שנתיים ומעלה
* **מהנדסי מחשבים**
3-5 שנות נסיון בפיתוח תוכנה/חומרה ב- R.T.
עדיפות לנסיון בסביבת יוניקס
דרישה הכרחית: בוגרי טכניון בהצטיינות
לפנות לאמנון 04-335562/3
- סודיות מובטחת -

בסמ"ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
דרושים
1. מורים למקצועות קרור מזוג אויר להוראה וריכוז המחלקה.
2. מורים להוראת הפיזיקה.
3. מורים לריתוך אוטוגני וחשמלי.
4. מכונאי רכב.
מועמדים(ות) מתאימים(ות) מתבקשים(ות) לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים להנהלת בסמ"ת ת.ד. 4651 חיפה 31046

לחברה עתירת ידע באזור חיפה
דרוש
מנהל חברת נסיעות
לנהול חברת נסיעות גדולה ומבוססת
• נסיון בנהול משרד נסיעות.
• נסיון בייזום ושיווק תכניות עסקיות מקוריות.
למועמד המתאים מובטח אתגר ניהולי ומקצועי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 04-514431
או בכתב לת.ד. 5390 חיפה 31053.

מפעל גלידות שטראוס עכו בע"מ
למחפשים עבודה מעניינת וקבועה.
עבודה עם אתגרים, אפשרויות קידום ותנאים סוציאליים מלאים.
אם ברצונך לקחת חלק בתנופת המפעל אנו מחפשים לתפקיד:
מפעיל מערכות תעשייתיות
נושא תפקיד זה אחראי על הפעלתן של מכונות אריזה וייצור מהמתוחכמות ביותר בענף המזון בעולם.
על המועמדים להיות בעלי השכלה של י"א שנים ומעלה.
נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם דיאנה סבאג - גלידות שטראוס בע"מ אזור התעשיה עכו.

ביה"ס המקיף ע"ש יגאל אלון יקנעם עלית
דרושים:
מורים/ות
לשנה"ל תשמ"ט, כתות ז'-י"ב
★ **גאוגרפיה** 12 ש"ע
★ **עברית** 20 ש"ע
★ **הסטוריה-אזרחות** 12 ש"ע
★ **ביולוגיה** 24 ש"ע
★ **מינהל-מזכירות** 12 ש"ע
★ **חינוך מיוחד** 20 ש"ע
פרטים במזכירות ביה"ס
8.00-12.00 04-893030

למפעל כימי דרוש
כימאי/רוקח
לעבודה במעבדת פיתוח
לפנות בכתב יד לת.ד. 10067
חיפה מיקוד 26110

משטרת ישראל תחנת "זבולון"
דרושים:
קציני צה"ל משוחררים
לשרות בתפקידי קצונה במשטרת ישראל בקרית חיים
המעוניינים יפנו למפקד התחנה כל יום בשעות העבודה 07.00 — 17.00 או טלפונית 04-744444
שרגא לוי סנ"צ מפקד תחנת "זבולון"

קליל
מוצרי אלומיניום בע"מ
דרוש **מחסנאי בכיר**
הכישורים הדרושים:
* בעל 5 שנות נסיון בעבודת מחסן במפעל מתכת.
* נסיון בעבודה עם מחשב (כמשתמש)
* ידע בעתוד מלאי
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 655 חיפה עבור שרשי כח-אדם.

א.דורי
חברה לעבודות הנדסיות בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2-3 למשרה מלאה
בעלי נסיון של מספר שנים-רצוי בענף הבניה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 166 קרית-אונו מיקוד 28101 — ליורם.

לביה"ס תיכון "סולם צור"
דרושים
מורים/ות מוסמכים
* **אנגלית** משרה מלאה
* **פיזיקה** חצי משרה
טל: 04-824365 04-825272

דרושה
איש מכירות
בענף הקרמיקה
* רצוי ידע בעיצוב פנים.
* בעל נסיון.
לפנות בכתב לת.ד. 7421 חיפה
מיקוד — 31074

לבית הספר הריאלי העברי בחיפה
דרושה
מורה למוסיקה ומורה לחליליות
ת.ד. 4920 חיפה 31048 טלפון 231172 בערב

דלתא
DELTA
גליל תעשיות בע"מ
למפעלנו בכרמיאל
דרוש/ה
לעבודה במח' פיתוח
בחור/ה אחרי שירות צבאי
— בעל רקע טכני
— מגורים בכרמיאל — יתרון
לקביעת ראיון 04-986911
למנהלי אבלסון

מאור בע"מ
מכונים לאבחון רפואי, חיפה-ירושלים-באר-שבע
דרושה
מזכירה
לעבודה עם קהל במשמרות,
עברית/אנגלית
תנאים מצוינים
נא לשלוח קורות חיים
לת"ד 215 מבשרת ציון
"ביקור חולים" רח' שטראוס 5 ירושלים

לחברה מסחרית באיזור חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
* סוג 3 ומעלה
* נסיון 3 שנים ומעלה בתפקיד דומה
* ידע ונסיון רב בעבודה עם מחשב
* נסיון בחישוב שכר ממוחשב
* יחסי אנוש תקינים
* יכולת לעבודה בשעות לא שגרתיות במידת הצורך.
תנאים טובים למועמד/ת המתאים
פרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לת.ד. 4800 חיפה לידי אבי, עבור השבונות

דרוש
מפיץ בלעדי
לאזור הצפון
(כולל רמת הגולן)
לחברה יבוא המייבאת באופן בלעדי מוצר חדש בענף חומרי הבנין
לפנות לגיל טל' 03-354018
פקס' 03-349863
ת.ד. 2401 קרית אונו 55.000

למפעל תעשייתי
דרושות
מבקרת איכות
לתפקיד אחראי
* הכרחי נסיון קודם בבקרת איכות בתעשייה
* השכלה על תיכונית
מזכירה אנגלית למנכ"ל
* MOTHER TONGUE ENGLISH
* SELF MOTIVATED
* EXPERIENCE IN INDEPEINDENT CORRESPONDENCE
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ומספר טלפון ת.ד. 2115 חיפה מיקוד 31020

איתנית ETANIT הפתרון הבונה
בוגר תעשייה וניהול במגמת כלכלה
* נסיון שנתיים בתעשייה.
* גיל עד 40.
* מגורים באיזור חיפה נהריה
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 32 נהריה מיקוד 22100 טלפון 04-924141 מחלקת כח אדם

לכפר הנוער של ויצו בנהלל
דרוש
מרכז מדריך גינות נוי
לעבודה עם נוער, אפשרות מגורים במקום
כמו כן דרושים:
מורים לביה"ס התיכון:
* **אנגלית** חצי משרה, בחטיבה עליונה
* **ספרות, עברית**
* **פיזיקה/חשמל**
מועמדים יפנו לכפר הנוער של ויצו נהלל
מיקוד 10600
טלפון 06-566004/5/6

דרושים
1. **מורים לאנגלית**
לחודשי הקיץ בשעות הבוקר
2. **מדריכים חברתיים מנוסים**
שפת אם אנגלית
טלפון 04-669041 04-671571 למאירה
בין השעות 11.00-16.00

עיריית נצרת עלית האגף לחינוך
דרוש/ה
רכז/ת השתלמות
לארגון מרכז הדרכה איזורי למורים, בנושאי מערכות תוא"ם
תיאור התפקיד:
* בחינת צרכי המורים ומערכת החינוך
* תכנון והפעלת מערכת השתלמויות
* קשר עם מוסדות ורשויות
הכישורים הנדרשים:
אקדמאי/ת ורכוז השתלמויות ראו הדרכת מורים.
יכולת יצירת קשר עם גופים ומוסדות
היקף המשרה עד חצי משרה
מועמדים יפנו לאגף החינוך בעיריית נצרת עלית
רחוב גולן 10 טלפון: 06-572025

למפעל מתכת גדול במפרץ חיפה
דרושים
1. **חשמלאי ראשי**
הנדסאי חשמל
בעל רשיון חשמלאי ראשי ונסיון בעבודה של לפחות 5 שנים כחשמלאי ראשי במפעל תעשייתי
2. **חשמלאי מוסמך**
בעל רשיון חשמלאי מוסמך
נסיון של לפחות 3 שנים כחשמלאי במפעל תעשייתי
3. **מבקר איכות/ טכנאי מכונות**
עם נסיון באבטחת איכות מכנית
דרושה ידיעת אנגלית
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים המלצות ושכר מבוקש.
למנהל אגף משאבי אנוש ת.ד. 3218 חיפה
- סודיות מובטחת -

לחיפה כימיקלים בע"מ
דרושים/ות
הנדסאי/ טכנאי כימיה
לעבודה במעבדת המחקר
* העבודה מעניינת ובעלת אתגר מקצועי
* במסגרת העבודה תיתכן גם עבודה במשמרות מלאות
* מגורים באזור חיפה והקריות
רק מועמדים העונים על הקריטריונים הנ"ל יפנו בציון קורות חיים מלאים לת.ד. 1809 מפרץ חיפה עבור הנדסאי כימיה

שרותי"ם
מחלקה לסימון דרכים
דרושים
בחורים אחרי צבא לעבודת שטח בלילה
למתאימים תנאים טובים
בן שטח 7 טל: 02-232510

מלון נוף
שד' הנשיא 101, חיפה
דרוש
טבח מנוסה
המעוניין להמשיך ללמוד
לפנות לשי, מחלקת כח-אדם,
בשעות: 8.00-15.00, בטלפון: 04-388731

למועצה מקומית מעלות תרשיחא
דרוש
מנהל בריכה
הכישורים הדרושים:
* בעל הכשרה מתאימה לניהול בריכה
* רצוי בעל נסיון בניהול בריכה
* בעל ידע והכשרה בעזרה ראשונה
* יועדף מועמד בעל תעודת מציל
* מגורים במקום חובה
היקף משרה 100% בשעות עבודה לא שגרתיות
מועמדות יש להגיש למנהל כח אדם עד 30.6.88 ת.ד. 52 מעלות תרשיחא 24952

מפעל דפוס גדול באיזור עכו
מחפש
• **דפסים**
• **עוזרי דפסים**
למכונות חלנד גודל 5
• **מפעילי מכונות שטנץ בובסט**
אפשרות ללמוד במקום, לבעלי רקע מתאים.
להתקשר לטלפון 04-854517
בין השעות 06.30-15.00
או לטלפון 04-854224 אחה"צ

מוסד ציבורי בירושלים
מודיע על משרה פנויה של
מתאם עזר באגף מפעלים מיוחדים
דרישות: השכלה תיכונית מלאה
ידיעת השפה העברית והאנגלית
הדפסה בשתי שפות
ידע ונסיון בהפעלת מחשב אישי
נסיון של מספר שנים בעבודת מזכירות
סאמנות, סדר, דייקנות, זריזות, יוזמה, אחריות,
כושר לעבודה עצמאית
יכולת קיום יחסי אנוש
מועמדות יש להגיש בכתב יד בצרוף קורות חיים לת"ד 7055 ירושלים עד יום שישי ט' בתמוז התשמ"ח 24.6.88

למכון לטיפול משפחתי
דרושה
עובד/ת סוציאלי/ת או אדם מקצועי
לעבודה עם אוכלוסיית מבוגרים, למשרה חלקית
★ ידע באנגלית (דיבור וכתיבה) — הכרחי
★ יוזמה אישית — חיונית
נא לפנות בצרוף קורות חיים אל:
שילוב — רח' אגריפס 111 ירושלים

דרושים
א. סוכן/ת מכירות + רשיון נהיגה
ב. מחסנאי + רשיון ג'
נא לפנות עם קורות חיים
לת.ד. 5050 הרצליה
— תנאים טובים למתאימים/ות —

מועצה מקומית גבעת-זאב
דרושים
1. **טרקטוריסט**
בעל נסיון בהפעלת שופל+המלצות
עדיפות לבעל רשיון נהיגה ג'
שיעור המשרה: מלא
2. **מזכירה**
לבית הספר הממלכתי
דרישות התפקיד: השכלה של 12 שנות לימוד, הדפסה מעולה
שיעור המשרה: 50%
בדבר פרטים נא לפנות לציפי
טלפון: 02-361999, 02-361182
עד יום ו' 24.6.88

אלאל
מיכשור ומערכות
(א.מ.מ. 1985) בע"מ
לחברה העוסקת במוצרי אלקטרוניקה עתירי ידע בכרמיאל
דרושים
1. **הנדסאי אלקטרוניקה**
– ידיעת רכיבי INTEL ואלקטרוניקה דיגיטלית
– נסיון ב- M.P
– נסיון כ-5 שנים
2. **מזכירת שווק**
– יכולת ארגון וניהול משרד
– עבודה עצמאית
– הדפסה עברית ואנגלית רצוי שפת אם
– נסיון בנוהלי יצוא יתרון
3. **מרכיבות**
– ידע בחווט קופסאות, צמות וחווט בעבודה צבאית
– לפחות 2 שנות נסיון
– לפנות לטלפון 04-902958
רצוי תושבי כרמיאל והסביבה הקרובה
תנאי העסקה לפי כישורים אישיים
5 ימי עבודה בשבוע - הסעות
לפנות בכתב לת.ד. 494 מיקוד 20101
למוד כ"א – כרמיאל
סודיות מלאה מובטחת

למחלקה לגני ילדים
דרושות
1. גננות לקייטנות
2. תלמידות סמינר
3. תלמידות תיכון בוגרות י"א - וי"ב
הקייטנות תתקיימנה בין התאריכים כ' בתמוז תשמ"ח (5.7.88) – י"ב באב תשמ"ח (26.7.88) ועד בכלל, בשעות 8.00-13.00.
על המעוניינות לפנות לעיריית תל-אביב-יפו, ככר מלכי ישראל, קומה ב', חדר 233 בשעות הבוקר. טלפון: 438726, 438047.

דרוש
מנהל מרכז קהילתי
בירושלים
(שומר מסורת) במשרה מלאה
כישורים דרושים: בוגר אוניברסיטה או סמינר למורים, נסיון של 5 שנים בניהול, ריכוז בית נוער או מרכז קהילתי, בעל נסיון באירגון כר"א ובניהול תקציב
תחילת העבודה מיידית.
בדבר פרטים נא לפנות לת"ד 819 ירושלים 91007 ובו לציין קורות חיים, כתובת ומס' טלפון. סודיות מובטחת.
פרטים נוספים בטל' 02-534937
בין השעות 08.00 – 12.00, מיכל

זמיר
לסניפינו בחיפה והקריות דרושים/ות
פקידה טכנית במעבד תמלילים עב/אנ
מזכירה/כתבנית אנגלית מנוסה במעבד תמלילים למשרה קבועה או זמנית
מנה"ח סוג 3, 2 מנוסה במפעל תעשייתי ובמחשב
הנדסאי כימיה לעבודה במשמרות
מסגרים/רתכים מנוסה קוראי שרטוט
חשמלאי ראשי/ בכיר/מוסמך/מעשי
עובדי ייצור יוצאי צבא לעבודה במשמרות
הנדסאי ייצור במעקב חומר ותפ"י
מהנדס אלקט'/מכונות מנוסה באבטחת איכות
חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670373
קרית ביאליק: צומת צבר, טל' 04-709284
שרותי כח אדם בע"מ

לבית אבות פרטי
בגבעת שאול
דרושים/ות
מטפלים/ות
העבודה כוללת סיפול בקשישים תשושים וסיעודיים חלקית. העבודה במשמרות, משכורת חודשית, תשלום דמי נסיעה.
בדבר פרטים נא לפנות בשעות הבוקר לטלפון 02-536640, 02-535623
יש להצטייד בהמלצות בכתב וציון מקומות עבודה קודמים

ORS
שרותי כח אדם
סניף חיפה
למחלקה המשרדית
מזכירה יבוא/יצוא — שליטה מלאה בשפה האנגלית בעלת נסיון בתחום היצוא, הדפסה עב/אנ' עדיפות לתושבת סביון, עפולה, מגדל-העמק.
מזכירה — שפת אם אנגלית, עיבוד תמלילים עב/אנ' בעלת 3-4 שנות נסיון לפחות.
פקידת טלקס — שליטה מלאה בשפה האנגלית, הפעלת טלקס אלקטרוני, הדפסות עב/אנ' – משרה חלקית.
פקידה טכנית — אנגלית ברמה טובה ידע בבקורת איכות הכרת מפרטים טכניים, עדיפות לתושבת קריות עכו כרמיאל.
קלדנית — עב/אנ' – נמרי – בעלת נסיון.
מקייטות — מנוסות אנגלית ברמה טובה.
מחסנאי טכני — נסיון בתחום אלקטרוניקה, פרופיל גבוה עדיפות לבעלות תחקיר בטחוני – תושבי הקריות עכו כרמיאל.
למחלקה הטכנית
חרט/כרסם C.N.C — עם נסיון רב למשרה קבועה.
נגרים — קוראי שרטוט לעבודה קבועה.
מסגרים — קוראי שרטוט בעלי נסיון לעבודה לתקופה ממושכת שכר גבוה למתאימים.
מפעיל פנטוגרף — חיתוך בלהבה. שכר גבוה למתאימים.
עובד ייצור — עם רקע טכני יוצאי צבא, לעבודה קבועה רצוי מאיזור קריות עכו ונהריה.
נגרים — יוצאי צבא מהקריות עכו נהריה לעבודה קבועה.
עובדי אלומיניום — בעלי נסיון למשרה קבועה שכר גבוה למתאימים.
חשמלאי רכב — סוג 2 /או בעל הסמכה לעבודה קבועה.
מרכיבות/מחווטות — בעלות נסיון שכר גבוה למתאימות.
מתאימים יפנו עם תעודות והמלצות.
סניף חיפה – רח' הרב הרצוג 2 טל: 04-664002, 04-678361, 644897
סניף הקריות – ק. ביאליק – מרכז צבר, חדר 29 טל: 04-709076/7
הטובים עובדים קבוע ORS

עיריית ירושלים
מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:
סגן/ית גזבר העיריה למינהל וכספים
בגזברות העיריה/מינהל
(מכרז מס' 52/88)
הדרגה: 10 — 12 בדרוג האקדמאים במח"ר או כ"א—כ"ג בדרוג האחיד
אחראי/ת ליחידת המתנדבים
במחלקה לשרותי משפחה וקהילה/מינהל וכספים
(מכרז מס' 24/88)
הדרגה: 6—8 בדרוג האקדמאים במח"ר
מנהל/ת מדור החשבות הטכנית
במחלקה לשרותי הנדסה/חשבות טכנית. (מכרז מס' 47/88)
הדרגה: 7—9 בדרוג המהנדסים
דרושה: השכלה אקדמאית בהנדסה אזרחית. רישום בפנקס האדריכלים והמהנדסים.
עוזר/ת למפקח עירוני ראשי
במחלקה לשפור פני העיר/אגף הפקוח העירוני. (מכרז מס' 7/88)
הדרגה: י"ח—י"ט, בדרוג האחיד (6—8 בדרוג האקדמאים במח"ר)
מפקח/ת על עבודות קבלניות
במחלקה לאספקת המים/אגף הביוב (מכרז מס' 51/88)
הדרגה: י"ד—י"ח בדרוג האחיד (4—6 בדרוג האקדמאים במח"ר) או דרגה מקבילה בהתאם לכשורי המועמד
דרושה: ידיעת השפה עברית וערבית
פרטים נוספים אודות המשרות והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רח' יפו 22, קומה א חדר 213, טלפון 02-232251 שלוחה 249.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום ראשון י"ח תמוז התשמ"ח (3.7.88)
ירושלים, ב' תמוז התשמ"ח
17 ביוני 1988 — המינהל הכללי

לחברת שיווק ארצית למוצרי צריכה
השייכת לקונצרן תעשייתי גדול
עבור סניף ירושלים
דרושים
מנהל מחסן אספקת סחורה
הכשורים הנדרשים:
★ השכלה תיכונית
★ יוצא צבא, מעל גיל 27
★ כושר עבודה ויוזמה, בתנאי לחץ
★ נכונות לשעות נוספות
★ רצוי בעל נסיון קודם בצה"ל ו/או הפעלת צוות עובדים
פקידת מכירות מעולה
הכשורים הנדרשים:
★ יוצאת צבא עד גיל 26
★ השכלה תיכונית מלאה
★ כושר עבודה ויוזמה בתנאי לחץ.
שעות העבודה הינן מ-07.00 עד 16.00,
עם אפשרות לשעות נוספות
עובדי מחסן/נהגים
הכשורים הנדרשים:
★ בעלי רשיון ג'
★ יוצאי צבא
★ בוגרי 10 שנות לימוד ומעלה
★ אפשרות קידום לבעלי יוזמה ונכונות לעבודה קשה
מועמדים מתאימים
מתבקשים להתקשר לטלפונים:
02-858416
02-855947
02-858870 (לבקש את טלי)

למפעל ייצור
דרוש
טכנאי ייצור
* הכרחי בעל נסיון בניהול עבודה במפעל מזון -כימיה
* ידיעת השפה האנגלית
* יחסי אנוש טובים
נא לכתוב בכתב יד בצירוף קורות חיים וטלפון לת.ד. 33083 חיפה
מיקוד 31330

מעבדות "גלאי" בע"מ — מגדל העמק
מחפש
1. מהנדס כימאי
לפיתוח אפליקציות מדידה במיכשור אנליטי אלקטרו-אופטי,
רקע במיכשור למדידת חלקיקים ועיבוד תמונה מועדף.
2. הנדסאי אלקטרוניקה
רקע במיכשור ממוחשב, נסיון שנתיים לפחות
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 221 מגדל העמק 10500

هكذا من الأصل

هكذا عن الأصل

הכוח הארצי
הארץ חדשות

לב"ב צפון
עבור לקוחותינו דרושים:
* למפעל גדול במפרץ חיפה

1. עוזר למנהל אגף המכירות

כישורים:
מהנדס/כלכלן
נסיון לפחות שנתיים בניהול מכירות
תנאים: שכר הולם ורכב צמוד.

2. חשמלאי ראשי מתח גבוה

בעל רשיון
מועמדים יפנו בכתב לת.ד. 4175 חיפה או לטלפון 380742-04.
סודיות מובטחת.

לחברה קבלנית לבנין דרוש
מנהל עבודה או הנדסאי בנין
מאיזור הדרום אפשרי גם לחצי משרה
למתאים תנאים טובים!!!
טל: 04-453475

למפעל שלומה תעשיות 1972 בע"מ במגדל-עמק
דרושה:
מזכירה בכירה
העבודה היא במשרה מלאה
שליטה מלאה באנגלית הכרחית
לפרטים נוספים נא לפנות לטל' 06-556167, 06-571936

סילור
חברה לבנין בע"מ
דרושים בירושלים
■ **מהנדס ביצוע ראשי**
כישורים: מהנדס בנין עם נסיון רב בתפקיד דומה, עם ידע מיוחד בגמר.
התפקיד כולל נסיעות מחוץ לירושלים
הכרחי בעלי רכב
■ **מנהלי עבודה לאתרי בניה**
נסיון רב בשלד ובמיוחד בגמר.
הכרחי בעלי רכב
תנאים טובים למתאימים
טלפון: 02-224022, 02-221194

R.Status
איוש והשמה לבכירים
מקבוצת RS

מנכ"ל לחברה בינלאומית בתחום הבניה

בעל אוריינטציה פיננסית ועתיר נסיון בינ"ל בתחומי: הכספים, ייזום עסקות פיננסיות ומו"מ עם מערכות בנקאיות. הכרות טובה עם ענף הבניה.
מקום העבודה: דרא"פ – יוהנסבורג.
לפרטים נא לפנות לאסתר: 03-290908
המחלקה הראשונה לקריירה בכירה

סופר תקשורת

לאחים זינו בע"מ
בואו לגדול עימנו מפעל צעיר ועתיר ידע בעיבוד שבבי
דרושים:
★ **כרסמים מעולים**
★ **מתכנתי C.N.C (שרנוע)**
שכר גבוה למתאימים, נסיעה לאנגליה בתום שנת עבודה, ביטוח מנהלים, מקום ממוזג 5 ימים
לטל' 761032, 04-761364
סודיות מובטחת

דרושים
★ **2 אנשי אחזקה**
בעלי רקע טכני ונסיון בתעשייה
★ **מנהלי משמרת**
עם נסיון בתעשייה
להפעלת מפעל פלסטיק
בעל ציוד מתוחכם בקצרין
טלפון: 06-962202

לחברה מסחרית גדולה
דרושים למשרה מלאה:
- **קלדניות טלקס**
- **מעבדת תמלילים אנגלית/עברית**
בעלי הכישורים:
* השכלה תיכונית
* ידיעה טובה של השפה האנגלית
* נסיון מוכח בקלדנות טלקס באנגלית/עברית
* נסיון מוכח כמעבדת תמלילים אנגלית/עברית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל ת.ד. 4868 חיפה משרה מס' 925.
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

עירית חיפה
החברה למוסדות חינוך ותרבות
מיסודה של הסוכה"י חיפה בע"מ
מרכז קהילתי נוה־דוד
טלפונים: 670652-670665
דרושה
מזכיר/ה בכיר/ה
(במשרה מלאה)
תאור המשרה:
ניהול משרד (כולל הדפסות וכו')
קבלת קהל
טיפול בנושאי כספים
טיפול בנושאי כ"א
כישורים נדרשים:
ידע והתמצאות בהנהלת חשבונות
נסיון מוכח של שנתיים לפחות
בעבודת מזכירות וניהול משרד
כושר קיום מגע נאות עם קהל
(העבודה הינה מפוצלת)
הדרגה והוותק יקבעו בהתאם לכישורי המועמד כמקובל בשרות הציבורי.
לקביעת ראיון נא לפנות בכתב יד המפרט קורות חיים, תעודות וכו'.
ל: קופמר שלמה, מנהל המרכז הקהילתי, רח' הרב מרכוס 7 חיפה
(לידי תכנית קד"ש) לא יאוחר מ־24.6.88

עירית קרית־ים
פרוייקט שיקום והתחדשות השכונות קרית־ים
דרוש:
רכז הכשרה מקצועי
בהיקף של 2/3 משרה
כישורים:
בוגר תיכון מקצועי
ידע טכנולוגי
יכולת תקשורת טובה עם אנשים
כושר ניהול ואירגון
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למשרד גל
משרד שיקום שכונות שד' ירושלים 75/4 קרית־ים
עד לתאריך 30.6.88 או טל' 04-753878

★ **מהנדס מכונות/אלקטרוניקה**
3-5 שנים נסיון בתחום אבטחת איכות משרה קבועה
★ **טכנאי מכונות/ שרטט מכונות – ייצוא**
– תוכנת UG2, עדיפות לבעלי תחקיר בטחוני
מתאימים יפנו אל ת.ד. 5346
או טל. 04-644897, 04-644002, 04-678361

לחברה גדולה לעמילות מכס
דרושה
פקיד/ת ייצוא
בעל/ת ידע ונסיון בהכנת והדפסת מסמכי ייצוא כדרוש במכס, מוסדות וחברות ספנות
★ **ידיעת אנגלית הכרחית**
להתקשר אל לאה: 04-670991

טוב בשופר־סל
דרושים
★ **מחסנאי**
לשופר־סל חדרה, רח' הגיבורים 52
★ **מנהל מחלקת בשר**
לשופר־סל נתניה, רח' סמילנסקי 13
תנאי שכר טובים
מועמדים מתבקשים לפנות למנהלי הסניפים במקום.
שופר־סל

קרוסל
מרכז חורב, חיפה
דרושים:
1. סגן/ית מנהל חנות בעל/ת נסיון
2. מחסנאי – אחרי צבא
3. מוכרות – עבודה במשמרות
לפנות לדני בוקל טל: 04-244552

לחברת המזרח לשיווק מכוניות מתקן אשדוד
דרושים:
★ **מכונאי רכב**
★ **עוזר חשמלאי**
★ **נהגים**
★ **עובדי אחזקה ונקיון**
בוגרי שרות צבאי מלא
רשיונות נהיגה תעודות חובה
לפנות לישראלה בטלפון 08-523670

למפעל תעשייתי הפותח קו ייצור חדש
דרושים
מפעילי מכונות אוטומטיות
הכישורים הנדרשים:
– השכלה תיכונית מקצועית
– לאחר שרות צבאי
– עד גיל 30
– רצוי נסיון קודם בהפעלת מכונות אוטומטיות
– כושר פיסי תקין
– תושב עכו והסביבה
המועמדים המתאימים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 4496 חיפה 31044 תוך ציון ע"ג המעטפה עבור מפעלי מכונות אוטומטיות
– המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד –

עבודה עכשיו

לסניף חיפה, טל' 04-530051
העצמאות 104, א'-ה' 08.00-14.00

למחלקה הטכנית

עובד/ת יצור בעלי רקע טכני — חובה, לעבודה ממו־שכת באזור מעלות.
חשמלאי/ת מוסמך/ת מנוסה בעל רשיון לעבודה באזור מעלות.
טכנאים/ש־רטטות מכונות מנוסה בנושא חיכים לעבודה ממושכת ב־אזור חיפה.
דפס/ת מנוסה בהפעלת מכונת דפ־וס GTO בתהליך PROSSES יכולת ניה־ול צוות עובדים קטן ארגון עבודות דפוס — לעבודה ממושכת באזור חיפה.
הנדסאי/ת טכנאי/ת אלק' נסיון בבדיקת רכי־בים ואיתור בעיות. לעבודה ממושכת ב־אזור כרמיאל.
מסגרים מתחילים ומנוסים לעבודה באזור המ־פרץ ועכו לעבודה ממושכת.
חרט/ת מנוסה למחרטות קונבנצ־יונליות לעבודה מ־מושכת.
מרכיב/ה מכני/ת מכשי־רון/ית מנוסה לעבודות גסות במפ־על עתיר ידע באזור חיפה.
מרכיבים/ות אלקטרוניקה מנ־סים לעבודה ממוש־כת בחיפה או בכר־מיאל בתנאי שכר טובים.
פתח/ת זיווד אלקטרוניקה מנוסה לעבודה במפעל עתיר ידע באזור העמקים בשכר גבוה.
רתכי מסגרי נירוסטה (ארגון) מנוסים לעבודה ב־אזור עפולה.
לבורנט/ית כימאי/ת מנוסה לעבודה באחזקת מעבדה כימית בת־חום המקרו אלקט־רוניקה לעבודה מ־משכת באזור חיפה.
כרסמי CNC אפשרי עם מעט נס־יון לעבודה ממושכת באזור חיפה.
מנהל/ת למחלקת עבוד שב־בי, יחסי אנוש טוב־ים נסיון רב בתחום. לעבודה ממושכת ב־אזור חיפה.
איש בקורת מנוסה על מכונות X.Y.Z לעב־ודה ממושכת באז־ור חיפה.
מחסנאי טכני בתחום האלקטור־ניקה לאזור כרמיאל במפעל עתיר ידע.
מקליטות מנוסה לעבודה באזור כר־מיאל במפעל עתיר ידע.

למחלקה המשרדית

דיילות אחרי שרות צבאי בעלות הופעה נאה לעבודה מפוצלת בנושא הד־רכה במוסד פיננסי. למגורים בקריות.
קלדניות מנוסות + ידע בהפעלת מחש־ב לעבודה במש־מרות על מחשבי די־גיטל ואלביט. מגור־ים חיפה והקריות.
מזכירות עברית/אנגלית מנו־סות.
כתבניות אנגלית + מעבדות תמלילים אנגלית, נסיון באחת התוכנות.
כתבניות עברית/אנגלית + מעבדות תמלילים עברית/אנגלית. נס־יון באחת התוכנות.
מנהח"ש סוג 3 עצמאי בעבודה. מג־ורים מחיפה, כרמי־אל ועפולה. ידע בה־נהח"ש ממוחשבת לעבודה מיידית.

MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

קליל תעשיות בע"מ
דרוש
מסגר למחלקת אחזקה
הכישורים הדרושים:
* בעל נסיון בעבודות אחזקה במפעל תעשייתי.
* בוגר בי"ס מקצועי.
* גיל עד 40
* יוצא צבא
תושבי הקריות או עכו העונים על הדרישות הנ"ל יפנו
למר אברהם בושקניץ טל. 04-711161
סודיות מובטחת

לחברה ארצית לשרותים אלקטרומכניים
דרוש
טכנאי מיזוג אויר בכיר
כישורים נדרשים:
* רמת אחריות אישית גבוהה ויכולת עבודה בצוות
* הכרה תיאורטית מקיפה בתחומי מיזוג אויר וקירור
* נסיון באחזקת מערכות מרכזיות של מיזוג אויר ומתקני קירור
מקום העבודה – חיפה
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות טלפונית 04-673747 לנורית
– סודיות מובטחת –

גלדם
תעשיות טכנולוגיות בע"מ
דרוש
מנהל/ת חשבונות
★ שלוש שנות נסיון לפחות
★ רמה של סוג II ומעלה לעבודה מגוונת
★ למשרה מלאה, 9 שעות, 5 ימי עבודה בשבוע
המתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 479 כרמיאל מיקוד 20101
– סודיות מובטחת –

רשות שדות התעופה בישראל

רשות שדות התעופה בישראל לעבודה בטחונית בנמלי התעופה

אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא;
★ 12 שנות לימוד;
★ עד גיל 27;
★ פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובה עדשות מגע רכות);
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר ייפתח בחודש אוגוסט 88;

תנאי שכר טובים למתאימים
ועדת קבלה לקורס תתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, מחלקת עובדים, בניין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריך 19.6.88 – יום ראשון, בין השעות 10.00-13.00.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים תעודת שחרור פנקס שבוי ושתי תמונות.
* מועמדים אשר ימצאו מתאימים בועדת הקבלה, יידרשו לעמוד במבחן התאמה לתפקיד אשר יערך בשלב מאוחר יותר.

פקוד
משמר הגבול בירושלים
מזמין אתכם, צעירים אחרי שרות צבאי,
לשיחה בה ימסרו פרטים על גיוס למשמר הגבול:
תנאי השרות; מסלולי ההכשרה והקידום במג"ב.
המפגש יתקיים ביום שלישי 21.6.88 בשעה 19.00 במתנה אלנבי בירושלים.
נא הביאו עמכם פנקס מילואים ותעודת שיחרור
לפרטים נוספים ניתן להתקשר לטלפון 02-778311
אל מפקח חבין שמואל

IIS
מתמחה בתכנון, ייצור ושיווק של ציוד הקפי למערכות מחשבים גדולות.
דרוש/ה
מנהל בקורת איכות/שירות בינל"א
לפיקוח על מחלקת בד"ס, שירות ותנועת חלפים
השכלה: הנדסאי אלקטרוניקה או מהנדס
נסיון:
★ בדיקות סופיות של מכלולים ספרתיים
★ נסיון בנהול צוותים טכניים
★ רקע וידע בתעשיה ונהול – יתרון
נא לפנות בכתב לכח אדם
אי.אי.אס. ת.ד. 1640 חיפה 31015

עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המרכז: תל־אביב, רח' קהילת קיוב 15, מיקוד 69410; ת.ד. 24106 מיקוד 61240; טלפון 497444
ישראלי רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לנוער וכתי ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים

ביה"ס המקיף עמל שייבר בית שמש
לשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות מורים/ות למקצועות
★ ביולוגיה ★ מתמטיקה ★ חשבונאות ★
★ מזכירות ★ פקידות ★ כתבנות ★
★ גאוגרפיה לחטיבת הביניים ★
מועמדים מתבקשים להתקשר בטלפונים
02-911635, 911371
לקביעת ראיון

אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ
קורס לבטוח אלמנטרי
יפתח ביום 10.7.88 וימשך כ- 3 חודשים. הקורס יתקיים בחיפה, פעמיים בשבוע, בין השעות 16.00-20.00.
מסיימי הקורס שיעמדו בהצלחה בבחינות יהיו זכאים לקבל מהמפקח על הביטוח רשיון סוכן ביטוח מתמחה.
עם סיום הקורס, תדאג אשכול סוכנות ביטוח בע"מ, להדרכה נוספת ושותפה להכנסת סוכני הביטוח החדשים למעגל העבודה.
פרטים והרשמה: אשכול סוכנות ביטוח בע"מ, דרך העצמאות 25, חיפה, טלפון: 673618 -04, 672897 -04.
יועדפו מועמדים בעלי כישורים או נסיון במכירות.

לרשות שמורות הטבע
דרושה
מרכזנית/קשרית
למשרה חלקית
מגורים בירושלים
המשתייכות תפנינה לרשות שמורות הטבע,
רח' ידמיהו 78
למועד מכתבים עד לתאריך 24.6.88

מתנ"ס טירת הכרמל
למרכז המוסיקה והתזמורת הנוער
דרושים
מורים במקצועות:
*** פסנתר * אורגן * כלי נשיפה מעץ * חלילית**
*** תאוריה וסולפג'**
על כל המעוניינים להיות בעלי תעודת הסמכה המלצות
פרטים: בית התזמורת (בית צימורה)
טלפון: 04-574787 אחה"צ לבקש את רחל
ת.ד. 86 טירת כרמל

לאחזקת מטוסים
לעבודה במרכז הארץ
דרושים
מכונאי מטוסים
יוצאי חיל האויר
לקביעת ראיון לפנות מיום א'
לטל. 03-5412546

חישולי כרמל בע"מ
דרושה
מזכירה לאגף השיווק
הכישורים:
1. ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין כולל הדפסה.
רצוי שפות נוספות
2. השכלה תיכונית לפחות
3. נסיון של 3-5 שנים בעבודה

למי־טל
הפרסום
דרושים
● **תקציבאים**
יועדפו בעלי השכלה אקדמית בתחום השיווק
● **עוזרי תקציבאים**
צעירים ונמרצים
רצוי עם השכלה אקדמית
לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 11010 תל־אביב 61110

מכון דור
מיון אבחון פסיכולוגי
עבור לקוחו
רשת עיתונות ארצית
דרוש/ה
איש/אשת מכירות
התפקיד כולל:
קידום פרויקטים פרסומיים ניהול מו"מ עם גורמי כ"א בכירים
הדרישות:
עד גיל 30
כושר מכירה ויכולת להשתלב בצוות צעיר
למתאים מובטח שכר בסיסי + עמלות
לפנות מכון דור רוטשילד 4 ת"א
טלפונים: 03-203652, 03-203656

לחברה בתחום המשקאות המוגזים בתנופת פיתוח
דרושים
נהגים-מחלקים
(משרה 2740)
להפצת התוצרת, למתן שירות ללקוחות, לייצוג החברה בשטח ולקידום המכירות
★ בעלי הופעה, יוזמה מרץ ונכונות להשקיע
★ השכלה תיכונית מלאה
★ בעלי רשיון נהיגה ג'
תנאים טובים למתאימים
מועמדים יפנו אל טל. 03-5440693
החל מיום א' — סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים
תדיר
התנה ייעוץ לנושאי כח אדם בע"מ

עיריית באר שבע
המכרז
מכרז מס' 01/16/88
נמסרת בזה הודעה על משרה פנויה כדלקמן:
יועץ משפטי לעיריה
תאור המשרה:
אחריות לניהול תקין של לשכת היועץ המשפטי כולל הפעלת צוות העובדים.
מתן ייעוץ משפטי לראש העיריה, למועצת העיריה ולועדותיה ולמחלקות העיריה.
הופעה בבתי משפט.
הכנת הצעות לחוקי עזר עירוניים, חוזים ומסמכים בעלי אופי משפטי.
ייצוג העיריה בפני משרדי ממשלה, גופים ומוסדות שונים.
דרישות המשרה:
חברות בלשכת עורכי הדין.
נסיון רב בעבודה משפטית ובהופעה בבתי משפט.
כושר קיום מגע נאות עם עובדים, קהל ומוסדות.
ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעת השפה האנגלית או הצרפתית.
הדרגה:
בדירוג עובדי השירות המשפטי בהתאם לכישורי המועמד.
הערה:
"כל מקום בו מפורט תאור התפקידים בלשון זכר, הכוונה גם ללשון נקבה".
מועמדים בעלי הכישורים הרשומים לעיל ימציאו מועמדות בכתב יד בצירוף קורות חיים אל מחלקת המכרזים בעיריית באר שבע עד יום חמישי ט"ו תמוז תשמ"ח 30.6.88
משה זילברמן
ראש העיריה

דרושים
למפעל תעשייתי גדול בתל־אביב
דרוש
כלכלן
★ בעל נסיון של שנתיים לפחות
★ רצוי בענף התעשיה
★ ידע בתמחור ועבודה במחשב
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 106 ת"א 61200

לרהיטי מרס
דרושה
פקידת ניהול מלאי מחשב
★ תתקבלנה רק בעלות נסיון בניהול מלאי ממוחשב
★ עדיפות לבעלות נסיון בתכנת חשבשבת
שעות העבודה 08:00 – 13:00 לקביעת ראיון 03-836283

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרוש יזם חברתי
לתפקיד
מנהל
למתנ"ס ירוחם
דרישות התפקיד:
● השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) ● תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שוורץ ● נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים ● נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות ● מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים, גבעת בזנית ירושלים 91034.
על הפניות, לציין המקום המבוקש. להגיע עד ל־30.6.88
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

דרוש/ה
פקיד/ת חישובים מתחיל/ה
לתפקיד: אחראי בטיפול בביטוח מנהלים, עריכת תחשיבים, עבודה עם מחשב וקשר עם לקוחות.
דרישות התפקיד:
★ חריצות וסדר מופתי
★ השכלה תיכונית מלאה, ריאלית (אקדמאית – יתרון)
★ נסיון בתחום ביטוח חיים – יתרון
תנאי שכר בהתאם לכישורים
סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים אל: קלי בע"מ רח' המסגר 12 תל־אביב 67774
רק פניות מתאימות תענינה